Epiſtole . Marii Philelfi.

LVDOVICVS MONDELLVS Ordinis mioꝝ doctorq; theologus Octauiano Vbaldino merchatelli domīo: illustrissimo ducis Vrbini Germano dignissimo: doctorumq; uirorum Patrono. S. P. D.

Vellem Octauiane princeps illustris: & doctorum uirorũ ꝑsidiũ ac decus: ut de uiuo Mario philelfo potius q̃ mortuo ornando: nunc mihi contentio esset. Iucundius enim eam (non dicam feruentius) susciperem. Sed qm̃ siue natura: siue fato ita secum actum ẽ: ut prius q̃ nos ex hac uita decederet: nõ putaui cõmittendũ esse: ut ei quoq; mortuo meum officium deesset. Et qdẽ per deum ĩmortalem qd est qd' defunctis maius ĩpendere possimus: q̃ eis uitam per gloriã ꝑpagare: ĩmortalesq; quodãmodo eos reddere. Solent autẽ plerиq; sic defunctorũ gloriæ studerẽ: ut marmoreis monumẽtis: æneisue signis positis: eorum titulos & spectandos & legendos posteris reliquant. Veꝝ hac in re Marius sup̃stitum amicoꝝ ope non indiget. Satis .n. magna monumẽta ipse uiuẽs sibi posuit: satis magnas statuas erexit: quæ nulla unq̃ uetustas: nulla uiolẽtia: nulla deniq; duro robore ĩnata caprificus deficiet. Operũ. s. & scriptorũ suorũ diuersis generibus: quæ cũ latinitate: eloquẽtia & candore mirifice splendeant: cũ antiquoꝝ operibus & qdem ꝑfectissimorũ conferri possint: ut iure de eo dicere possim: quantũ Marius ille rapinas rei publicæ romanorũ armatus: tãtum noster romane linguæ contulit togatus. In hoc tantũmodo locus officio mihi relictus estq; cũ pars monumẽti sui quasi angulus qdã: tenebris ĩmersus sit: & ueluti sub opaca: umbra ita cõstitutus: ut minime uel spectari uel legi possit: circũfusas tenebras pellam & obumbrãtes ramos penitus abscidã monumẽtumq; Marii totũ sub luce constituam: ut nõ minus operosum appareat, q̃ a suo artifice cõstructũ sit. Epistolariũ .n. inter cætera præclara opera Marius cõfecerat: in quo nõ solũ Epistolarũ genera octaginta numerauit: sed singulorũ formulas & locos ꝑsecutus est: nec id quidẽ simpliciter: sed tripliciter ꝑ numero triũ dicẽdi figurarum: ordine cõpleuit. Opus profecto iuuẽibus & mediocriter doctis utilissimũ: unde nõ minus latinitatẽ & elegantiã exhaurire: q̃ exercitatõnis latissimã frugem uberrimũq; fructum cõsequi possint: doctis uero futurũ q̃ gratissimum: utpote quod multo labore: in quocũque genere dicendum fuerit: possit eos releuare. Opus tamẽ ipsum non ediderat. aut si editũ dici potest: uni mihi tantũ. cui dicauerat: & Archetypum nullo sibi retento exemplo: aut aliis cõmũicato tradiderat: editũ fuerat. Decreuerat illud omnibus aperire: ut quantũ laudis & gloriæ inde proficisci potest: Mario non interciperetur: & monumentũ illud ex pluribus constans ꝑtibus: ĩ hac quoq; parte ut in cæteris nulla caligĩe obscuraretur: Debeo sibi hoc ex pietate: multũ me amauit multũ me litteris & sapientia ornare studuit: Eius beneficio hãc ꝑticulã uiuacis anime quã sortitus sum: habeo. Ingratus & ĩpius cẽ

fendus essem: si egõ q suo funeri nõ interfui nũc licet longo post tẽpore cũ possum quasi põpa instaurata: ad eũ ornandũ: meã ferculoꝝ ptẽ nõ afferrẽ si nõ & mea thura incẽderẽ odoresq; miscerẽ si eius feretrũ hoc nobili insigni quasi alio spolio nõ accumularem. Cæterum quo plenius huic laudi & gloriæ marii consulerem: in hac regia Parisiorũ ciuitate ĩ qua iam bienniũ studioꝝ grã fui. epistolariũ ipsum ĩprimendũ dare statueram: ut ĩ loco totius orbis eminẽtiori inter tot achademias inter tot sapiẽtissimos & diuinæ mentis uiros: ab oĩbus marius ẽt functus & coleret: & admiraretur. Quẽ locũ: quam orbis plagam ad eius nomẽ celebrãdũ eternitatiq; cõmendãdũ potui eligere aptiorẽ. Verum huic pietati meæ una res obstabat: q; ea lege ab ipso opus mihi tradi ĩpetraui: ut ĩ alterius manus nõ pueniret: idq; ipse suis: ĩ libri inscriptione testatus est monumẽtis. Nec qdem a me id ea mẽte factũ est qa ambitione ducerer: aut qa si omnes idẽ scirẽt quod ego: me minus scire putarẽ. Sed profecto qa tm̃ mario tribuebam: tantaq; me uoluptate eius elegãtia affecerat: ut nõ uiderer satis meo facere desiderio nisi ab eo quodpiam singulare & quasi meũ ꝓpriũ pignus haberem: quod noctu dieq; uersando ueluti quandã eius imaginẽ contemplarer. Quo fit ut si nunc librũ imprimi iubeam uerear ne ab oĩbus inconstantie accuser: uel qa iam uelim quod modo noluerim: uel tanq̃ Marii cõtemplationẽ post eius mortem continuo omiserim. Alius præterea scrupulus ea in re male me habet: qa forte cui piã callido reꝝ æstimatori possit id operis nõ dignum mario uideri: quia dixerit non eãdẽ q̃ cætera Mariana opera claris principibus dicata elegantia redolere. Contra uero si ĩ sentẽtia maneam & unicus libri possessor sim. illud timeã ne impius iudicer: qa marii glorie & ĩmortalitati defuerim. Deinde ne multis inuidisse uidear: quia ad multorũ utilitatẽ ĩ lucẽ ꝓdire librũ non permiserim: uel eo maxime: quo sicuti cæteris doctis uiris ita & mario oẽs existimant illud scientiæ munus a deo collatũ non soli sibi & paucis amicis: sed toti hũano generi ꝓfuturũ fuisse cõcessum: ob q̃ rẽ si eos hoc cælesti munere priuarẽ: iustã de me oẽs haberent querelã: itaq; cum ueluti in maria diuersis flatibus agiter: anceps sum hoc ne an illud eligam. aut fugiam. Decipimur. n. specie recti: & in uitium ducit culpæ fuga: si caret arte. Te igitur Octauiane princeps clarissime in tanto fluctu tanq̃ meum numen inuocandũ duxi. Tuũ cõsilium pernecessariũ mihi existimaui. Nec ab re præter cæteros te unũ consulere uolui: primũ q; in diiudicandis rebus: cõsiliisq; deligendis: natura & doctrina cæteros quotquot noui ita antecellis: ut nõ solũ ex agro piceno & flãminia quaꝝ prouinciarum anceps colonus es: sed ex toto latio. cũ ĩ omni genere uirtutũ: tum ĩ hoc quod ex litteris ꝓficiscit a te prĩcipe laudatissimo maxime desiderẽt laudari. Deinde q; utriq; nostrum singularis amicus eras: ut nullius magisq̃ tua interfit tantos inter nos componere (nõ dicam lites aut turbas) sed animi motus.

Mario siqdē ita deditus eras & ille tibi.ut plusq̃ dimidiū animæ tuæ eum putares.Legē amicitiæ ī eo amādo excedebas cū eius scripta tanq̃ libros sybillinos estimares.Omitto φ crebris & maximis muneribus eū ornabas. Id.n.faciebas ei esse cōmune cū multis q̃uis nō oībus eadē mēsura qua mario metireris nō oēs cū Mario ī eodē theatri gradu apud te sedebāt:nec nūc aliter mihi ꝑsuasum est q̃te cū eius spiritu amiciciā uelle ꝓducere:cuius ī uita fueras tā diligēs obseruator me uero ipm q̃tū amaueris non uulgaribus semꝑ ostēdisti argumētis.nullū.n.officii genus ꝑtermisisti:quo nō fueris ī me bñficētissimus.quotiens mihi collibuisset te adire(qđ ꝑpaucorū erat)sine cubicularii officio:ut id possem effeceras.Ad penetralia nō solū domus sed ēt pectoris tui me q̃ sepissime admittebas nec īdignū sæpenūero putasti ut q̄ cæteris secreta essent mihi liberē cōmitteres.Tātūq; apud te & tuos singulos auctoritate & grā ualui ut ad officioꝝ cumulū nulla possit fieri accessio.neq; id mihi mea uirtute cōtigit:aut q̃piam cā ex me ꝓfecta:Sed tm̄ tuæ bñficētiæ cōsuetudo te admonuit:q̄ talis est:ut nemini ꝑtermittas cui te ñ hospitalē ꝓstes.Age igit̄ Octauiane numē meū mihiq; uocatus apollo ꝓ illa singulari sapiētia tua:qua oēs uincis:ꝑ eā amicitiam q̄ tibi cū Mario olim fuit:quā nō decet ut frustra tibi cōmemorauerim:ꝑ eam fidem & obseruantiam qua te unice colo & ueneror:& quam tuo mutuo ac miro ꝓsequeris amore ac benignitate.Iam tuas hic īterpone partes:Iam tuam profer sententiam:Neutri nostrū eris procliuior:Sed tantū quo te meꝝ animi iudicium impulerit adherebis Ego.n.ad uitamuis partem tuo iudicio & auctoritate confirmatus fuero:Illamq̃ celerrime facto cōprobabo:cū ab alterius crimine(si quod erat)persuasus sim per te eadem tua sententia:eadēq; tabella:me absolutum iri.Vale.Parisii tertio calendas.Maii.Mcccclxxxi.

Octauianus ubaldinus fratri Ludouico
Mondello doctori theologo.S.P.D.

Amabam te antea Ludouice mōdelle:tum qa tua me ductū indole non decepisti:ꝓpterea q; te mihi familiarē semꝑ habere uolui tū qa postq̃ mihi satis familiaris factus es:indies uidebā nō mediocres uirtutes ī te nasci adolescere:& ꝑfectas fieri:cū tu neq; laboribus ꝑceres neq; studia remitteres ut magnis principibus:grauibusq; negociis dignū te uiꝝ ꝓstares.Nunc uero ob pietatē tuā quæ & ipsa insignis & ī amicū cōmunis est:ita in amore tui accēsus sum:ut de te ornādo q̃tū possim cogitē:ne frustra apud me:qđ semꝑ studui aliqua egregia uirtute q̄spiā fuerit usus.Quid enim te officiosius:q̄ cū amicicia inter uiuos sit tu ēta functis eā nō separas:& cū iis q̄ nobis benefecerūt paria:aut aliq̃to maiora beneficia reddere soleamus:tu pro re mediocri accepta īmortalitatē reddere cōparas:nec id qdē cū mediocribus laboribus curas:qñ qdē ex intimis Galliaꝝ ꝑtibus ad agrū usq; picenū ꝓpter eā rē nuncios ad me miseris.Cū tñ ī ambiguis rebus amicoꝝ cōsiliū siue iu

dictũ expoſcis:nõ poſſum tua nõ laudare ſapiẽtiã:Nemo aliter q̃ tu ſapiẽs feciſſet:Q uanq̃.n.ita gratus & pius eſſe cupis ut tuo exẽplo alios quoq; ad gratitudinẽ excitare poſſis:tñ dubitas ut plærũq; ſolet ne ea ĩ re qppiã ĩpie cõmittas.cũ ꝓxime uirtutẽ ſepe uitiũ cõſiſtat.Et qdẽ qa ut ſcribis meũ iudiciũ expoſtulas:nullo hic te pacto fluctuare pmittã:qd.n.me iudice obſtiterit quominus pte Marius eternitatẽ adipiſcat̃:cũ & tibi ĩſignis pietatis laus ĩde comparãda ſit.Optimum hoc cẽſeo ex quo utriuſq; nomini cõſulitur: omnibus uero q in cõſtantie te criminarẽtur hoc reſpõſum eſſe uelim ĩ pertinaciã nomen cõſtãtie mutari:cũ qs perſtiterit ubi conſilii mutationem rõ ſuaſerit.Eſſet ne aliqs ſapiẽs niſi ad tẽpora & ad hominum utilitates ſua cõſilia accõmodaret.Nõne deus ipſe menſes dies & momenta uariauit:ut ad opus ſuũ ptinẽr cognouit.Non ẽt id me moueret:quod de callido rerꝫ æſtimatore & libri elegantia ad me ſcribis:Nõ.n.latet uiros ſapiẽtes unius priuati hominis uſui opus dicandum & quaſi intra domeſticos parietes reponendũ:non tãta cura elaborari decere:ꝗta ſolet quod uniuerſitati hominũ & quaſi in arce mineruæ fuiſſet locandũ.Vtriq;.n.operi ſua præcipua laus eſt:quia dignitatẽ eorꝫ q̃ accidunt ſeruat.hoc ãt iudiciũ meum non parũ ex octauiani.Auguſti iudicio cõfirmat̃.Cuius auctoritatẽ non patui momẽti eſſe duco.Maluit.n.ĩperator iuſtiſſimus Virgilii æneidem ſeruatã eſſe q̃ igni perire:q̃uis nõ dubiis uerbis ĩ ultimis tabulis mãdaſſet Mario flãmis eã aboleri.Nõ.n.cenſebat inter cætera cuiuſq̃ præclari uiri cũ ſuo auctore opus debere extingui.Curabis igit̃ Ludouice mondelle uel ſolũ ꝑpter hoc ipſum omniũ amore digniſſimeut anĩo concepiſti(nec te ulla auertat ſuſpicio)Mariuni noſtrũ in occidẽte & ĩ iſta pariſiorũ urbe quaſi orbis terrarũ arce illuſtrare.Ego uero hic apud nos eidẽ nõ deero.Dignus enim eſt ut uiuat q̃diu uixerit homines:quoꝝ utilitati & uſui multa cõparauit Graui ẽt cẽnſura cẽſendi nos eſſemus:ſi tanta ꝑ eũ meſſe cõparata eius fructũ admitteremus:& poſteris noſtris traſmittendũ minime laboraremus.Vale urbini.tertio Nonas Iulii.Mcccclxxxi.

Q ui cupis in paucis uerſari:& multa uidere.
Hoc lege:quod Marius utile prompſit opus:
Vberius.ſacro nil dicas fonte philelfi.
Et nihil utilius hoc opere eſſe putes.
Nanq; is rhetorica breuiter precepit in arte
Precepta:Exemplis muniit inde datiuis.
Omne genus ſcripti:uarius quo nititur uſus:
Adiunxit ſolers hinc Mariana manus.
Tum genus in ternas partiuit quodque figuras:
Infimus eſt:medius:altiloquuſque modus.

Argumenta uiri poterunt hinc sumere docti
At iuuenis totum uindicet usq; librum.
Omnia debemus mario pro munere tanto,
Multum mondello: quo duce uiuit opus.

Ordo contentorum in hoc utilissimo opere primo epistola consultatiua de opere imprimendo cum eius responsiua praemittitur.

Secundo ponitur epistola prohemialis ipsius auctoris.

Tertio dantur praecepta artis rhetoricae pro occurrentis temporis opportunitate. de orationibus & epistolis componendis & dictandis.

Quarto describuntur tituli cum epithetis conuenientibus omnibus & singulis hominum dignitatibus & conditionibus: a summo pontifice Imperatore Regibus usq; ad agricolas & alios artifices.

Quinto: quoniam Tullius & alii de epistolis scribentes dicunt epistolarum multa esse genera: nec tamen declararunt quae aut quot essent illa genera. ideo ut omnibus ad epistolas facilior pateat accessus. hic declaratur epistolarum scribendarum octaginta esse genera. & quae sunt illa.

Sexto unumquodq; genus exemplificat tribus epistolis differentibus: familiari familiarissima: & graui. & unicuiq; generi ppria accomodat sinonima.

His autem titulis hae continentur epistolae.

		fol.
Commendaticia.	Ti.i.	14
Consolatoria pro funere.	Ti.ii.	15
Consolatoria pro re perdita.	Ti.iii.	16
Consolatoria pro exule.	Ti.iiii.	18
Gratulatoria.	Ti.y.	19
Inuitatoria ad amicitiam.	Ti.yi.	21
Supplicatoria.	Ti.yii.	23
Suasoria.	Ti.yiii.	24
Dissuasoria.	Ti.ix.	26
Domestica de proprio statu	Ti.x.	28
Commotiua ad pacem.	Ti.ix.	30
Commotiua ad bellum.	Ti.xii.	31
Postulatiua rei certae.	Ti.xiii.	33
Communis amicitiae causa.	Ti.xiiii.	34
Iocosa de se.	Ti.xy.	36
Iocosa de alio.	Ti.xyi.	37
Seria de se.	Ti.xyii.	38
Seria de alio.	Ti.xyiii.	39
Imperatoria.	Ti.xix.	40
Minatoria turpis.	Ti.xx.	41
Laudatoria.	Ti.xxi.	42

fol.

Vituperatoria.	Ti.xxii.	43
Paternalis ad filium.	Ti.xxiii.	44
Maternalis ad filium.	Ti.xxiiii.	46
Filialis ad patrem & matrem.	Ti.xxy.	47
Seruilis ad dominum.	Ti.xxyi.	48
Clientalis ad patronum.	Ti.xxyii.	49
Disciplinalis ad magistrum.	Ti.xxyiii.	50
Doctrinalis ad discipulum.	Ti.xxix.	51
Munificalis.	Ti.xxx.	53
Iurisdictalis.	Ti.xxxi.	54
Regratiatoria.	Ti.xxxii.	55
Commissionalis.	Ti.xxxiii.	56
Testimonialis.	Ti.xxxiiii.	57
Lamentatoria.	Ti.xxxy.	58
Hortatoria.	Ti.xxxyi.	59
Consultatiua.	Ti.xxxyii.	60
Accusatiua publici criminis.	Ti.xxxyiii.	61
Obiectiua generis uel uitæ.	Ti.xxxix.	62
Pacatiua.	Ti.xl.	63
Confirmatiua.	Ti.xli.	64
Inuectiua.	Ti.xlii.	65
Amatoria honesta.	Ti.xliii.	66
Rei nouæ Nunciatiua.	Ti.xliiii.	68
Publicæ fide precatiua.	Ti.xly.	68
Historiæ narratiua.	Ti.xlyi.	69
Fabulæ expositiua.	Ti.xlyii.	71
Exemplificatiua.	ti.xlyiii.	73
Contentiosa.	ti.xlix.	74
Comminatiua.	ti.l.	75
Belli edictiua.	ti.li.	77
Pacis proclamatiua.	ti.lii.	78
Fœderis icti significatiua.	ti.liii.	79
Triumphi expositiua.	ti.liiii.	80
Inhibitiua.	ti.ly.	82
Legis enunciatiua.	ti.lyi.	83
Lætitiæ nouæ nuncia.	ti.lyii.	84
De filio principi nato.	ti.lyiii.	85
De filia principis nata.	ti.lix.	86
De hoste fugato uel cæso.	ti.lx.	87
De familiaribus negocijs.	ti.lxi.	89

Publicæ fidei expressiua:	Ti.lxii.	89
Familiaritatis institutiua:	Ti.lxiii.	91
Consularis dignitatis.	Ti.lxiiii.	91
Medicinalis.	Ti.lxv.	92
Legalis.	Ti.lxvi:	93
Poetalis:	Ti.lxvii.	94
Philosophalis.	Ti.lxviii.	94
Mathematicalis:	Ti.lxix:	95
Omnium artium.	Ti.lxx.	96
Militaris cum adhibenda fide.	Ti.lxxi.	97
Ad conciliandam gratiam.	Ti.lxxii.	97
Ad reconciliandam gratiam.	Ti.lxxiii.	98
Ad se laudandum.	Ti.lxxiiii.	98
Ad se expurgandum.	Ti.lxxv.	99
Ad reddendum se notum apud ignotos:	Ti.lxxvi:	100
Mercatoria:	Ti.lxxvii.	100
Irritatiua in aliquem:	Ti.lxxviii:	101
Inuitatoria ad communem læticiam.	Ti.lxxix.	102
Moralis uoluptatum damnatiua.	Ti.lxxx.	103

FINIS TABVLAE:

Marii philelfi attiũ & utriusq; iuris doctoris equitis aurati & poetæ laureati ad religiosissimũ patrem sapiẽtemq; theologũ Ludouicũ Mondellum mediolanensem ex seraphico minorũ ordine præfatio ĩ nouũ epistolariũ.

DEcreuerам iandudum aliquid ædere: quod epistolari succurreret officio. uidebam enim plerosq; uiros etiam doctos parũ hac in re tẽporis cõsumpsisse: perindeq; nostræ cõduxisse tẽpestati: ac si nihil elucubrassent. Nam ubi Cicero ĩquit: epistolarũ multa sunt genera: qui sunt adeo curiosi: qui nostris hominibus: quot: aut quæ sunt ea genera declararint. Quot aũt hac expressione in omni re funditus cognoscẽda sit opus. Græci pariter & latini docuerunt qui cũ artem benedicendi fuere descripturi: a generibus causarũ initium quæsiuerunt: ut intelligeretur prius de materia: q̃ de forma. prius de quo dicendũ esset: quam quomõ dici conueniret. Nisi enim hominem esse cõstet: frustra bonũ malũue dicimus esse. At mihi & uoluntati non nunq̃ hac in re plurima: & diligentius: tum apud libanũ pelasgũ epistolandi officiosissimũ: tũ apud alios utriusq; linguæ peritissimos ĩquirẽti sunt octoginta epistolarũ scribendarum inuẽta genera ut nihil iã ad epistolandũ sit reliquũ: quod hic numerus non cõplectatur. Nam & publica cõtinet & priuata: & quæ toga: quæq; bello transiguntur & quæ quomodo foris ac domi: cũ amico aut hoste: lite. cõcordia. amore. odio. rc. uerbo attẽptantur: dicuntur atq; fiunt. In totidẽ hæc redegi titulos: & ut ad epistolandum paratior sit accessus: stilorũ differẽtes nactus sum ꝑgressus: sub quibus nunc familiarem pro mediocri stilo: nunc familiarissimam pro infimo: nunc titulus quisq; grauem pro stilo altiore præ se feret exempli gratia: Dum hæc meditamur: opportune tu nobis occurris Ludouice Mondelle uir humanissime: clarissimeq; theologe: rogasq; hoc opus tibi dedicẽ: sed ea quidem lege ut in alterius non perueniat manus. Aperis enim tuam mihi mentem ut copias tam assidue in eo percurrendo uersari codice: ut quẽ imiteris in epistolãdo: delegisse uidearis. Quod exorasset uix ab me quisq̃ alius: impetras: ut si qñ publice cõmuniq; uoluero multorum necessitati conducere: aliud alias efficiam eisdem titulis opus: nequeunt enim Mario in eisdem generibus uel inuentiones deesse: uel uerba nunc librum hunc titulo dem. Eum ut solus assequãris liberiusq; teneas: ac magis habeas familiarem: propriis exscripsi mãibus: & ne ullum uel me ꝑenes: uel alium opera mea largitioneq; sit exemplar Prototypum hoc unicũq; hactenus uolumẽ tibi designaui: atq; tradidi. Adhibebis ei tãto maiorẽ ergo fidem quãto maiorẽ ĩ hoc edẽdo: erga te fui caritate ꝑ ea q̃ uisus es atq; nõ uulgaribus argumẽtis: esse ĩ me beniuolẽtia. Quod si qd interlegẽdũ percures: nõ omnino ex cultũ industria: elaboratũq; ingenio. ascribes temporis breuitati: qua

cētū circiter ac q̄draginta chartas latiores coegisti īfra dies uiginti pstringere:qb⁹ & nō nihil audiebas:& aliis ēt negociis domi forisq; nos oportebat uacare. Possunt & discursus ītcruenisse calami:quos errores aliqñ īter itinerādū corrigemus. ut aūt ad epistolādū cōmodius & magis accedas tēpestiue q̄dā artis rhetorices pcepta descripsimus cū exēplis:priusq̄ ad epistolandū titulos descēderimus. nec omnia q̄dē. Aristotelis Ciceronisq; monumēta secutus hic sum:sed ea dūtaxat:q̄ uisa mihi ī tuū usum necessaria: Aliud ē enim uererē. aliud huius ætatis oratorē se uelle. Aliud in foro inter causarū strepitus:Aliud ī cōciliis pontificū:coronaq; auditoꝝ uersari. Reliquū est:ut si qd me tibi plus esse usui ducis:assidue me putes:æque uti posse:ac te ipso:si satis ē:me tñ semp ames:semp memineris:id obsecundasse tibi:qd nemo alius:sine summa difficultate:cōsecutus ēēt. Vale. Ex Vrbino sexto idiis Februarii. per Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Precepta artis Rhetorices & prīo de exordio cū beniuolētia ab auditorib⁹

IN tali exordio siue p orōnē siue p epistolas:tria opus est cōsiderarē. Primū psonæ qualitatē:apud quā agit̄. Secūdo rē de qua agit̄. Tertio laudē:qua auditor delectat̄. Qualitas personæ cōsistit circa dignitatē:uel locū magistratus:ī quo situs sit is apud quē agit̄:qa aliter captatur beniuolentia a pōtifice q̄ a prætore:Et circa hoc duo debēt seruari. Primū Titulus Secūdo cognominatio. Titulus ē ut papa appellet̄ Sanctissimus Beatissimus. clementissimus. Sapientissimus. Imperator uero īuictissimus. Dignissimus. princeps optimus &c. ut de singulis infra de rōne titulorū dicet̄. Cognominatio est:ut papa dicat̄:bene meritis. Christi uicē gerēs unicū christianæ fidei asylum Maximus diuini defensor nominis. ecclesiæ nostræ tutor atq; ptector. Imperator aūt cognominet̄ Cæsar semper augustus. Refugiū romanæ gloriæ &c. de qbus infra dicet̄. Res de qua agit̄ tripliciter cōsiderāda ē. primo qñ ē honesta. Secūdo cū ē turpis. Tertio qñ est honesta:& uidet̄ turpis. uel cū sit turpis:uidet̄ honesta. Primo qñ est honesta:satis est cōformare rē cū psona:dicēdo:nō esse plixū sermonē habēdū:ea in re quæ sit honestissima:& auditoris naturæ. unice cōformis. Si uero est turpis:cōsideret̄ si quā habet partē honestatis. & tunc illa est tractanda. Si nullam habet honestatis partem:arguat̄ ab aliqua cōsequenti misericordia uel gratia. Si turpis est:& uidetur honesta:pro se orator īstare debet:circa id quod uidet̄:pro aduersario uero declarat̄:aliter esse:q̄ uideat̄. Laus autem qua delectat̄ auditor. ītelligi debet ex eius uita & moribus:modeste tñ tractari:ne uideatur assentatio.

Exemplum talis sermonis:

SCio te prætor magnifice adeo iustū esse:ut nihil uel audias:uel admittas:qd nō sit oī ex parte dignū uiro bono. Attuli ad te igit̄ rem æqssimā:quæ cū p se intelliget̄:nullis aduersarii ad rectis laqueis

adeo uidebit̃ honesta ut naturæ tuæ sit cõformissima. Nihilo enim te aliud omnes boni: plus delectari q̃ eqtate: qua simillimus dei esse possis in terris.

E St autem in omni re dicenda. scribendaq;: utendum apparatu: qui solet exordii nomen apud omnes consequi. Hic autem duobus cõstat duntaxat: attentione ac beniuolentia. Nam docilitas attentionis est inserta uisceribus. Est aũt attentio diuisa bipartito: in expressione rei cũ eius laude & ĩ rei taciturnitate cũ summa dicendorũ laudatione. Aut cũ ante factus est eadem de re sermo & tũc satis est rem altius prouehere: quæ iam dudum est nominata. Aut initium dicendi scribendiue nomen rei poscit cum eius laudæ. Beniuolentiæ uero & si quattuor sunt rationes una tamen est causa a persona nostra: a re: ab auditore: uel in aduersarium ut si qs scit tantum sibi gratiæ uendicare: quantum ad id exorandum quod orat̃. satis sit. hoc modo per attentionem.

Exemplum attentionis.

Nunc ut rẽ oẽm aĩaduertatis: quæso diligẽter: quã ego rẽ uobis expositurus sum. rẽ inq̃ & mea ditione non indignã & auctoritate uestra dignissimam.

Exemplum de beniuolentia a quattuor personis.

A Vdietis autem o uiri præstantissimi rem uobis nõ iniucundã: qui iustissimi estis: sic soletis iis delectari quæ non habeant quicq̃ cum iniquitate cõmixtum. Intelligetisq; ab huius nequissimi aduersarii mei natura me plurimũ abesse. Is enim ut nequam est: perfidiæ semper studet: neminem timet: neminem erubescit. Ego uero: qui uestra cõsuetudine frætus impietatem plurimum abhorreo: nihil ad uos afferre ausim turpis.

D Ictum est aũt unã esse dũtaxat beniuolentiæ ab ipsis quattuor psonis causam: qa nihil ĩ exordio tractat̃: nisi ad finẽ sibi animos auditorꝝ ad audiẽdũ apparãdi: & cõciliandi: ut ad reliqua facilior cõstet aditus. Nã ueluti si quis semel bona sit ĩ nos mẽte: nos amãs laudat oĩa nostra: & si non uideant̃ iis: qui nos odere talia: sic q male de nobis concepit: nos habens odio: etiam quæ amantes de nobis admirant̃: detestare conat̃.

E St ãt & attentio ipsa: & beniuolentia: eo moderamine in exordium inducenda ut neq; iactator nec assentator homo uideat̃. Nam iactare se uideret̃: remq; dicendã: si minus modeste uel illã: uel se laudaret Assentari autem si supra modum auditorum laudes sequeretur.

Exemplum iactantiæ.

Es. n. hæc de qua uerba facturus sum: tã ẽ ĩsigni laude cumulata. P. C. tã excellẽs. tã admirãda: ut & ante hac nunq̃ sit audita: & a nemine possit alio: q̃ a me uno tractari: Tot. n. ac tãta de oĩ uirtutis genere picula feci: tã sum ĩ oĩ uersatus bonaꝝ artiũ studio: tm̃ mihi iam laudis ĩ exercẽdis bonis lr̃is eruditissime cõparat̃: ut nemo æq̃ ad hãc materiã cõuenir̃ queãt: nulli sint parate rõnes meæ: neminẽ tã hoc munus: q̃ me deceãt.

Exemplum adulationis in beniuolentia.

q Vis autem adeo est optuso plumbeoq; īgenio: quē latere queāt ue-strae laudes: uos. n. soli estis luminaria quasi qdā ī terris demissa cae litus quoꝝ splēdore ac ductu p oīs tenebraꝝ obscuritates ambulēt: uos numina deoꝝ aliq̄ summa qdē apud nos ueneratiōe dignissima: qbus q nō credit: nō fidit: nō se dedicat totū: is & p fidus est: & amēs appellandus.

ſ Ed sciendum non esse turpe minus: si tantum beniuolentia ī aduersarium captetur ut inuehi potius uideamur: q̄ ad orationis necessitatem prosequi. hoc modo dicendo.

Exemplum in aduersarium.

n Ecego tam obscoene me dicere quicq̄ posse arbitror in hunc aduersarium: cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incontinentior qui libidinibus semper uacauit ī meritoriis atq; fornicibus. Quis eo superbior atq; uanior qui se se audet praeferre diis uelleq; de omni laudis & auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate: Quis eo immanior qui crudelissime multos interemit ut eorum abuteretur patrimoniis: Ab hoc nihil est. expectandum: nisi inique & perfide dictum.

e St aūt diligēter curandū: ne plixioribus uerbis maximoq; sententiaꝝ apparatu exordiū trāsigat ne uideat callid⁹ atq; uersutus ī exordiēdo orator. & ex nimio apparatu paruā efficiat fidē: hoc modo.

Exemplum de exordio nimis apparato.

e Go mihi patres amplissimi iam dudū ī mēte ppósuerā nulla de re apud uos uerba facere: quae nō essent oī ex parte īgēio laborata doctrina exculta. diutiusq; elucubrata: qppe q facile ītelligerē q̄ sitis & diserti. & sapientes: ad quos nihil debeat afferre incultum. Nihil inestimatum: nihil insipidum. Quamobrē cū est honus hoc meis humeris demādatū: ut orōnē funebrē haberē hoc loci atq; tpis: nolui qcq̄ ex ī prouiso pseq ad aliū deferri malui munus illud: at hūc mihi diē potius reseruari: quo parentalis: haberet ī his āniuersariis p defuncto pcibus atq; supplicatiōibus. Interea uero tpis ānus iā agit. Maturius huic operā adhibui causae generis ppagationē didici: de cuius sum nobilitate dicturus. uirtutes homis. accepi discurri uolumīa uete꞉: & qd de mortalitate itēritu: qd de aīorū īmortalitate iudicādū sit: itellexi. Nihilq; plane iā me latet qd uobis cōmode sit exponēdū: Itaq; nō dicet hic qcq̄ ī prouidū: aut minus exqsitū: sed oīa consulto: oīa apparate. Rem aūt tātā aggredior: quātā ante hac ausus est aggredi nemo: nō oratione solū parētalem de mortis Sempronii recordatione: qui fuit oī praestantissimus laude sed de cōmuni hominū miseria: ut intelligatur: qui-bus simus ī hoc orbe calamitatibus subdi ti. Proh deū atq; hominum fidē: qd sumus in hac uita homūculi quibus trahimur casibus: quibus uexamur perturbationibus: nihil hic stabile. Nihil quod possimus uno die nostrum.

existimare. quicq̄ inquit seneca. Nemo tam diuos habuit fauētes Crastinū ut possit sibi polliceri. Atq̄ ut Gregorius ait. Nos cōtinue morimur: & sicut aqua labimur. Sunt tamen & huic luce functo p inuidiam aduersarii: q nollent: si possent: his anniuersariis locū esse publicū & conuentum consessum q̄ hunc uestrum tam præclarū O' genus hominū nefariorum: qui ut pessimi sunt: sic omnis uelint fieri pessimos. o scelestissimos paricidas: qui ut iugulare consueuerunt alios: sic huius famæ detrahere cuperent hunc honoris modum. Sunt omnium perditissimi. nequissimi. perniciosissimi. At uos o patres non nescio tales esse: ut nō sitis huiusmodi bestiolis quicq̄ secundaturi: ubi semper uestram in bonos pietatem. in officia. humilitatē. facilitatē benignitatē. in charitatis omne genus pronā promptāq̄ naturam Itaq̄ iā mihi polliceor neq̄ īpediturū hanc orationem inuidū & maliuolum fore quenq̄ nec uos minus attētē audituros: q̄ si nunc aut demosthenes aut eschines dicturus accederet. Attendite igit̄ diligenter patres.

i N hoc exordio sunt oīa ī bonis exordiis euitāda: hoc ē ne sit ꝓlixū: est enim ꝓfusissimū. Ne sit ī eo apparatus: q pateat. At nō solū hic ē sed esse declarat̄: ut nō sint allegatiōes. At hic sunt. ut nō sint structuræ lōgæ uerbis exq̄sitis ānexæ: ut hic sunt. ut nō sit supra dicta adulatio & iactātia: ut hic sunt. ut nō sint colores. sentētia. articulus. dissolutū: de q̄bus īferius dicet̄ ut hic sunt. ut nō fiat repetitio eiusdē sentētiæ p diuersa uerba: ut hic fit Sed cōtra sit apparatus auditorum aīos exordiū: cū breui & modesta expositiōe summaria dicēdorū: & cū aliqua cōciliatione auditorum: hoc mō.

Exemplum exordii perfecti.

c Vm essem hāc orationem funebrem habiturus patres amplissimi: cœpi non nihil subuereri: ne si quid minus ad uos afferrem elimatum uos offenderem: qui ut doctissimi estis oēs: sic ea soletis hominum excellentia delectari: quæ res semper afferat ornatissimas. & uerborū elegantia: & sententiarum pondere. At cum esse uos humanissimos ac facillimus memini: uel a constitui uentis delegare: uel sermocinationem hāc satis: & improuisam & incultam adducturus: cuius errores potius correcturi sitis: quam me superbum existimaturi: q uestris esse īperiis ausus refragari: si negassem hoc loci dicere de clarissimi uiri Sempronii Mediolanēsis funere. In hunc siquis uel sensit aliquando: uel sentit adhuc male. is liuore perductus resipiscat uos me audite: ut de uira morteq̄ tāti uiri dicens præmium consequar auctoritatis in me uestræ pietate.

s Ed intelligēdū est: q̄ hæ partes: aut harum aliquæ possunt diffusiores tribus de causis: Primū cū oratio est longior ut pote ī suadendo uel dissuadēdo de pace uel bello. Secūdo cū purgatio ꝓpriæ īnocētiæ facienda est: ꝓpter criminationē antea p aduersariū factā: uel ꝓpter opinionē p auditores cōceptā. Tertio cū insinuandū est: hoc est pedetentim idem

faciēdū qd ĩ ſupioribus exordiis ſed occulte ob cauſas infra dicendas. Omniū autem horum exordiorum: & tandem inſinuationū hæc ſunt excpla.

Exemplum in ſuadendo perlongius exordium.

Ciouos eſſe. P. C. uehæmēter curioſos: bellū ne nobiſcū finitimis:
ſ agēdū ſit. an pax habēda: pptereaq; multas ac uarias a ſenatoribus ſententias expectari: Mihi qdē uidet opus eſſe: ut primum optime de republica ſentiant qui ei ſunt cōſulturi: tum uero ut nullis aut propriorꝫ cōmodorum capiant cupiditatibus: aut priuatarum inimiciciarum recordationibus at eadem ſemper impatriam pietate nihil habeant in oratiōe ſimulatum, nihil falſum. nihil dolo tectum. de ueſtra patres diligentia certus ſumat & de ueſtra ſapiētia nihil ambigo. Intelligo enim q̄ ſoletatis omnia mature conſultiſſimeq; tranſigere quibus iuſticia. pietate. patriaq; charitate. nihil antiquus aut familiarius unq̄ eſſe potuit: Me uero fuiſſe non ignoratis aſſidue in iis occupatum: quæ rei publice noſtræ conductura. nō qui multa ualeam: ſed qui plurima uelim pro patria: pro qua quidem uel mortem oppetens nihil explicuiſſe me cenſcam quantum debeo. Quare ſi qd & ipſe recte cogitarim: aut non ipſe prouiderim. quod ad pacem firmandā & diutius ſtabiliendam attineat: per deum immortalem tantillum attendite patres optimi nec cuiuſq̄ me impediat clamor: qui aut mihi ſit infenſus: aut patriam habeat odio: aut ueſtræ inuideat auctoritati: qui ut male ſenſerit facile. ſemper cognitum ac perſpectum eſt.

Exemplum exordii purgatiui.

Nimicū eſt me criminatus Bædas fuiſſe Alchibicii: nec qcq̄ huc in
f eū: niſi p inuidiā ac odiū attuliſſe: Quo aūt ĩnocēter ſemp uixerim nec p ullā animi ꝑturbationē quicq̄ ad uos in hunc locū attulerim patres optimi: uos teſtes aduoco: ueſtriſq; iudiciis inocētiā meam ab ea criminatione cupio purgari: ut cōmodius mihi ad dicendū eadē in cauſa pareat aditus. Cū is Bædas ærario præeſſet: & æs publicū in ſuā arcā uertiſſet. accuſatoris in eū ſum officio functus: q rei publicæ ſalua cauſa nequibā aliter facere. Tum egi modeſtiſſime: nec eū paſſus ſum crudeliter dānari: negligentiæ potius aut indulgentiæ tūc accuſandus nimiæ q̄ uel ĩpietatis: uel odii. Quæ p re publica fiunt: nemo debet ĩ ſe facta queri ab eo præſertim ciue: q maxime ſuæ patriæ debet. Nunc ĩ cūdē ago cām meā ciuilem qdē: nō capitalē. Hæreditatē petii primā. Nihil ſe debere mihi dixit. a quo cāiſ as capitis ĩ iudiciis accerſitus repetēdarꝫ. Cauſa mihi eſt tā honeſta: q̄ ei turpis. Cur uobis: q oīum eſtis æquiſſimi: ambiguū uidet: pro me eſſe iudicādū Nō proſequar: ne quod inuentore dicit uerboſus uidear Mineruam docere. At ut eſtis nō docti minus ac prudentes: q̄ iuſti. Attendite p ĩmortalē deū: quibus ego rōnibus ac legibus mihi nō ſolū decernēdum: ſed plane decreta hanc hereditatē arbitrer. Paucis admodum me abſoluam: nec quicq̄

Iccirco hac in re tangam:quod uos ulla experte laterẽ posse ducam .s. dut ad
uersarius audiat:quæ non intelligit cognoscatq̃ quibus argumentis moue
ri solent ad iudicandum uiri docti & sapientes.

De Insinuatione.

i N insinuatione seruantẽ eadem:quæ & in relliquis exordiis:sed quo niam nequit animus auditoris statim & recte ad audiendum appa rari:fit pcdetentim & indirecte:quãdo causa turpis est:aut auditor est psuasus ab aduersario:aut defatigatus audiendo:& fit fingendo uelle ali ud dicere:q̃ quod dicẽdũ est qñ cã est turpis:& paulatim descendere ad rem quando autem est persuasus:cum aliqua uehementi criminatiõe de aduer-sario:cũ aũt est defangatus:cũ aliqua fabula.cauillo uel facetiis hoc modo.

Exemplum de insinuando apud auditorem in causa turpi.

n On nego priceps optime plurimũ errasse Gaium:qui tuam lesefit maiestatẽ:esseq̃ tñ nefas accerbissime plectẽdũ:in eũq̃ debere nõ te solũ uehemẽtius aĩaduerte:sed uniuersum hũc populũ oĩ scelorũ genere irruere.Q uid.n.cõmitti põt a quoq̃ sceleratius aut ĩportunius q̃ si qd in principẽ cõmittatẽ:præsertim adeo p humanum atq̃.p benignum:a cuius incolumitate oĩs nr̃a pẽdet ĩcolumitas.Id ut nefariũ est sceleris gen⁹: ita in nullo tollerandũ.Verũ ubi tuã soleo mecũ aĩo uolutare misericordiã in oẽ hominũ genus:a quo crudelitas maxime abest:nequeo nõ existimarẽ decius uita apud te posse fieri uerba:q cũ p se nihil pmeruerit:oĩa demeri-tus sit:p sui tñ generis nobilitatẽ.uirtutem ac gratiam:possit sperare nõ.ni hil.Læliũ absoluisti qui longe fuit peior:ac insolẽtior.At hic ea familia cre tus est quæ tibi fuit semp iucũdissima:eo patre natus:qui tecum non par-uam consuetudinẽ nactus est.eo socero uiuit quem amas plurimũ.Itaq̃ cũ nihil afferre ualeat:qd audiendũ sit:ad iudices:ut ad facillimum principẽ: & suorũ amantissimum nihil non audiendũ afferrat.Attende igitẽ dux op-time:ut non quis sit Gaius hic uir hoc casu pessimus cognoscas nosti.n.nũ quid grãe mercatẽ:demererẽ.n.omnem indulgentiam.Sed quid sui dicant agnati.cognati.affines.omnesq̃ propinqui.quos semper audis mansuetis sime:admittisq̃ iucundissime:qui peccarunt in te nihil unq̃.

Exemplum insinuandi auditore persuaso.

Vit Gaius hic uir bonus o prĩceps optĩe apud regẽ Gallorũ:nõ mi note auctoritate quõdã & grã:q̃ apud te sit.Cũ accepisset pecuniã a Colomella quodã Lugdunẽsi mutuã iãq̃ restituendi tp̃s immineret. Colomellã accusauit homicidii.Cæsus iueniebatẽ hõ testes habebat para-tos Gaius:q Græcorũ morẽ testimoniũ darẽt mutuũ.In iudiciũ iuit.cõuicit Colomellã cocgit dãnari.Nã & torqueri coegerãt testes.dãnatus exclamat superosq̃ inuocat testes.Miraculo quodam factum est.ut uox ĩ plebem fa-cta sit.capiendũ Gaiũ testesq̃ quæstionãdos.Diffugit accusator.Diffugiũt

iprobi testes. Culpã detegũt absentes ductiq; cõsciẽtiæ metu Liberaẽ Colomella. Quid si hoc quoq; ꝓbabit o dux optime Gaiũ hũc assuefactiõe maoꝝ minime pudentem eodem genere criminã di hoc tpis i hũc Semproni lum esse nixũ. Itaq; nõ tã res ipsa cõsiderãda sit primũ q̃ accusatoris cõditio Accusati uita: mox ad rerum argumenta deueniendum: ut aliter longe rem habere intelligas q̃ probatum sit hactenus: utq; a uicto uictor facillime superari possit. Nam q̃ ipse sis prudens: q̃ rerum humanarum peritissimus: omnes scimus: & q̃ mature soleas consultoq; omnia prouidere. Me uero ñ ignoras: nunq̃ mentientem ad te ire. multo nunc minus.

Exemplum insinuandi ubi est auditor defatigatus:

Vm peperisset: ut poetæ fabulanẽ. Gigantes tris Tellus: ut phaeton
e tis iniuriam in deos ulcisceret: nec quicq̃ præualuisset: enixa est tandem simiam: quæ superos: cum tonitruis fulminibusq; uacarent: irrideret. Itaq; fraterculus ille gigantum. ubi cælum misceri audit: ore in aerẽ uerso dentibus labiisq; hyascens debacchaẽ in iouem Id est hoc loci noster hic aduersarius delphio tortuosior. gibbosior mõstruosiorq; secutus: qui cũ alia nos nulla deprimere posse uideret uia in prolixitatem sermonis eo usq; lapsus est: ut ad dicendum apud defatigatum audiendo principem nihil nobis reliquerit temporis nil dixit quod ad causam attineat: & multa tamẽ est frustra prosecutus credens eo se pacto: ut simia in superos irridendo uersari. quod si tuã animi moderationem considerasset: nunq̃ attigisset. Es. n. omnium & prudentissimus & æquissimus nec potes audiendis etiam profusius loquentibus bestiolis decipi. Nam alexandri more: cum quicq̃ ab aduersario dicit: una occlusa quidem aure: dicis eam te absenti aduersario seruaturum: ad quam: ut certo scio: mihi seruatam: pauca prosequar.

Ciendũ est aũt: euitari uehementius oportere i exordiis: ne sit exor
ſ diũ cõmune hoc est quod possit in omnes causas cõmuniter cõuenire: sed proprius uideaẽ eius causæ: ad hæc aũt ne sit uulgare hoc ẽ quod soleat a pluribus tractari. ad hæc uero ne sit iproprium cũ causa hoc ẽ quod non sit insinuatio si oportet aut prohemium: hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

Icturus sum o p̃res ãplissimi de iis reb⁹: quas admirabimini: qppe
d taris & iustitatis & uobis iucũdissimus. Attẽdite mõ ꝑhumane: cenſeteq; me uirũ esse: q nesciã nec mentiri: nec assentari. Vos ãt ñ ignoro tales: ad quos nihil sit afferẽdũ icultũ: nihil nõ elucubratũ diligẽtissime.

Exemplum exordii uulgaris.

Emosthenis Ciceronisq; opus esset hoc die nobis eloquentia ut ma
d gnitudini rei: de qua mihi dicẽdũ ẽ: satis facer possem At ego apud uos dicturus uiros doctissimos ac desertissimos undiq; titubo. palleo. tremo. ac labesco: nescio qd potissimũ auxilii mihi sꝑerẽ: cum elinguis

pœne sim: aut qd potius laudis nõ desperē Sed si hoc muneris uestra sim tã dē benignitate cõsecutus: ut me ꝑ humane audiatis: spero nõ nihil uestra re creatũ gra ĩ mediũ allaturꝫ qd uobis nõ erit iniucũdũ. Attendite igiť ꝑ deũ immortalem: attendite ut audiatis urã prudentia & auctoritate rem dignissimam: quanq̃ tenuioribus uerbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordii non proprii.

Stis uos qdē o iudices ab aduersario persuasi: qui nequissimus om-
e nium est. at ego uobis dissuadendum: esse duco: ne quicq̃ credatis ei qui nunq̃ mentiri desiit. Attendite modo diligēter: quid dicam cũ nihil sim allaturus in medium non uestro consilio dignum.

Ciēdũ est aũt: cũ tria sint cãrum genera: quæ tractari possint a quo
f cũqꝫ uel scribēte uel dicēte: hoc ē demõstratiuũ ĩ laudē uel uitupera- tionē positũ: deliberatiuũ ĩ suadēdo aut dissuadēdo collocatũ: iudiciale ĩ agēdo ueldefendēdo situatũ Vnũ tamē est: qd semp tractať demonstratiuũ. s. Nã ĩ iudiciali quē accusant: uituperãt: quē defendũt laudãt. In deliberatiuo suadēdo rē laudant: dissuadendo uituperãt. Sed materia põt esse quadruplex: aut honesta si ꝑ uiro bono cõtra malũ: uel si de nuptiis epithalamion de funere epitaphion. de religiõe: pietate & oĩ laude. Aut turpis si ꝑ malo cõtra bonũ: uel si de libidine: đ aliquo uitio. aut humilis: ut si de cãuili ut de laudibus coqnariæ: uel farctoriæ: aut dubia. ut si partē habeat honestatis: partē turpitudinis. Si causa est honesta est aperte procedendum in exordio modo quo supradictum fuit. Si causa est turpis: est insinuandum: ut superioribus exemplis patuit. Si causa est humilis: est amplificãdũ exordium exemplis similium causarum. Si causa est dubia: est exordiendum ab ea parte. quæ honestatem continet ut si uir bonus commisit scelus. exordiemur uiri naturam: non unius erroris sordem considerandam.

Vbi abstinetur exordio.

Ciendũ aũt & ĩ plerisqꝫ causis abstinemus exordiis: hoc est quãdo
f adeo est honesta causa ut exordio non sit opus. ut si de religione. de pietate &c. dicať. Itē ubi apud senatũ agiť uel prĩcipē in causa ĩ qua sæpius dictũ & redictũ est: Sed animaduertendũ ē: ꝙ licet nõ sit opus exordiũ: potest tamen ubiqꝫ: ubi uel argumentatio: uel res agiť uehemens: rogari auditor: ut attente audiat: & demonstrari: oratorem eius fidere sapiētiæ. Nam licet locus captandæ attentionis & beniuolentiæ non sit propriæ nisi in exordio: diffunditur tamen per omnes orationis partes.

De Narratione.

Einceps đ narratiõe cõsiderãdũ ē: quæ sũmaria quædã ē expositio
d rei gestæ: nõ tñ adeo sũmaria & breuis: ut ĩ attētione seruať. Nã ibi dũtaxat exposciť ꝑ docilitatē quãdã: quæ auditorē faciat attentũ: ut si dicať de religiõis hoc die dicturo mihi laudibꝰ quæ sufficiēt uerba: quæ

sententiæ. In narratione uero breuiter & aperte & uerisimiliter exponitur causa: & quare illo die ac loco tractanda sit: hoc modo.

Exemplum Narrationis.

Ic dies concilio religiosoꝝ designatus ē. Itaq̄ ī hūc locū nobis cōuenientibus q̄ religiōi uacamus. iure ac merito nō nihil esse dicēdū d religiōis laude p̄fecto huic īntegerrimo nostri ordinis unum ē. hoc munus ad me collatū: eius mihi sūmatim sunt partes trāsigēdæ. Debet aūt esse narratio breuis: ut superius attigi dilucida & uerisimilis. Breuis ideo dicoꝫ: ne terat frustra tps cū nihil adhuc de substātialibus dicat: sed dictuꝝ se p̄ firmet: aperta ut etou nihil dicat cōfuse: ne animus auditoris icertus ab audiendo distrahat: uerisimilis aūt: q̄a ēt res uera sine ueri similitudīne dicta fidē nō faceret: ut si dicat uirginem peperisse: & non dicat quo miraculo factum sit: absolute fidem non faciet. Et in hoc maxime animaduertendum ē ꝙ narratio non habeat aliquid contorsum aut idem repetitū. aut diffusum aut obscurum: sed structuras habeat breues & crebras: & quasi per numerationem procedentes: ita ut quid sit dicendum potius appareat q̄ quid dicat auditores attendant. Est mala narratio longa hoc modo.

Exemplo de longa narratione uitiosa.

m Agna res est profecto patres optimi: de qua uerba sim hodie facturus: & tāta q̄dē ac tam grādis: ut nullius uel disertissimi oratoris lingua rei amplitudini satisfacere queat. Agit̄. n. funus mœroris plenū. Agit̄ cōis totius urbis luctus. Agit̄ de publica ciuitatis potius: quā priuatæ domus calamitate. Obiit dn̄s lælius uir maximus urbis primas. ciuitatis p̄pugnaculū. Obiit dn̄s lælius oī laude cumulatus. obiit is a cuius īcolumitate oīs pēdebat ciuiū īcolumitas: & cuius obitu oēs obiisse dici possumus. Proh deū atq̄ hominū fidē. q̄s hoc aīaduerti bat ærumnæ genus: q̄s hūc p̄uidebat casum. Quis poterat cōuertere oculos: Obiisti tu dn̄e Læli Obiit asyli reipublicæ tutor. Obiit fautor atq̄ p̄tector noster. Hic dies lugubris ē ut eius epitaphio designatus. Ego decretus sum: q̄ & laudādæ illi⁹ uitæ mortis locū īpleā: & uos cōsoler. At ego cōsolād⁹ q̄ potero: cū nihil habeā solacii: possim q̄d ī me nō est ī uos cōferre. Omnes hic sumus ad luctū paratissimi: a cō solationis oī genere alienissimi. At dicā tādem: ne munus ad me collatum uidear eui tasse & eo dicam breuius: quod uel longius ac prolixius consolando dicens: nihil uel mihi uel uobis proficere possem.

De diuisione seu partitione.

p Ost narrationē ī orōne: quæ oīa cōplectat̄ artis p̄cepta sed statim succedit diuisio: q̄ aliq̄ p̄titionē appellāt. Et sciendū ꝙ ex sex partibus integre orōnis: hoc ē exordio. narratione. diuisiōe. cōfirmatiōe. cōfutatione. cōclusione. Tres sūt apparatū dicendorum. hoc est exordium ad cō. siliandos auditoꝝ animos & apparandos ad audiendū. Narratio ad

aperiendũ & rei rõnem & tẽporis causam. Diuisio ad ptiendũ materiã :ut
sit attẽtior auditor ad ea quæ dicenda sunt. Duæ sunt expositiuæ rei: hoc ẽ
confirmatio succedens diuisioni:& cõfutatio diluens uel expressas uel taci-
tas obiectiões. Vltima uero hoc est cõclusio est eius cõplexiua quod suaderẽ
aut dissuadere nitimur. Idẽ obseruant iurisconsulti q in cõsultando :primũ
utanẽ q̃adã præfatione mox exprimendo casum enarrant:dũ dubitatiões
exponendo diuidunt:de hinc ad unãquãq; dubitationẽ respõdendo & alle
gando cõfirmant:deinde obiecta confutant:ultimo cõcludũt qd petaẽ :qd
q; iudicandũ sit. Idẽ pdicatores tenẽt:ut propositione thematis exordiantẽ:
quare illud thema potius eo die prosequenẽ declarando narrẽt :tũ de quot
ptibus dicturi:proponẽdo diuident. ad hæc unãquãq; p̃ ẽ enucleãdo:con
firmãt .tũ uero siqua uel obiecta sunt uel obici possunt:cõfutant. ultimo cõ
cludunt:sicaut sic esse faciendũ. Diuisio aũt hæc neq; plures q̃ tres in partes
distingui debet nec ĩ pauciores:ne si in plures:tediũ audituris afferat: & de
eis sit fastidio si in pauciores:non confundat eorum mentes.

Exemplum bone diuisionis.

T cum mihi de uita morteq; Lælii dicendũ sit tria:dũtaxat perĩde:
ac pcurrendo cõplectar. Quæ fuerit huius ab ĩeuntibus ãnis insti
tutio. Quis totius uitæ deinde pgressus. Quis tandem mortalis
huiusce uitæ finis:ut ĩtelligaẽ obiisse ne tãt⁹ uir an poti⁹ adhuc uiuerẽ cẽseaẽ.

Exemplum male diuisionis.

Am igiẽ in hoc funere mihi dicendũ ẽ:qs fuerit ipse Lælius de quo
n hic agimus. Iam uel inuitus huc puehor. delegãti uela uẽtis sex mi
hi cõsiderãda sunt uerbis fortasse plixioribus:sed re certe breuiora.
Hoc aliud erit in huius familia constitutũ:ut ĩtelligaẽ qbus hoc funus mœ
stũ sit. Aliud ĩ parẽtũ luctu decretũ:ut uideaẽ q̃ti sint precii:q hoc filio sunt
orbari. Aliud ĩ eius educatiõe ac uitæ pgressi:ut cognoscaẽ:q & ipse bonus
esset:& bene afficeret uniuersam hãc urbẽ. Aliud ĩ eius dignitatibus ac titu-
lis:ut teneaẽ:q̃ placerent eius mores principibus cũctis. Aliud ĩ eius doctri
na ut exprimaẽ q̃ esset omnibus bonus & utilis & necessarius. Aliud aũt in
eius obitu:u accipiaẽ:quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet esse:quotuplex diuisio. hoc est unaq; ptitio-
nis pars debet confirmationẽ habere ppria. Verbi gratia si dictũ est ĩ par-
titione:dicẽdũ est de Lælii educatione in confirmationẽ dicaẽ hoc modo.

Exemplum bone confirmationis.

T cum Lælii educatione primo loco mihi dicendum sit:attendite
obsecro patres optimi q̃ sit educatus per modeste. Quod attinet ad
nutrimentum:iis cibis educatus est:quibus aleretur:ac uiueret:non
quibus uoluptates sordes pararentur. Non. n. ad continentiam ẽ educatus

sed ad oē modestiæ genus. At moribus iis certe: quos rari solent adipisci: q bus & uita iucūdior est: & laus diuturnior. Didicit modū ī oī seruādū eē uita. Iam ad modū puer uigilātie: subrietati. pudiciciæ usq; adeo īcūbebat: ut mediā. algorē. estū nō metueret adeo ut maiores natu superare uideret. disciplinæ uero militari tā paratus ac accinctus erat ut marte natus cēteri posset. tolerātia singulari adolescēs: & piculoꝝ nō timidus: laboꝝ non fugax. Hæc huius educatio tā tenax uirtutis atq; ꝓbitatis q̄ alia uoluptatis atq; maliciæ.

Exemplum male confirmationis.

E aūt singula ꝓsequar: uno dūtaxat uerbo sex illa cōplexus declarabo: q̄tus hodie nobis amicus: suis uero filiis ac ꝓpinqs sublatus sit. Nā lælius generosa familia cretus optimisq; parētibus natus: educatus ē modestissime: famā optimā ꝓpagauit: sibiq; dignissimus ac nobis utilissimus fuit: nec nobis min⁹ sūma cū laude: quā sibi diē obiit: Cur ē tot tituli ornat⁹: qa uir clarissim⁹ fuit. Cur tā eū celebrabāt docti: qa uir doctissim⁹ fuit. Cur tā eū lugemus oēs: qa erat nobis ei⁹ uita plurimū necessaria. uir īquā fuit pdaucoꝝ hominū oib⁹ carus. cūctis dilect⁹ oib⁹ uenerabilis:

Ciēdū igit̄ q̄ cōfirmatio ut debet esse apta & rōibus referta: ita minime cōfusa. ut simplex cōplexaq; parte & argumēta partis sub qua iacet: ita nō multiplex cū ptibus aliaꝝ partiū: qbus aliæ debēt seruire cōfirmatiōes: & artificiosa ī argumēto: aut pfecto aut mediocri aut minimo

De Argumentatione.

Rgumētatio aūt ois ea ē rō: ī quā uis cōfirmādi: aut cōfutādi distribuit̄. Ea ē aut pfecta: & sic distributa ī qnq; ptes hoc ē ī ꝓpositionē rōnē. rōis cōfirmationē. rōnis exornatione & cōplexione: aut mediocris: & sic diuisa ī ꝓpositionē rōnē: rationis cōfirmationē. & cōplexionē: aut minima: & sic tripartita ī ꝓpositionem. rōnem. & cōplexionem. Est aūt ꝓpositio caput & fundamentū argumentatōis: qua ꝓponimus: quid arguere uelimus: quæ a logicis solet hodie maior appellari: hoc modo.

Exemplum propositionis argumentationis.

Emo negat: deberi sūpmos illis honores q cū & uiri fuerūt boni: & urbi iucūdissimi: diē ī negociis suæ ciuitatis ultimū obierūt. At rōn a ē argumētatōis pars: qua ꝓbat̄ rōne: qd ī ꝓpositiōe ꝓpositū ē: hoc mō.

Exemplum rationis argumentationis.

Am nisi honoraremus huiuscemodi uiros. & ingrati uideremur iure ac merito. & nemo bonus apud nos esse diutius uellet Tum rationis succedit confirmatio: quæ amplificat rationem ipsam: ut aptius intelligatur id: quod probandum est.

Exemplum rationis confirmationis argumentationis.

Vanta uero esset ingratitudo quam nepharia pestis: quam euitaturi forent omnes boni: ut in eos fuerimus mali: qui fuere non

in alios solū oīs sed ī nos ipsos multomagis optimi: Hoc ut & abhominādū esset: & iauditū sceleris genus: ita detestādū & execrādū oībus: ita nemini tolerādum. Continuo couenit exornare rōnem ut profusius ea quidem amplificetur: & sic magis auditoribus persuadeatur hoc modo.

Exemplum rationis exornationis argumentationis.

a Cedit huic ētnō fama solū: sed uiuēdi ratio: sed humanitatis cōsuetudo: sed ppria cuiusq; utilitatis causa qbus minime seruiret usquā si essemus ī eos igrati q fuere uiri graues: & ī patriā pientissimi: Nā famā certe quæreremus pessimā: nec malā minus: q̄ Dyomedes: q homies dabat armētis pabula: uel Busyris: q hospites apponebat altaribus uel Lycaon: qui eos obtruncans comedebat. Non enim minus male agitur: si negligitur funus: q̄ si eripitur functi uita: cum in eripienda uita uel metus possit esse causa: uel odiū: ut illud est Virgilii. Aut odium crudele tyranni: aut metus acer erat: in negligendo autem funere: nulla q̄ igratitudinis superstit cā. Tum nemo laboraturus esset: ut cōmoditati conducat nostræ. Cum uideret quales fuerimus in reliquos. Q uid sibi sperandum sit ī uita. non ignorat. cum ī morte nihil sperare possit. Statim succedit complexio & cum ratio ea sit: quæ a logicis dicitur hodiernis minor: cōplexio ea est quæ cōclusio ab illis appellatur. quæ complectitur atq; concludit summatim ex supra dictis ita sentiendum: ut propositum est: hoc modo.

Exemplum complexionis argumentationis.

q Vamobrē cū Lælius uir optimus fuerit: & nobis utilissimus: & officiosissimū sit: taliū funus honorare: īgratissimū aūt silentio præteriret: iure optimo cōstitutū est supræmos pietatis honores huic exhibere funeri ut & ad nos semp amādos. iuuādosq; cuncti priores sint: & ad uirtutē facilis īflāmētur. Cū aūt ē cā breuior: ut ī epistolis familiarib⁹ aut ī orōnibus habētib⁹ grās. Argumētatio ē quadripartita: aut tripartita h̄ mō.

Exemplum argumentationis quadripartitæ.

a Nimus certe bonus: si referre gratias acceptis nequit officiis at habere pōt: ac agere debet. Q uis enim ī nō explēdo pro utili suo officio uir: aut bonus: aut equus appellādus ē. Nā q p animi supbia sibi cēset nō officiose factū munus: sed debitū cēsse: is ē ab humanitate alienissimus: potiusq; ī bæluarq; cœtu cōnumerādus q̄ inter homines collocādus. Q uod si & bonæ mētis ē officiis habere graiā: & iniquæ ac afferre nō habet: nō debemus nobis solū: & habemus: ac agimus grates: sed cupimus referre posse Cōtinuo succedit argumētatio tripartita ī epistolis & orationibus breuioribus ut īuptialibus: & pōtificū ac pricipum igressu: aut prio aditu:

Exemplum argumentationis tripartitæ.

c Vm debere ad te ire optime priceps: tum etiam hoc plurimum desiderabam. Q uis. n. qui tantillum sit ingenii: se. totum non debet

tuæ diuinæ potius q̃ humanæ uirtuti. Quis aũt cũ debeat nõ desideret pariter præsentẽ te ĩtueri: quasi naturæ quoddã in terris simulacrũ. Itaq; cũ & officio meo simul & cupiditati uidendi tanti pricipis satisfacturum hoc aduentu uiderim: accessi: supplicaturus nihil aliud: q̃ ut me ames.

De confutatione.

c Onfutatio nihil habet aliud artificii: q̃ quod est expressum in confirmatione. respondet & confutat obiectiones hoc est si quis obiecerit aliquem esse litterarum ignarum confutaẽ. hoc modo.

Exemplum confutationis.

i Gnarũ me dixit litterarũ: quasi possit recte qcq̃ d litteris hæc bælua iudicare: q a bonis artib⁹ alienior semp fuit: q̃ ignis ab undis. Adhibui ab ĩeuntibus ãnis usq;: diuturna bonis litteris operã: nec id qdẽ coactus nec ĩuitus: At ultro spõteq; tã libẽs q̃ cũ exuriẽs cænabã uidebã. n. & nihil ĩ uita mortaliũ foret cũ litteris cõparãdũ: q̃ & uiuis præsto essent: & famã laudesq; luce functis suppeditarẽt. Quomõ ergo uel ignarus eẽ põt: uel nõ doctissimus ille plane: q natiuo q̃si munere litteras cũ lacte hauserit: ĩbiberitq;: ac iis maximopere delectatus nihil obmiserit: qđ ad eaṛ quærẽdã rõnẽ attinuerit: Succedit nõ nunq̃ amplificatio p enumerationẽ: & hoc fit qñ est oratio pfectissima: & ne orator esse plixior ducerẽ: breuius cõfirmauit: & cõfutauit: sed aut de argumẽtatiõe aliquid superest: quod ãplificat aut de confutatione aliquid restat: quod recriminatur. hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

p Rætermisi cõsulto: ne plixior fierẽ ac uobis tædiosior patres amplissimi: quãtis hic Lælius ĩ ætate admodũ puerili floruerit exẽplis modi atq; modestiæ: q̃ fuerit æqualibus quasi pceptor & moṛ isti tutor: maioribus natu admirabilis. minoribus uenerabilis. Nihil dicebat ĩsipide. nihil ridebat. scurille. nihil faciebat ĩdignũ facti recordatiõe. Apud quot fuit urbiũ populos ĩ summo qdẽ honore. Apud quot pricipes iucũdissimus: apud qđ diuersaṛ bonaṛ artiũ tã colẽdus q̃ admittẽdus. Quotiens magistratus exercuit æqssime: quotiẽs ĩ patriã reddit honoratissime. Cum aberat: fama ferebaẽ elegãtissima. cũ aderat gloria spargebaẽ iucũdissimã. nã & absens cõsultissime. sapiẽtissime fortissimeq; uiuebat: & præsens nihil temere. nihil ĩsipide. nihil molliter uel agebat uel dicebat uel deniq; cogitabat. Habet aũt hæc ãplificatio structuras crebras: cũ sentẽtiosis ac grauibus uerbis: ut enumerare potius uideaẽ: q̃ uel repetere: uel diffuse aliqd psequi.

Exemplum confutationis amplificãdæ per recriminationem.

f Ed ne gloriẽ hic helluo nebuloq; pniciosus ac unice petulãs: q q̃ in me ptulisse qđ me mordeat: posteaq̃ ad ea respõdi: quæ obiecit manifestoq; declaraui q̃ inique dixerit q̃ abiectus nobis: q̃ ĩpius uideatur patres amplissimi si recriminor hominẽ ĩpurissimũ sed cogor hæcan-

gustia tẽporis cõticescerẽ. Quod si dicerẽ: obstupescere uos. cogerẽ: qđ acerbissimus patricida me audeat accusare ignorãtiæ. Nam si nescirẽ litteras: i. ad accusationis genus nihil pertineret: cũ me dicat nõ admittẽdũ ꝓtorẽ: qđ iniquus sim iniqtatis quẽq̃ arguit q patricidiũ adhuc habet ante oculos apud oẽs hic fuit semp ĩ dedecore Nullius familiaris diutius fuit: quẽ non fraudarit. Decoctorẽ hũc appellant oẽs sui. præuaricatiorẽ alieni. dolosum singuli. nihil cogitauit unq̃ boni. loqt̃ non ꝑplexe. uafre. callide: maliciose. uersipellis est pœnitus: ac eiusdem rei simulator atq; dissimulator.

De conclusione generali & de epilogis.

Væ sit dicenda generalis conclusio: & qui sint epilogi: particulares,
q inquam conclusiones quæ perorationes apud nos appellantur: &
quo ab amplificatiua deroratione differant: quæ solet dici per oratio per amplificationem & enumerationẽ: est nobis diligenter cõsiderãdũ Cõclusio enim ẽ terminus orõnis: q cõplectit̃ breuiter rõnes in uniuersa orõne tractatas: & id: qđ ex illis ĩfert̃: ac ab eo: q orauit: impetrari quærit̃. Epilogus aũt: hoc ẽ ꝑoratio ẽ particularis cõclusio: nõ totius orõnis sed alicuius orõnis mẽbri. Nã si orõ uniuersa ẽ quasi corpus: sex illæ supradictæ partes hoc est exordium narratio. diuisio. confirmatio. confutatio & cõclusio sunt quasi mẽbra illius corporis: & quæ hisce singulis mẽbris singulæ competunt conclusiones: appellantur epilogi seu perorationes & ita Cicero dicit quattuor locis conclusionibus utendum: secundũ exordiũ secundũ narrationem. secundũ firmissimã argumentationẽ & secundũ cõclusionẽ.

Exemplum epilogi secundum exordium.

Vm igit̃ & honesta sit res a me dicẽda: & talis: q̃ uestra sit auditiõe
c dignissima pr̃es optimi: q̃to sim breuius dictur⁹ uos audir̃ diligẽti⁹
ut qđ uestra ĩnĩa reportar̃ queã nõ ꝑauerim solũ: sed sim assecutus.

Exemplum epilogi secundum narrationem.

q Vuar̃ cũ dies ad dicẽdũ me iuitet: & dignitas canæ uos ad odiẽdũ
pr̃es optimi & ego sim dictur⁹ q̃ breuissime: satis me hac orõne cõsecutũ arbitrabor si nihil dixero: qđ & hoc loco & ur̃a pñtia fuerit indignũ.

Exemplum epilogi secundum firmissimam argumẽtationem.

Taq; cum & bonus uir lælius semper fuerit: & in patriam pientissi
t mus: & omni laude cumulatissimus: debet tantum honoris uel hac
luce functus consequi q̃tum nec eius bonitati sit denegandum: nec dedeceat patriam: nec ab eius sit alienum laudibus.

Exemplum epilogi secundum conclusionem.

Vm ergo uobis manifesto constet potius uiuere: & uere quidem ui
c uere: q̃ diem obiisse Lælium: ne dum non esse lugendum nobis exi
stimo uerꝝ etiam ridendum lætãdum. exultãdũq; uehemẽtius: ꝙ ex his terrenis tenebrarꝝ latebris ĩ æterne claritatis splẽdorẽ ꝑuectus nobis ẽ

futurus apud deum optimum maximum perpetuus procurator.

Exemplum conclusionis generalis: cuius superior epilogus fuit cõclusio exemplificata:

Vdistis patres optimi q̃ fuerit eleganter ab ineuntibus ãnis usq; in
a stitutus Laelius ad omnẽ ingẽui adolescẽtis indolem: q̃q; p̃fecit assi
due omni uirtutis genere ad omnẽ laudis gratiã cũ maxima cũcto
rum & suorum & exterorum admiratione utq; tam praeclare. pie. religiose q; diẽ obierit. q̃ praestanter. prudẽter. iustaeq; uitam assidue degerit: utq; ne mini dubiũ esse possit hũc ad superos rediisse: unde fuerat ad nos dimissus: & quo cunctos suos cogitatur continue dirigebat. Quo fit ut de eius uitae mortisq; recordatione sedetur meror uester suapte natura: nec tam censeatur periisse: q̃ uiuere Laelium: cum eo profectus sit: ubi uera est: non fucata uita. reliquum est. ut quando apertissime declaratum est: Laelio nihil optatius nihil cõmodius contingere potuisse: non solum non feramus moleste: quod ei iucũdissimum est: sed sibi gratulemur: nobis autem ac ipsius digressione gaudeamus: cum & ipse cum caelo terras mutarit: & uana quaeq; mortalium pro eterna beatitudine: & nos apud superos procuratorem autorẽ: fautoremq; nacti simus consiliorum operationumq; nostrarum.

Ciendũ q̃ qdã sunt p̃gressus tractusq; uerborũ ac sententiarum: q̃ so
f lent apud nos colores appellari: qbus. s. ueluti coloribus imagines:
ita orõnes ornatu quodã poliũt. Ex qb⁹ q̃ solẽt eẽ magis ĩ usu hi sũt.

Exẽplũ coloris similiter desinẽtis ĩ tpe. mõ uoce ac natura uerbi sed raro.

Ego te plurimũ amo: tuos uaehemẽtissime obseruo: caeteros ex tuo genere summopere colo. Vel sic. quis est laelius quem plurimum ob generis nobilitatem amaui: quem uaehementius ob eius uirtutes obseruaui: quem ob caritatem in patriam summopere semper laudaui.

Exemplum coloris similiter cadentis ĩ eodem casu eiusdem generis & declinationis sed raro.

Quem dicis amandum: laelium quem asseueras laudandum: Laeliũ: quẽ affirmas in caelum summis tollendum esse uocibus Laelium. Vel sic.

Quero qs sit ĩ hac urbe bonus: Laelius: Posco: qs ĩ hac regione sit iustus: Laelius: Mecũ aio uoluto: qs hic sit doctissimus cõptus ẽ mihi solus Laelius.

Exemplum articuli in uerbis pluribus eius fere uigoris: expositis cum periodis & crebro.

Quo te magis mecum ipse cõtemplor: hoc magis ac magis afficior tuae laudi. uirtuti. p̃bitati. pietati. sapientiae. sanctimoniae. Vel sic. Omnes una eademq; uoce te dicunt. p̃dicant. admirantur q; bonum. integrum. castum. prudentem. constantem. fortem iustum. grauem inconcussum pium.

Exemplum dissoluti in constructionibus uariis eiusdem fere uigoris expositis cum periodis & fiunt crebro.

Tuos omnis semper dilexi. Tibi plurimum afficior. Ex tenatos summa ꝑ sequar pietate. Admirabor assidue tuas laudes: In omnem rem tuam præsto me paratissimum inuenies.

Q đ ad te attīeat nihil negligā. Neq; dignitati: nec utilitati tuæ deero unq̄.

Exemplum coloris exempli rei antiquæ summaria recitatione ad magis ꝑsuadendo: non nisi in argumentis.

Vt Dauid dū filius morbo laborauit: fletu precatus ē deū: q mederi poterat ubi dic̄: obiit purpurā induit: dei se accōmodatis uoluntati: sic nos debem⁹ quādo nihil omisimus dum uixit: postea q̄ ad superos Lælius rediit æqua mēte ferre quod addeo institutū est. Vel sic: ut Hercules domuit Busyrim: sic te domabit: hercule non inferior: qui superas immanitate Busyrim.

Exemplum coloris sententiæ uæhementis ad persuadendum.

Non est enim minor ī homine laus: qui philosophus studuerit fieri q̄ si disc̄ete curauerit philosophiam. Sunt enim aliqui philosophiæ studii clari. q cum multa: & teneant & doceant: se ipsos ignorant Ar qui uitam agūt philosophicam. sunt iis quibus nunq̄ est uera gloria defutura.

Exemplum similitudinis.

T asinus solet: suo ruditu oēm metiri musicam consonātiam. sic tu
u quidem tuo isto ignorātiæ sensu oēm metiris aliorum doctrinam.

Vel sic: Non est in te fabulosum quod de simia dicitur quæ quo altius progreditur: eo magis sua detegit pudibūda. Quo enim tibi plura tribuis: eo magis & uecors diceris: & uesanus.

Exemplum coloris circuitionis: quæ rem unam uel uita uel titulo uel cognomento uel aliqua exprimit proprietate crebra in pœtis.

Vi corona populea: tergoteq; cleonei leonis: ac claua delectatus ē:
q ei: q humeris cælū sustinebat succedens ea sustulit mala uirginū: q-
bus puigil præerat draco: eūq; coegit suis esse pabulū tonsis: q humanis corporibus suos alebat equos. Vel sic Cui referādi cæli sunt date claues: is ēt obtēperabit: Qui traices iā dudū occupauit: pauloante Eubomiā mō Caphā. Vel sic. oē mortale aīal ac rōnale qđ tu cogitas: cōsulto sentiret

Exemplum occupationis tacitæ: qui color crebro intercurrat ad augendam suspitionem uel opinionem.

Ræterco q̄ possem ī hūc nebulonē dicere: si male dicēdi poti⁹ huc
p cā conuenissem q̄ tuendæ rei ac famæ meæ gratia. Tot enim huius
afferrē ī campū scelera. qbus apud oēs ē populus italiæ galliæq; famosissimus: ut & admirari uos cogerē: & ego dicendo defatigatus ex plurimis uix attingerē aliqđ Vel sic. Nō prosequor huius uitam ac mores: oēm q; superiorū temporum suam peregrinationem: qbus manifeste cognosci posset: hoc uiro Iuliano præstantiorem esse neminē: excellentiorē iter nostros nullum magis illustrem gloria nobis neminem.

Exemplum occupationis expressae: quae cum alia non habeat quasi sup sint multo plura bona uel mala: dicit aliqua.

q Vot occurrunt huius scelera: ebrietas. leuitas. luxuria. impudentia: temeritas quibus & Romae sese omnibus expressit: & Mediolani poenae damnatus est morte: & Venetiis eiectus urbe. q̃ quidem si af ferrem in medium omnia: & ego possem accusari obscaenitatis & uos ꝑ mo destia uestra nequiretis audiando tollerare. Vel sic Tanta sunt huius apud bonos omnis ornamenta: in adolescẽtia quidem apud graecos studiorum pericula disceptando: ac docendos ĩ reliqua aetate apud italos & Bononiae & Paduae & Romae laudum praeconia: quae in plurimis magistratus apd magimos pontifices & alios principes consecutus est: ut si uelim dicendo prosequi: nõ modo sim prolixior: q̃ haec oratio patiat᷑: sed uel prolixius di cens minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis sed raro.

Quis fuit hostis rei publicae. Augustinus. Quis iniq̃tatis auctor Augu stinus. A quo paratae sunt ĩsidie ciuibus. Quis cõmunes ciuitatis pecunias furtiue ĩ ꝓprios cõuertit usus. Quis literatoꝝ ꝑsecutor: hic ipse Quẽ audi uimus nunq̃ attentasse: quod nobis non esset obfuturum: hanc feram.

Exemplum conduplicationis sed raro nisi in poetis.

Tuus ille perditissimus animus o Augustine: tuus inquam ille perditissi-mus animus plurimũ attulit reipublicae detrimẽti. Vel sic Tua mens ista bona O laeli: tua certe mens ista bona tuis ciuibus fuit semper singulis ad-iumento. Vel sic: in simplici dictione: ut iuuenalis: Tu ne duos una saeuissi ma uipera caena. Tu ne duos una. Vel sic ĩ pluribus Nullae profuere uigi-liae huic urbi aduersus Gallos: Nullae profuere uigiliae huic urbi.

Exemplum repetitionis.

Laelii ꝓbitatis hãc urbẽ ĩ iudicãdo seruauit iuliani pietas hãc p̃riam ĩ oĩ sua calamitate defendit iuliani sanctimonia bene uiuẽdi fuit nobis singu-lis exẽplũ fere quoddã. Vel sic. Augustinus ĩterturbauit oĩa. Augustin⁹ do ctos oẽs ĩsequit᷑. Augustin⁹ siccarios apparauit. Augustinus urbẽ uiolabit.

Exemplum transitionis: qua non nisi in expedita una materia: decurren do ad aliam utimur ad attentionem.

Nunc autem satis de huius munificentia dictum sit deinceps ad eius ma gnificentia accedamus. Vel sic in aduersarium. Hactenus de libidine: nunc ad illius auariciam prosequamur.

Exemplum superationis.

Hic sua uirtute iam caelũ attigit: estq; factus diis cõmunissimus Vel sic. Nemo tam saeuus est apud inferos: q possit cum huius sceleribus cõparari.

De summa colorum & figurarum.

Colores alii apud Ciceronẽ multi sunt: sed minime necessarii. figur᷑ grã

maticae i usu necessariae praecipue ires: Parentesis: hoc est oratio ỻ oratione iterposita: exornādi ac breuius dicēdi gratia. Hypbole: hoc ē supra modū elata i sermone sentētia: ut orationem magis augeat: & digressio sine trāslatio quae dimisa materia: ad illam aliquid affert externū. s. quo illa exaggeret. exemplificet deprimat aut aptior fiat persuasioni.

Exemplum parenthesis uel breuioris uel longioris.

Go non tibi solum: sed omnibus: ob incredibilem animi tui uirtu
e tem (Es. n. & doctissimus. & prudentissimus & humanissimus) ea
sum deuictus beniuolētia: ut nihil ad cumulum addi queat. Vel sic
Cum Romam uenissem ad agendam meam (quam nonne scis) causam. Aberat enim summus pōtifex. Aberant cardinales. Aberat uniuersa curia: Nullae agebant causae. Nulli erat auditorium liti. Nullus iudicabat. Nihil hactenus egi. Nihil attentant. Vel sic Si parentesis est prolixior me prima excidant memoria uerba. Ego te plurimum (Cum quia summa es uirtute uir insignis. tum quia me mutuo meosq; omnis q̄ studiose diligis tum quia nemo bonus est. qui te non uaehementi beniuolentia prosequat sic es pmeritus) te igit id circo plurimum nedum amo uerum ēt & obseruo: & collo.

Exemplum hyperboles maxime in poetis.

Pud Virgilium de aenea: fama super aethera notus: & rursus Tollit
a q; ad sydera fluctus. Non quia sydera possint fluctus attingere: sed
quia altius dici nequeat. Vel sic. Pulchrior uenere castior es diana.
Vel sic: Pigmaeo minor es: turpior daemone.

Exemplum digressionis.

Clarus es tu qdē iter oratores: sed aliquis potius Demades: q̄ demosthenes. Aiunt. n. ad demadē ire solitos: q orationē uellent celerē & imediatā: ad demosthenē: q pēsata peterēt & elimata. Proinde cōsueuit dici demadae orōnes nihil: at Demosthenis oleum sapere. Clarus es tū orator: & celer.

De dicendi scribendiq; generibus.

Sciendum autem eandem esse rationem in scribendo quae & in dicendo est: In utroq; rhetoricae ac oratoriae uix extat. orare: ore significat pronunciare quare in dicendo est opus pronunciationis ratione. In scribendis autem epistolis: hoc est. missiuis: ea ratione opus non est.

De pronunciationis ratione.

Est autem pronunciatio in tres partes distributa: in uocē. uultū ac gestū.

De uocis uariandae ratione.

Vox triplex est: magna. mollis. flexibilis. Magna debet esse in argumentationibus: mollis in rebus laetis: flexibilis in misericordia comparanda.

De usu uocis.

Nitio orationis uox sit parua: sed non infima: & inaudita: sed quae
i possit pedetētim augeri. Mox ī narratiōe sit altior: sed mediocriter

Mox in diuisione augeatur.sed fiat augmentū:ut nō deueniat ad clamorem pcussorum aut uigiliū nocturnoꝝ. Mox argumentationes mollitudinem & flexibilitatē cōsequant. Est enim uox mollis:hoc est dulcis:nō aspera :non rauca:non pturbata sed quæ tybiam potius imitet q̄ tubā:Flexibilitas uult posse nūc ꝑ materia exasperari:nūc mitigari:nūc flere:nūc ridere. Si laudatio fit alicuiꝰ:uox sit mollis:& mitis:Si uituperatio:uox aspera. Si animaẽ aliquis ī aliquē:uox dira & iracūda. Si funus agiẽ uox mœsta & lachrymosa. Si fit alicuius execratio:uox alta & pturbata. Fiant similiter exclamationes asperæ:ac depressæ. Asperæ:cū eā est nefaria:ut ī uiciis abhominādis. Depressæ:ut ī cōmiserationibus:Dicendo in eā scelesta. Proh deū immortalē:hoc scelus cōmisit ne quisq̄ alius.uox efferaẽ altissima. dicēdo cauete iudices:ni tales castigetis:cauete:uox sit & alta & turbata. Dicendo ī cōmiseratione:cōpatiendū esse mendicis:uox sit minima & flebilis.dicēdo illis subueniendū.uox sit lachrymaꝝ plena. In peroratione p amplificationem uox sit mediocris cū claritate ꝓnunciandi sed sine anhelitu:ne spiritus desatigeẽ. In cōclusionibus fiat uox mediocritis:sed tardior ꝓnunciatio:ut intelligaẽ quid concludiẽ. Tamen semper animaduertendum ne fiant exclamationes cum hac uocis mutatione:nisi materia sit aut abhominabilis:aut mirabilis aut admirabilis aut rara.bona uel mala.

De uultus usu.

Vm uultus nō sit facies:sed signū apparens ī facie:secūdum animi
c motū ut illud docet Nasonis:Heu q̄ difficile est:crimē non prodere uultu:debet orator uultū accōmodare uoci ac materiæ. Nā si rē flebilē exponeret læto uultu:aut rē festiuā mæsto uultu diceret. ineptus:qui neq̄ reꝝ.nec psonaꝝ.nec tēporū seruaret cōditiones. Vt uno igiẽ cōcludaẽ uerbo:cum uerba sint earꝫ notæ:quæ sunt ī anima passionū:pro uerbis sit uox:ut dicere uideaẽ orator ex se:nō aliunde didicisse.pro uoce uero sit uultus:in perturbata uoce acerbus:in flæbili subtractus:ut animi uæhemētia eo uultu intelligaẽ cum uerborum conuenire uæhementia.

De gestus usu.

Gestus autem non deberi urbanus uideri:ut neq̄ uultus: nec uox in re læta:debent in scurrilem profundi risum:nec in re mœsta muliebres distēdi lachrymas:aut uociferationes:sed quo ad natura consuetudinemq̄ uirorum deceat grauium & modestorum. Debet gestus:ad rem exasperandam: quæ uituperatur:aliquando caput mouere minis ad rem mitem & miserabilem inducendam aliquando palmas piecatorias iungere:inducendo uirtutem homines ad se inuitantem:brachia aperta pro excipiendis uenientibus demonstrare:faciem aūr nunc ad hos mouere:nunc ad illos uertere:cū q̄bus sit sermo:ne quasi statua loq uideaẽ uel puer:q sit occupatus in memoria tenenda quæ sua non sunt:Rem admirandam de superis exponendo:

frontem ad cælum uertere:Rem perniciosam pronunciando:inferna respicere:Diuitias & pompas orbis detestando:brachia aperta cum fronte & toto corpore circunuoluere:Rem pudibundam in medium afferendo :tenere os ad terram uersum:deterrendo:manibus pedibusq; pulsare.

De epistolarum ui ac ratione.

Epistolæ uero multifariā habēt materiā.ut ī octoginta infra patebit epistolariū titulis.Sed triplicē uim ac rōnē:ut aliquando sint familiares:aliqñ familiarissime aliqñ graues ac seriæ:seruēturq; ī iis duæ rōnes: Prima ratio stili:ut familiarissima sit ī stilo infimo familiaris in stilo mediocri:grauis in stilo summo.Secunda rō artificii ut familiarissima simplicem habeat rei expositionē:ut inter familiarissimos dicit:do.accipe.mitto.fac:sine multa circuitione:aut argumētatione:aut apparatu.familiaris uero aliquid sed modicū:apparatū aūt argumentatione:Grauis aūt pro rei qualitate:aliquando uim orōnis summæ:aliquando mediocris:aliquādo paruæ tenet. Nam oratio summa sex habet illas superiores orōnis partes: hoc ē si dicat de pace aut bello tenēdo ī senatu:uel apud principē oratio mediocris carēt cōfutatione nonnunq̄ & exordio.In causa honestissima:ut in nuptiis :oratio parua est:quæ caret exordio & narratione:interdum & diuisione :ut in uisendo principe:ubi dicit quare illo uentum sit:& quid petat :ut superius uisum est.Tot uplex igit epistola grauis quotuplex est oratio:aliquādo omnes orationis complectit partes:aliquando aliquas.

De stili ratione ac uarietate.

Stilus īfimus nō habet uerba ignaris pædagogulis cōmunia sed ornata At nō exqsita nō habet sentētias uulgares:sed eruditas:at ñ raras :hoc mō.

Exemplum stili infimi.

Hic dies Lælii paulinæq; nuptiis dictus est felix.
Hanc ob causam in hunc conuenistis locum o ciues optimi.
Non improuide sibi consuluerunt:qui matrimonii leges subierunt unde omnis humana rite propagat uita.

De stilo mediocri.

Stilus autem mediocris habet nō rara admodum & exquisita uerba uel sententias.sed meliora longe:ac rariora infimo stilo:ut si dicat:hoc modo.

Exemplum stili Mediocris.

Nihil est tā salubre humano generi patres amplissimi:q̄ posteritati operā adhibere:quodq; Aurelius īquit:Generatōi regenerationē pparat oportet.Nā cū quotidie diuersis discriminibus ī Horcū delabamur debem⁹ diligētius cōsulere successioni:Quod neq̄ cōmodius aptiusq; lege fieri:q̄ si cōnubio mares fœminæq; sanctissime cōiungant:qs est.q nesciat. A supis ē igit ad mortaliū cōsuetudinē.utilitatē.dignitatēq; mrimoniū īstitutum.

De Stilo Graui.

Stilus autem maximus & uerba complectit̃ rara: & sententias crebras. & auctoritatibus nitit̃: & profusiores habet structuras: ut si dicat̃ hoc modo.

Exemplum stili grauis in eadem Materia.

c Vm permagnũ est honus & pdificile: de iis rebus orõnẽ habere: q̃ sit amplissima: & quouis oratore clarissimo digna. Tũ illud hoc loci me reddit audẽtiorẽ: q̃ exilitas ĩgenii mei patiat̃: qd estis uos patres amplissimi: ut eruditissimi: sic oĩum humãissimi: atq; unice p benigni Matrimonii uero laudes & si sunt ĩnumerabiles: tales tamen: ut uel lr̃arum experti sua succurrant sponte: nolintq; titubare pro se quenq̃.

De Titulorum Epithetorumq; ratione ac usu.

Vehementer autem errat̃ in titulis uel scribendarum epistolarum: uel dicendarum orationum in epithetisq; hoc est adiecturis quasi cognominib9 quæ solent dicendo: scribendoq; imponi: tam rebus q̃ personis: etiam in psopope: de quã statim inferius dicet̃.

De prosopopea crebra in poetis.

ſ Olent. n. poetæ. q cũ oratoribus eãdẽ seruãt artẽ: licet alia orõnis lege hoc ẽ carminibus: uti psopopea: q̃ sibi de re insensata sensibilis fingit faciẽ: ut melius ĩ auditoris lectorisq; ĩprimat mẽtẽ: ut Virgilius Atlantẽ lybiæ montẽ fingit senẽ & cætera. Martianus artes liberales suis fingit corporibus. Vt igit̃ esse turpe: uitiũ fingere corpus formosum: uirtutẽ uero corpus de formẽ. Angelum turpẽ: dæmonẽ pulchrum: sic dicere mare frugiferũ: aut terrã uelivolam: epitheta non complectit̃ sua nec: decet summum pontificem appellare fortissimũ: imperatorẽ uero sanctissimũ.

Exemplum Titulorum summi Pontificis.

Sanctissimus. Beatissimus. Clementissimus. Pientissimus. Indulgentissimus. Misericordissimus. Benignissimus. Beneficentissimus.

Exemplum epithetorum summi pontificis.

Successor primi petri. Christũ ĩ terris referrẽtem. Dei ministrãs officia. Veniæ ĩ orbe largitor. Cæli referator. Inferni clausor Superioꝝ iterpræs Apostolicæ sedis auctor. Q uirinalis regni tutor. Christianoꝝ protector.

Exemplum Titulorum Imperatoris Augusti.

Diuo cæsari. Faustissimo Augusto. Sacratissimo Romanorum Imperatori. Inuictissimo christianorum regi. Felicissimo imperii augustalis protectori. Perbenigno Cæsari.

Exemplum epithetorum imperatoris augusti.

Expugnator pfidoꝝ. Defensor christianæ fidei supremi imperii custos: Inconcusus iperator. Asylum christianoꝝ. Maximus atq; optimus quirini interpræs. Nullius laudis rex in capax: Magni decentissimus princeps.

Exemplum Titulorum Cardinalium.

Integerrimus pater. Sanctimoniæ plenissimus. Sapientissimus: Grauis

ſimus. Cardinalis præclariſſimus. Pietatis ſtudioſiſſimus Benemerentiſſimus cardinalis. Officioſiſſimus.

Exemplum epithetorum Cardinalium:

Aetheriæ ualuæ cardi̇̄s. Rubra Mitra īſigniti. Puniceo diademate cincti. ſummo pontifici aſſiſtentes. Proximi ad pōtificatum maximum. Cardinea dignitate præſtantes: Purpurati cœtus participes ſummi concilii mēbra. Apud apoſtolicam ſedem primi pontifices.

Exemplum titulorum Regem.

Sereniſſimi. optimi reges clementes. æquiſſimi.
Gratioſiſſimi. Liberaliſſimi. Prudentiſſimi. facillimi:
Manſuetiſſimi. Beneficentiſſimi. Innocentiſſimi.
Chriſtianorum propugnatores. Eminentiſſimi.
Chriſtianiſſimi.

Exemplum epithetorum Regum:

Legum in orbe tutores. æquitatis auctores. Sceptrigeri princeps. Naturæ in terris ſimulacra. Optimi rerum humanarum auctores. Totius orbis nutrimenta. Vexilla chriſtianorum. alimētatores clarorum hominum. Beneficentiſſimi reges. Corona inſigniti. Diademate regio nitidiſſimi.

Exemplum Titulorum Archiepiſcoporum.

Antiſtiti optimo. Patri præſulū benemerēti. Epiſcopoꝝ præfecto digniſſimo: & etiam cōpetunt ei: quæ cardinali: præter decernentia cardinalatū.

Exemplum epithetorum archiepiſcoporum.

Preſulatus tutori. Epiſcopatuum aſylō. Metropolis rectori Epiſcoporum principi. Sanctimoniæ ſtudioſo. Magna præſuli auctoritate. Patri patrū. Nullius ſapientiæ experti. Grauiſſimo patri.

Exemplum titulorum epiſcoporum:

Præter reuerēdiſſimū. qcqd aliud. Nā uenerabile a uenerādo dictū diis cōueniēs dat̄ qbuſq; monachis. Reuerēdiſſimus aūt a reuereor q̄d mer⁹ uerbū ē ꝑueniēs dat̄ ſūmis pōtificib⁹: qſi æq̄ merēdi ſint: ut ſeculares dñi: ac tyrāni. Dicunt̄ epi eximi patres chriſtianoꝝ. Vrbiū ſuaꝝ pōtifices optimi Benemerētes fidei nr̄æ tutores. Patres colēdiſſimi. Obſeruādiſſimi ꝑſules

Exemplum epithetorum epiſcopalium.

Ii quibus Chriſtianarum dat̄ eccleſiarum cura. Procuratores chriſtianæ religionis. Præſides ꝑſulatuum. Antiſtites innocētes. Paſtoris humanarum ouium. Sacri gubernatores ſacerdotiorum Eccleſiaſticorū militū duce. Maximi ſuorum epiſcopatuum ſacerdotes. Vncti pattes ꝑſbyterorum.

Exemplum titulorum abbatum & prepoſitorum ac archipreſbyterorū.

Innocentiſſimo. Integro Sacrarum morum pleniſſimo. Sanctimoniæ deditiſſimo. Religionis curioſiſſimo. Talis eccleſiæ primario. Monachorū ſeu preſbyterorum benemerenti ꝑfecto. Pio ſuæ fidei cuſtodi.

Exemplum epithetorum eorundem.

Obseruandus talis ecclesiæ uel monasterii præses. Incorruptus suorum sacerdotum obseruator. Officiosissimus in tali ecclesia uel abbatia obtimas. Gratissimus diuinorum exercituum manipulus. Assidus ecclesiasticarum rerum uigil. Inter abbates omnis uel præpositos rara phœnix.

Exemplum Titulorum theologorum.

Theologo sapientissimo. Sacræ scientiæ summo īterpræti. Diuinaꝶ lrarū ī terris arbitro. Sacratissimi dei studii apud nos expositori. Cælestiū artiū pceptori doctissimo. Innocentissimo theologiæ philosopho Clarissimo theologo.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui cælestia nobis pcepta reserat. Cui archana dei cōmittūt. A quo docemur q̄ ad diuinas istōes attinēt. Qui semp ī diuinis uersāt cōtēplādis. Quē nihil cæleste latet. Qui rerꝶ humanaꝶ & diuinaꝶ summā cognitionē habet. Cui datum est & nosse quidem & interpræctari Theologica.

Exēplū titulorꝶ reliquorꝶ religiosorꝶ cū gradus sui uel dignitatis additōe.

Incorruptissimo talis ecclesiæ pside. Religiosissimo uiro. Deuotissimo fratri. Studiosissimo religiōis pbitero. Custodi talis ordinis accuratissimo Sacræ militiæ cōstātissimo militi Patri optimo & diuinis deditissimo: Diuinæ gratiæ religioso. Sūmæ ītegritatis sacerdoti. Probatissimo pbitero.

Epitheta in his suis excerpunt titulis.

Exemplum Titulorum Ducalium.

Acc[illegible]issimo duci. Illustrissimo principi. Inuictissimo imperatori. Assiduo triūphatori: Continuo fugatori hostium. Victoriosissimo duci. Præstantissimo suæ Fidei cōmissorum defensori fœlicissimo.

Exemplum epithetorum ducalium.

Cuius cōsiliis nihil firmius. A quo semp fortūa superat. Fulmē talis belli. Hostilis īmēsus terror. Mens incōcussa īmobilis. Omniū in castramētādo prouidissimus. Cui parent cæteri quiq; duces. A quo uicti sunt hostes ī omni genere. Cæsaris imitator & Cyri. Alexandri similis & Fabii.

Exemplum Marchionum Comitum & Baronum Titulorum.

Illustri domino. Inclyto principi. Magnanimo marchioni. Prestantissimo comiti. Clarissimo baroni. Magnificentissimo principi Optimo regulo. Prudentissimo comiti. Sapientissimo domino. Excellenti Marchioni.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui sublimi sedet ī sede comitatus. Qui excelso est Marchionū ī solio. Quē cœtus baronū dignissime comitat. Magni decētia marchionis Eximia comitis uirtus. Barōis clara dignitas Imperiales ubiq; comites. Sacris amictibus ab īperatoribus īsigniti. Post reges ac duces primi pricipes.

Exemplum Titulorum militum māipulorꝶ Centurionū & decurionū.

Fortissimo militi. Tolerātissimo laborꝶ. Omniū difficultatū patiētissi-

mo. Immoto maniplo. Militiæ curiosissimo. Strenuo centurioni. Solertissimo. uigilantissimo. uiro militiæ studiosissimo, excelsa mente maniplo.

Exemplum epithetorum eorundem.

In bene ꝓuisis perseuerans. Nullius leuitatis filius. Grauitatis & consilii custos. In hostes diligentissimus inuestigator Artiũ militariũ ĩquisitor optimus. Quẽ nihil lateat militare. Qui nunq̃ flere uisus est. A quo abhorreat omnis metus. Cui gratiora sunt militaria discrimina cibis molissimis.

Exemplum Titulorum equitis aurati.

Magnifico eqti aurato. Insigni laude cumulato. Præstati militaris dignitatis uiro. Dignissimo equiti. Auro benemeritissime decorato militi.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Militari, insignitus dignitate. Præclarus ĩter equites auratos suæ laudis tutor. Integra mẽte sũmaq; laude aureatus eques. ĩgenio singulari ad oẽm equestrem dignitatem. Magnificorum operum pro suo splendore tenacissimus. Nulli plus rei: quam laudi & immortali uacans gloriæ.

Exemplum Titulorum poetarum.

Clarissimo uati. Doctissimo poete. Præstantissimo Apollinis interpræti. laureato poetæ benemerenti. Carminis antiquorum instauratori per illustri. Cunctarum artium uati studiosissimo. Diligentissimo poetæ.

Exemplum epithetorum poetarum.

Phœbei aditi custos. Tripodis Apollineæ tutor. Qui res gestas ĩmortalitati cõmẽdat. Prædicator futuroꝝ. Exqsitus reꝝ abditissimaꝝ decantator. Humanas res & diuinas canere cõplexus Numen quoddam in terris.

Exemplorum titulorum Oratoris.

Eloquẽtissimo uiro. Clarissimo oratori. Præstãtissimo humanaꝝ artiũ auctori. Liberaliũ studioꝝ tutori. Bonaꝝ lraꝝ ꝓpagatori. Diftissimo uiro.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Qui lingua monet populos. Qui ꝑsuadẽdo cũctos animat. Cui facilimũ est: solo sermone cunctos ĩ sentẽtiã trahere. A quo nihil magis abest: q̃ ignorantia. Cum cuius eloquio est sapientia coniunctissima. Cui familiaris est omnium bonarum artiũ consuetudo. Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philosophi.

Accutissimo philosopho. Bonaꝝ artiũ ĩterpræti. Moꝝ ĩstitutori. Naturæ contemplatori optimo. Humanæ sapientiæ inquisitori prudẽtissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Quẽ nihil humanũ latet. Qui mores docet. Qui naturæ iura pandit. Qui naturaliũ reꝝ scrutat̃ cãs. A quo abditissima quæq; doctrinaꝝ oĩum ĩtelligunt̃.

Exemplum titulorum iurisconsulti.

Sapiẽtissimo iuriscõsulto. Clarissimo iuris ĩterpti: Præstãtissimo legũlatori. Acutissimo iuris enodatori. Doctissimo iuriscõsulto. Viro iuris con

fultissimo. Exemplum epithetorum eiusdem.

Viro cecropidæ. Ligurgei laboris tenaci. Solonis puro. Scæuolæ clienti. Sulpicii uirginiiq; simillimo. Legũ enucleatori. iuris artifici nõ mediocri.

Exemplum Titulorum medici.

Accuratissimo phisico. Medico fidelissimo & doctissimo Morborum omnium curatori. Solertissimo medicinæ indagatori. Esculapio medicorum.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Viro hippocratico: Galieneo clienti. Medicorum osyri: Phœbeo genito. Hærbarꝝ pitissimo. Serapioni Auicenæq; clarissimo: Medicinæ pitissimo

Exemplum titulorum & epithetorum Astronomi.

Astroꝝ pitissimo. Sapiẽtissimo astronomo. Astrologorũ ptolomeo. Acutissimo supioꝝ corpoꝝ ĩdagatori. uati cõsultissimo. Regꝝ futurum ĩterpti.

Exemplorum titulorum & epithetorum Musici.

Armoniæ cælestis duci. Orpheo musicoꝝ. Iucũdissimo musico. Cõsonantiæ musicæ pitissimo. Mercurio sonorissimo. Apolloni cõcordãtiaꝝ.

Exemplorum titulorum & epithetorum Architecti & Geometræ.

Vetrubio Architetoꝝ. Archimenide Geometraꝝ. Colosoꝝ diligẽtissimo artifici. Piramidũ solertissimo cõpositori. Ingeniosissimo opificioꝝ ꝓsidi.

Exemplum titulorum & epithetorum Arithmetici.

Studiosissimo Arithmetico. Accuratissimo numeroꝝ sũmatori. Diligẽtissimo ĩnumerabiliũ nũeratori: Pytholidæ Arithmeticoꝝ oĩum curiosissimo.

Exemplum Titulorum & epithetorum magistratuum.

Eqssimo ꝓtori. Prudẽtissimo iudici. Innocẽti ꝓ ꝓtori. Incorruptoꝝ iudici. Magnanio. Iustissimoq; ꝓ dño. Fortissimo fidelissimoq; tribũo. Claro tabelliõi. Inclito ꝓsidi. Illustri magr̃o eqtũ. Inuicto primipilo Dignissimo qstori.

Exemplum titulorum & epithetorum Grammaticorũ.

Peritissimo Grammatico. Bonarum litterarum studiosissimo magistro Ludi litterali præsidi benemerenti. Litteraturæ doctori optimo. Viro doctissimo. Lactis litterarum præceptori.

Exemplum Ti. & epi. Senatoris & consularis.

Iustissimo fortissimoq; senatori. Prudentissimo uiro consulari. Nobilissimo patricio: Generosissimo urbis membro ꝓclarissimo senatus patri.

Exemplum Ti. & epi. ciuis Mercatoris.

Industrio & diligenti mercatori. Curiosissimo mercaturæ patri. Mercaturæ studiosissimo. Mercurio mercatorum. Inter mercatores Iason.

Exemplum Ti. & epi. Plebei uiri boni.

Ciui optimo. Probo & modesto uiro. non abiectæ laudis ciui. Ex minore ordine uiro bono. Studioso innocentiæ & integritatis uiro &c.

Exemplum Ti. & epi. Lanificis & cuiusq; fabri.

Diligenti artifici. Bono opifici. Ingenioso fabro Dædaleo clienti.

Exemplum Ti.& epi. Agricolarum.

Honesto uiro. frugi agricolæ. Temp estiuo messori. homini gnauo. Solertissimo. diligentissimo.

Ciendum autem est: quod multa sunt epitheta: quæ abiecta titulis aliarum artium possunt cum singulis conuenire ac singulas artes pro sua qualitate decorare: ut egregius: Singularis. Clarus. Præstans. Doctus eruditus. fortis. Constans. Insignis cum suo casu. hoc modo. Egregius poeta. Egregius orator. Egregius philosophus. Egregius iurisconsultus. Qui etiam egregius pontifex. Egregius imperator. Egregius Rex & sic de singulis. Sed animaduertendum: quod licet primi ac altissimi gradus mutari non possint ut pontifex maximus. Imperator &c. minores tamen & mediocres mutantur: ut alius miles inferior non æquestrenus dicatur ac alter fortissimus: sed uocetur laborum tolerans & militiæ studiosius: & sic respectu maiorum minores humilioribus titulis donentur in omni facultate: & sic alius Poeta illustris: alius poeticæ dicatur studiosius & cætera.

Nunc autem ad epistolarum in oibus titulis & in oi stilorum genere descendemus exempla: ut quid & quo fiat imitatio: facillius intelligatur. Sequuntur octuaginta epistolarum scribendarum genera in titulos redacta cum exemplis.

Primus Titulus.

Commendaticia familiaris.

Vi hanc tibi reddidit epistolam: mecum est summa familiaritate coniunctus: uir inquam & nobilis & disertus. quem propter genus & uirtutes unice diligo: atque amo: cupioque ualere plurimum: arbitrantur ipse meis litteris fore se tibi gratiorem. Est enim acturus istic nescio quid: quod eum pungit uæhementer: Itaque si me amas: & si cupis gratificari mihi: facut hunc suscipias quam commendatissimum. Nulla enim in re poteris afficere me maiore uoluptate. Cæterum si quid est: quod mea opera possit tibi morem gerere. Nihil petes ame frustra. Bene uale.

Commendaticia familiarissima.

Ommendo tibi petrum uirum grauissimum & mihi amicissimum: cuius consuetudine delector plurimum: & qui mihi uisus est in oi re sua summa laude cumulatus. Quicquid in hunc contuleris beneficii colatum in me censebo. Non secus. n. hunc diligo: atque amo: ac si frater meus esset. Ne negligas hoiem. Vale.

Commendaticia grauis.

Vt in mos antiquissimus & communi hominum societate inductus Vt in comendandis hominibus amicitiæ munus seruaretur & iustitiæ sancto: Quid enim inter mortales diutius staret: possetque perpetuum appellari: sine amicitiæ ratione iustitiæque officio: Nam homo per se uiuere quodammodo nequit in hoc orbe: nisi ab hominibus adiuuetur. Quare & cecrops apud athenienses: & Moises apud hæbreos

Mercurius apud asirios leges inuenerunt: quibus humanũ genus sese tuerẽt. Itaq; & apostolus inbuit: alter alterius onera portate. sed & Cicero: & plutarcus de amicicia uerba faciẽtes declarauerũt: nõ posse hominẽ uiuere neq; domi neq; foris: nisi amor humanæ fieret societatis conseruator. Quo enim pacto qui palam uagabanẽ inter siluas & latibula ferarum: nec domicilia colentes: nec coniugia celebrantes: nec tenentes ultimũ uitæ cultũ sese in seruitutem legũ tradidissent: & ciuitates habitassent mœnibus sepras: nisi natura duce: & amor eos coegisset & iusticiæ fundamentũ. quibus cõstarẽ uidetẽ humanæ societatis robur: Recte igitẽ Xenophon ille socraticus beneficio generis humani comperisse naturã ĩquit amiciciæ fundamẽta. Quã obrẽ Aristoteles probarsine amiciciæ rõne corruere quicquid est inter homines inter quos non est hæc uirtus: omnia sunt simulata. uel dissimulata: omnia ficta. Omnia falsa: nihil firmi: nihil stabilis. nihil sinceri: nulla seruatẽ fides nulla religio. nulla pietas. Ex huius uirtutis inobseruantia. alii fœnerantẽ. alii spoliant: alii uiolãt. nemo tuetẽ alterꝝ: sed cũ deserit ut iudeus in deũ de quo ẽ i euãgelio. At ubi ẽ amor ibi pax. ibi fides. ibi cõcordãtia. ibi oĩa palã sunt & ex duobus fit unus: ut nihil uelit: aut nolit alter qđ & socius nõ uelit pariter. atq; nolit. sed ex ipsa uirtute amiciciæ: atq; iusticiæ laude. multæ ꝓficiscuntẽ uiæ: cõditiõesq; uiuẽdi oriuntẽ. Inter quas ꝑcipua ẽ uitæ cõsuetudo quã familitatẽ appellamus: Multi sunt enim hoc amiciciæ uocabulo nuncupati qui uere non sunt amici: cognomento spero potius appellandi sunt hospites. Sed qui uiuunt una in ciuitate: q assiduc simul uersantẽ. Quiq; cum absunt alter ab altero corporibus semper animi adsunt inter illos uera est amiciciæ ratio. Nam & iusticia curat illorum causas communi rõne: & amicicia procurat eorum negocia cõmuni beniuolẽtia. Itaq; iurẽ a ueteribus iuuẽtus ẽ mos amicoꝝ cõmẽdandoꝝ p epistolas illis: q & amici essent & possent cõmode amicoꝝ desiderio satisfacere. Tu q̃ diu hic fuisti uir clarissime mecũ summa beniuolẽtia cõiunctus es: quotidianaq; cõsuetudine cõfirmatus. nũc aũt postea q̃ discessisti: nõ minore te ꝓsequor studio q̃ cũ hic esses: nec cuiq̃ cedo ĩ te amãdo. Itaq; nullã rẽ arbitror esse tãtã: quã ꝓ me nõ sis facturus siqdẽ nihil ego negligere possem: qđ ad te ptineret: & ĩ mea foret facultate. Sed & Iulianus tanta est in me beniuolentia mutua: tamq; cõtinua cõsuetudine mecũ uiuit: Et familiaritate mihi cõiunctus ẽ ut inter uos possit esse nihil distinctũ. Quare cupio uæhemẽter: quasi me ipsum: hũc omnibus esse cõmendatũ: sed illis in primis: cũ qbus mihi est amiciciæ uinculũ: & quos ego pari uirtute ꝓsequor. Nã cũ huius res bñ habẽt: bñ meas habere cẽsco. Cũ accidit huic qcq̃ incõmodi: oẽm ĩcõmoditatem cõem mihi duco. Est. n. uir ppaucorum hominũ: ĩmo nulloꝝ: ut imo utar terentiano. Huius quidem uirtus & elegantia in dicendo: & laus excellentissima a deo mihi & grata est & iucunda: ut nihil possit ad cumulum addi.

Certe si hominē noris:dices me mea opinione non fraudari. Hunc tibi fa cio q̄ cōmēdatissimū.cupioq; intelligere meā hanc cōmendationē:sibi plurimū pfuisse.qd si me amas:nihil omittes:qd ad huius rē pertineat:sed ei fauebis ei consules:eum diriges in omni causa sua:& hoc pacto facies mihi rem q̄ gratissimam. Vale ex Mediolano quinto calendas ianuarii.

Sinonima commendaticia.

Iohannem tibi commendo.
Facio tibi talem commendatissimum.
Cupio ut nulla in re desis tali.
Si me amas:accipe rem talis tibi commendatissimam.
Nihil est quod hoc tempore diligentius abs te petam:q̄ ut talis negocia studiosius prosequare.
Cum desiderem tali omnia succedere prospere:tum cupio maximopere rē huius tibi commendatam esse.
Afficior tali usq; adeo ut neminem possem tibi maiore pietate cōmēdare.
Si mea intercessione susceperis talem commendatum nihil est quo possis mihi magis gratificari.
Cū accepero fuisse tibi talē ob meā cōmendationē gratū atq; iucūdū:co gnoscā esse te optima ī me mente. Obsecro te mirifice:ut nihil inuenias cau sæ quominus tibi sit talis q̄ cōmendatissimus:quem unice commendo.

Secundus titulus.

Consolatoria pro funere familiaris:

q Vod obierit diē p̄r tuus uir clarissimæ:nō possum nō dolere uæhe mēter. Erat enim mihi iucūdissimus. Itaq; tā grauiter hāc rē tuli:q̄ si meus ipse obiisset p̄r. Eius enim uirtus me mirifice īcendebat ad oēm laudē. Admonebat me.pdpiebat mihi.nihil deniq; sine moribus ex eius ore pdibat. Itaq; dignissim⁹ mihi qdē uidebat̄ q uiueret.& cui⁹ gloria nūq̄ iteriret. Q uid dixi gloria:illa certe nūq̄ ē iteritura. Fiet.n.p illā imor talis. Sed ei⁹ certe fama q̄ iter uiuor dispgi solet loco gloriæ uiueti succedebat. Tātē diē obiit soluit qd dēbat mortalib⁹ cū esset moribūdo corpor̄ na tus. Secū tetulit ī cælū æterna. Nā apud supos mēs ei⁹ p̄stātissima nūq̄ ē in teritura:tibi ualitudo suppetat. Instaurabis uitā p̄ris:nec eris inferior illo. Cura igit̄ ut ualeas:Et q̄ mortalia sic̄ ñ admireī si cōtinuo corruūt & b̄ñ uale

Consolatoria familiarissima.

a Vdiui qd tibi molestissime:p̄rem tuū uir̄ Clarissimū hac luce functū esse. Certe uir erat dignus uita:sed quē icirco deus ī cælū reuo cauit.quoniā est cōuenientius multo:ut futurus eē ī superis sedib⁹: q̄ inter mortales. Nā & si erat hic utilissimus suis oībus:quoniā incredibili ualebat uirtute:secit tamen & pietas & religio.& fides ut merito fuerit ad superos delatus:quia quidem in sede poterit nobis prodesse magis:q̄ si

esset ĩ terris:modo tu bene ualeas q̃ patris teneas simulacrum. Ne feras iniqua mente.cũ mortali uita natus esset:ad ĩmortalem esse sublatum. At potius precare deũ.ut tu quoq; illo pferaris. Reliquum est:ut diligenter cures ualitudinem tuam:quæ nobis est non minus iucunda:q̃ esset patris. Vale.

Consolatoria pro funere grauis.

Enunciatum mihi fuit:obisse diem patrem tuum.uirum præstãtissimũ:quod certe perinde fuit mihi molestum:ac si hãc luce functus esset:qui me genuit.uidet̃ igit̃ absurdissimum:ut qui consolandus sum in hoc mœrore:alios cõsoler. Sed ne tãdẽ homines ipsi uideamur brutoꝝ similes fieri:ĩ qbus nulla uis est rationis:qbus dũtaxat sensus & pturbatio dominat̃ rõne duce nos ipsos cõsolabimur. Vt eo aũt pcedamus ordĩe quo decet:ueteꝝ ĩtelligamus animos ad oẽ fortitudinis argumẽtum ĩstitutos:& de mortis necessitate cõmentemur. Quis ĩ hoc orbe nascit̃:qui non assidue uideat mortẽ sibi paratissimã esse:nisi hoc ordinasset ille opifex rerũ mundi melioris origo:aut nos in hoc orbe felicitatem nobis omnẽ propositam existimaremus:aut q̃tum sensu moueremur:tãtum saperemus & intelligeremus:præsentibus intendentes:& paululum uel præterita uel futura sentiens:ut ĩquit Cicero. Corruũt ergo q̃ sunt ĩ hoc orbe singula: Nec cuiq̃ suæ uitæ certus est dies unus. Quid q̧ ea quæ uident̃ diutius duratura:continuo delabunt̃. Nam quæ fiunt quasi nunq̃ ruitura mœnia nobilissime fundata:superbissimeq; ĩstructa:quasi ad cælũ ceruices erigentia multis temporꝝ difficultatibus æquant̃ solo. Vbi nunc thæbe Busyridis illa tã magnifica tãtoq; splendore domorꝝ exornata:ubi granaria pharaonis ubi pyralia Babilonis:ubi Colossus Rhodius. Sed ubi græcia:ex qua tot tãtiq̃ duces:uiri ĩ omni genere laudis pclarissimi pdierũt:ubi Argos cũ suo Inacho:ubi micænæ cũ suo Agãmenone & menelao:ubi phthiæ cũ suo Achille: Vbi pylus cũ Nestore:ubi Itacha cũ suo ulyxe:ubi corĩthus cũ suo periandro:ubi lesbus cũ suo phittacho:ubi miletũ cũ suo thalete:ubi oĩs Lydia cũ suo Crœsso ubi babilõ cũ suo Nino:ubi psarꝝ palatia cũ suo Cyro cũ Xerxe cũ Dario: Vbi Macedonia cũ philippo & Alexãdro:ubi spartani cũ suo Lygurgo:ubi Lacones cũ suo Agesilago:ubi Thæbe dentibus serpẽtinis pcreatæ cũ suis diis Baccho atq; Hercule.ubi athenæ cũ Themistocle :cũ Alcybiade: Pericle: Solone totq; illustribus uiris ĩ omni uiuẽdi genere:ubi denique ne oĩa psequar: Roma illa prisca Barbarorum domitrix. Græcorum imperatrix: Latinorum mater:& totius orbis domina cum suo Mutio:cum suis horatiis:suis brutis:suis Scipionibus:suis marcellis: suis Emiliis: suis Fabiis:suis metellis:atq; cum suis demum tot Cæsaribus: ueluti flores atq; uiolæ solent:quæ admiramur in mũdo:cuncta deflorescunt:& a mane ad uesperum concidunt. Atq; alia uitæ pars alia insectatur & pellit. Infantia q̃si lepus puericiam quasi uenatorem effugit. Pueritiam pellit adolescentia:

huic inuidet iuuentus. Hanc insequitur uirilitas. hæc a senectute fugaẽ. Senectutem prædaẽ decrepitas: īquam fit ut deueniat uita nostra: succumbet qꝫ deniqꝫ morti. Mors omnia mordet ut Augustinus inquit hanc hectoris fortitudo non euitat: nec desteritas Achillis effugit: nec Herculis robur. nec Phalaridis minæ nec Gāimedis aut helenæ pulchritudo: nec castitas Hyppoliti aut dianæ: nec doctrina Socratis: aut platonis: nec prudentia Caronis: nec continentia Scipionis: nec iusticia Aristidis: nec carmen Homeri: aut Maronis: nec oratio demosthenis: aut Tullii: nec quisquis in hoc orbe uel splendidior fuit Lucillo: uel ditior Myda: uel maior animo quocūqꝫ Iulio potuit hanc mortis rabiem non gustate. Itaqꝫ recte Anaxagoras audita morte filii se nihil īquit uel noui uel inopinati accepisse: cum sciret illum ex se natum eē mortalem. Cur igitur dolemus: cum nostrum aliquis huic succumbit necessitati: An arbitramur posse nos reficeẽ hominem alium: q̄ prius esset: si id assequi nequimus: parcamus necessitati: & cum non possumus quod uolumus: uelimus quod possimus: ut apud Terentium est. Nōne debemus sponte sequi: quod inuiti feramus opus est: Et ratione potius obtēperare q̄ tempus sequi: quod nos ad obliuionem mœroris perducat: Quotiens autem rationem audiemus: totiens illa nobis declarabit hanc nō esse uitam quam mortales incolimus: sed eam: ad quam rapiuntur uiri boni: quæ ut ait Augustinus iugebit æternitate memoriæ: & immortalitate gloriæ: & in qua ut apostolus inquit: quem nunc uidemus ueluti per speculum in enigmate: tunc uidebimus facie ad faciem: Proinde socrates apud Platonis Phedronem de immortalitate animarum commentatus optare se dicebāt mortem: cum non nisi ea uia posset ad superos proficisci: Itaqꝫ & apostolus dicere solebat cupio dissolui & esse cum Christo. Quamobrem pater ipse tuus & necessitate naturæ ductus ex hac uita subreptus ē & uoto suo potitus iucundissime ex hac peregrinatione in patriam ueram peruenit: & ex procellosa nauigatione in tranquillissimum portum perductus est: Inuidebimus igitur ne ipsi: aut potius eum æmulabimur: Nobis legendum est: quos in hac uita: ut apud Aurelium legiẽ. continue torquēt timor & dolor: nō simul torquētes: sed cruciatū alternātes: ut quādo bene est. mortalibus timēdū sit: quādo est male: tunc sit dolēdū. Feramus igiẽ nō solū æqua mēte sed æquissima: qꝫ pr̄ tuus uir grauissim⁹ ex his tenebris: terrestriqꝫ caeno: ac corporeo carcere: ad illā serenitatē cælestemqꝫ puritatē & spiritualē libertatem elatus sit: & suæ fœlicitati gratulemur: Gratulemur: Reliquū ē: ut ita sit tibi ante oculos imago patris: ut & quādiu uiues in hoc orbe non sis inferior ipso: & post digressionē tuā possis ad superos aperta fronte ꝓficisci: & cū tuo patre cæterisqꝫ uiris bonis in æterna beatitudine semper requiescere: Me autem habes quo ualeas haud secus uti: ac fratre. Vale.

Sinonima consolatoria pro funere.

Dignus es consolatione.
Mœror tuus leuandus est.
Egritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frenandus.
Quod donandum est necessitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tempus: eas siccet intellectus.
Tergenti sunt oculi tui ne nimis obediens uidearis sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi mœror nos opprimit.
Nihil ē accuratius considerandū q̄ ne langueas ꝑ dolore ubi opus non est.
Ego tibi consulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̄ uirum grauem te ipsum ratione consolando.
Non est cuiusq̄ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex suis amisisse aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes ut moriamur.

Tertius Titulus.

Consolatoria pro re perdita familiaris.

q Vod magna tibi rē fortuna substulerit naufragio: non potes nō cō gemiscere: ut mihi qdē renūciatū est: facis ut īterdū illi solent q languent aliqua egrotatiōe: quos cogit naturalis dolor nō posse īterdū seipsos tolerare. medici uero q ualent meliuscule īducūt quæ ad medicinā prosunt. Cogita ꝑ deū īmortalē hæc fortunæ bona: semꝑ fuisse lubrica neminemq; unū dic̄tuto possedisse. Itaq; recte philosophi uoluerunt extra animū & extra corpus esse fortunæ dicēda bona. Qualis aūt fortuna sit lege Nasonē īquientē: Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat. Et manet ī nullo certa tenaxq; loco. Quid igit̄ tibi dolendū est: si ꝑ ueteri sua cōsuetudine fortūa tibi rapuit quæ tua nō erāt: Si diminutū eēt tui corporis deus: posses id fortassis īpatientius ferre. Si uirtus & laus tua & oē anī decus deterius factum esset: nō iniuria tibi ducerē lachtymandū & ad cælem usq; tollendos ullulatus. Tua enim hæc sunt cū qbus īmortalē gloriā sis cōsecuturus. sed quæ solent ut Basilius inqr: Alearū more ab uno in aliū commutari: nec stabilia possunt appellari: nec cū effluxerint gemēda sunt. At dices ad necessitatem nō est mihi fortunarū satis: Cui ego naturā ne ignoras paucis minimisq; cōtentā esse: Sine qbus ut Luculus aut Crassus uiuere: uiuēs ut Tellus atheniēsis: ut Codrus Romanus. Si non erit tibi domi regius splendor: erit ciuilis parcimonia & urbana modestia. Cōmunis est quotidianaq; in singulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed stultos opprimit dolor: sapiētes rō moderat̄. Essem ī hoc dicēdi genere longior: si censerē hæc & multo plura te latere. sed quoniā satis intelligo: ad te cōsolandū ī hac re nullum argumentum incognitū esse tibi: quæ scripsi. nō arbitreris ut tibi consulam esse missa sed

ut declarem non esse me immemorem pietatis in te meæ. Vale.

Consolatoria pro re perdita familiarissima.

Ccepi naufragiũ tuũ:& ut pturbaris eã ob rẽ ĩtellexi. Certe cõsola-
a ret te pluribus argumẽtis:nisi p nr̃a familiaritate te cognoscere:ut
ĩquit Horatius intus & ĩ cute. Itaq; scio te prudẽtẽ facileq; ĩtelligere
fortunæ quæ appellanť bona nullius esse ppria. Quod si terra ĩ his rebus
nemini fidẽ seruat:q̃to minus seruabit pontus:cui:q se fidit:ut Iuuẽalis ait.
Est digitis a morte delatus quatuor aut septẽ. Tãtus ẽ hyatus ĩ pelago: ut as
sidue submerganť rates.sed qd leuius:q̃ se cõmittere uẽtis:quorum cõti nua
mutabilia quãta sint:q nescit homo nõ ẽ:Eiuscemodi naufragia quotidie fi
unt:fortũæ nulli sunt æterni comites. Amisisti rẽ nõ tuã:quod suũ erat for
tuna recepit. Virtus tua cõsilio & rõne tibi modo serueť & augeatur:nõ de-
erit propediem res amplior atq; magnificentior. Hæc satis: quod reliquũ
est:me habes:cuius rebus omnibus æque uti possis ac tuis. Vale.

Grauis pro re perdita.

T prius acceperã nescio qd & nũc factus sum cercior naufragio te
e rẽ non paruã amisisse:proptereaq; mirifice au gi. Haud recte sape-
rent:q tecũ beniuolẽtia iunctis hoc aduersus te fortunæ uulnus do-
lendũ admodũ censerent. Ego uero:qui & si non sapio:curo tñ sapiẽtũ imi
tari consilia:neq; dolendũ esse arbitror cuiq̃ hunc casum qui te amet:nec ti-
bi uel ferendũ iniqua mente uel censendum inopinati quippiam accidisse.
Quis est enĩ qui dicere possit suũ esse:quod fortuna laagiri solet: Nã siue
maiorũ exẽpla sequamur seu ueterq̃ sententias audiamus:quanq̃ ad uirtu-
tes exercendas sunt hæc quæ dicuntur fortunæ bona necessaria neq; tamẽ
in corpote neq; in animo sita ualent hominũ appellari propria. Sunt enĩ
instabilia. lubrica & quæ continue mutantur ut illud Senecæ:Rotat omne
fatũ. Et rursus:quẽ dies uidit ueniens superbũ:hunc dies uidit fugiens iacẽ
tẽ. Quãobrẽ & iure ac merito illud addit. Nemo confidat nimiũ secundis
nemo desperet meliora lapsis. Miscet hæc illis prohibetq; Clotho stare for
tunã. Nonne & illud restat iuuenalis. Si fortuna uolet fies de rethore con-
sul. Si uolet hæc eadẽ fies de consule rhetor. Et rursus illud seruis regna da-
bunt captiuis fata triũphos. sed bene monet idẽ inquiens. Nullũ numẽ ab-
est:si sit prudentia:sed te nos facimus fortuna deã cæloq; locamus. Nam &
Boetius ipse seuerinus ita fatũ diffiniens. Fatũ est inhcrens ĩmobilibus se-
ries qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: Et non multo p⁹
ait. In nostra potestate sitũ est qualẽ fortuna fundare malimus. Nemo sapi
ens quicq̃ sibi duxit esse subreptũ cũ fortunas amisit:& plerique suarũ uiri-
um cõpotes non dolent fortunæ cursus sibi fuisse aduersos Et Ouidiũ au-
diunt dicentẽ. Plus fati ualet hora benigni:q̃ si te ueneris cõmendet episto
la Marti. Non omnino approbo senecæ illud. Non sollicitæ possunt curæ

mutare rati stamina fusi: sed sapientibus consultoribus nemo congemiscat si quid aduersitatis fortunæ sibi ereptum est. non doluit apud Homerum ulixes: nec se quicq̃ perdidisse dixit. Cũ naufragiis nudus est eiectus ad corcyram: sed tanta uirtute uir prædictus a Phœacibus & Alcinoo Rege susceptus ẽ humanissime ditiorq; dimissus q̃ ante iacturã fuisset. Quicqd hæc bona eos: a qbus coli solent iterdũ peiores efficiũt: ut inqt Tullius. Cũ his enim pferunt uoluptatibus q sunt epycurei & pattant multa scelera q mali sunt: sed cũ non sit malũ aurũ & argentum quæ creauit deus (ut Augustinus ait) sed malus homo dimittens creatorẽ & cõuertens ad creaturã ut illud ẽ dauiticũ. Simulacra gentium argentum & aurũ. Quis tamen possit se tuto dicere possidere quæ nullus habet certa: Crœssus enim lydorũ rex cui tãtus thesaurus erat uno die a Cyro psarum rege tortantisq; diuitiis priuatus est. At Cyrus ipse a uili muliercula & regno spoliatus ẽ & uita. Quãdiu fretus est Darius persarum gaza: q̃diu lacedemoniorũ & Atheniensiũ res publica suis opibus positæ sunt. Artaxerses qui cũ tanto apparatu terra mariq; ĩ terminaretur in Græciam minimo quodam nauiculæ spacio contentus ĩ regnum rediit omni exercitu perdito. Quis fuit Annibali finis: qui perter refaciebat orbem: Quis Pompeio: Quis Cæsari qs deniq; maximis Regibus exitus. Vt illud ẽ Iuuenalis. Ad generũ cereris sine cede & uulnerẽ pauci descendũt reges. Et sicca morte tyranni. sed prætereamus principes quorũ fortunæ: propter ambitionis obiecta tela rotantur assidue. q̃ crebri sunt huiuscemodi casus ut naufragio corruant opes pluriæ nã qui sese cõmẽdat Eolo ducitq; tuta esse sua singula is haud minus insanit: q̃ si ĩ mediis leonibus decertans cũ bestiis faceret sibi uitæ fidẽ. Cõmunissimus est igitur hoc periculorum genus: ut possit iam quottidianũ appellari. fortunæ uero munera in hominũ potestate nõ sunt: & eo debent haberi ĩ precio: quo Terentius uoluit inquiens. Hæc perinde sunt: ac animus q utitur. Quod si sapies ut antehac fecisti semp infirma solidaq; uirtute rẽ tuã omnẽ collocabis. nã quas diuitias appellant: ut Aurelius ait: uere non sunt. Bona ea dici debent. quæ gloriã ĩmortalẽ pariunt. scriberẽ ad te plura: si censerẽ tui potius cõmouẽdi: q̃ amiciciæ meæ causa scribendum esse Vale.

Sinonima consolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amissam.
Noli desperare meliora transactis:
Ne deiicias animum propter fortunæ aduersitatem.
Esto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nihil amisisse iudica cum pecunia tibi sublata est.
Cui uirtus suppeditat gloriam. ei fortunæ difficultas lugenda non est.
Imitandi sunt sapientes: qui nullam sibi iacturam fortuitorum duxerũt eẽ lugubrem.

Sapientis consilio patienter ferenda sunt aduersæ fortunæ tela.
Inmoderata tempestate. nullus fortis deiecta mente iacuit: sed eo fortior factus est.
Cum animi uirtute toleranda sunt fortunæ bella.
Qui patientiæ loricam induit fragilitatem fortunæ non metuit:
Solet animi magnitudo tūc eē præstantior: cū occurrūt pericula grauiora.
Nihil est in aduersitate desperandum prosperitatis.

Familiaris Consolatoriæ pro exule.

Egi tuā epistolā nō minus iniucūde quanq̄ tu uideris īpatiētissime
I fere: quod extra patriā urbē cogaris exulare. Vbi nā tua solita pru-
dentia nūc latet: Nonne iam pridē ītellixisti nihil esse dolendū: qđ
neq famā apud doctos & ꝓbos damnet: nec gloriā faciat eē apud superos
diminurā. Quis enim uir bonus est q nō manifesto cognoscat nullo te tuo
crimine factū exulē: sed inuidoꝝ delationibus & īproborū studiis. quod si
quo factū id esset tuo scelere: causam exilii tui nimirū dolendā tibi esse cen-
serem Nam in hominū coronā uenires criminādus & assidue īpietatis ac
cusandus & rei fama quæ in te notāda esset: iure ac merito: nec posset ab ho
minum clarissimorum iudiciis reuocari: nō esset abs te sine tuis lachrymis
audienda. Simularet enim te consciētia quæ ante oculos poneret nefas qđ
patrasses doceretq te tuæ culpæ pœnā lucrari: esset intolerabilis exilii pœ
na: sed intolerabilior certæ conscientiæ culpa. Me miserū diceres tecum lo
quens quid cogitaui: quid secutus sum: quid uolui: quid erraui: quā pœnam
sceleri: dedi ubi: penates: ubi solacia ubi clientellæ: ubi reliqua mihi in urbe
sua uissima: omnium memor esses meritoq illud Boetii posses in te cogno
scere infœlicitatum omnium pessimum esse genus se meminisse fuisse feli-
cem. At nunc cum intelligas errasse te nihil: sic dices atq conuersus. Ego ni
hil cōmisi sceleris: decepi neminem Neq fidifragus dici possum: nec alicu-
ius criminis auctor. Inuidiæ me tela sunt insectata: quam sic Cicero diffi-
niuit inuidia est egritudo alieni boni. Cōmunis est hæc pestis procerū ua-
litudini paratissima: Nā ut illud est Senecæ. feriunt summos fulgura mon
tes nemo me ex patria pepulit cū sim ubiq terrarū atq gentiū bene ac cum
uirtute uiuens patriam inuenturus. Neq erat illa patria: q̄ nō mihi: sed sce-
lestissimis pluribus est cōmunis. considerabis deniq ex maximo fluctuum
turbine in tranquillissimū te portū peruenisse hoc est ex summa difficultate
susurronū murmuratorū inuidorū detractorū decoctorū delatorūq quib9
habundat tua patria: in optimum conuentum bonorum ciuiumq præstā-
tium profectum esse. Hæc scio tibi eē perspectissima: nec ꝙ ea ignoras ad
te scripsi: sed ut in recenti uulnere amicissimi medici officio fungar qui uel
non uocatus accedam ad medicandum. Cura ut ualeas.

Familiarissima.

q Vod exulē te ꝑscripserint īuidiatq; īprobi quidā:q tuæ laudis maiestate nō poterant tolerare:ne doleas amice optime. Sic. n. ab illis fieri solet:quos dissimilitudo morū atq; studiorū reddit inimicos. Quo modo poteras illis eē gratus:q sunt oī uicio polluti. Iure te igitur noluerūt secū eē:quē sciebant scelerū sociū habere non posse. uiues cum illis & diutius & fœlicius:quos istic inuenis tui similes ꝓbos inq̄ & iustos: quorū societas & consuetudo poterit omni te semper molestia liberare. Vale.

Grauis consolatoria pro exule.

q Vod exiliū lugeas:quasi rē molestissimā & quā nequeas tolerarē:uolui misericordia quasi ad te recreādū cōmouerit:quippe qui nō possum aliqn̄ humanitatis officio nō fungi. Cū ut īquit Terentius possim dicere:homo sum humani nihil alienū a me puto. Docet & nos apostolus īquiens debere nos gaudere cū gaudētibus & flere cū flētibus: & ne humanitatis officiū turpe sit:nec gaudiū uel fletus sine rēcta rōne. Nā quanq̄ oīs passio īprobanda ē:cū cōtra rōnē niti uideat̄:tum eo ē fœdior: quo magis excedit. & nō obseruat̄ illud ulissis qđ apud Terentiū usurpatū ē:ut Ne qd nimis cogit natura nos aliqn̄ dolere & cōgemiscere. Nō. n. sumus ferrei nullus ī nobis sit sensus. sed ī oī reseruandus ē modus ille Ciceronis:& tenēda mediocritas Aristo.elica Nisi frenaremur īpetus sensitiuos :& cū rōne moderaremur appetitus:certe īter nos & belluas nihil īteresset. Sentiūt n. & illæ quæ dulcia sunt & quæ amara:doloribusq; atq; uoluptatibus īuoluunt̄. At ī nobis cōsiliū temeritati præficit̄. sobrietas intēperātiæ. Innocētia maliciæ:& oīs rō sceleribus cunctis. Itaq; cū uel graue ac ꝑ difficile fuisset hoc bonus exilii tui:debuisses post diutinas lachrymas cōualescere:& te totū tibi reddere. Ego igit̄ iā meipsum ī mentē quietiorē traduxi cognoui q; tuā hanc aduersitatem:neq; lugendam esse:nec aduersitatis cognomentū promereri. Nam sunt qui diffiniant exiliū:quasi extra solum patrium. At Socrates cū quæreretur cuius esset:mundanus sum respondit:declarat hoc responso:non eē uirum grauem atq; doctum alicuius urbis terminis regionibus ue finibus circunseptum:sed in uniuersum orbem posse aperta fronte summaq; cum laude progredi. Itaq; recte Cicero non esse interminandū illis ait exilium:quibus urbs una circunscripta non eēt:sed omnis orbis foret patria. Iure igitur Hercules argiuum se dixit. subditq;:sed omnia græcia mihi patria est. Quod si recte metimur uitæ nostræ cursus diligenterq; intuemur unde uenimus quo ue pergimus:intelligere manifesto possumus: nullam esse uobis in hoc orbe patriā. Quod si recte nos nouimus ut Apollo monuit. ex cælo sumus in terris missi:ut per eas peregrinantes in cælum deniq; rediremus:ubi uera est nobis patria. Nonne ubi parentes hominū sunt ex quibus ueram expectant hereditatem:ibi patriam mortales esse dicunt. Nam & huic patriæ Chretenses censuerūt post superos nos prima de

bere tuta:Sed deus oium bonoꝝ parens ẽ:quos sibi heredes futuros esse ꝑmisit & ĩstituit coheredes Christi.Eã igĩ sanctã ciuitatẽ de qua abunde locutus ẽ diuus Aurelius:debemus nobis patriã affirmare & ab ea ne exulemus:oĩ cura ꝓuidere.Nec.n.illo exilio uel inuidis testibus uel iniquis iudicis cõdẽneremur:sed hoc orbis exiliũ nemo sapiẽs alicuiꝰ extimat precii:ꝑsertim cũ apud ĩdoctos nunꝗ̃ magnificati fuerint uiri clari. Exulauit Alcides q Græciã oẽm summis affecerat ornamẽtis.Eiectus est Lacedemon Lygurgus q cã tã ꝓclaris egibus ĩstituerat Athenis pulsus ẽ Solon q tradiderat populo iura quæ sequerenẽ pulsus Alchybiades: male habitus milciades: male Pericles.Roma:uero romulũ cõditorẽ iteremerunt. Camillũ fecerũt exulẽ ĩgrati fuerũt ĩ Scipionẽ.In Tulliũ ĩ plerosq; alios quoꝝ nomina prolixius esset ꝗ̃ utilius dicere.Sed quot uiri ꝓstãtes ꝑ deũ ĩmortalẽ habiti sunt extra natale soliũ ꝓstantiores ꝗ̃ domi:Nam Lucinius dimiscis uolscis:hebitus ẽ Romæ rex targni cognomẽto Pitogoras uero Aristoteles & Tullius & Naso & Maro extra domũ primã floruerũt & claruerũt.Cadinus longe e patria thebas cõdidit.Marius arpinas natus Romæ uir magnus factus est. Nescis raros ĩ patria pfectos esse:obstat ĩuidia.obstat ãbitio obstat cõpetitio.obstãt cõtẽtiões:&c.quæq;:qbus uulgus mĩstris utĩ aduersus sapiẽtes: nõ ẽ igĩ dolẽdũ tibi qcq̃:nec cẽsendũ amisisse te pr̃iam:ꝗ̃diu & uirtus te comitabit:& uirtutẽ fama ꝑsequeẽ & famã attinget ĩmortalitas tui nominis. Hæc quotiẽs cogitabis:totiẽs arbitraberis hoc pacto fauisse tibi superos:& iouẽ tuæ rei optimæ cõsuluisse.Vale.Ex Mediolão tertio nonas decẽbris.

Sinonima consolatoria pro exule.

Ne feras graue exul esse.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas ꝙ urbe careas patria.
Non sit tibi difficile exulare.
Non est extra patriam:cui est uirtus.
Non debes te exulem arbitrari qui ubiq; ciuis es.
Patria carent mali:tu uero semper es in patria.
Terabilis est tibi exulario ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene est:ibi patriam esse censeto.
Ne ducas te exulare alicũde cum tua uirtus nunꝗ̃ possit exul esse.
Fac ut sis aĩo cõstanti sic extra urbẽ honorãdus:ut in urbe pollẽdus fueras.
Tunc te exulem duces cum fama gloriaq; priuatus uiues:
Patria tua cælum est quo uirtus assidue dirigit atq; ducit.

Quintus Titulus.

Gratulatoriæ familiaris.

a Cœpi te prætorem florentiæ urbis designatum esse .qui te ad id muneris delegerunt:nequerunt non esse uiri omni laude cumulati.

Id ea sũ assecutus cõiectura: qd afficiũt mirifice suæ priæ. Curauitq; diligẽter qcqd ad ei⁹ attinet dignitatẽ & ornamẽtũ qd.n. dignius & ornati⁹ ĩ ciuitate bñmerita dici põt: q̃ iusticie munus nõ pterire & eius hẽre maiestatẽ añ oculos: officiũ aũt huius q̃ uirtutũ mortaliũ ẽ excellẽtissima: ĩ te cõsistit ĩ primis: ut bonus & fortis ptoris suũ cuiq; tribuat. & alios ad uirtutes alliciat ppositis pmiis: alios deterreat a scelerib⁹ pœnaꝝ metu: Quãtũ aũt in oĩ tua uita fueris pstãs æqtateq; ĩ oĩ tuæ uitæ actiõe ducẽ secutus sis: nec nũc explicabo: ne gratulãdi loco ad laudatoriã accedã epistolã. Vnũ ausim affirmarẽ cõsuluisse florẽtios reip. suæ nõ temerẽ nec ĩprouide sed accurarẽ atq; studiose. Eũq; sibi delegisse ptorẽ: cuius & æqtate maximã utilitatẽ ac urbis ãplitudinẽ: & dignissima cõsuetudine sũmã sint iucũditatem assecuturi. Scio q̃ oderis nefandos: & quãta seueritate criminũ auctores uelis plecti: ut possis iure & merito cato quõdã cẽsorinus appellari: & nõ iniuria ualeas ĩter eos cẽsores numerari quos uerebãtẽ et ipsi urbis prĩcipes: hoc aũt tuæ mẽtis ĩstitutũ qs nõ nisi ĩsanus põt nõ unice cõprobarẽ. Nã iccirco gen⁹ humanũ ad ĩcolẽdas urbes ĩductum ẽ a ferina illa libertate: qua prius uiuebat ĩter siluas & latibula: ut muniretẽ mœnibus: & ptoris sagacitate iusticiæq; defenderetẽ illesum. At ubi tu es æqtatis mĩster: ibi eẽ cẽseãt herculẽ: q & mõstra plectat & tyrãnos. Cũ bonis aũt q̃ familiaritẽ agis: q̃ human⁹ es: q̃ facilis arte & suauitate loquendi: & grauitas sniaꝝ. & oĩ deniq; uitæ cursu q tecũ uel publice uel priuarẽ qcq̃ agit: faretẽ sese nestorẽ audiuisse. Vlyssemq; cõsuluisse. O igitẽ benefactũ & prudẽtissime urbi florẽtinæ cõsultũ. Itaq; & florẽtinis q talem sint habituri ptorẽ: & tibi q tãte præfuturus sis rei. P. summopere gratulor: cupioq; uos fieri quotidie fœliciores ut laus utrorumq; promulgetẽ. Vale.

Familiarissima Gratulatoria.

g Ratulor tibi mirifice: q mas tibi natus sit filius: nec tibi soli gratulor: sed pri tuo uiro grauissimo: & matri fœmĩe pudicissimæ & cõiugi tuæ mulieri castissimæ: Scio eni uos oẽs hac puelli natiuitate lætissimos eẽ. Nec iniuria cũ & parẽtis & aui ppagationẽ sobolis cupiãt pter cætera: Lacedemonioꝝ.n. & atheniẽsiũ ĩstituto qsq; suæ patriæ debet ciues & quo plures ei gignit: hoc magis ẽ ab urbe laudãdus: & mulier puerpera quã possit maiorẽ asseq iucũditatẽ: q̃ nacta ẽ: cũ pepit: Nã & aurelius inquit nulla aliã de cã nubit mulier: q̃ ut mr fiat. At auus auaq; qua ualent maiore uoluptate affici: q̃ si sentiãt ĩ successoꝝ diuturnitate: sui nominis eterni tatẽ. Iure igitẽ ex Cornelia familia scimus minore cognomẽto nõ fuisse genitũ sed ex emilia ortũ adoptatũ esse ĩ Scipionis domũ: ne genus illud labe retẽ. Idẽ ĩ fabioꝝ genus scriptũ est. Idẽ de Octauio legimus. Idẽ de Nerone Idem de Othone ac plerisq; aliis. Neq; enumerare est necesse: q̃to fœliciores aliis sint qui ex se natos uident nepotes. atq; filios. Iure igitur uobis omnibus ita gratulor: ut intelligatis hoc munus æque mihi iucundum esse ac

si cælitus meæ domui contigisset: Vale.

Grauis gratulatoria.

Vod tandē tibi fortuna fauere cœperit audiui plibēter Spes .n. pōt esse bonis in omni sua: q mirifice desperabant. Nā ut illud est apud Ciceronē. Cū bonis bene fit: bonis quoq reliquis bene sperādū ē. Lactantius autem perpulchre docet bona sibi fundamēta uirtutē coiecisse: cū premia reddebātur bonis artibus: Torpescunt enim ingenia & rigescit mens bona cū uidet suæ laudi nullū esse locū. Iuxta enim Tullianum illud Honos alit artes & oēs ad uirtutes incendit gloria. Pecunia uero & reliqua fortunæ bona. quæ uirtuti suppeditant necessarios usus. Et sunt ut inqt Aristoteles ad exercendas uirtutes īstrumēta si præsto nō sunt laboribus iustis debilitanē & eneruanē ingenia: Qui obrē & Pitagoras & Plato & plerique philosophi tū suis studiis oēm operā adhibuerunt: cū curis familiaribus carerent. Quare & Martialis iure inqt da mœcenates nō decrūt flacce marōes Vnde & illud Iuuenalis qđ si uirgilio & cætera: Merito igit Persius ait q si dolosi spes refulserit numi coruos Poetas & poetridas picas cātare credas p pegaseū melos nec sine sūma diligētia accuratissimus ille poeta Virgilius ait. Si te fata uocāt. Nā auctoritate Iuuenalis illud uerē esse cernit: haud facile emergūt: quorum uirtutibus obstat res angusta domi: Hodie uero nemo bonis doctisq donat. aut pauperes cōtemnunē & quantū qsq sua nūmorū seruat ī arca: ut dixit Satyrus: tātū & fidei. Quare cū uirtuti fortūa fauet mirifice gratulādū est & gaudēdū nobis: q eadē ut tullius ait in cā uersamur: qua & tu olim. uideo autem similitudinem quandam tuorum cum temporibus meis: ut quando tu post. diuturnos labores donatus es mercede Idētidem mihi sperandum esse ducam Cœperam enim torpescere: existimare q nusq esse uirtutis adminiculū īplorandū quippe qui uiderem in illa Oratii tēpora incidisse: cū inquit O ciues ciues quærenda pecunia primū: uirt⁹ post nūmos. Recte igit Iuuenalis illud diuitiaꝝ maiestas & si funesta pecunia tēplū nondū habitas: nullas nūmoꝝ erteximus aras. Nā ut eruditissime. Ouidius cōplexus ē: Crede mihi miseros prudentia prima reliquit: Et sensus cū re consiliūq uenit. Iacebas infimo ut aiunt: nec tibi succurrere laborāti: nec aliis abs te auxiliū postulantibus fauere poteras. Itaq sordescunt oīa rubigineq cōtabescunt: qbus fortuna præsto esse nō solet. ita enim ager & si natura fæcūdissimus: uberrimosq: si coleret fructus pariens ubi negligit atq desertus est siluescet solet: & emansuescere: ac adeo arere ut nisi refoueatur atq stercorizet: ab eo nihil plane sperandū sit. Nunc uenit in mentē illud tēpus: quo me cū lachrymis nōnunq ad cōmiseratione puocabas: & fortunam tuam deplorās quæ foret abiectissima: & meam longe inferiorem ubi communem existimans: a qua nequires adiuuari. Licet nunc iisdem uti lachrymis pro me ipso. In hac erga tuā fœlicitatē gratulatione: rogareq ne

me deseras:nec me iacere diutius affligitq; tantopere patiaris. Nam istam i
e fortunæ cõsuetudinẽ & si fortuna duce collatam uideo esse. prudentia tũ
ua uirtuteq; singulari ductã & q̃si coactã cẽseo. Est. n. in cãpo satyricũ illud
nullũ numẽ abest si sit prudẽtia:sed te nos facimus fortuna deã cæloq; loca
mus. Iure igitur Cicero Stoycorum sententia fretus: Omnes sapientes inq̃t diuites esse: Et Plato uoluit uirtuti ad bene beateq; uiuendũ deesse nihil: Sed si peripateticorum nos auctoritas admonet. Eruditissime dixerũt fortunæ bona ad uirtutes exercendas & amplificandas plurimum afferre adminiculi & uæhementissime necessarias eẽ. Nũc igiẽ memini me apud ueteres pcurrisse: Pithagoram Carneadem Democritũ & plerosq; alios tunc cœpisse omnem operam adhibere philosophiæ:cũ & curis uacauere familiaribus & rebus affluxere ad uiuendum necessariis. Quis enim quem domestica cogat egestas:in gradiorem potest uirũ euadere: Non ab re scriptũ est: Pectora nostra duas nõ admittẽtia curas: Tunc & Demosthenes Athenis Demosthene fabro natus Et Cicero arpinas Romæ magnificatus est. cũ diuitiæ suppeditarunt otium. Iccirco satyricum extat illud:quid Tullius an ne aliud q̃ sydus & occulti mirãda potẽtia fati: Quod si Boeti⁹ ĩ nostra potestate sitũ esse uoluit:qualem fortunam fundare malimus. Luget & ipse tamẽ suorũ aduersitatem temporum:& fatum inquit est inherens inobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: casum aũt definit esse inopinatum rerum euentũ. Quamobrẽ & occurrant oportet ĩtempestiua importunaq; mortalibus plurima:quibus & cõculcẽtur & suffocentur interdum & rursus cum dulcia non meruerit qui amara non degustauit Post pharmacũ est ualitudo expectanda:& post tenebrosas procellas serenissima speranda tempestas. Quarẽ Virgilius ut doctissime cũcta. Eneam ĩducit socios hortantẽ dicerẽ, cogit:uos & Scylleã rabiẽ:uos & Sciclopea saxa experti reuocate animos mœstũq; timorẽ ponite forsam & hæc olim meminisse iuuabit. Et rursus paulopost: p uarios casus per tot discrimina rerum tendimus in latiũ Sedes ubi fata quietas ostendũt:illic fas regna resurgere Troiæ. In hoc tu tẽps iã peruenisti:nec in illud incidisti Iuuenalis: Durate & uosmet seruate Cicadis. Expectationi tuæ datus ẽ deniq; modus & tuarũ uigiliarũ solẽnẽ fastũ es consecutus. Gratulandũ est igiẽ tibi mirifice: mihiq; ac cæteris bonis oĩbus sperandũ in otius:quo tua ĩtercessione tua diligentia tuo erga bonos studio p̃ciũ simus nostræ sedulitatis ĩpetraturi: Erãt uenalia quecũq; appetebamus. diminui uẽditione nihil poterat. Si diuites alloq̃bamur Sphinges adhibamus. Distichũ aut tetrastichũ nõ erat edẽdũ Martialis more:ut inde sperarẽt aliq̃d. Et lucerna simul & papyrus terebatẽ: Respirarũt:ut uideo:bonæ litteræ:q̃ñ tibi tradunẽ uirtutis p̃mia. Vtinam hãc fortunæ accessionẽ ĩ te fortuna accumulet:ut quẽadmodũ nũc gratulamur tibi. sic istar tuæ p̃gressionis p̃ximus nobis unice gaudere. Fœliciter

nūc uiuis. beatissime tūc uiuemus Erit gratulatio haec eo cōlor. quo ,ppē-sius oēs ad uirtutē stimulabit Nam ut Ciceronis extat illud: Honos alit artes tu bene uale. Ex Mediolano pridie Calendas Decembris.

Sinonima gratulatoria.

Tibi unice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor supra modum.
Nunc tuae foelicitati quis non gratuletur.
Nemo est: cui hoc tempore: q̄ magis tibi gratulor.
Haud facile possem exprimere: q̄topere tibi gratulor.
Q uāta sit mea i re tua gratulatio: nec ,plixiore qdē epistola exprimeretur.
Perinde tuae gratulor uoluptati: ac si meipsum attigisset.
Tibi uni praecaeteris omnibus ac tempestate plurimum gratulor.
Gratulandū tibi esse duco tam uaehementer ut nihil ad cumulū addi possit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunae accessione ut nihil me uoluptuosius audire potuisse censeam.
Cum primum accepi q̄ foeliciter tecum actū est: ita gestire coepi: & tibi gratulari: ut mei non uidear esse compos.
Q uod tā ,pspere tibi successerint oīa: & gratulor admodū & exulto: quippe qui mihi & bonis omnibus non parum esse fructus sperandū arbitror.
Si uis q̄ tibi gratuler intelligere: q̄ tu tibi gaudeas perspicito.
T u uoluptas mihi commissima est.

Titulus sextus.

Inuitatoria ad amiciciam familiaris.

N oī humanae uitae rursu id praecipue cōsiderādū esse arbitror: qd
i amiciciae uim cōplectit. Id. n. est nostro generi uaehemētius necessariū quo mentes hominū iisdē iunganē officiis studior: eademq beniuolentiae ut. Q uod nisi nobis alios amicicia cōciliaret: nisi amoris caritate quadā teneremur ut ita dixerim irretiti: qbus nos uel legū: uel cōsuetudinis uinculis aliis deuinceremus: aut qcq usui nr̄o suppeditaturos esse caeteros censeremus Sed qm̄ ea est prima qdē amiciciae rō: ut rō honestatis cā sibi unianē aīorum uires: Prima quoq ac optima est amicicia quae uirtutis gratia fundata sit: radices (ut aiūt) ,ppetuas i fcracissimo solo ,ppagatura. Ad hanc cōfucuere uiri boni sese mutuo inuitare. Q uare Laeliū Scipionē inuitasse legimus: ut se amaret. Hoc exemplo & ipse productus sum: qui tua uirtute singulariq doctrina pollectus te inuitem: ut me nō ames solum: sed pientissime complectaris: & sinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̄ ut itelligā abs te amari. Ego autem pro mea uirili non amabo te modo: quem qui nō amet: ille saxeus penitus sit. sed obseruabo quid obseruabo dixi obseruo: ac colo p ea q̄ in te uirtus est quouis homine būmerēte dignissima: quęq prae

clarissimum uirum referente. Nam q̄tus sis totus iam orbis terrarum ĩstar miraculi narrat: cuius splendoris tuæq; laudis partes: ne uidear aut assentari: aut adulari: faciam in præsenti missas: ad idemq; redibo: quod initio cœpi: non esse tibi negligendum: ut ameris: ab eo præsertim: qui & sit tibi adiumento non ero: laudi' certe semper ero. Quare fac ut me ames mutuo Bene uale. Ex Mediolano tertio calendas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam familiarissima.

q Vantus sit tuæ uirtutis splendor: una eadẽq; oĩum accepi uoce: nec potui: nec continuo in te diligendum & amandum incendi ac inflãmari. Sed quia nihil esset in uita fœdius: q̄ esse in eũ studiosum: qui studio non delectaret̃ alterius: cupio summopere: pari me beniuolentia ꝓsequaris. Nihilo sum. n. tibi post hac unq̄ desuturus: qđ & ĩ mea sit facultate: uel opera. Vtere igit̃ deĩceps me: fortunisq; meis æque ac tuis oĩb⁹. Tũc me mihi plurimũ satisfacisse cẽsebo: cũ tibi ulla ĩ re maxima satisfecero. Sũ adeo tuæ deditus famæ: ut abs te diligi plus appetã q̄ qcquid reliqui diuitiarum cupidi uel gloriæ sibi ducunt ornatius subliminusq; appeti aut contigere posse. Bene uale: Ex Mediolano quarto Nonas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam Grauis.

c Vm reliqua ꝑpulchre ac unice dicat erudite Cicero tum id ĩprimis amiciciã præstantissimi genus ad humani generis cõseruationẽ inuentã esse: quæ similitudine quadã & moꝝ & studioꝝ septa & ueluti circumulata bonos aĩos deuinceret: atq; tueret̃. Quod si Aristotelis testimonio: nõ secus inter uirtutes iusticia splẽdet: ac lucifer aut hesperus ĩter sydera: qđ ꝑclarius amicicia: quæ iusticiæ primũ atq; ꝑcipuũ cõplect̃it̃ & munus & officium. Plutarchus. n. ubi uæhementius iusticiam laudauit: quæ a Catone deffinita. ẽ. Animi habitus: cõmuni utilitate seruata: suã cuiq; tribuens dignitatẽ. Hæc dignitas inquit ĩ amicicia solet ĩprimis distribui: distributaq; cognosci: sine qua nõ solũ nõ uiuerẽt homines ĩ cœtu: sed ẽt uiui ab officio longius distraherent̃. Quid iucundius ĩ uitaq; suauius: & humano generi optabilius: q̄ habere quibus & domi utamur & foris cum quibusq; de nostris cõmentemur uel uoluptatibus: uel doloribus a quibusq; uel collachrymantibus uel consolantibus recreemur atq; reficiamur: Sumus ĩ hoc orbe peregrini. Quid autem carius esse solet peregrino: q̄ ut comites habeat cũ q̄bus & itineris sibi sortẽ esse cõem cẽseat: & de iis fabulari possit interdũ: quæ aut utilitatẽ afferãt aut difficultates diminuãt. Vide quãti sit societas facienda: ut uel Eneas iste troyus. quos habebat famulos atq; ministros: appellat socios: Inqt. n. apud uirgiliũ. O socii neq;. n. ignari sumus añ malorum: Quod si quis dixerit in illis non fuisse uerũ amiciciæ genus: quod simulationem dissimulationemq; nõ admittit: cum Eneas simularit illo Maronis carmine: Spem uultu simulat: premit altum corde dolorem: respon-

detur iis casibus amiciciæ paratam esse simulandi licentiã cum amicis :quibus amicorum illud figmenti genus cõducit succurritque necessitati. Nam si patri filius:qui aberat in castris:interemptus esse dicatur cum primum castra dicũtur fugata:gladius parat̃ quo se iugulet. Quod si amicus rem dissimulat ad diem:quæ ut Terentius ait hominibus adimit ægritudinem:eo reseruabitur in tempore quo quidem minus moleste feret patientiusq; tolerabitur:Has habet & multo plures amicicia uires:qua sublata:uiuendi rõ iter homines corruat est necesse. Solis uiueret̃ belluarũ ferino quodã ritu: nec coniugia celebrarent̃:ut ait Plato:nec icolorent̃ i ciuitatibus domus: nec ullis uel legibus uel moribus locus esset:Amicicia hæc homĩes ut Theofrastus inqt:sua sponte subdit iuris æquitati:ut q sese iuicem colerent:honestatem non effugerent. Hinc domicilia sunt effecta. Hinc coniugia celebrata. Hinc religioni cœpit opera & industria diligens adhiberi. Hinc affinitates agnationes. cognationes necessitudinesq; prodiere:sed ea ẽ singularis amiciciæ uis ut Senecæ placet:quæ a uirtute hominumq; gloria sibi principiũ uendicauit. Alia sunt etiam amiciciæ genera:quæ animorum similitudine solent esse munitissima:qbus idẽ uolũtatis satis est feruenti studio Nã quæ Plutarchus affert amicorum quiq; paria. Theseum. & Pyrithoum Achillẽ & Patroclum Epaminundam. & Pelopidam Phityam. & Damonem Orestem & Pyladem. Addãtur & his etiam Eurialus & Nisus. Eneas & Acates: non singula quidem uirtutis sunt fundata manibus:quãq̃ ad uirtutem omnia tendunt:Aliis enim fuere generis propinquitates: Aliis ab ineuntibus annis consuetudo. Aliis aliud quidem in causa. Quare cum ætate sit amor inueteratur. Nec omnis amor laudandus est:cũ turpia interdũ ament̃ a malis. Quid si feruentius longe:q̃ a bonis honesta. Quanq̃ ego non appellẽ bonos illos:q uel honesta nõ amẽt:uel cũ amare cœperit non pseuerent. Est n. constantiæ perseuerantiæq; laus cũ in omni rõne bene cõsiderata ut Demosthenes ait:optima:tũ multo laudabilior in amãda uirtute :a qua pẽdet honesti omni ratio ac disciplina. sed non insipide quod ab homero usurpatum est poeta dixit:geminorũ mater amorũ:& a ueteribus Cupido cæcus pingitur:quippe a quibus declaratum sit:sic ad turpia colenda mẽtes obscœnorum allici:ut ad honesta ueneranda clarorum hominũ inuitatur animi: sed cũ amantur quæ mala sunt:cæcos amatores fieri: Quo tandẽ hæc omnis epistola tendit:quo sum deniq; puenturus huc pfecto:ut itelligas:ut primũ de tua doctrina. de tua morũ ac uitæ innocẽtia:de tua in omni re gratia fact⁹ sum certior:cœpisse me tibi adeo dicari tota mẽte:ut facilius uitæ cessurus sim:q̃ huic meæ i te obseruantiæ. Cupio aũt nõ fieri uox clamãtis in deserto:cui nusq̃ respondeatur:ut illud est Liuii. Opto abs te mihi respõderi:mutuũq; meum hoc esse amandi genus:sine qua qdem cõditione amicicia dici nequit:cũ eã diffinierit Plato:quandã uocandi respondendiq; cõu:

nientiam. At Boetius animoꝝ concordantiam: at Xenophon uoluntatis cõformitatem. Itaq; tunc esse ueram nobis comparatam amiciciam duxero: cũ uocanti te mihi respondebis: cũ æque me prosequeris diligentia. Cum me obseruabis: acte obseruo: cũ nihil uoles quod ego nolim In his ego nusq̃ sum tibi defuturus. Nihil qđ ad tuã amplificãdã attineat dignitatẽ: uel obmittã uel ꝑtermittã deerit mihi prius uita q̃ amãdi tui & uoluntas & industria: ĩ oĩq; re: q̃ meo queã ꝓstare ingenio mea diligentia meis fortunis: tibi obseq̃ẽdi: cui quoties in negotiis qbusq; maximis & difficillimis ab me satis esse cognouero factũ. Mihi totiens gratulandũ esse nõ secus ducã. ac si maximã sim fœlicitatẽ cõsecutus. At fac cõtra: ut & me ames & nõ indignũ me uel amore uel consuetudine tua existimes. Ad hanc te primus amicitiã inuito quam mihi negaturum esse te non arbitror: cum & in tua sit fundata præstantia: & in tuis sit laudibus radices propagarura. Non. n. e mẽte mea te delebit obliuio. Nullus te meæ memoriæ surripiet casus. Nulla tempoꝝ intercapedo. nulla locorum interualla. Tuus omnino sum tibiq; deditissimus. Bene uale. Ex Mediolano tertio nonas decembris.

Sinonima inuitatoria ad amiciciam.

Cupio plurimum abs te diligi.
Inuito te: ut me ames.
Facit me tua uirtus amiciciæ tuæ cupiditissimum.
Tanta est tua doctrina ut a te in amicum admitti uæhementius appetam.
Cogit me tua doctrina tui amoris esse studiosissimum.
Tunc ego me fœlicissimum esse ducam cum me amabis.
Quid ẽ quod assidue religiosius deprecer superos: quam ut tibi carus sim.
Tantifacio tuas laudes: ut si me non indignum beniuolentia tua censueris: me sis habiturus perpetuum præconem tui nominis.
Ego tibi afficior plurimum: sed ad te meo responderi studio posco:
Nihil expecto diligentius: q̃ ut tibi me iunctum constantissimo amoris intelligam genere.
Si me amabis: non solum amando non me uinces: sed inuitatus uenies in amiciciam non ultro.
Facio plurimi amiciciam tuam: qua ut me dignum censeas te unice rogo.
Da mihi mutuo: ut te amem.
Fac me cognoscam tibi non iniucundum.
Si uis amari: ama dixit Seneca: quod ut in me serues obsecro maximoperẽ.
Respondebis & tuæ. uirtuti pariter. & amori ergã te meo si numero me cõiunges tuorum amicorum.
Facies rem te unice dignam: si me amabis a quo mirum es amatus ĩ modũ.
Ne diffugias inuitatus amiciciam meam.

Supplicatoria familiaris.

Ti. septimus.

Ffecit me tuus hic seruus nõ cõtumelia solũ: sed iniuria. Nã cũ pete
a rẽ: ne in tui finibus agri excedendus mihi fieret iniurius: ea fuit &
pertinũcia & insolentia: ut cũ plurimis in me conuiciis non destite
rit ab instituto. nequiui non supra modũ admirari: cũ apud te sit enutritus:
qui & humanissimus omniũ esse soleas & æquissimus: At uideo quid inter
liberũ ac seruũ intersit: quantũ fyta refetat a Romano. Itaq; non tã quæro
de nequicia uernæ: q̃ potius te supplico nolis hanc illatã esse nobis iniuriã
Quod ut te non iussisse fieri censeo: sic de contrario ĩperio continuo reuo-
caturũ arbitror. Res est certe non magni pretii nec cuius utilitatẽ. multifa-
ciam: sed ne uel tu uir optimus uiolare me uelle uidearis: qui soles bonorũ
omniũ defensor esse: uel hæc bællua sese in suis difficultatibus abs te adiu-
tũ iri: credat. Ad hæc aũt: hæc si pars agelli meis hisce prædiis diminueret
aditusq; per hanc ad reliquas fieret eius cãpi partes: non posset non ẽẽ mi-
hi detrimẽto maximo Quæ libera est possessio: pararet sibi eo pacto ser-
uitutẽ: Id q̃ te deceret: procurasse opera tui seruitute considera. sed quid ea ĩ
re sum longior quã solo nutu ĩpetraturũ me sciã. Oro te igitur atq; rogo: ne
feras hunc homontionẽ cuiq̃. in primisq; mihi uolentũ esse. Bene uale. Ex
Mediolano pridie nonas decembris.

Supplicatoria familiarissima.

Git ĩ urbe tibi patria mea causa: nec abiecta qdẽ nec precii medio-
a cris. sunt aũt primates illi ciues tui tales: ut ex re sua donẽt nihil: ex
aliena plurimũ rapiãt. Ex qbus cũ eo mihi lis ẽ: q solet ẽẽ oĩum pes
simus: litiũq; obseruãtissimus. Ego uero. ut me ppulchre nosti nihil diffici-
lius ago: q̃ lites. Maloq; ĩterdũ de fortũa usuq; meo nõ nihil cedeř: ut pace
uiuã: q̃ anfractu causæ: dubioq; litis euẽtu rẽ alienã uel usurpare: uel q̃rere.
scio q̃ graue feras: cuiq̃ iniuriã fieri: quãq; sit mẽs tibi ab oĩ uiolẽtia qdẽ alie-
na. Te igiť unice supplico: des ad eos: cũ qbus mihi agiť: lr̃as qbus eos hor
teris: malit quod æquũ ẽ arbitrio amicorũ assequi: q̃ causidicorꝝ astutia ini
quitateq; per uim: quæ ad se non attinent consequi: ad eos autem: qui forti
tenent legens ac arbitrium: commendaticias scribas: ut me foueant in iis: q̃
iusta sunt. Bene uale. Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria Grauis.

Vm dedeceat utrũ bonũ qcq̃ turpe ꝑsequi: tũ ĩ primis illud: qd ĩ po
c stulãda supplicãdaq; re turpi sitũ atq; locatũ ẽ. hoc enĩ pacto se tur-
pissimũ qsq; patefacit: & pestiferꝝ morbũ euitandũ ab oĩbus: cũ nõ
solũ est ipse malus ut improbat Plato: sed inuitat ad maliciam alios. Nã ut
ait Seneca: Perinde quidem est: allicere quenq̃ ĩ perniciẽ: ac orare: ut iniu-
ria fiat. Quid si plus peccat: qui corrũpit ad iniquitatem aliquẽ: q̃ qui cor-
ruptus est: Is enim allexit hunc ad transigendũ crimẽ ipsum: hunc animi p

turbatio p pecuniã:ut aliud corruptelæ genus coegit ĩmemorẽ ac improui
dũ esse sui:Q uã obrẽ & christiana sapientissima fuere uerba:Maius pecca-
tũ habet:qui me tradidit tibi.Q uod si ab amico postulatur aliquid:ea Ci-
ceronis est amiciciæ lex habenda semper ante oculos:ut ab amicis non nisi
iusta petant̃:amicorum causa dũtaxat honesta fiant.Si a principe uero suppli
cat̃ aliqd:debet illud obseruari Agesilai q dicere solebat:eadẽ a diis & prin-
cipibus oranda:si qui constituissent exorare:ut nulla censendũ est nos du-
plicitate nulla fraude posse nos circunuenir̃ deũ:ita nihil debemus a regib⁹
q̃rere:qd nõ omni ex parte præclarũ sitatq; iustũ.Sunt ut ĩquit Herodot⁹:
ipsi principes:naturæ in terris simulacra:tantũq; cæteris existimãdũ ẽ:eos
præstare uirtutis omni genere:sed in primis iusticia:ut nihil durius auditu
sit ipsis:q̃ si qd accipiunt iniusti quenq̃ apperet̃.Vt mulier pudicissima fert
periniqua mẽte quicq̃ audire:q turpe sit:rubore p pudorẽ cõficit̃.Ita prin
ceps bonus nequit nõ excandescere:si qd iniquũ ab se posci:audit.Vt luxu
rioso ingt Augustinus castitatis uerbũ ẽ offensio:iniquo uiro recta uia:sic
optimus rex turpitudinis mẽtionẽ execratur:& q supplicat iniusti qppiam
summoper̃ hũc exosus est.Poscẽda igitur sunt honestissima:cũ ab omni ho
minũ:genere:tum ab iis ĩ quos tanq̃ ĩ numina sunt oĩum expectationes oĩ
um conuersa lumina.ut ipsi admonẽtur a deo:referẽte psalmista.Diligite
iusticiam qui iudicatis terrã.Ita q ab huiusmodi iudicibus qcq̃ apperit:nõ
nisi:& quæ deceant uirũ bonũ appetat:& quæ ducat a bono principe præ-
stãda sibi:ne sic quid supplicet̃ aliud:una supplicatione labor frustra tẽpus
triuerit.Supplicansq; tũ nihil impetret tum & iratũ sibi principem reddat.
Hæc ego quotiens mecũ animo uolutaui clarissime princeps.toties abs te
quicq̃ poscere:sum deterritus:ne forte mea cã mihi nimis indulgerẽ ne sa-
tis intelligerẽ:essent ne quæ supplicaturus accedebã:ĩpetranda.Nã ut Ari-
stoteles docet.omnis malus ignorans.Apparentis enim opinione boni de
cipiuntur:q̃ plurimi:q cũ uæhementius erant:sibi honestissimam esse cãm
opinant̃.Nunc aũt ubi manifesto cognoui:tẽ meã talẽ esse:ut audẽter sit mi
hi tuũ sperãdũ auxiliũ nec ambigo.te mihi fautorum ĩ re clarissima:nec mihi
subuerẽdũ esse arbitror.Cũ fratri meo:lis esset amplissima Romæ uidere-
turq; iĩma quadã a nescio quo sacerdote lacessitus iniuria:decurrit ad põti-
ficẽ maximũ:eiusq; obsecrauit sanctitatẽ:ne qd iniquitatis pateret̃ a suis pa
trari præsidibus.acta trãsactaq; sunt plurima.ĩ idq; tandẽ ẽ deuentũ ut fra-
tris aduersarius ad te cãm eã oẽm deferri tulerit non iniqua mẽte:sed ea:ut
dixit clanculũ cũ amico:sententia:ut existimaret:te facile plurimorum litteris
inductum se forte:in id iudicandũ:quod cupit:Vide q̃ iniquus sit ut nõ mo
do rẽ malã ab eo speret:qui princeps est & optimus & oĩum innocentissi-
mus.Sed ẽt famã de te iã turpẽ audeat dispergere ac disseminare.At mihi
cui notissimũ atq; apertissimũ est:q̃ uel in ipsis promissis.Agin te illũ præ

ſtes qui cuidã inſtantius dicenti:at promiſiſti:promiſi quidẽ ait:ſi iſtud iuſtum eſt.ſin iniuſtũ:locutus ſum:non promiſi:nihil uel nuncuel alias uidetur:abs te quærendũ accuratius:quam quod æquum non uideatur ſolum: ſed etiam ſit ſupplico te igitur unice:ne quid ille ſuæ temeritati confiſus iactabundus de me audeat:per iniquitatem ſuperato:ſe iactare. Non qui petam:in eũ quicq̃ iniuria ſperari:ſed ut prætori cæteriſq; tuis magiſtratibus iubeas:nihil hac in cauſa:per cuiuſquam preces atq; commendationes fieri:ut ſola ſit honeſtate ſatis:nec tabularum ſtetur figmentis nec cauſidicorũ maleficiis nec impiorum uel minis uel pollicitatiõibus. Hoc autem ipſum non orarem:ſi tu tibi iudicandi locum ſeruaſſes. At cum in alterius ex prodominis tuis cãm hãc traduxeris manus:uereor:ne qd:nõ dixerim minus ĩnocẽter minus fiat modeſte ſed ſit aliqs Pericles:qui & manus habuerit & oculos abſtinentes. Supplicandum eſſe duxi:præcipias ſic rem meã ꝓuideri:ut quæri nõ poſſim. Bene uale. Ex Mediolano octauo Idus decembris:

Sinonima ſupplicatoria.

Supplico ſis mihi adiumento.
Expecto auxilium tuum.
Cupio te fauere meæ cauſæ.
Nihil eſt quod plus apperam:q̃ auxilium tuum.
Mea cauſa tuo ſolo cupit adiuuari conſilio.
Cum tuus in me conueniret fauor:nihil eſt mihi deſuturum.
Habeam te modo propicium:poſtulabo hac in re nihil aliud.
Ex oĩbus:quæ ſunt uſui futura in hac re mihi te ꝓcipuum aduocatum oro:
Supplicatio mea omnis in te conuerſa eſt.
Mea omnis ſalus a tua ſalute pendet:quam aſſidue in me aduoco.
Pluris te ſolum facio q̃ cæteros omnes:& in meum fauorem obſecro.
Poſco diligentius:ut mihi ſuccurras.
Vnum eſt quod continue ſuperos precor:ut mihi ſis adminiculo.
Nulla eſt orõ mea uehæmentior:q̃ ut in meam te rem cõferas adiutorem.
Si fuiſti cuiq̃ aliquando moriger.ac obſequioſus:eſto in mea hanc cauſam officioſiſſimus.
Officium ac in cauſa tuum experiri conſtitui.
Cum habeas me tibi deditiſſimum tu quoq; meis auſculta precibus.
Supplicationem hanc omnem in meam admitte controuerſiam.

Suaſoria familiaris.

Titulus Octauus.

Vpis ab me ſcire:de tua profectione ad extereas rationes quid cenſeam:Ego ut ſummatim rem ampliſſimam perſtringam:tibi ſuadeo ne diuertas a proficiſcendi tuæ nobiliſſime inſtituto mentis:nec ea dubites adire tolerareq; quibus iſti liuiduli:quanq̃ ꝓpinqui:

te deterrent. Nã qđ aiunt te molissime domi uiuere garataque istic ad uolu ptatẽ omnia tibi: foris defutura: istuc ipsum te ad istud iter accingat ne tor pescas inter syrenes: neu coruoris illecebris contabescas. Nõ eni ad somnũ gulã ueneréq; nati sumus: sed ad labores atq; sudores: ut gloriã imortalẽ cõ sequamur. Delitiæ quas illi dicunt: illorũ sint propriæ: qui belluarũ instar: ut Cicero pulcherrime cõplexus est quantũ adest q̃tũ præsens est: probant: paululũ admodũ præterita consyderantes aut futura: Verũ qui uidet ante cessiones tẽporũ ratione q; metitur omnia. Vlyxẽ: de quo dixit Homerus. Calentẽ dic musa uirũ qui mœnia Troiæ post euersa suæ Et mores hominũ multorũ uidit. & urbes: ut Horatius retulit. Quid animo nobili ac magno dignus est ducendũ: q̃ ut uniuersum mundũ unã esse ciuitatẽ existimet ut socrates ait. At in ciuitate quis uiuit: qui nolit singulas eius partes sciscitari: Facis humanissime si uisurus orbis terras atq; nationis in diuersas urbes terra mariq; psicisaris. Nec te deterreat ulla rerũ locorũue difficultas: cũ multa te magis captura sit rerũ assiduæ uidendarũ delectatio. Quod lætus eris deinceps domũ rediens: cũ ea quæ uideris diuersa parentibus sociisq; serie quadã: ut hystoricus enarrabis. Idẽtitẽ Ptolomeũ factitauit: qui rerũ plurimarũ usu didicit atq; docuit & astrorũ motus: & regionũ diuertiola. Bene uale. Ex Mediolano septimo Idus decẽbris.

Suasoria familiarissima.

T pacẽ cũ fratribus firmes: ais esse qui ibi dissuadeant. nec te quidẽ u amant illi: nec semetipsos. Vt nihil utilius corpori: q̃ si cuncta mẽbra singulari pace bona conueniant. Ita concordia: ut Salustius inquit minimæ res crescunt: discordia maximæ dilabuntur Imitemini o discordes animi christũ pacis largitorẽ: inquientẽ pacẽ meã do uobis. pacem relinquo uobis: Quod si pietas genus ipsum ad beniuolentiã cogit: omnis est ipietas exagitanda: quæ uos uobis rebelles reddit. Nõ possunt igitur eẽ uiri boni qui te distrahunt a pace tibiq; dissuadent officiũ pacis. Ego nedũ suadeo ut pace cũ fratribus uiuas: uerũ etiã oro atq; obsecro malis cum pace decẽ: q̃ discordia mille: cũ illa quiete tueri queas. Hæc ne inquietus tibi con parare: nec cõparata seruare. bene uale. ex Mediolano sexto idus decẽbris.

Suasoria Grauis.

o Mnis suadendi ac dissuadendi ratio & argumentatio inde nascatur opus est: ut & utile & honestũ quod eligitur. cæterisq; præferatur intelligendũ sit. Omnẽ enim in cõmoditatẽ atq; turpitudinẽ euitandã quis non esse ducit: nisi mentis egenus ac ab omni humanitate uehemẽter abhorrens: Quãobrẽ cũ Plato rogaretur: quid nã sibi uideretur idipsũ turpe cũ utilitate coniunctũ: Potest ne inquit cũ morte uita cõiungi: aut unda cũ flãmis Cicero uero & si uoluit posse illã utilitatẽ appellari: quæ ab honestate disiuncta foret: cũ Pannetio tamen sentiẽs aliquid dicit utile uocari

quod turpissimū foret: ut lucri gratia turpē aut sordidū sequi quæstū: At ut Theofrastus expresse cōplexus ē. Honestas oīs ea est: quā primā sequi debet: quersaē in cōsultando mox eā utilitatē q̄ ab honestate nascit̄. Nā aristoteles triplicia inqt præmia uirtuti cōparata: diuitias honorē & gloriā. Nūc quærimus hæc tibi cōparanda sint: qui religionē es ingressus: Dissuadentes isti negant te qcq̄ eē lucratum: amisisse uero plurima: qui cū diues ī mūdo fores: diuitiis cesseris cū honoratus apud principes: quasi nō notus in religione uerseris: cū gloriæ ꝑpetuæ diues: nunc eius nō paup solum sed egenus: sed mendicus. Audi: q̄ ego ab istis dissentiā tibiq; qbus rōnibus ut piē ueres in delecta tibi sanctissima uia suadeam: Hæc uita ut Augustinus inqt uere consyderantibus non est uita: in qua due nos assidue torquent ægritudines Platonis ille timor & dolor: ut quādo bene sit timeamus: cum male sūt doleamur. Diuitias aūt hasce in argento auro. gēmisq; cōstitutas: docet Tullius non optandas: neq; bonas existimādas: quarū augendarū non modo nos cupiditas assidue premit sed ēt metus amittendarum: Quod si uita non est: cur ī mundo uiuendū: si diuitiæ non sunt cur optandæ. An ut Harpyas quas rapacissimas dicunt obscœnasq; uolucres: īduamus. At cum mali sumus: expurgandum nobis uetus fermētū: Apostolus nos admonuit: ut fiat in uobis noua cōspersio: reiiciendā inq̄ ueterē illā spumosam mucidāq; uoluptatis libidinē: ineūdāq; ueritatis uiā: ꝑ quā nobis bonæ ueræq; diuitiæ cōparantur. Non dixerim: ut cū Aurelio loquar īprobādū argentum atq; aurum: quæ creauit deus. nulla est dei creatura damnanda sed inuehendum in hominem qui dimisso creatore conuersus est ad creaturam: ut illud Dauiticum extat. Simulacra gentium argentum & aurum. Nam & diuitiæ & reliqua fortunæ bona perinde sunt. quod Terentius inquit: ac eius animus: qui iis utitur. Iure ab Aristotele instrumenta sunt a exercēdas uirtutes existimata. Quamobrem & philosophiam difficilem sine rebus ad uiuendum necessariis: Pytagoras & Anaxagoras dixisse perhibentur. & Iuuenalis ait: Haud facile emergūt: quorū uirtutibus obstat rex angusta domi. Sed cū in mundo non nisi ad perfruendas uoluptates his utantur diuitiis ut Titium illum præse ferant: Aut ad ambitionem ut Isionis Sysiphiq; non sint dissimiles aut ad exaggerandum coaceruandumq; pecuniarum cumulum ut Tantali uideantur & phynei. Certe Diogenis est adhibenda ratio ut pecunias malimus perdere: q̄ ab ipsis perdi. At cum ista religio quam tibi delegisti: ueras inquirat diuitias: a falsis migret: ut Ambrosius monet. Ditior efficeris multo: q̄ unq̄ antea futurus esses. Nunc tanq̄ nihil habēs: & oīa posidēs Christiano documēto: cū nihil habeas. nihil tibi deerit: ut ille se iactabat Terentianus. Nihilo egebas. Nihil appetes: & pecuniæ usus cupiditas: & uoluptas instar erit Ciceroniam præcepti: ut nihil tibi sit magnificētius: q̄ pecuniam negliger̄: cum non habeas: cū habeas ad amicicias liberalitatē

q; conferre. Ditissimus es ergo factus ista tua procellosissimi nauigatiōe pe lagi: & adeo quidem diues: ut pauper esse nō possis: Possides enim ea: quæ nequeant naufragio: incendio: rapina: ulloue tibi deficere calamitatis gene re: de quibus quidem illud Biantis unius ex septem Græciæ sapiētibus re citat. Omnia mea mecum porto Ditissimi sunt: quorum deus custodit the sauros cū non nisi ubi thesauri sunt: thesaurizandū corda firmētur. Q uod si in deo gazophilatium est: cor quoq; ad deum directissimum procurato rem actutorem sibi comparauit qualem nemo decepturus: nemo superatu rus sit Honores autem quos eras habiturus in mundo: quos ī hac religio sa uiuēdi lege ac uita es habiturus: Poteras ne illic aliud quicq̄ assequi q̄ ma gistratus: q̄ clientelas: q̄ ad summum aliquem principatum At q̄to hæc in religione consequi clariora possis: ea multo quidem præstantiora: In mū do nō nisi per inuidiam: per corruptelas. p simultates: ambiendo donādo mētiendo: quisq̄ dignitātes assequit. Nā ars prima regni est: ut inquit Tra gicus Seneca: posse inuidiam pati. Hinc gladii ingulāt. uenena interimūt: produtiones delationes quæ oriūtur: atque oē flagicii genus: Et ut eruditis sime dixit Ouidius: Filius ante diem patrios īquirit in ānos: Pudorq; om nis atq; fides ac pietas penitus fugantur. His honoribus qui deniq; potit: assidue cruciat. uenenūq; in auro bibit: cuius mens nunq̄ cōquiescit: & pec catorum afflicta conscientia: ut inquit Tullius: & augendæ dignitatis cupi ditate. Hi sunt ait Apostolus: quos habui in derisum. Hi sunt ait Iuuenalis: q̄ metuūt: & ad oīa fulgura pallēt. Hi sunt Danaidum illaꝝ simillimi: quas phibent urceolis pforatis haurire lympham apud inferos: frustraq; assiduo labore defatigati. Sunt ne honores illi uirtutis inq̄ p̄mia: testimoniaq; fœli citatis Aristotelis sententia: q̄bus acceptis miser ē hō q̄ antea: Honores & ue ri qdem & optandi sunt: quos ex religiōe consequeris: si religiosus nō habe ri modo uolueris: sed ēt ee: Præfuisses illic iudicādis corporibus: istic aīoꝝ arbiter fies. Vide q̄tum inter corpora & animos intersit: Partem mundani principatus illic fuisses adeptus: partem istic cœlestis regni nāciscere: Ad re ges illic tibi aditus patuisset: istic deum optimum maximūq; semper: cum uoles: alloquere. Nunq̄ ad eum tibi accessus īfer cludetur. Q uid si ab iisdē regibus petiisses multa: quæ nō impetrasses: a deo nihil frustra postulabis. Q uid si duras: quas inquiunt fores calcibus interdū cēties pulsasses prius: q̄ semel apertæ forent. Q uid si quesiuisses plurima inuenisses uero nulla: Istic aūt uerba Saluatoris tibi fidem faciunt: Petite & dabitur uobis. pulsate & aperiet uobis. querite & inuenietis. At gloriam quam eras in mundo ha biturus: an eam quæ inanis ē: quā diffiniuit Augustinus esse uelle uincere ubi meritū nō ē posses ne panis nomie: aut saxo panis loco pasci: qd potes igit eā existimare gloriam quæ uera nō est: Dices ueram diffiniri ab eodē gloriā bonam de alicuius uirtute: ut Plato etiam uoluit: cum fama notitiā

aut testimonium aliquorum de nra uirtute bene sentientium. Quid id, ẽ: non ne qd & prius: Possunt .n. & falli homines & fallere. Possunt id opinari: de aliquo id sentire. id dicere ac laudare: qd nõ ẽ. Vagaẽ ea fama. iactaẽ. perreptat orbẽ. Radices certe nullas ꝓpagabit. Vera est ea gloria: quã beatorũ functi numero cõsequentẽ: quæ p opera fidei ad caritatẽ pducta nihil fucati sibi cõponit Nihil ficti præ se fert. Nihil palliati suæ præponit laudi. Gloriari licere in domino docẽt sancti & in infirmitatibus ac erũnis: ut apostolus docet. Ea est uera gloria: quã quærũt sibi q patientia. tolerantia. mãsuetudine. cõstantia. pietate. inocentia in mundiciæ de bellatione discriminum mondanorum superatione. cælũ aliqñ cõscẽdũt. hanc tu tibi cõposuisti: uiãq sanctissimã p quã imaculatus incedas: monẽte psalmista. Beati imaculati ĩ uia de qua p se ipso locutus ẽ christus inquens. Ego sum uia ueritas & uita. uitã igiẽ uiuentiũ delegisti: ea pternissima. q mortentiũ erat: in quã ait Gregorius. In hac uita cõtinue morimur: & sicut aqua labimur. Nequit eñi aliud esse q mors: cũ sit infernus: dicẽte ꝓpheta. Descẽdit ĩ infernũ uiuẽtiũ & rursus: Dilatauit infernus os suũ illic ĩ assiduis uersabare periculis. siquidẽ nõ ipsum ire scripsit Maro: Nocte dieq; tutũ patet atri ianua ditis: Et iterũ facilis descensus auerni: & Diogenes undiq; dixit iter ad inferos. Istic autẽ qui es tibi comparabitur. suadeo tibi ergo ne ab instituto: cuiusq dissuasione diuertas: nec arbitrere ullum te uiuendi genus salubrius æternitati qrere potuisse. Bene uale. Ex Mediolano. y. Idus Decembris.

Sinonima suasoria.

Suadeo tibi ut discas:

Ne quod iter aggressus es deseras: te hortor.

Abs te peto diligenter: ut ab instituto non discedas.

Nihil arbitror qrendum tibi magis: q ut ista in uia perseueres.

Te unice obsecro: ne desistas ab inceptis.

Facsi te amas: ut quæ aggressus es diligenter prosequare.

Tolera te rogo singula: q qdẽ reliqs difficilia uideanẽ: ut psistas ĩ ꝓposito.

Ne leuitatis simul accuserẽ tibiq; rectã adimas rõnẽ: esto ĩ instituto cõstans.

In primis tam hoc tibi suadeo: q quod maxime.

Quod acriter firmeq; tibi hanc rem suadendam arbitrer: haud possem per litteras declarare.

Id apprime tibi cõnsulo: ut non reuoces quod proposueras.

Et si multi dissuadeant hoc tibi: ego tuæ laudi hoc tamen uideo maxime ꝓ futurum.

Crede suasioni huic meæ quæ tui nominis est capacissima.

Mea omnis exhortatio est: ut ne discedas ab hoc animi tui decreto.

Vnum hoc præcipue te rogo: ut perseuerantia nullam hoc in negotio uirtutem esse tibi necessariam magis opinere.

Hæc est suasio in te mea: ut sis in proposito:
Cupio te plurimum in hoc: quod es aggressus assidue perseuerare.

Nonus Titulus.

Dissuasoria familiaris.

T si p difficile uidet esse factu cũ suasus est aliqs ei dissuadere: cũ tñ c rõne gubernent homines: nõ solo sensu nihil arbitror factu facili⁹ q̃ si qd argumẽtis ueritateq; pbet illud dissuadere posse quo fuerat psuasum. Est. n. & suadẽdi & dissuadendi lex eadẽ. ut declaret: quid utile ac honestũ. qd cõtra damnosum & turpe sit: Tibi suasum est: ut bellũ aggredia re cũ possis pace uiuere: At ego bellũ tibi dissuadeo. A quo magis abhorre re debẽt homines: q̃ ab eo: qd est ab hominũ natura disiunctissimũ: Q uid ab homine disiunctius humani sanguinis pfusione. Q uid ei cõuenietius atq; cõmunius uita. Nã ut Homerus declarat: bella nõ nisi coactis inuitisq; uiris intercipiunt ut uiuat in pace. testimonio Tullii. Q uão brẽ & apud latinos a bælluis dicunt bella quia bælluaꝝ dimicatio periculosa sit. Bella dixit Artaxerses ineunda: ui uincat. uictoria quærẽda: ut triũphet: T riumphus expectãdus ut otiet. At qs phibet sine bellis otiar: dixit Orontes aut dimicat ppter gloriã aut ob imperiũ: Neutro tibi nũc est contendendũ. In glorius hoc adires bellũ aduersus longe te inferiorẽ: & cũ eũ tuo subdidisses iperio plura multo præliãdo cõsumpsisses: q̃ uincẽdo quæsiuisses. Ergo id tibi: nõ utile sed detrimẽtũ fieret: nõ honori cederet: sed dedecori. Posset. n. Ouidianũ illud aduersarius iste se dicere: Nõ tã turpe fuit uinci: q̃ cõtẽdisse decoꝝ. Magnus es & dux pstãs atq; prudẽtissimus. Veꝝ illius memineris: qd Alexãder Philippi regis filius iuitatus ad cursum pedestrẽ ĩ olympiadẽ nõ esse sibi currendũ respõdit nisi cũ regibus. Dissuadeo tibi uæhementius bellũ istud & ut tuæ dignitatis amplificandæ cupidissimus: ita tuam oẽm execror turpitudinem: Crede mihi: qui tibi deditissimus sum: nõ decere te opus tã abiectũ. Bene uale. Ex Mediolano quarto Idus decembris.

Dissuasoria familiarissima.

Nihil est: quod tibi dissuadeã magis: q̃ quod incœpisti. Audiui. n. te n minime litteris ob quas obsequendas istuc pfectus es: operã adhibere: nec religioni rursus ut debes: incumbere. sed p urbẽ assidue uagari comitibus illis socius: qui & ĩ pudici sunt: & insolentes. Id q̃ te deceat: nõ te latet: modo te audias & te tibi uẽdices ut Lucillum admonet Seneca. Q uid enim est fœdius: q̃ aliud de se polliceri atq; pstiteri: aliud sequi. Tu religionem professus. tu doctrinam pollicitus spem maximam de te parentibus dedisti. Harum rerum pessima iecisti fundamenta. ubi promissa deo castitas. ubi contemptus mundi: ubi libidinum detestatio: In his omnibus consequendis omnem cõstituis curam. Dissuadeo id tibi uæhementius ni te malis famosum: q̃ laude dignum. Q uod si me audies: & si te nũc nequi-

cia cogit flectitq; in scelera:intelliges aliquando:cum mente fies pacatiore fuisse meam hanc omnem dissuasionem tibi quidem opportunam ac unice utilem. Vale Ex Mediolano.iii. Idus decembris.

Dissuasoria Grauis:

Actus sum amicorum litis certior:eā te in sniam:nescio quorum nebulonum adhortatōibus suasum deuenisse:ut uaenationi uacaturus i urbē ire nō cōstitueris. Id ego dissuasurus de siluis nō nihil eorum uiuēdi genere cōtendā prius:q̄ ad urbanas descēdā uoluptates. Quid īter siluas īueniūt ii:q eis delectanť quod laudare possint: Num apparatū regum:aut urbiū splendorē:aut uirorum consuetudinem:si quaeris apparatum habitandi. En tibi foueas:& latebras foedidas marentes fimo putridissimo plenas:ut Hesyodus inqt siluestrē feritatē olendissimā. Si reliquū:uide sub arboribus hyeme lutū coenosissimū:aut niuosam glaciē quā uel ipse ferae non secus:ac pestē euitant. At aestate puluerē peregrinos suffocātē:muscas & caeterum omne genus molestissimū omnibus:iis praesertim:qui uersantur in uenando. Ar splēdor qualis:lucorum q̄ris:an nemorum:utrūq; siluae nomē est. luci a nō lucēdo dicti sunt. In his dicūt poetae aīas heroū habitare:credo hāc fuisse cām qm̄ pp asperitatē loci raro q̄sq̄ illo puciat. Incultus ē lucus spinosis arbutis densus.dumis creber:ut q eo deuenit aut ī leporē uerrat aut quā teneat ad ī de regrediendā uiam.nō intelligat. Nemora uero a pascēdo dicta:quae cultiora tenent:ad pastores attinent aut septa pastorū:aut ea q̄dē ferarum signa:q̄bus per uestigia canes discant earum processum. Vis in nemoribus quiescere:te cum foenam affert:uel ad umbram captandam i arboribus solis lybici: uel ad hyadas sub Arctoo tempore uitandas. In quire in iis fontes. Parata est tibi Dyrcae paratus Pegasus.paratae Hippocrine. Vndas habebis a bibulis bobus ac armētis caeteris:nec non ipsis uariis ferarum generibus tam ornatas:ut fecē te bibere posse uideas. si tādē sitieris:ut ī illud Erminii pueri as:Mori malo:q̄ foedari:Ad esum aūt in tēpore.mora.fraga.pomaq; durissima & acerbissima:qbus nedum defatigere mordendis:a gustu uero stupefcas:uerumetiam ita stupescas dentibus:ut nequeas tuae fami satisfacere. At uirorum consuetudo que in primis est inquirēda uiro:cū sit:ut Plato dixit: Animal sociabile:qualis illic est ac quāta:Magna profecto numero ut numerari non ualeat:excellentia:ut recitari non possit:Numerus inq̄ nullus: aut si quem uideris:ut Iuuenalis inquit:ē rara auis ī terris :nigroq; simillima cygno. Pastor tamē is ipse rarissimus erit:aut tui simillimus:qui ueuetur atq; frustra tēpus terat. Poteris ne aut nullius:aut pastoris delectari cōsuetudine. In nullo desiderabis assidue quenq̄ ī uenatore cupies nullū. cū Seneca ipso Ciceroneq; testibus:animalia eodem uiuentia cibo sese mutuo oderit. Cum quibus de actione uitae aut rerum plurimarum doctrina:aut de cōtemplandis loq̄re numinibus. Aliud enim horū:aut omnia simul eos seq. aur

de eis comẽtari debẽt inter sese illi. qui uirorꝝ appellatiõe se uelint exhibere
dignos Adhibebis tecũ cõmẽtantes de mãsuetudie ac facilitate ursos. de ca
stitate ac pudicia qdẽ apros. de prudentia damas de simplicitate uulpes. de
animi magnitudine ceruos. de fortitudine lepores. de scictiis robora ipsa:
quæ possint adhuc. Druides & Seno theos Gallorꝝ. & primos hoĩes duro
de robore natos & forte colũbas afferre Iouis. q̃ responsa dabant. Quid si
tecũ illic. Atheõ suã miseriã fabuletur: aut arcã suã calamitatãtẽ cum matre
Licaonica narret aut Calydonius ap. aut Hercule⁹ ille iouis ue dicteus Ta
urus. Quid si Dianã offenderis & cũ ea tot nynphas cõpeteris. Quid si oc
curreris Hippolito ac Parthenopeo. Gambisæq; ac Meleagro. Credes ne
illos tibi fauturos. q tue simillimã artẽ exercuerũt At cõtra q̃ iucũdi⁹ est. ĩ ci
uitate uersarꝫ: nec uelle tibi sapere soli. Qui sunt ĩ urbibus. qd habent appa
ratus. Quid ornatus. regias nõ solũ domos lucullinas illas quarꝝ ĩ Apollie
tot milibus cũ cæsare parabat. ubi aulea sunt. & Attallica singula uasaq; cœ
lata ex Corynthiis opificib⁹ huc aduecta. ut abacũ esse pute: ex Asiæ regib⁹
collatũ ad põpeiũ. Nihil hic ĩmũdi: omnia splẽdidissima. Famuli Canyme
des Asye inq̃ flores. Ancille formosissima. Famuli Canymedes Asiæ inq̃
flores. Ancille formosissime uenerẽ ipsã redolentes: de qbus illud a Iunone
dictũ existimes Sũt mihi bis septẽ præstanti corpore nymphe. Quicquid
gula possit appetere moderata qdẽ & ĩcontinẽs hic reperit. Quicquid uel
ægrotis iucũdũ esse solet: uel multomagis bene habẽtibus. At cætera præ-
tereo. quæ uel ad hominis ex oĩ generẽ uitæ necessaria sũt uel ad uoluptatẽ
cõpata: Quid illud ẽ: quod uersaris ĩter hoĩes. cũ qbus ualeas oẽ trãsigere
uiuẽdi ac bene qdẽ uiuẽdi mun⁹: Aut. n. res ẽ q̃ cõsiliũ postulat. ĩ m urbib⁹
uersantur labeones. Virginii. Sæuolæ aut quæ cõmentationẽ poscat fami
liarẽ. hic affines aut domestica: hic parẽtes aut leuẽ: hic socii: apud quos nec
oscæna qdẽ sint nec turpia aut grauẽ: hic uiri cõsulares. Catones. Fabricii:
Curii. Quod qd homines ĩ urbe uides. nõ bælluas: quid cũ oĩa uideas: ut
optas: & ambis getus es: nec corpus defatigas nec mẽtẽ. Istic ue liuga. Cyni
hi uel cytheronis adeas uel osse: nũc molosis laxãdis canibus: nunc Creteis
hucillucq; cursitas: nũq̃ loco stas inter discrimĩa uersatus ea cũcta: quæ mo
rictib⁹ ĩsolitudĩe sũt parata. Quid quod ubi te fulmineus oppresserit aper
uel immanis cõpresierit ursus: si diem obieris: urna cares: cælo illo uirgilia
no tegeris. Quod si per id temporis facilis ille inquit erat iacttura sepul-
chri: nunc tamẽ est per dificilis: cũ sacra sint oĩa dicata sepulturæ. Quod
quod uiuus etiam si redierit: qui cum feris pugnat in teitem non admittitur
Eam enim conditionem subit: quam gladiator. quam quantum ueteres
improbarent: docet improbata Neronis atq; domiciani uita q gladiato
ribus delectati proposuissent munera. Quamobrem & Iuuenalis Gracũ
illum haud minus turpem ducit: qui lustrauit mediã gladiator harenam: q̃

q corulcini nupserat:pro monstroq; pariter scribit:quod mœnia Tusculum sigat aprum ueteres illi ueuatioui uacantes bellis præludebant:ut & Daronilybico:qui Athlātidum custodiebat peruigil mala:prelusit hercules cum hidiam expugnauit ut Cyrus Alexanderq; futuris preludebāt preliis. Ac ti bi non est pposita marcialis uiuendi uia. Potius es apolineus At apollo di ces:Clyronem iterenit:sagitariusq; uocatur ab Orpheo:cur non eum imiteris:quem sequeris: uerum ille semel uænator:tu uero semper. Eū decuit: te dedecet. Est dandū:ut Seneca ait sapientissimus:aliquod interualū aio Et ut inquit Cicero sunt adhibēde studiis intermissiones: & rursus ad ea redi tus. Si bellantia utereris uenatione:aut holeribus non dissuaderem:ut exer citatione corporis mens ipsa recrearetur:Sed cū uæhæmētissime cuiq; uiro graui placere possit:ac debeat Terentianum illud Id arbitror apprime in uita utile:ut ne quid nimis. Dissuadeo tibi supra modū siluas & ut ab ur bibus absis:quibus præferas solitudinem Bene uale Ex mediolano pridie Idus decembris.

Sinonima dissuasoria.

Dissuadeo ter uehæmentius:ne id assequaris te hortor.

In hanc rem adeundam te dehortor maximopere.

Ego te plurimum rogo ut ab hoc abstineas.

Cupio te mirum ab eo te abhortere negotio.

Quoe minime tibi faciendum existimem:hoc unum est.

Caue supra modum id facias:

Id si feceris quod es aggressus:pænitebit te tandem.

Videbis te deniq; sensisse pessime: si hoc prosequeris.

Nihil est quod sis maiore odio commemoraturus:si mihi nō credis dissua denti:q̄ quod nunc temptas.

Fac ut animo rem istam e mente deleas.

Hoc quod proposuisti uehæmentius tibi dissuadeo.

Dissuasionem meam si negligas:pœnitebit te negligentiæ.

Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam dissuaderi:sed pro maxima erga te me beniuolentia.

Crede amori in te meo:dissuasionē in hac causa fieri tibi ab me maximā.

Nihilo plus aliqñ lætus eris. q̄ si quid te dehortor nō prosequeris.

Cum intelligam quid te dedeceat:hoc opus ne suspicias hortor.

Dehortatio mea omnis iccirco sit:ut ab iis abstineas quæ tibi sūt plurimū aliquādo:ni abstineas:obfutura.

Nulla me compulit ad hoc uo instituto dissuadendum:nisi quod expresse cognoui:magne tibi fore turpitudini.

Domestica de proprio statu familiaris.
Titulus decimus.

I uelim de meo statu reddēr te certiorē neq; possem id breuiter scri
f bens efficere:nec si possem:oīa tuto me censere litteris cōmendarē.
Nā in hac mea nauigatione:quo uitā hanc alio uocem:quā nauigā
di nomine:tam sum acriter ad nauseam usq; perturbatus:ut quid me conti
nuerit:haud satis intelligā.Deniq; sereniore sumus cælo melioreq; aura in
portū perducti.Cum primū in urbem uenimus:in inuidias incidimus un
diq; uexabamur undiq; mordebant nos atq; torquebant aculeorum multa
genera.Tūc ego factus sum mihi sapiētior atq; tolerātior.Posui mihi ante
oculos Scipionē:q post deletā Cartaginē i iudiciū repetūdarȝ accersitus ē:
Posui multo prius Camillū:q exul factus ē.Posui multo antea Romulū q
cæsus ē.Et iter tot uiros summa laude dignos existimaui mihi ferēdā æquo
reaīo inuidiā:q tāta laude insignes uiros fatigarit & oppresserit Demū Fa
biū illū:q q in re satis dissimili.imitatus cūctando mihi reconciliaui maliuo
los.inuidos & susurrones:tātaq; & apud pontificē maximū & apud purpu
ratū hūc chorȝ & auctoritate ualeō & gratia:ut deesse mihi possit nihil.Do
mi meæ bñ habēt ex familia singuli:hoc q; dūtaxat macerant:qd te ñ uidē
Si hic esses oēs pleticia gestiremus.Q uid superest:nisi ut huc eas:sed tu ad
nos humiles uit tātus haud ires:nisi magnū te aliqd munus cōsecuturȝ exi-
stimares.Id nostra in facultate nō est.Vale ex Mediolano I dibus decēbris.

Domestica de proprio statu familiarissima.

V pis ab me scire:quo istatu res mea sit hæc paucis accipito. Valeo
e ut Virgilius iquit:Vitāq; extrema p omnia duco.Nā ut Claudian⁹
ingt:pauperies me sæua donat:dirusq; cupido:sed tolerādus amor
nō tolerāda fames.Hic me pūit.hic cruciat egestas.Q uo me ucrtā:haud
satis accipio:In amore parȝ mihi spei cōstituēdū.Nā marmor & adamātē
amo sed cogor amare:satisq; traducor.Ditari nō expecto.At utrūq; cupio:
utroq; careo.Q uod mala sit mea uiuēdi cōditio:nūc tenes.Nō postulo.ut
me adiuues:cū aliud negre ēt te sciā:aliud nolle.Vt es mulieribus hostis:ita
qdem p auarus.uerū hoc posco qd negaturȝ te mihi nō opinor:ut quotiens
oras superos roges me prospiciant:mihiq; puideant ut non amem nec ege
am.Id si faciunt mecum ipsis affinitatem contraxisse censebo: Bene uale.
Ex Mediolano.xix.calendas Ianuarii.

Domestica de proprio statu grauis.

V æ sint negocia mea:quoq; i loco sit domesticus mihi status:cupis
q ab me scire.id & si nō uno:ut ait Plautus:uerbo pstringere possū:
quo breuius tū potero atq; succinctius cōplectar:Scis me discessisse
Mediolano maiorē mihi gratiā apud exteros qsiturȝ:q domi cōsequi posse
Nā cū istic iam cœpissent illius isidiæ iter nostros sacerdotes & monachos
conflare seditiones:q grauissimus ē hominū inimicus Aliiq; cœpissent al-
bis:ac alii uacate nigris simultatis hostis:malui eorum cedere litibus:q iter

undas ignesq̧ uersati. Nã ut ẽ ibi deus: ubi pace ĩ eius nomine uiuit. Ita cen
sendũ ẽ illic esse demonẽ malum: ubi discordiæ pululant: delationibusq̧ ac
murmuribus fraudibus studetur atq̧ dolis. Quid est. n. iniquius inquit So
crates quod plato refert: q̃ q peregrini sumus in hoc orbe nesciamus quie
te frui: Discedes istinc igit̃ sum huc missus huic monasterio prefuturus. Cu
raui primum omni diligentia: quod Lygurgus Lacedæmonios admonuit
exemplo morũ. ac uitæ declarare quæ uellem a reliquis obseruari: ut Chri
stiano documento: quemadmodũ ego faciebã: similiter & hi religiosi: quos
mea hæc ꝑlatio meæ commendauit fidei facerent. At qm̃ ĩ his erat quædã
ferina potius: q̃ hũana libertas: quã cœpant oĩo fieri insolentes: ac equi mi
nus obtẽperantes fræno: me primum domitorem. Magnetem aliquẽ pre
stiti: mox oĩa cumulatissime cogitãs: alia sum uia ꝑgressus. ut Basili⁹ nobis
ꝑcipit. Nõ esse feras q̃ diræ sunt stati exaspandas: sed leniendas aliq̃tulũ: ut
pedetentim mansuefacte succubant. Ita quos uidi ab obedictia humilitate
q̧ penitus distractos: & in quos præceptũ Aristotelis de plantis non posset
obseruari ut ad oppositã curuaturã traherent: humaniter leniterq̧ allexi Fa
ctũ ẽ aũt ut cũ essent exosi me: meãq̧ nr̃æ legis obseruãtiã. a qua iã abhorre
bãt: ut nõ solũ ĩterminati sunt mihi necẽ: sed aliqñ ꝑcurarit At ego & minas
nõ metui & ꝑseuerar̃ ĩ bñ cõsideratis nõ dubitaui. Siqdẽ Apostolus & ærũ
nas pati & calamitates & oẽ crucis genus nos docet ꝑꝑ nomẽ dñi. Et salua
tor ipse beatos inqt q ꝑsecutionẽ ferũt ꝑꝑ nomẽ suũ: Si gloriæ uere cupidi
fortiter dimicamus. ẽ nobis ĩ cælo parata copiosa merces. Ad hæc aũt debe
mus existimare nos promissione dñica beatos: si ꝑsecutionem ꝑꝑ iusticiam
patimur. Quid aũt iustius ẽ q̃ ꝑuidere: quæ publicã afferãt cõmoditatẽ at
q̧ dignitatẽ. Nã sicut Aristoteles docuit: bonũ q̃to cõmunius ẽ. tanto præ
stabilius esse: cõstat eiusdẽ ĩstituto: quo sicut oẽ ꝑpositũ ẽ ĩ ꝑposito: sic om
ne oppositũ ẽ in opposito: malum id ẽt quod ẽ cõmunicus maiorẽ afferre
criminationem: maius deferre detrimentum. Curabam igitur pro mea ui
rili: ne qd monasterio meis humeris demandato deesset: uel ad utilitatẽ uel
ad dignitatem: uel ad obseruationem officii nr̃i. Eo minus præualebam ĩ
malam illorum dissuetudinẽ: qbus eram propter opera innocẽtiæ nõ odio
modo sed lapidandus. At uidebat inuictissimus hic dux: uidebat. n. frater
optimus humanissimus. atq̧ doctissimus Octauianus: qua procederẽ uia:
curq̧ reliqui essent mihi infensi. Placebam principibus. placebã curiæ pla
cebam ciuibus cũctis: præter eos fortasse quos cũ primũ cognoui præesse
custodes ecclesiasticos redditibus atq̧ causis: æque ac solent oues lupis com
mendari: ex officio mali ministerii reieci atq̧ reppuli. Demum cura mea fa
ctũ ẽ: ut hic locus monasterii possit iã religiosorũ cõuẽtus appellari: cũ an
tea nescio qd ei minus cõueniret q̃ quod apud Psalmistam legitur conciliũ
ĩ mpiorum. Quod si nondũ ad idest ꝑuentum: ut uiuatur q̃ obseruãtissime

at saltẽ eo pue̾ntũ ẽ ut minus studeaṫ libidinibus. At uaceṫ diuinis officiis: & aut sponte: aut inuiti oẽs ieiuniis incũbant atq̃ uigiliis. Nõ me amplius terrent: sed a me terrenṫ: q dicebant me instar passeris: quolibet exanimari nutu. Probãt hi principes mirifice castigationẽ hãc meã: admiranṫq̃: ut q uel in se ipsos fierẽt aliq̃ñ intempantes nũc uni fraterculo tã obtẽperent timide atq̃ uerecũde: sed nõ sine sũma diligẽtia: maximisq̃ sum hæc laboribus assecutus: atq̃ assidue prosequor. Fuit interdũ mihi de uita dubitandũ. At ego ꝓposuerã mihi platonici illud generosum decere aut pulchre uiuere aut pulchre mori. qd sumus ĩ hoc orbe corpuscula qbꝰ undiq̃ discriã perata sũt. Nec ut uult Seneca. Tãtũ se q̃sq̃ tueṫ ĩ facie. ne tergo mors ĩmineat. Apostolus uero piculorum multitudinẽ magnitudinẽ atq̃ uarietatẽ nõ est ausus describere. Quare si ex iis piculis in illud ĩciderã quod ipse noĩat in falsis fratribus malebã interire q̃ inter pseudo prophetas numerari aut ferre ut ĩ hunc cõuentum illi cõuenissent a qbus saluator admonuit cauendum. q cõ uterenṫ ouium uestimentis intrinsecus essent lupi rapaces: Hinc spero me laudẽ apud hoĩes & deũ cõsecuturũ ut mea uigilantia & castigationis assiduitate intrepidaq̃ mente medicinã huic morbo tã salubrẽ comparati. nũc habes qd hactenus egerim atq̃ qd agã. ut tempus foris nõ terrã perperam. nec otia cõsumere neq̃. Nũc uideo qetiorem esse Mariæ uitã quã dominus probauit. optimam partẽ sibi delegisse: quæ nõ aufereṫ ab ea Marthæ uero consuetudinẽ sollicitiorẽ ac molestiorẽ esse. Sed certe in agẽdo uersari minus quieti sunt: pluribusq̃ periculis subditi: sed quibus ut opinor: sit maior merces exspectando: si durant nec franguntṫ: nec mutanṫ: nec loco moueṫ Ne dum. n. sibi prosunt: sed multis: Hoc mihi cõstitui uitæ genus: ut nedũ in contẽplando uerser utilis mihi: uerum in actione uitæ pluribus aliis futurus nũ inutilis. Labores erunt propensiores. ac & premia sunt existimanda fore digni ora. Iustus est. n. deus: distributiq̃ ꝑ ea promissione qua per ora ꝓphetarũ locutus inquit. Iustus ut palma florebit. Et alibi: Vincendi dabo ædere de ligno uitæ: quod est in paradiso. Et deinceps. Qui uicerit hũc cõstituã q̃si colũnam ĩ paradiso. Bene uale. Ex Mediolano. xviii. kal: Ianuarii.

Sinonima domestica de proprio statu.

Ego cum meis bene ualeo.
Res hic meæ meliuscule habent:
In hac urbe nihil deficit mihi quod appetam.
Vt illud est Terentii: cum nihil hic habeam: nihil mihi deest.
Si quæris: quid agam ociose uiuo.
Hic ego laboro ad laudem:
Nullum in hac urbe otium mihi frustra teritur.
Assidue defatigor ad laudem consequendam.
Omnes uigiliæ meæ sunt in laboribus constitutæ.

Quæro mihi omni diligentia imortalem gloriam.
Valeo ut aiunt & corpore & mente.
Nquit suis acerbissimis ictibus me fortuna prosternere.
Sunt qui me perterrefaciant: ut desistam ab instituto.
Non cõmoueor: perturbor ne cuiusq̃ minis.
Sum animo ad omne decus constantissimo.
Sunt angustiæ mihi maximæ: sed spes optima.
Faciunt ac fingunt in me inuidi multa nihilotamen obsunt.
In mea mihi tolerantia fides est talis cõstituta: ut facturus sim quæ decreui
Ego iam ut illud est comicum: in portu nauigo.
Res mea est omnis tuta.
Principes hic habeo meæ laudis peramicos.

Commotiua ad pacem familiaris.

Titulus Vndecimus.

O fungar officio: quod saluator nos docuit: ingens. In quācūq; domū intraueritis dicite: Pax huic domui. Quãobrē & Romani templū constituere pacis: ut apud Iuuenalē est: ut colitur pax atq; fides. Quinctiā Plato: qd usurpauit Tullius: Pacē atq; cõcordiā duo dixi rerum publicarū fundamēta. Vos igit̃ humanissimi principes hortor ad pacē. Satis pugnatū ē. satis cruoris effusum satis admissum iniuriarū. Cedāt Tulio sua dēte arma togæ: qd bello terribili⁹: qd pace mãsueti⁹ qd arma horribilius: qd quete iucūdius: qd hoīum interitu peius & naturæ magis inimicum. Quid cõseruatiõe humanæ uitæ naturalius: ac in ciuitate magis expetēdū pacē instituit deus p tutela humani generis. Bellū imisit ī mētes hoīum dæmon malus: ut psequeret̃ oīa astu mortaliū aīas: nõ ut qbus dominet̃: ingrat Augustini testimonio: sed cū qbus ī æternū dānetur. Diligite pacē uiri boni: diligite pacē p deū īmortalē: uos oro: inuicēq; christianū pceptū insecuti uos diligite: sicut & patrē suū uos dilexisse iqt dñs. Bene uale. Ex mediolāo. xvii. kal. Ianuarii.

Cõmotiua ad pacē familiarissima.

Vā ægre ferā bellū hoc uestrū: haud possim breuibus expedire. pacē uobis colēdā opinor: quæ semp ē dimicatiõibus pferēda. Quid plia uobis afferūt laudē ne. At nulla est pugnādi laus: nisi cū in pace stari neqt. At uos qs negat pace uiuere. Aut dignitatis amplitudinē: cõmodioresq; diuitias Cõsumitis æs assidue nihiloq; pficitis magisq̃ nix riphæa in ulcani Siculi rogo euanesceret. Irridēt uos oēs finitimi: dicūtq; ferocitatē uestrarū mentiū hoc uobis iniecisse stimuli: ut qescere nesciatis. Hoc si bellum apud exteros gereritis: tollerabile uideret̃. Quale censetis existimari cū gerat̃ inter uos ppinqtatis strictissimo genere cõiunctissimos. Accusant hoc consiliū uestrū tā iniquū oēs boni. Rogo uos: ut paci consulatis: ut decet. Bene uale. Ex Mediolano. xvi. kalendas Ianuarii.

Commotiua ad pacem grauis.

f I quærunt antiquiora quidē sæcula: uetustior longe par est q̄ bellū
si rō inquirit: nihil ē formidolosius prælíis: nihil amabilius pace:
Paci dixit Cicero: q̄ nihil sit insidiaꝝ habitura: mea sententia semp
consulet. Et rursus intercipienda sunt bella: ut uiuat in pace. At plato nihil
se belloꝝ a deo naturaq; constitui uidisse dixit: pacē aūt utriq; constitutam.
Ouidius uero Naso posteaq̄ cahos pethicū ascripsit illud: ut unita declara-
ret esse quæ & conseruant & conseruantur: ait dissociata locis concordi pace
ligauit. Pacē hesiodus docet a diis pcreatā: bellū aūt a gigantibus. Quam-
obrē & humanū genus nulla inuenit natura præliandi arma: sed usu gētiū
sibi tæla in dies ingeniose cōparauit: cui ut est apud Maronem. furor arma
ministrauit: faces & saxa: & interdum sudes præustas: At bellum: quod ex
inferis pdiit īuidiæ auaritiæq; cōiunctum adeo uiris bonis est inimicū: ut
uel ipsis auctoribus noceat. Nam si pugnare primi cū superis ausi sunt uel
apud Siculos illi: quod pulcherrime poetæ fabulant. uel in Phlegræa uale:
qbus hercules succurrit cū Pallade: superati sunt continuo. subditi intercēpti
Anceps est semp exitus belli: cū ī eo plurimū Plutarcho & Vegetio testibus
fortuna dominet. Bello sordescūt omnia. Inculti sunt agri. Siluescūt uinea
Sanguie sudāt cāpi. Nullis ī rebus ruris urbis ue remanet suum decus. Om
nia corruunt. omnia delabuntur. Ad pacem rident coloni. Crescunt iumen
ta: uniuersa insuper & pecora campi. Vide q̄ sit pace delectatus psalmista ī-
quiens de homine. Oīa subiecisti sub pedibus eius: oues: & boues uniuersa
insuper & pecora cāpi. Minuisti cū paulominus ab angelis: gloria & hono-
re coronasti eum. Non inquit: subiecisti tela enses scorpiones balistas: nec ī
his eum uoluit coronari: sed in hiis quæ pacis sunt & cōcordiæ: quibus co
alescūt omnia: quæ sunt usui nostro necessaria. Parti animalia bruta Demo
sthenes ait ad arandum homini tradita: partim ad uescēdum: partim ad ue-
stiendum: omnia ad hominū usum: nulla uero declarauit ad pugnādū: q̄q̄
hodie multi uolunt armenta dici ab armādo: ut tergoribus boum equorū-
q; fiebant apud ueteres arma Ego uero ab arando dicta puto. Quo tendo
patres cōscripti ut intelligatis: quāti rear: pacem concordiamq; faciēdā eē.
Pax a priscis presertim Orpheo. Prosopopea facta: fide cōmitata describit
læta quidem annus: diutius scilicet obseruata: quæ lætos reddat populos: ī
qua flat quod promittitur atque dicitur. Bellum monstrū est in forme igni
gladiisque circonuentum. mœstum & iuuenile quod & nuper sit inuētum
iuueni furoribus: & nihil obseruet fidei omnia uiolet omnia cædat: cogat
que mœrore omnes informes fieri. Paci phœb⁹ præ ē cōmosus formosus
uates sanctus. Bello mars terrificus. galcatus. hastatus deformis īpius. Siq-
dem recte Lucanus inquit: Nulla fides pietasq; uiris: q castra sequūtur. quæ
qdem castra illic eē duço. ubi castrorum sunt effectus: rapine uiolētiæ præ

de:ruinæ calamitates.depopulatiões deuaſtatiões ærumne. Proh deū atq̃ hominū fidē:poſſunt ne homines adeo eſſe imites:& ut efferri ſint magis q̃ iplacabiles feræ. Inter eas ut ſniam cōplectar Thucididæ q̃ Iuuenalis in ſe traduxit.quæ ſuo generi obſit. Quis leo leonē iugulat. Quis urſus inſinos interimat fætus Quæ tygris iterimit tygres. At hominibus hoc iam ē uitæ genus hic laudis uſus:hæc gloriæ quærēde gr̃a ut ſeſe dilanient ꝑliis ſiumq̃ cruorē premāt muſti loco. A præliis & pudor fugit & religio qbus ſublatis qd homini ſuperſit aut uirtutis:aut ſpei nō intelligit. Quot.n. pudore cōtinenē qui ratione cōtineri nō poſſunt Quot deū colentes eūdem metuūt iubente Dauitico uerſu. Initiū ſapiētiæ timor dn̄i.q mali hoc ſublato metu fierēt. At uobis O patres qs ingeſſit diſcordiæ faces:qs coegit hoc tabo fœdari. Qui doceris præcepta pacis.eſtis belligeri. Qui admonetis populos & ad pacē ac concordiā adhortamini.eā profugitis. Qui debetis exēplo cedere cunctis ī nocētiæ humilitatis paupertatis uoluntariæ ac cuiuſque uirtutis.allicitis uſu ueſtro cæteros ad uicia. Videre ne deus hoc ferat.ne iraſcaē.ne uos in furore arguat. Cōſulite paucitati dieꝝ qbus nihil ē firmius obitu:Cōſyderate qd auctor pacis a uobis petat q̃que ſitis ī eū auari uacis.q ſuo cū iteritu cōſuluit paci noſtræ.cū iā cœpiſſemus acriter expugnari.ad pacē cōcurrite patres ad pacē optimā frugiferā hominūq̃ ī omni genere altricē.ſedulamq̃ nutricē. Pax hæc ea eſt uirgo.quā Muſeus ille non doctus minus q̃ antiquus deſcribit eſſe nudā albā & oliuā manu ferentē qp pe quæ nuda ſimplexque nihil habeat ſimultatis.nihil ſeditionis admixtū. Alba uero puta ſit & īmaculata ferat aūt oliuam abundantiæ ſignum q̃ fouent oīa uitæ noſtræ neceſſaria cū & inuētrix oliuæ Pallas Athenas ſtatuiſ ſe dicatur.urbem non ſolum ad uiuendum optimam.ſed ad omne ſtudiorū genus præſtantiſſimam. In bellis diſcunt homines ſæuire furere inſanire. In pace uero docentur bonos mores.rectas diſciplinas beneq̃ ac beate uiuendi rationem. Quid ex bello non iniquū ubi Phœniſſis uerſibus Cæſar uſus perhibetur. Si uiolandum ius eſt:regnandi cauſa uiolandū eſt:At ī pace illud habetur Momericū:quod ii c interpretor. Pace homines uiuunt peperit que ſola quietem. Bella fremunt ſi uero anime ſternuntur & oſſa incipiunt albere ſolo. Sed pace iuuant in ſtudiis populi. Nihil eſt in pace malignum:in bellis ſine fraude nihil. Pax optimas leges inſtituit:moreſq̃ bonos:At bella nefanda decreuere dolos:quibus eſt uiolētia parta. Hiſce uerbis ſatis eſſe duco:ut uos a diſcordia contineatis:& ego uos ad pacem concordiamq̃ cōmoueam. Quæ uobis tum uſui cedet:tum amplitudini. Bene uale Ex Mediolano.xy.calendas.Ianuarii.

Sinonima commotiua ad pacem.

Ego tibi ſuadeo pacem.
Tibi plurimum diſſuadeo bellum.

Cupio te ad pacem commoueri.
Vt pace uiuas te hortor uæhementius.
Nihil abs te plus appeto:q̃ ut a bellis abhorreas.
Fac ii me amas:ut pace quiescas.
Consule:si sapis:togæ potius:q̃ armis.
Si uis habere per q̃ optime:præficias tibi pacem.
Nulla res tibi constituenda est accuratius q̃ ut in toga uerseris.
Sit tibi pax preferenda bellis.
Fuge prælia:occurrecq; quieti.
Tam est pax tenenda:q̃ bellum execrandum.
Dilige pacis otium:ne subeas bellorum anfractus.
Pacem adhibe tibi contubernalem potius:q̃ bellum conuiuam.
Phœbum tibi prepone ducem quietis auctorem.
Martem profuge:rerum tuarum imperatorem.
Mineruam tibi magis coniunge q̃ bellonam.
Quære semp pacẽ:que facit omnia florescer̃:q̃ prælia:quibus oĩa sordẽt.
Omni cura pacis incumbe studiis:quibus omnia læta sunt.
Attentissime tæla pelle ac militiam:cuius ui omnia lugent.
Esto uirorum socius:quos ad pacem inuitant singula uitæ commoda.
Noli belluarum uestigia sequi:que semper dimicant.
Totiẽs euitabis belli curas:quotiẽs tuæ tuorũq; saluti ac ĩcolũitati cõsules.

Titulus.xii.

Commotiua ad bellum Familiaris.

e T si uider̃ q̃plurimis bellũ ab hũanitate alienũ. Ego nõ arbitror:oẽ bellãdi genus idẽ eẽ. Si tueri.n.se ipm natura duce licet. ac uim ui repeller̃:populorũ oĩum leges ac iura:si rursus cũ neminẽ læder̃ iubemur:cõtinuo subdit Cicero:nisi lacessiti simus iniuria:illud certe bellũ iustũ ẽ qđ ut nos ĩmunes tueamur.suscipim⁹. Id.n.uel aĩantia muta sequuntẽ ui naturæ:uel ea q̃ ad pliãdũ ñ sunt idonea:dimicar̃ coganẽ: defendẽdi sui corporis cã:qđ si nõ defendũt ĩterdũ:robur tñ oẽ uimq; ĩ sui tutelã exercẽt. Nã uel ipso leo quẽ Aristoteles Albert⁹ pliniusq; natura describũt nõ oĩno ferina:si põt hominũ ĩsidias & tæla uitar̃ fugiẽs:uite potius ĩcolumitati fugiẽs cõsulit:q̃ eius bellans ĩ dubio furori. Nõ ego te cõmouco ad bellũ:qa uel ipsis te uelim ĩmitionẽ eẽ feris:sed ut ĩdẽnitati ꝑuias urbis tuæ:tuorũq; cliẽtiũ. Quis ẽ:q nõ ĩtelligat:te nihil hũanitatis officiiq; ꝑtermisisse ut pace uiueres cũ hisce tuis fr̃ibus. Maluisti de tuo cõdonar̃:q̃ de re illorũ qcq̃ diminuer̃. Fuere assidue bellatores:q̃ otii qetisq; cupidiores. Necq; dedisti bellãdi causas:necq; eos ĩuitasti qdẽ ad pugnã. Ipsi sunt ĩpetuosius adorsi. Cõmonuisti rogastiq; & cs demũ ĩterminar⁹:si te ꝓuocarẽt ad arma. Irrixerũt neglexerũt ac te penitus duxer̃ nullius esse ꝓtii. Homines hẽs atq; deos tuæ

benignitatis testes:& ut Inuitus ĩ hoc prodeas bellũ:sed q aut cædas fratri-
bus:rẽq; amicitas omnẽ aut pugna te defendas. Itaq; te para:in idq; castro℞
accinge:quæ fauore terrarum cæliq; sint futura faustissima. Bene uale. Ex
Mediolano.xiiii.calendas Ianuariis.

Commotiua ad bellum familiarissima.

Vdio tibi litẽ ĩtereipiẽdã eẽ cũ tuis tutorib⁹ illis:q debebãt eẽ prẽs
a Lis ipsa priuatũ eẽ bellũ a Sceuola iuriscõsulto diffinit̃. Bellãdũ est
igit̃ tibi.hoc agẽdæ determinãdæq; gen⁹ causæ:q uelint:ĩprobent:
ego te laude dignũ duco. Hĩc & iniuriã:qd honestos decet oĩs atq; bonos:
ꝓpulsabis:& primotiũ tibi obliguriri non sinas ꝓperã. Fac ut bono sis aĩo
nec cuiusq̃ ꝑces audi:nec minas expauescas:nisi uel iisdẽ ꝑcib⁹ alliciãt ho-
stes tui:uel minis pri⁹ deterrcãt̃:& pace malint rẽ tuã tibi restituer̃:q̃ raptã
armis uiq; fraudar̃ Scis qd dicã. Me admitte cõsulẽ:q te amo.scioq; qd te de
cea.qd ue dedecear Bene uale. Ex Mediolano.xiii.calendas Ianuarias.

Commotiuo ad bellum Grauis.

Noĩ re intercipiẽda:finẽ eẽ diligẽtius aĩaduertẽdũ Aristoteles do-
I cet:siqdẽ res ipsæ tũ a fine denominãdæ sunt:tũ ẽt bonũ appetũt:ĩ
qd oĩa dirigunt̃ At hoc ꝑcipuũ uoluit eẽ hoĩs Plato:ut deligat rõ-
ne:summoq; cõsilio:qd cõstãtissime patiẽtissime tolerãtissimeq; ꝓsequat̃.
Nã ut illud ẽ Ciceronis:ꝓstat nõ ĩcipcr̃:q̃ ab ĩceptis turpiter desister̃ Bella
suapre natura dira sunt:discordiæ difficiles simultates odiosæ factiões ab-
hominandæ. Vitupant̃ ĩter priuatos rixe int̃ amicos dissidia ut illud extat
Terẽtii Valeãt q ĩter nos dissidiũ q̃rũt int̃ necessarios iurgia:int̃ oẽs dissen
siões cõtumelie cõuitia q̃ sunt oĩa diuersa bello℞ genera. Sed ĩ oĩ facinore
bellico illud tertius minusq; ferẽdũ:quo simul & res offẽdit̃ & dignitas læ-
dit̃ & uitæ finis attẽptat̃. Hic neq; fides ꝑuat̃ nec fœdus:nec pietas. Quã-
obrẽ Romani fuere minus aliq̃r. mãsueti ĩ Pœnos fœdifragos:ĩ Nũmãti-
nos ĩ Epyrotas:q̃ uel ĩ Asiaticos uel ĩ latinos:uel ĩ ip̃os deniq;. Scythas qb⁹
primi bellũ ĩtulerũt:coegerũtq; sese ab illata qdẽ iniuria tueri. Nã ubi bellũ
ĩfert̃:& id oĩ acerbitate ꝓliãdi:qs arguer̃ de sceler̃.q ꝓpulset:nõ inferat iniu
riã. Quis aũt accuset̃ excessus:q multo reddiderit etiam peiora:q̃ acceperit
si quidem non numero possunt inferri uulnera:neq; mensura: Reddẽdum
esse par pari docet Terentius in Thaidem quod eam mordeat. Reponere
se uelle dicit Iuuenalis ĩquiens nunq̃ ne reponam. Idẽtidem sibi factitãdũ
declarat Tullius dicens:tibi Romæ:cũ ueneris:reponam. At centum pro
uno interdum reddunt Christiana monitione:qui uolunt Theophrasti di
sciplina:agros fertiles imitari. At q̃ iuste te cõmoueã:ut a bellis hisce aduer
sus hoc fratres corrosores atq; corrasores nõ desistas:hinc uide qui te opp̃
serunt:assidue indurescũt in re tua nõ reddẽda:in tua calamitate coaceruã
da:in tibi non parcendo. Sunt iccirco facta inuentaq; tectorum diuersa ge-

nera:ut Quintilianus affirmat:ne homines cæderentur:sed se defenderēt aduersus crassatores & iniquos. Quod si tuendi sui corporis defendēdæq; rei nobis est licentia.quis neget omnem iniuriā in aduersariū reiiciendā. At mihi uindictam:& ego retribuam inquit dominus. Et nolite Apostol⁹ ait:æmulari in malignātibus neutrum ex geminis hisce præceptis negligē dum opinor. Iniuriarum animus magnitudine perturbatus omnino sedā dus est:nec ii sunt audiendi:qui nihil habent mansuetudinis nemini parcūt nec obseruant poeticum illud:Parcere subiectis sed dissipantur & euertunt omnia discuntq; potius a malis esse mali:cum licet:q̄ a bonis fieri boni:cū decet. Verum ubi aut res ferro defendi potest:aut recuperari cur eē utrunq; faciendum:nemo suadet:nullus præcipit. Quod si æacidarum animo digna sententia iudicatur a priscis illa Pyrrhi:Nec mi aurꝝ posco.nec mi ꝓciū dederitis:qua tandem in re quæ ad se minime pertinebat ullo iure :aperuit non cauponantes se:at belligerantes se q uelle:qd illos deceat:qui.tuentes rē suam armis utantur opus est:aut ad ea se accingant:ut rem ablatam iniuria iure recipiant Arma sacerdotū rōnes. Augustino teste sunt & orōnes:ꝓcent pro incolumitate pro dignitate ꝓ ipsa deniq; uita illū:q nullis ē se ductus illecebris mūdi nullis perterrefactus periculis:nullis distractus oppressusq; uulnerꝝ doloribus:quominus genus seruaret hominū īperpetuā mortē corruentiū. Vt aūt ille mortem nostram:qd nos docet ecclesia christiana :moriendo destruxit & uitam resurgendo reparauit:sic nos misericordiæ semp opera prosecuti non ferro debemus iniuriā ꝓpulsare:sed supplicationibus ac omni facilitatis genere ut potius hostes ī sētiam nostrā flectamus lachrymis q̄ īflāmemus aduersus nos acerbissimis minis. Arma nostra prima ꝓcipuaq; nō diffiteor hæc eē ut:dcū ī adiutoriū nostrū festināte aduocemus: ut Dauiticū extat illud. Et ubi deus ꝓ nobis:quis cōtra nos :& dñs adiutor meus:& ego despiciam oēs inimicos meos:At arma secūda sunt rōnes:qb⁹ prius nitendum est:ut Terentius ꝓcipit. Omnia prius experiri:q̄ armis cōtēdere. At hic ipse:abs quiuis homine iussit ubi opus foret:beneficium implorandum. Si ferentur ea uulnera:quæ maximā populo parerent utilitatē expedire dicendum arbitrarer:ut unus moreretur ꝓ populo. At cum & res amittiť & uita sine cuiusq̄ alterius utilitate:q̄ ipsius oppressoris: siue ullius detrimento alterius:q̄ opꝓssi:enitendū ē oī uia:ut occurrať succurrāturq; calamitati. Volucrib⁹ natura dedit rostra.leuissimosq; īterdū aculeos quoidā a qbus diffugerēt:q cuperēt iis obesse:ut id generis cōseruaret illæsum. Vide q̄ sit existimādū nobis diligentius consuluisse:qui homines sumus: quorum uita est utilissima:mors autem perniciosa singulis. Quod si cunctorū est natura conseruatrix hominū:multomagis eorum:qui & sibi sunt & reliquis adiumēto atq; decori. Duco id quidem & sanctū religiosum:argumētis disciplina īcusando accusando per omne defensiōis māluctæ genus tue

ri uos decere. Sed cum reliqua proficiant nihil: ad bellū uos accingite: non e briorū laphytharū atq; centaurorū more: non Martiali uia furiali non pro bris nō cruoris effusiōe: si aliter fieri potest: sed q̄ honestissime: ut docet He siodus fecisse superos quibus cū minis rationeq; satis nō fuit: gigantes illos cælis cælestiū cōfossos rediderūt: Formicas tamē imitamini quæ mordēt: nepereant. Vale ex mediolano. xii. calendas. ianuarii.

Sinonima commotiua ad bellum.

Esto bellacior q̄ oppressior.
Ita te tuere armis. ut non pereas.
Nullum prætereas cæli genus: ut sis immunis
Ad te conseruandum illæsum: uel bellum tibi iuste suscipiendum est:
Nihil est obmitendū: ut non sis iniuria lacessitus.
Omnia tibi sunt armorum genera procuranda: ne pereas.
Adhibe tibi & uires & uim & arma potius: q̄ & re prineris & uita.
Nihil tibi negligatur: q̄uod ad tuam possit pertinere tutelam.
Fac ut uel rem bellis experiare: ne qcq̄ hostes tibi surripiant.
Ego te ad bellum commoueo: quoniam nequis pace uiuere.
Cum quiete sedere tibi non liceat domi: sis in castris inquietus:
Sunt iccirco tibi subeunda castra: quia domi te requiescere negant.
Bellis insta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum est: cū uerba rationesq; non sufficiunt.
Eumenidas sequere: si te phœbus fugit.
Martem adhibe tibi ducem: si minærua te spernit.
Non commouerem te ad arma: si uiderem satis esse consiliis.
Tæla suscipe auxiliaria: si uides rationē tibi fauere non posse.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: si laurus pacis musarūq; fautrix nihil prodest.

T i xiii.

Postulantia rei certe familiaris.

Q num habes: ut audio: singularem robore ac specie. ut iam Bu cephalas. Alexandri macedonis ille uideatur aut Geminorū Cy larus. Est talis: ut te multomagis dicatur efficere bello strenuū q̄ sis uel natura uel usu. Q uod ego uero delector equis nobilibus istiusmodi: non ignoras: quaq; soleant esse mea quæque tibi communissima etiā no- sti. Nihl habeo tantum: quod pro ueteri nostra cōsuetudine tibi nolim esse dedicatum. Cuius quidem rei pericula non semel abs te facta sunt: meq; se per & tui amantiorem: & erga te liberaliorem inuenisti. nec ca quidem ad- duco in medium uerba ut exprobrem tibi quicq̄: Es enim gratissimus om nium & beniuolentiæ tenacissimus. Verum ut meminerls. non arbitrari me posse: te quicq̄ esse negaturum. Haud te latet in quam in opiam sim re-

e

dactus: postea q̄ ab hostibus sum superiore anno superatus. Nunc autem ia
ceo quasi manchus. ut iuuenalis inquit & extincte corpus nō utile dextre.
Nam ut peritissime dixit Ouidius: Crede mihi miseros prudentia prima
reliquit: & sensus cū re consiliūq; uenit. Nunc audent in me debacchari: qui
me prius uerebātur. & inter pedites stipendiū mihi statuendum: dicere: ne
peream: quasi misereantur mei. Quod si equum ad me tam egregiū dede-
ris. & apud deū & apud hoīes officiū fœnerabere Nō reddā nunc uel pre-
tiū uel mercedē: sed ne dubita: fore me unq̄ immemorē beneficii. Bene ua-
le. Ex mediolano. xi. calen. Ianuarii.

Postulutiua rei certæ familiarissima.

Ibrū accepi te possidere: cui par in italia nullus extat. Pliniū inq̄ co
rectissimū: qui eū & rarus & nusq̄ īueniaē alibi: q̄ apud te: potes do-
l minus unice uoluptatis appellati. Nā q̄tum plinio debeamus quis
ignorat: Hic plurimarū est disciplinarū autor. sic nullius arti īperitus. medi
cinā ꝑsecutus c̄. naturæ arcana rimatus res paucissimis admodū notas ꝑse
ctus: Quoq; nobis est utilior sua sic expressit tempora ut neq; iuuenalem.
nec Marcialē. nec Quintilianū. nec Suetoniū. nec Corneliū: nec aliū queq̄
ex ea tēpestate. nec mores historiasq; rerū illis tēporibus gestarū intelligere
ualeam⁹ sine Plinio. At si mēdosus est. ut a nullis adbuc librariis emendat⁹
qd prodest semiuiri corpus quasi mōstrū intueri qd cū muto sordoq; loqui
qd cum eo causam agere q quidem est omniū difficilimus. Quāobrē si æq̄
postulo: si nō iniurius tibi sum: si rem non admodū perdificilē abs te oro.
ut exorari hanc sinas: te rogo atq; obsecro. Iubeq; de me tibi ac policere qd
uelis. Bene uale ex Mediolano .x: calendas Ianuarii.

Postulatiua rei certe Grauis:

Vi postulant res magnas atq; amplas: nō nisi maximos debent &
q amplissimos adire uiros. Ii enim solēt: ut reliqui: se digna tradere:
cū philosophorum sententia sit decere quēlibet sese uiresq; suas in
officiis meriri. Quāobrē & Ciceto iq̄t: hoīem occidat: q tua opera utiue
lit. Et alexāder ille magnus cū egregiū Argē auriq; pond⁹ philippo nescio
cui barbaro dono dedisset: īcusareturq;: ꝙ magna tradidisset barbaro q̄bus
esset indignus. At ego Alexādro respōdit: mun⁹ dignū dedi Quo aūt mor
talib⁹ reliq̄s princeps antecellūt: q̄ ui maiestateq; donādi: ꝙ possint bōis be
nefacere: Reliquis enī uirtutib⁹ a multis priuatis īterdū æquātur: nō nunq̄
superanē. Cirus apud ꝑsas: & cæsar apud nostros donādo sibi gloriā īmor
talē quæsierūt: factiq; sunt apud posteros clarissimi: Hac officioꝝ exhiben
doꝝ gratia ꝑpropinq sumus superis. Donat enī deus largiē: cōcedit q̄ po-
stulamus ab eo: nō solū benemerētes sed ab illo: qui clemēs ē. q misericors
est: q pius est neq; secūdū ea q̄ facim⁹: ut Apostolus inq̄t: sed secūdū miseri-
cordiā suā saluos nos fecit. At uel ipse deus nōne uotis hominum oblatiōi

bus:decimis:primitiisq; placatur nō qui egeat sed qui hominū uelit mētes in donando cognoscere. Itaq; tum illud sacrū exodicū extat Nō apparebis in cōspectu dñi uacuus. Et illud Nasonis: Munera crede mihi placāt hoies q; deosq;. Placatur donis Iupiter ipse suis. Quamobrem & in ipsos persarū principes idem solebat obseruari: ut occurrerent populi tā publice q̄ priuatim singulis suis regibus offerentes pro suis facultatib9 munera. Hoc aūt inter magnos iter est atq; paruos: q; regū ac dei exēplis īuenimur esse factitatū. Nā Artaxerxes nō minus læta fronte iucūdaq; māte phibetur aquā sibi a uillico oblatā in agro sitiēti accepisse: qui nihil haberet aliud. qd donaret: q̄ quicquid preclarius atq; rarius persæ cæteri ditissimi quidē illi tribuissent Christus uero in magorx muneribus nō admisit sœrius offerētes thus atq; mirrham: q̄ qui autū traderet. Ad reges in subditos sunt ea munificentia liberales: quæ possit ac debeat uel regia dici: uel regalis iudicari Deus uero nihil donat quod non maximū sit censendū qppe qui non ignorat: quibus egeant homines: quod nos ignoramus. Itaq; non iniuria Socrates admonebat non esse a diis illud postulādum: aut hoc: sed quæ nobis scire ntp futura: q̄ sentētiam complexus Iuuenalis: si quid tandem certi suppli catur: postulando cōsuluit mentem sanam in corpore sano. Herodotus uero Alicarnaseus pro Cleobi ac Bytona matrem pientissimam religiosissime docet supplicasse ut iis deus largiretur: q̄ uideret eis magis esse cōductura quæ deus sciret: genitrix ignoraret. Itaq; dei filius Saluator noster humanā indutus carnem: cum orasset patrem: ut amaritudinē auferret sibi cruci: si possibile esset: subdidit homo: ut hanc facultatem ac difficultatem omnem diuino consilio iudicioq; submitteret: uerūtamen non quemadmodum ego uolo: sed quomodo tu. Qua quidem & christiana & gētili admonitionē distractus & si non debeo petere certum aliquid: cum tamen hodie uita sit dobis aliter comparata: aliter & apertius suplicandū: & certius aliquid postulandum esse duco. Nam licet tu pontifex maxime deus sis nobis in terris. geras q; christi officium: es tamen homo: qui ut Tullius inquit: uel prudentissimus: uel sapientissimus in mentibus hominum atq; multorum necessitatibus: potes falli atq; errare. Quare mea duidem est deregenda ualitudo: ut Boetius pocet: si medicantis operam expecto: uulnus est deregendū. Ego iā dudū & litteris adhibui omnē operā: & uitæ curā habui modestissime: primis ut & doct9 aliqn: & bon9 & adhiberi posse & eē: tū uero: ut q̄sita fortūaz ui atq; fauore: cōmodi9 q rē atq; liberi9 icūbere studiis. uideū .n. uiuēdi acerbitas atq; difficultas plurimū obcē bōe hōm ī studū agēdoq; uolūtati. quā obrē illd Terētianū hacten9 me phibuit mihi desperar cū nō pōt id fieri qd uis: id uelis qd qossis illdq; ipe cōstituit optimā: qd apd marone: o passi grauiora dabit de9 his quoq; finē nūc ubi & laborari iādudū

in uita:& familia meis hűeris a patre grauis ē relicta:& patrioniū ē debilissimum & eo pacto a studiis distrahor p familiaria negocia:& a negociis p studia:ita ut neutris satisfaciens nihil efficiam:ad tuam decurro sanctitatē: quæ me adiuuet:mihi meisq; uiuēdi uiam aperiat. Quid certi postulo:de re quæris:uel de genere:ut sis in me officiosus:ut qm̃ religiōi sum ascriptus tā tū i me conferas beneficii:quātū nō mea quidē merita:quæ aut nulla sunt: aut minima:exigūt:sed tua munificentissima solitaq; largitio impartitur. Vacat hic diui Ambrosii abbatia:uacāt alia quedā ecclesiastica. Delige qđ mali:meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex Horco iā femineces ī lucē reuocabis:& me procurabis inter uiros nō ignaros aliquādo numerari: q me tuæ btitudini totū dedico. uale. ex Mediolāo. viiii. calēdas Ianuarias.

Sinonima postulatiua rei cærte.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges:te obsecro.
Cupio uehementius id mihi tradi.
Plurimum appeto:tuum equum abs te consequi:
Laboro solum:ut hoc mihi dono des.
Omnis mea cura in hac re consequenda sita est.
Facsi me amas:ut rem postulatam ad me mittas:
Si meus es:ut ostendis:nihil excipies:quo minus hoc me ornes munere.
Credo abs te amari,ut dicis si rem petitam mihi das.
Afficies me uoluptate incredibili:cū ī hoc mihi donādo nihil omiseris.
Quod abs te cupio:ne producas in spē uanam.
Esto erga me tam in hac re liberalis:q̄ ego erga te forem:
Obserua in re parua quam postulo:talem in me diligentiam:qualem in te multo in maioribus obseruarem.
Cura ut intelligam te in hac re postulata non minus liberalem:q̄ in reliqs antehac semper fueris.
Peterē hoc abs te uerbis ,plixioribus:nisi te munificū natura cognoscerem:
Tam es solitus esse liberalis:ut in hac re certa postulara nihil dubitem.
Quoniā a te pēdet mea salus omnis:hoc quod oro:fac ut exorē facillime:

Titulus. xiiii.

Communis amiciciæ causa familiaris.

A debemus amicis singula:ut Plutarchus docet:quæ nobis ipsis:
e Propterea uoluerunt ligurgi leges:ab amicis uel ditcissimis in amicorū caueri causis:nisi cū ī isdem diuitibus eæ causæ proprie crederentur Agit istic Curtus causam:q mihi supremo est amiciciæ genere coniunctissimus. Ago causam hanc ego ipse:cum nullo sit a me diuisus ille. Afficitur is iniuria:Ad me pertinet. Iure in eius agitur causa:Ad me attinet. Quid nam suum ille scit esse:quod mihi commune uel ipse diffiteatur uel ego nō

affirmem. Te igit rogo uehemētius ut amicitiæ cōmunē hāc esse causam ducas: nec a Scipione Lælium separari posse nec a Curio Lodouicū. Sum⁹ animis ita cōiuncti: ut aius ab Aristotele coniunctus dicitur esse corpori: ut lætanti conlætetur: & dolenti condoleat. Cōmunem mihi uitam cū eo cōparaui: cōmune uiuo fatum: cōem quoq; subirem morte. Tu meamas: hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me uides: hunc uide. Nihilo differimus alio: q facie. Vultus est idem quē a uolendo diffiniuit Tullius dictū esse signum apparens in facie: secundum animi uotū. Vnde illud extat Nasonis. Heu q̄ difficile est: crimen nō prodere uultu. Mente nō dissimili. pari studio. paribus officiis etiā cupimus fungi: nec alius cuiusq̄ est muneris particeps: cuius alter possit expers appellari. Superest ut in eo me totū esse ducas. Bene uale. Ex Mediolano. viii. kalendas Ianuarias.

Cōmunis amicitiæ causa familiarissima.

Iniuria lacessitus est a concîue tuo Marcantonius amicissimus me⁹. Cōmunis amicitiæ causa fecit hanc iniuriā: nō ad me minus attinere q̄ ad illum. In illo. n. ego sum facitq; firmissimum hoc & uerissimum amandi genus: ut neq; ab me absit ille: nec ego ab illo abesse possim Debet qui est iniuriis uindictam dubitare. Is iniquus certam habet. quā ex pectet propediem: putetq; nō esse nos mente tam abiecta: ut ulcisci hāc nequitiam nesciamus. Faciemus id quidem: & uraiore multo mensura. Com mune sibi odium fuisse comparauit omnibus & meum & amici: hoc ē duo rum ingenia. uno spiritu: duorum tæla uno ictu: quod ut eum admoneas: te plurimum oro: ut intelligat: quid egerit Bene uale. Ex Mediolano septīo kalendas Ianuarias.

Cōmunis amicitiæ causa grauis.

Rito illud Græcoꝝ uerbo a nobis usurpatū est: ut amicoꝝ oīa sint cōmunia. Quāobrē iter eos interdū cōtēdi uisum ē de morte quā uterq; sibi mallet: ut amici succurreret uitæ: qui fuere apud ueteres: cōl amicitia cōiunctissimi. nā cū Phytias & Damon amicissimi qđ illi ad Tyrānū Siculū conuenissent a quo alter esset neci destinatus: peteretq; ut se ire domū fineret. testamētū editurū ordinaturūq; negocia domus suæ: pro eius reditu alter cauit: ea lege ut si nō redderet pro eo cederet. Miratus paulo post tyrānus eius reditū ad patum interitū: ut amicus uiueret nec nō utriusq; cōtendētis uoluntatē moriendi: ne piret amicus nihil magis optauit: q̄ ut tertius illis ānumeraret: quoꝝ oēs erāt cōes causæ. Eodē fere contenden di genere amicūq; sibi pferendi cognitus est apud Dianā illā Turicam: cui a Toanoe uiro Ephiginie solebat alter ex hospitibus imolari: cogniti sunt Orestes & Pylades: ac seruat⁹ uterq;. O iucūdissimū amiciciæ genus: quod neq; letos deserrit nec mœstos: nec magis uitæ cedit: q̄ morti. Quid si poti us in luctu ac reꝝ acerbitate uerū cognoscitur cōis amiciciæ fundamentum

ac robur:q̄ in exultādo: Nā ut ſappho· In aduerſis optimi ſunt amici: Nā pſpera ſemper amicos habēt. At ut ſeuerin⁹ ait. Qui cecidit:ſtabili:nō erat ille gradu: Vos in eū eſtis religionis noſtræ ſacerdotum ac theologū in uecti:oīq; hunc cōtumelia iniuriaq; ſectati:q ut uir doctiſſimus eſt atq; oī pbitatis īnocentie integritatiſq; genere ſplēdidiſſimus:ſic mecū ea cōiunctiſſimus amicicia:ut cōmunia mihi ducā huius ſingula:iniuria nō eſt hic igit̄ unus a uobis laceſſitus at & ipſe cū illo mihi ppriā illatā iniquitatē eſſe duco. At q deſpexiſtis eū talem ac tantū:cōtēnetis & me pariter:nec a me magis uobis eſſe cenſebitis metuendū:q̄ ab ipſo timueritis. At quo primū eſt: occurrat uobis Virgilianū. At ſperate deos memores fādi:atq; nefādi: nec exiſtimetis:quia nondū uos plectit oblitū nos eſſe xpm. Nā ut Valeri⁹ ait. Lento gradu ad uindictā ſui diuina pcedit ira: Tarditatēq; ſupplicii grauicompenſat. Verū & hoc̄s nos haud cēſeatis tam eſſe uel rationis expertes uel humanitatis:ut neſciam⁹::nolim⁹q; docere q̄ inique tulerimus:& inſēſi feramus:ut in ulta hec remaneat iniuria. Cōmunis amicicie cauſa: uitam meā & rem omnē in hoc uindicte genus debere me cōferre: non neſcio:at contra ſcio mihi oēs defatigandas ppinquitates:meis ſim adiumento: qui uel mihi pfuere:uel amico:cuius cōmunē cauſam ſemper ago: Quod ſi id n̄ ſeruarē:fuſtra p ulciſcēda Patrocli morte:apud Homerū Eacides ſe prælio inſecutioniq; aſciuiſſet Hectore:a qua iure iurādo iratus in Agamemnona ſe abdicarat. Illoꝝ q cōmunē amiciciā tam diligenter obſeruarūt: & ego ueſtigia īmitatus nihil omiſurus ſum:quo minus hanc in amicū illatā īiuriam æq̄:ac in me ipſum ulciſcar. Rem habes qui contra ſentis. Ex Mediolano. yi. calendas Ianuarias.

Sinonima communis amiciciæ cauſa.

Amici mei cauſa mea eſt.
Omnia quæ amicus ſentit:ego ſentios
Nihil ad amicum attinet:quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus ſentit:ego experior.
Si quid amico accidit:mihi euenit
Amico iucunda:mihi ſunt uoluptuoſa.
Fac ut amico placeāt:ſi uis placere mihi.
Nihilo mea mens difert ab amico:
Quæ uis amara mihi:ſint amico prius:
Cor meū amici corde cōiunctum eſt:
Nulla ſunt in amico:quæ nō ſint in me pariter.
Difficilis æque ſum in amici luctu:ac in meo.
Cū de amicis cōmodis & incommodis loquor:de meis me loqui crede:
Nulla cogitatione uel in re minima ſum ab amico diſiunctus:
Nihil eſt tam mihi mecum:quod ab amico ſeparatum eſſe uelim:

Quod me curare quis uelit. faciat ut amicus curet:
Cui meus est amicus fautor: is me sciat sibi futurum adiutorem:
Nulli est uel patris tam cara causa: uel filii: q̃ mihi quæ mei sit amici.
Nihil inter ueros amicos est non mutuum.
In maci uita: mea quoqꝫ stat uita.
Ab amici pendet incolumitate in primis mea salus

Iocosa de se familiaris. Ti.xv.

Go nihil unq̃ pluri feci: q̃ ut graues & modestos honore: sic leues
e & petulãtes aliquo afficerẽ incõmodo. Sic enim me admonet He
siodus epigrãmate suo dicẽs ut grauis atqꝫ bonus titulus iactat ho
nestis. Sic malus assiduis cõstet & ipse iocis. Ego enim pacto ut Plinius do
cet boni ad uirtutes alliciuntur: mali a uitiis deterent. Cũ hodie noster ille
Theologorũ simia in iocularium patrum incidisset: iãqꝫ supra modũ se iacta
ret: ad me qꝫ cõuersus auderet de Theologis subtilissimis uelle contendere.
Quis nam dixi o Cucule noster futur⁹ ẽ arbitrer: ne dic ĩglorius terã: Per
cũctãtibus q astabant: plerisqꝫ bonis patrib⁹: cur eũ Cuculũ appellassem: fa
bulã satis iocosã dixi. Cuculus ausus ẽ cũ philomena uelle de cantu: musica
qꝫ certare. Coacta illa in certamẽ descendit. Asinus delectus ẽ iudex: qppe q
primus illac trãsierit: quia primũ trãseuntẽ iudicẽ delegerũt Audiuit hic au
riculatus utrũqꝫ canẽtẽ. Philomenã modulis ad æthera uolante cuculũ suo
illo incõcinno cuculatu in idẽ semper se flectentẽ Tandem sic censuit Ego
te philomẽa tot garritibus usã nõ capio: hunc intelligo: q latine cantat & a
perte: Hic meo qdẽ arbitrio te superat. hac fabula dimissus est cõfusa Simia
nostra. Vale. ex mediolano. v. calendas Ianuaras.

Iocosa de se familiarissima.

I qd agam: q̃ris dormio. Nam inter assiduas hic sum nebulas: nec
f lux est illa ĩterdiu: nec cũ qbus cõmẽter de re ulla: ĩuenio socios. Fra
tres meos a sõno uix possum excitare. Credo mundũ ruiturũ. Dor
mio: ut me dormientẽ mortis dolor min⁹ afficiat. Ad hæc aũt ne mortuo
rũ me inuadãt cadauerã solũ Nã cũ adsint omnes in cellulis: ego qd sol⁹ cõ
tra tot luce functos auderẽ. Quid qd eo magis mihi dormitãdũ est: qd hic
insurrexit frumẽti caritudo maxima: Itaqꝫ ne sæpius panem quæritemus: q
negatur assidue. dormimus. Quod si ad me scripturus es quippiã: fac ut cã
expectes dic: qua nos Apostolus uocet: inquiens. Hora est iam nos de som
no surgere: cũ hactenus xp̃m audiamus dicentẽ dormite iam & requiescite
nã & uos pariter omnis dormire coniector: nihil ad nos mittentes littera
rum. ex mediolano. iiii. calendas Ianuarias.

Iocosa de se grauis.

Vm uellem ad te grauiter quicquam scribere tum ocurrebat ioco
i sa de me materia. Distrahebar a scribẽdo: sicqꝫ mecum ipse dicebã:

Ad uirum grauem iocos scribam: At quo pacto grauis esse iocando pos-
sim: Tū redibā in mentē: cō meminissē. & ciceronē de cauillādi iocandiq;
gratia satis eleganter locutū. & Demosthenē apud Græcos idē factitasse: &
plærosq; uiros doctissimos sūmam laudē iocādo cōsecutos. Quid est enī
aliud iocus (unde cauillum & facetiæ ꝓdeūt) q̄ genus quoddā & artificio-
sum & urbanū. quo uel mores alicui⁹ cū modestia accusātur: uel frænū iici
tur insolēti uel inter amicos & pares aut nō multo dissimiles ridendi mate
ria nō ꝓcaciter exibet̄: nā quis te fili accinxit ensi dicēs Tullius. & risum cō
mouit & magnā multoꝝ sedauit aīoꝝ perturbationē At qd illud apud Gre
cos de dublici. D. D. in oraculi forte inuento. quo uolebant aliq̄ scriptū in-
terpretari. Dominaberis Dionysi. At ioco dictū deliras Dionysi: omnē in
Dionysii uim ac mētē sniam pēdentē reuocauit reuocauit: Pretereo Teren
tianū illud in urbanū. Tute lepus es. & pulpamētū quæris Ad me uenio. q
cū nuper in corōa uiroꝝ essem claroꝝ. allectus sum ad iocādū a nescio quo
quē & si ut Virgilius ai fama obscura recōdit. Est tñ ca & auctoritate apud
multos principes & gratia. ut nō sint eius respōsa. quecq; in eū rñdentur ne-
gēda. Is enī ī nostros sardotes inuectus: dicebat eos edaces uoraceiq;. ebrio
sos libidinosos. & huiusmōi cōfectos uitiis. Ego rñdi. quod in Petrū apo-
stolū dictū ꝓhibēt. loquella tua te manifestū facit. Rogāte illo. quid dixissē
Idem aliis cōplexus sū uerbis dicēs. Qui de terra est de terra loquit̄. Percū
ctante rursus illo satis litteraꝝ ignaro. qd dicerē. mutatis iterum uerbis eā-
dēq; secutus sniam subdidi Virgilianū illud. Nauita de uentis & rursus eo
molestius instare qd dicere. in illud Satyricū īcidit. Tractant fabrilia fabri.
Cū aūt omnino uellet uulgi more latini⁹ a cōmuni⁹ ab me exprimi. qd de-
mū uellē. Sic ego. cōstituit Gāmarus cum uulpe decursu certare. dicens ad
currendū separatissimū cū Olympionicis posse cōtendere. Vulpes irride-
bat primo Gamaꝝ bestiolā admirata. mox instantē audiuit. Sed cū iā cur-
sus decreuissēt spatiū a quodā riuo. ī quo erat Gāmarus educat⁹: ad aliūuś-
q; riuū: ī quo fines erāt prati. per qđ currere cūstituerat: subdidit. Gāmatos
ipse: currere cū uulpe nō uelle: nisi eā sibi tanto ꝓpuneret interuallo q̄tū ei⁹
uniuersum cōplecteretur corpus. Nolēte uulpe: quæ satis esse dicebat cōtē-
tionē: uel sine hoc pluri. Gammarus instabat hoc uelle: ut maiorem asseq-
ret̄ uictoriā. Tandē eius importunitate cōmota uulpes cōdutionē accepit.
Spatium designatum est: & extendentis caudam uulpis totumq; ad bene cō
modiusq; currendum corpus pilum accepit: caudæ gāmarus: ex quo pen-
deret: quod illa præ piloꝝ multitudīe nō præsensit: Mox dato signo: a car-
ceribus ad calcē (ut aiunt) uulpes gammaꝝ leuissimū pertulit caudæ pen-
dentem: cumq; se cōuoluerct: ut cum: quem existimabat adhuc esse in pri-
ma linea: irrideret: is sese prostrauit: & ictu caudæ uulpinæ in proximum
finitimumq; reiectus est riuum. Clamante autem illa: ubi nam es o bellua:

respõdit is:ubi tu o fera:Conuoluens ad illum se uulpes:illis est usa psalmistæ:Hoc est mirabile in oculis nostris. Potes & tu forrasse bene ac leuiter currere:sed cursoris certe faciē nō refers. Hac fabula itrisus est ille mihi:qui uellet alios quasi uir grauissim⁹ accusare.cū nihil haberet ī se nō leuissimū Titubare cœpit ipse:Alios cœpit risus nō mediocris.Rem habes. Vale.ex Mediolano.iii.calendas Ianuarias.

Sinonima iocosa de se.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo:quod ioci sit.
Cum desunt alii:sum in me ipsum iocosus
Habeo quid iocer:uel in memet.
Cunctos iocis adeo.
Neminem sine iocis prætereo.
Tam mihi sunt facetiæ multæ:ut eas non possim obliuisci.
Nullius rei facilius:q̄ cauillandi memini.
Non prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In plerosq̧ iocando ueritatem exprimo.
Magna mihi est de facetiis cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetiis diligentiam.
Et si res graues nunq̄ obliuiscor:iocosas tamen non reiicio.
Græcos imitor:q in cauillis maximam uim eloquentiæ statuerunt.
Habent ioci nescio quid mordacitatis urbanæ.
Facetos ego uiros plurimi faciendos duco.
Cupio in omnibus iocis uti nō indecoris.
Video plurimum prodesse facetias:si nihil habent scurrile.
Iocosos homines maximi facio.
Supra facetos uideo nullos hodie in precio.
Cauillorum audio legem antiquis usurpatam.
Plurimum iocis oblectari uideo cunctos.
Ad facetias omnes intueor modestas inclinari.

Titulus.xvi.

Iocosa de alio familiaris.

Ccepisti:an nūdū qdem nostri Curii facetias:At ego tibi hoīs om
a nē uolo laudē notā esse.Est ut illo utar Hieronymi:nō minus ī ca-
uillādo:q̄ in accusando ꝑnus. Vt curi⁹ est.ita noīe suo dignissim⁹:
cui nihil ꝓbari pōt sceleratū.is ubi nescio quē ītueret̄ bonos oīs irridentē
assidue ī Curiū iā risū apparasse:hūc uocauit in hominū coronā cōuctūq̧
nō paruū:atq̧ ait.Scis ne bone uir:Cur canes latrēt:illo respondente:qm̄
famēt:subdidit male sentis:At qm̄ eorū hoc fert & usus & natura.Verū ite

ligis:quare infantes a laruis defleāt uisis dicēte illo:qa lāc nō habent : quod
emungat̃.adidit nec id qdē bene:sed metuūt a bestiis sibi formidolosis . At
tencs:cur leone uiso Asinus rudiat:illo tefetēte:qa metuit:Nec id qdē bene
Sed qm̄ paratū uidet tegē a quo possit uotari natura id facit,nō metus.quid
annucrent hæc problemata:postulāti:rēspondit:posse in cū cōferri singu-
la:qui consuetudine naturaq; canis semp latrat:nec qd In quoq̄ loquat̃ cōsi
deret:eū uero nō uidere quicq̄ apud laruatū loqui cū uideret bestiā hunc eē
qui laruatum se hominem diceret:quasi Simiam:irrisorē cælitum ipsi ue-
ro post hac se suique similibus uisis:quasi asino:apud leones rudiendū assi-
due:hæc prohibendū ei quidē sua sententia loquacitatis fatuitatis scurrilita
tisq; prætium Risere curii grauissima & cōmodissima cuncti. Vale:ex Me
diolano pridie kalendas Ianuarias:

Iocosa de alio familiarissima.

Ertū nostrū scis esse inuersum:nolui cōuersum dicere: ut cauillo uti
liceat litteraꝝ mutatiōe.Factus est .n.noster monachus : uouit: ut
P ait:se nunq̄ peccare in se ipsum:ea ut opinor mente:qd̓ suā cupidi-
tatē fraudabit nūq̄ Animi se rationē habiturū cōstituit:hoc est q̄tū aius red
dat uoluptatibus.Bonus est totus:nā cognomēto dicit̃ bonꝰ. Quis eo me
lior:qui se nō negligit. Teipsum audi:ad curionē scripsit Tulius. id obser-
uat hic noster præter se neminē audit. Per infamiā(īquit Apostolus)& bo
nam famā:id istud curat.Sibi parat infamiā:suis reliquis uiris optimis bo
nā famā. Totus(ut uno concludā uerbo)iocus est:qui nedū alios(ut in se
iocentur)cōmoneat:uerūetiam in se ipsum ipse iocari non desinat. Vale ex
Mediolano kalendis Iaiuarii.

Iocosa de alio Grauis.

Mnis humanæ uitæ ratio:q̄ ꝑ uirtutis cōsuetudine sit inucta:ut īqt
lactātius nō nisi cū uirtute cōiuncta cēsenda est.Cauillis aūt & face
O tiis quti sciunt:plurimūq;(ut Plinius & Martialis ait)habet salium
quasi cōdimēto suauissimoq; ad panē obsonio munitus accedit.Cū .n.inue
niant̃ q mordere alios suis ineptiis apparati neminē metuūt:sed & iurbani
sunt in cauillādo & scrutiles:ut Mimi solēt in scenis aut ad mēsas parasyti.
Iocosi uiri docti sunt:a qbus illi cogātur resipiscere aut nō assidue furere ut
ait Polybius.Mutius igit̃ hic noster:quē appellamus aliqn̄ mutū: nō ē tibi
nūc appellādus Mutus:neq; rursus loquax:sed eloquēs & iocosus.Nā cū eēt
in corona curiæ:a qua neq; milites abessent:nec sacerdotes:nec principes:i
uasit eū stultus ille nebuloq; Pasinus:quē Palatinū scurtā:ut Iuuenalis Part
dē Pātomimū uocat:merito sumus uocaturi:petiitq;:qd nā esset cur rideret
nōnūq̄.sepenumero uero (eret. In parte rn̄dit Democritū imitor & Dioge
nem:q eiuscemodi fuissent. Quare petiit ille nō in uniuerso at in parte imi
aris. Quia illi subdidit:aūt hoīum ineprias oīum ridebāt:aut inanis ope-

rationes uoluptatesq̃ :qbus merguñt:lachrimabãt. At mihi nõ oĩum riden dorũ dolendorum ue labor adhibetur : sed illis dumtaxat conuentus : in quo uerseris. Risum.n.ab iis cõtineo:q nõ tuis oblectenẽ insulsissimis sali bus:ab iis gemitus mihi ministrãẽ:q quicq̃ in te cõferũt adiumẽti. Quem me dixit ille:credis esse. Non credo rñdit:at scio certo te causis simillimũ:q aliquis adulañ:ut edat. Es.n.edacissimus colax:in aliquos latrat:q eũ uerbe ribus ab se pellũt:ut tu in eos soles mordẽdos esse diligẽtissimus:q te quidẽ indignũ appellãt:in quẽ uel munera pdanẽ uel cenæ Esto canis:sim ait:qd deinde Simia dixit:quasi me simiã:quia cũ neq̃ humanitatis habeas quicq̃ nec officii:nec loquare:nec audias:qualem Albertus eã esse descripsit: faciẽ tamen hominis præfesers.dentesq̃ at nutus bestiolæ:& ut Iuuenalis ait. Es fraterculus ille gigantum. Hisce iocosissimus:sed uerissimis quidem uerbis obmutuit ille tam diuq̃ siluit:q̃ diu risimus omnes:Mox ad astantes cõuer sus:minimẽ pudebit me inquit cænare ppterea. Vide qualis est uterq̃ Bene uale. Ex Mediolano.iiii. Nonas Ianuarias.

Sinonima Iocosa de alio.

Est hic uir iocosissimus.
Dicit hic omnia facetissime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Est in hoc homine plurimum salium.
Ex huius uerbis assidue ioci pullulant.
Nullum est huius sine cauillo uerbum.
Abundant hic in omnibus uerbis iocandi condimento.
Vt hic est facetissimus:sic & urbanissimus.
Quo pacto nihil immodeste hic profert:sic iocis ad rem utitur & psonas commodissime.
Ex hoc hoĩe loquẽte inter amicos:plus hauris salium:q̃ ex alio ineptiarũ.
Nunq̃ hic facetus esse solet inurbanus.
Quid est quod hic sine summa ratione cauilletur.
Quid hunc mordet insipide:ab hoc mordetur sapidissime.
Ad huius uirtutes reliquas accedit:qđ est unice facetus.
Eã hic habet in iocando gratiã:ut nullius accusatione castigari debeat.
Tanta est huic in cauillis modestia:ut nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem.
Omnibus bonis huius facetiæ placent.

Titulus.xvii.

Seria de se familiaris.

Isti laudem ueteri accepissem Romanoq̃ uerbo:in proprio for-
n descere ore.serium nescio quid atque graue de me scriberem.
Accessit huc noster cõmilito.q regẽtis hic titulo cõductus ad do-

cendū esset arbitratus est se Pythagorā philosophādo censeri. Scotū ipsum
sapientiæ nodis enucландis. Sepenumero in illud puenit Ciceronis : ut &
superbū se declararet q nihil rn̄deret:& cōtumeliosum. q male rn̄deret. uelle
plus sapere q̄ oporteret. aduersus apostoli ꝓcepta. Vbi plurimū hæsitatum
est utrinq̄:& apud hūc qualē sese in nos patefaceret:& apud nos: qualē exi-
stimaremus: tandē cœpit se iactare: neminēq̄ sibi philosophū aut Theolo-
gum dicere parē in uniuerso terrā orbe: nos uero iudicamus hūc malos edu
casse dientes: a qbus nō laudatus seipsum iactaret. Interea & in me freme-
bat: qui ei nō deferrē q̄tum uellet. Ego tū palā cū honorabā: tū priuatim ut
sese ipse uinceret: frustraretur q̄ spe sua. Cupiisset. n. ab me cōtemni: ut dissi
dii cām inueniret. Tandē sese leuissimū apuit hīc abiit assidue sibi arrogās
multa me paratū inuenit taciturnū. superbus humilē. loquax elinguē. Ebri-
osus modestū. Gulosus cōtinentem. In ieiuniis in uigiliis: in canonicis ho-
ris est cognitus: qualis esset. Hæc grauitas mea. Bene uale. Ex Mediolano.
iiii. nonas Ianuarias.

Særia de se familiarissima.

Am dudū egi cū Lutio litē. Sed ita qdē: ut ñ litigasse at poti⁹ disputasſ
i se uidear. Egi. n. unā cām nec pbris unq̄ cōtendi: nec iniuriarū ullo
genere. Si qd excādescebat: nihil ad cōtumelias rn̄debā nihil ad mi
nas: hoc dūtaxat cum resipisces: hanc exues mentē Nunc tui nō es compos
Tibi nō obtēperas. Perturbata loqueris rōne. Rabies eū aliquādo furorq̄
uidebatur inuadere lingua nutu: oculis gestuq̄ totius corporis loquebatur:
Eo eram inpetulantē minus exasperatus. Risu cogebā hunc opprimi. Cū
pacatiore cerebro quiescebat: tunc argumētis a me uincebatur. Vale ex me
diolano pridie nonas Ianuarii.

Særia de se Grauis.

Ihil arbitror in uita dignius quā in særiis assidue grauibusq̄ uersari
n causis: quæ (Salustio teste) ut hoīes p se laudāt ita semp ad uirtutē i
clināt. Quis. n. in re leui uersatus assidue (ut Basylius inquit) pōt
esse haberiq̄ nō leuis. Nā qui de terra est (ut christianū est illud) de terra lo
quitur: tritoq̄ apud hesiodū græcorū dicitur uerbo: auem garritu nosci. Gra
uitatem iccirco ueteres in Catone laudāt leuitatēq̄ i plerisq̄ sermonis. uitu
perat. Mihi nuper id contigit : quod neq̄ sperabā: nec expectabā ut qdam
me hypocrita nō temptauerit solum sermone imodesto: sed coegerit q̄ sit
serius sermo meus: aperire. Cum predicaret. n. & ad eū conuenirent plerīq̄
uiri boni & simplices: & fortasse famæ cupidi: ego uero minime : publica
me cœpit insectari pectdicatiōe: illa solita hypochritarū seruata clausula se
mei misereri: quem uideret hostem esse uerborū dei q nunq̄ ad audienda ꝓ
cepta. Saluatoris accederem. Ad huius eo die auditorium accedens : priusq̄
e pulpito descēdisset. hæc sū pcūctat⁹ ut diui Thomæ remedio usus publi-

cũ hũc accusatorẽ publice docerẽ accusandũ. Quæro bone uir dixi. Nũ de ns ipse sis. Eo se deũ negante subdidi: q̃ nã igiť lex docet: q ad te nõ audiendũ accedit: hæreticũ esse. Quoniã ait: ego hic sum q loco Dñi loquor. Vbi mãdatũ dixit. Quis pcuratorẽ instituit. Ego ne tibi credã: quẽ contra sunt oĩa dicta. Temulẽto sobrietas: Ignauo sollertia. Furẽti prudẽtia. Imperito doctrina est cõtraria. Quis te in his uirtutibus credat recte loq quod nesci as: uenitq; in mentẽ Iuuenalis carmẽ. Loripidẽ rectus derideat: æthiopẽ albus. Et rursus. Quis ferat Gracchos de seditione querẽtes. Debet ut Chrisostomus docet: a nemine posse incusari: qui accusat alios. At ille obmutuit: nec qdẽ ausus ẽ ad ea rñdere: quæ addidi ad eius uicia. Særia fuere oĩa hæc a doctissimis iudicata. Bene uale. Ex Mediolano nonis Ianuarii.

Sinonima særia de se.

Nihil est mihi særia oratione carius.
Grauis sermo cunctos decorat.
Qui sapit sermonis dignitatẽ: in sententiarũ crebritate si tam iudicet.
Orationis laus omnis in særiis esse debet composita.
Si uis loquens omnibus esse iucundus: grauis esto.
Nemo se cuiq̃ grauitate uerborum ingratum existimet.
Abhorret ab omnibus oratio non grauis: at særia cunctos delectat:
Quis est tã alienus ab oĩ doctrinæ genere: cui grauitas pondusq; uerborũ non placeat.
Nemo tam rudis est: quem non delectet plurimum oratio særia.
Iocosa nutriunt aures: at grauia mentes.
Animis hominum sermo særius æsca quædam ẽ: omne uiuacissimum afferens nutrimentum.
Orationẽ graui maximopere lætor.
Tam est mihi uoluptuosa oratio særia q̃ quod maxime.
Cũ in uerba peruenio grauitatẽ præseferẽtia: nihil inde me facile detrahit
Sum rebus uerbisq; særiis deditissimus.
Særia quæq; in epistolis me sibi ascripticium ascifcunt.

Titulus: xviii.

Særia de alio familiaris.

q Vam sit noster Cutius grauis in oĩ re sua: uel eius sermo manifesto docet. Est. n. totus særius. Disceptauit nũc de diuinis publice in clarissima Theologorũ corona. Quis possit (uel si centũ habeat Homeri: quas Persius replicat linguas) describere: q̃ oĩa dixit særie. Credidi aduersarius hũc cauillis mordere: nũc Mercuriũ ægyptiã cũ uocans: nũc colossum Phodiũ nunc Circulũ ad taberna Hic tulit iniurias: uerbis respon reddidit q̃ grauissima: eo illi turpius ẽẽ: quod loquacior ab elinguibus superaretẽ. Tandẽ in id deuentũ eũ: ut interminarus fuerit aduersarius. At cu

rius:q grauissime dixerit:non iniuria constituisse ius ciuile:opus esse facto ubi uerba nõ sufficerent Propterea sibi cedendũ duello nõ cõtentioni. Dic ille inquit) si non cedis)imo nihil hic ait cedendo taceo:ne te cogã:ut Terentius uoluit. Ex stulto insanũ reddi. Cognouerũt Curii grauitatẽ omnes: illiusq; leuitatẽ Bene uale. Ex mediolano. viii. Idus Ianuarii.

Særia de alio familiarissima.

Oluissem ad fuisses cũ hic noster Curius cõpulit nos suã grauitatẽ
n supra modũ admirari. Aduersus petulantiã Marcãtonii:cuius cõtumeliis afficiebat̃ assidue suã in lite fuit ea uerborꝫ særiorum modestia ut nil grauius dici queat. Ille maledicebat. hoc semꝑ benedicẽte ille hũc stultũ uocabat:hic eũ sapientẽ. Sic tandẽ. Si tua istæc sermocinatio sapientis est:mea stulti:quæ cõtraria tuæ. Vale ex Mediolano. vii. idus Ianuarii.

Særia de alio grauis.

Vrius noster uir grauissimus:& si nunq̃ aut fecit qcq̃ nõ permode-
c ste:aut cogitauit nõ prudẽtissime:aut locutus est nõ særio quib⁹ uir tutũ. generibus reliquos huius ætatis superauit oĩs:nunc tñ ea & cogitauit:& dixit:& fecit:quibus seipsum superauit:ut illo utar Isocratis. Nã eum in hac urbe delectus fuerit prouinciæ monachorꝫ nostrorꝫ ꝑsēs:aduocauit primũ in cõsiliũ ex oĩ ordine ministros atq; custodes:habuitq; orõnẽ & copiosam & elucubratã diligẽter de iis oĩbus quæ deceat illos obseruare: qui uitam religiosam delegerũt. Hac aũt paucis cõplexus est:qbus ordo noster teneat̃ uotis:tantasq; tum castitatis:tũ uolũtariæ paupertatis:ac obediẽtiæ laudes ꝓtulit:ut incredibile dictu sit. Nã & ab Aristotele declarauit has esse ĩstitutas leges uitiorꝫ fugandorꝫ q uirtutẽ distixit in cõtinentiã uirtutẽ: & heroicã:& xp̃ano exẽplo id aptũ est cũ non ꝑmisit se Saluator tẽptatus a spiritu in incõtinentiã delabi:p panis oblationẽ in sũma fame:nec in superbiã:p hortationẽ:ut se deiiciens ex pinaculo speraret ab Angelis in manib⁹ suscipi:nec in auaritiã:per regnorꝫ oĩum ꝓmissionẽ:si cadẽs adorasset eum Addidit & illud Ioãnis qcqd esset in hoc orbe aut in castitatẽ esse carnis. aut uite superbiam:aut oculorꝫ incõtinentiã:ppterea q; religiosum aduersus ea mõdi picula debere sese ascribere castitati:obedientiæ. paupertati. Mox in hæc explicãda descendit:execratus libidinẽ supra modũ:q̃ cæcũ sequeretur ducẽ. cũ qua esset oĩs ĩmunditia omnis turpitudo. Superbiã uero illã fuisse docens:quæ coegit primos spiritus in Abyssum cadere. Auaritiã pari modo illinc originẽ duxisse a qua fiunt homines ĩmanes in pecunia optanda quam ut inquit Cicero Nemo sapiẽs cõcupiuit:& sophocles dicit. Auri cupiditatem abiectiõe mentiũ gigni. Deinceps ubi consulto cũ patribus multa cũmentatus est ad religionẽ pertinẽtia. cunctos adiuit cõuentus alios puniuit peccantes:alios castigauit errantes alio: ad uirtutes)propositis etiam præmiis)inuitauit:ea uerborũ grauitate:ut admirati sint oẽs:maluerintq;

huic obtemperare uel acriter uerberanti:q̄ alteri uel humanius mitiusq; cogenti. Vide quantū inter hoīem hūc huiusq; cuncta færia & alios aliqn̄ acerbiores(sed leuiores)intersit. Bene uale. Ex mediolano.vi.idus Ianuarii.

Sinonima færia de alio.

Certe hic uir est grauissimus.
Hoc uno quis magis færiis delectatur.
Est in hoc tanta grauitas ut nihil non loquatur færio.
Tanta est in curio uerborum ac sententiarum copia:ut admirabile sit.
Verborum ac factorum hic pondere ac mensura cunctor superat:
Nihil ab hoc profertur insipide:nihil immodeste.
A nulla grauitate abhorret hic noster.
Est hinc omnium in færiis & cogitandis:& dicendis haud inferior.
Vt cogitat hic omnia mature:sic facit consulto.
Temeritas & insolentia dicendi agendiq; Curio est protinus inimica.
Prudentissime curius cuncta rimatur:& cōsultissime perficit.
A curio tam abest leuitas:q̄ ab insaniis grauitas.
Cum curio nulli stulto quicq̄ est commercii.
Tanta est huic cum sapientia familiaritas:ut ab ea nullis uitæ suæ partibus possit disiungi.
Curius cum est in agendo prudentissimus tum in dicendo grauissimus.
Vtinam omnes qui færiis delectantur.Curii similes fierent.
Si res publicæ Curii similibus mandarentur gubernandæ fœlicissime semper essent.

Titulus.xix.

Imperatoria familiaris.

T si nō dubito:uos milites huic ædicto continuo fore obtēperātu ros nec multis arbitror opus esse ad eos adhortandos q fuere semp mihi obsequētissimi: ut adiiciam tñ calchar equo sponte currēti(ut Euripides dici)uobis ipero:ut ad diē cōstitutā in castris cū impedimentis iam sitis. Dies autē erit.xii.kalendas aprilis.Martis enim fauore frœti: qd ueteres factitarūt:bonis procedemus auspiciis. De uictoria nobis ac hostilium fortunarū præda nobis est nihil dubitandum:cum infirmi sint illi nobis autem nihil ex his desit:quæ inquit Cæsar ad oppugnādos hostes necessaria. Nam & multū numero ac præstantia illis antecellimus : & gloriæ cupiditate:quæ in omni adeundo discrimine plurimū ualet. Facit enim ultra cætera quæq; militum præmia hæc nobis proposita īmortalitatis merces nos ad omne facinus magnum & memorabile pro nos. Venite igitur iussu imperatorio:nec nisi uelitis meā indignationem in uos experiri.ullo pacto desistatis. Valete.Ex Mediolano.v.Idus Ianuarii.

Imperatoria familiarissima.

On ignoratis:ubi castramētari constituerim & ad quæ nos oporte at accinctos esse.xii.kal.Aprilis dies est designata qua prodeatis in castra.Quā uos decent obtēperare imperio:nō nescitis:Ad hæc & paratissimos uos esse duco:& unice promptos.Itaq; nihil opus est:pluribꝰ hic certare.Fierē in dicendo longior:si crederē:uos esse ad obediendū difficiles.At ut seruetur militaris ordo.uobis impero:ne quid excipiatis causæ cur ñ ueniatis ad designatum diē.Itaq; uobis gratiā meā ad ueniendū dico Valete.Ex Mediolano.iiii.Idus Ianuarii.

Imperatoria Grauis.

Vlte sunt in īperatore causæ:quas nequeunt ii cognoscere quos ob m temperare decet:nec omnia sciscitari.Nā ut ait Alcibyades:q̄ uidet imperator:ipse tenet:Xenophon aūt ille philosophus & imperator alia esse dixit in imperatoribus:alia in militia.Quāobrē & Agesilaus fœlices ait esse milites:qbus impator ediceret agenda:cōsilia uero nō nisi detegeret in tpe:Scio qd mihi cū hoc hoste designato sit agendū:& q̄ facile possim hunc superare.Nā quæ quattuor debeant in imperatore inuenire:quā egregie possideā:nō ignoratis.Nec me iacto.Sed uos mea laude in hanc & alias expeditiones aīandos esse reor:cū nō abesse ab me rei militaris scientiam uideatis nec uirtutē in pliando:nec auctoritatē in rebus gerendis:nec fœlicitatē in psebuendis:qbus pfectum imperatorē Tullius extulit.Cōtra uero his fere oībus carere nostros hostes:uos nō latet.Habēt nescio qd plus diuitiaꝝ:At nos aīos eo maiores:corpora eo fortiora.Sunt locis munitissimis:Omnia uincit dies Obsidebimus si ii fortes habēt muros.quid nō domat obsessio:ut inquit Cornelius.Obsidioni succūbunt oīa n: Plinius ē arbitratus.Venite uos modo ad diē cōstitutā:nec si a me acerrime nō uultis mulctari:qcquid inueniatis causæ:quo minus ueniatis.Laborabimus fortasse nō nihil.At ut illud est agesilai:laboris difficultatē spes uictoriæ cōsoabitur atq; recreabit:ex qua pcedet & merces & gloria:Vos me teneris.Veite continuo.Ex Mediolano.iii.Idus Ianuarii.

Sinonima Imperatoria.

Impero ut continuo huc earis.
Ite in castra imperio meo.
Ne desitis imperatoris:uerbis.
Audite hac in re me imperantem.
Hæc est res quam uobis imperator edico.
Præfigo uobis imperatoris gratiam.
Imperatorio uobis hoc præcipio iure.
Facite ut nō deficiatis imperiis meis.
Si non exequimini:quam imperaui pœnitebit uos errati.
Vbi non parueritis imperio meo:subbibitis pœnam.

Præstate uos in obediẽdo difficiles:si uultis ĩperatorẽ iratũ experiri.
Q uãdo nihil ex ĩperatoris pceptis omiseritis:cõducet uobis sũmopere.
Decrit uobis apud me nihil:si nihil ex imperiis meis neglexeritis.
Si cupitis a me cõsequi plurima difficiles uos nusq̃ imperiis meis exhibete
Estote in iis quæ uobis impero paratissimi.
Ex præceptis meis despicite(si sapitis(nullum.
Adhibete diligentiam omnem in prosequendis:quæ impero.
Sola obedientia:uos in oẽm euentũ ĩpatori q̃ cõmẽdatissimos faciet.

Titulus.xx.

Minatoria turpis familiaris.

Vm nõ soleãt rõne feræ coerceri:sed minis:ut Alchmæõ ingt poetã q ferina sunt natura:eodẽ uidenẽ eẽ cohibẽdi castigatiõis genere Q uod si ab humanitate distractus o beluarũ non leo solus:sed elephas:cũ ignores ipse:cæteri ñ ignorãt. Ausus es o temerarie ĩ me debaccha ri nihil ex iis omisisti:q̃ ad meũ dedecus attineret. Scis eẽ me iis & diuitiis: & clientelis:ut nihil effugere discriminis ualeas. qd' te subire cõstituã. Caue igit̃ q̃tum potes:& tibi cõmilitiones istos tuos lenones:ac reliquũ nebulo nũ genus tuo adiunge lateri. T uebit̃ te nullus ordo. ne tãdẽ ĩ meos cõcidas laqueos. Curabo te asinũ bipedẽ ad necẽ usq̃ deuerberari. Porcũ aũt in cry ptis assidue cœnocissimũ in cloacis abdine ĩ lucẽ hoĩum pcedas ppetuum & patriæ dedecus & parẽtũ. Iãdudũ tumuisti uẽtre isto abdñe suffarcinato. nec minus temulentissimis uerbis q̃ ebriosissimo sensu in omne scelus plapsus neq̃ hoĩes metuisti. nec deũ es ueritus. Omne facinus licere tibi attem ptare. duxisti. quia nemo te furentẽ correxit. nemo te ĩpudentẽ castigauit. Posthac aut obibis. aut fies mea castigatione minus petulãs minus insolẽs minus bestia. qd qd' te audes mecũ uelle cõferre. qd ꝙ neq̃ te meritis:nec tua:quam uilis es officio:q̃ turpis fama:q̃ in omnium oculis ignobilis atq̃ degener. Huic audaciæ opus est me correctore:ut pro illo Hieronymi:qui loqui nescis:discas aliquando conticescere cum tibi sit lingua in frustra cædenda. uita uero & spurca & intollerabilis. Ex Mediolano pridie Idus Ianuarii.

Minatoria turpis familiarissima.

Fac ut intelligas bestia:qui disparẽ certemus uoto. T u nullius extimationis ego aliquis in eorum numero:qui habentur in prætio. T u uir neq̃ qui tem semper agis perperam. ego sine consilio nihil. Habebis meo iussu mercedẽ & dictorum meorum simul & factorum. Nam dignus es mercenarius tuo pretio:qui nihil dicas ueri:nihil nõ iniqui. Debaccaris in bonos omnis:id q̃ tibi euenerit usu:quod Similis:quæ quo magis in altum prouehuntur:eo pudibunda magis detegunt Dicis ostensurum te medium:ut Iuuenalis ait mihi reliq̃ digitum:qui tibi cõminatur. Potes id & soles efficere. Q uid

si & nates detectas ostendes: At feres meritũ ob stulticiã. Quod si te nõ pigeget ertati: pœnitebit acceptæ penæ tibi debitæ. Ex Mediolão idib⁹ Ianua:

Minatoria turpis Grauis.

q Vã q̄ Clarorꝫ hoĩum minæ turpes eẽ nõ possũt: cũ a celebri uiro ut Cleobolus Lyndius ĩqt: nihil uel dici: uel fieri turpe q̄at: nõ possum nõ tñ oscœnitate uerborꝫ uti ĩ te iuandẽdo. Quid aũt ẽ aliud interminari: ut placuit Maroni q̄ uerbis ĩuadere. Tu nihil uel omisisti uel ꝑtermisisti: quod ad meã turpitudinẽ attineret: q̄uis ea quoqꝫ turpitudo dici nõ ualeat: q̄ bonũ uirꝫ: qcq̄ falso disseminat ut Augustinus docuit dicẽs. De bono turpe qcq̄ fictũ ñ durat. Nec turpe q̃dẽ ẽ: quod ñ nisi turpibus fidẽ facit: nisi oẽ quod a turpib⁹ ꝓdierit: turpe uocet̃. Sed nisi resipicis: ex capro asin⁹ fies Cap ẽ.n. hyrcus sine testibus cuius cõiunx ẽ multorꝫ usuraria. At asini solẽt siluis onusti sæpe domũ duci. Vehere tu q̃dẽ hac sarcina militari ꝑditus in q̄ me uidisti cloacã: ĩ quẽ tñ impudice. locutus sis. Nũ ne tibi uideor dign⁹: in quẽ insanias. At ego tibi pharmacũ curatoriũ sanitatis ꝓcurabo: aut illã cædi tibi studeo uenã: de q̄ Iuuenalis. O medici mediã ꝑtundite uenã: & de qua Persius nec.n. mihi cornea fibra ẽ. Caue tibi neq̄ bestia ut satytico utar uerbo. Dicent aliq: nõ esse te murẽ leonis ita dignũ: aut cyticẽ aquilæ futore puniendũ. At ego nullũ excipio plectẽdũ q me lædat. Nunq̄.n. castigarẽtur insani: si uiuerẽt hodie q Peryclis atqꝫ Socratis patientiã aduersus maledicos maleficosqꝫ laudabãt. Irridẽt nũc q nõ ulciscunt̃ iniurias: iniustiqꝫ du cunt̃ q eo tolerãtiæ genere alios alios ad idẽ inuitãt criminis. Ego te cogã ĩ Syllæ pidicularẽ incidere morbũ: & in insomnia eius: in insomnietatemqꝫ Marii: de q̄ erãt: q cẽsent Iuuenalẽ sensisse cu ĩnqt. Exul ab octaua Marius bibit. Ego tibi uitã eẽ tædio studebo: ut miserrim⁹ oĩum tibi ipsi sis odio nec a tuis q̃dẽ adiuuari ualeas. Ex Mediolano. xix. kalendas Februarias.

Sinonima Minatoria turpia.

Diminuetur tibi lingua nostra opera.
Curabo ut nequeas esse loquax.
Afficiam iniuria te non dissimili.
Ab me non inferiorem accipias pœnam: q̄ feceris iniuriam.
Custodi diligenter tibi testes ne castoris flas similis.
A mea uigilantia tibi summopere cauendum est.
Nihil debes studiosius aĩaduertere: q̄ ne pœnam stultitiæ feras.
Equissimus censebor: cum te pro tua in me malignitate plectam.
In te unum omni odio insectandũ ero solertissimus ac unice intentus.
Omni opa tuũ interitũ: aut summã aliquã turpitudinẽ examinabo.
Ero in te puniendum curiosissimus.
Nunq̄ in te summa quadam iniuria conficiendum conquiescam.
Adhibeo in tuam perniciem oẽm pro ingenio diligentiam.

Nulla me cognosces i re die noctuq; acutiorē:q̄ in exitio tuo sūma quæren do cura.
Tūc me tuis defuturū icōmodis isectatorē credecū ignis coire cū unda sciet
Cupio ut intelligas dum uiuam:deesse mihi acrimoniam uiresq; in te odio persequendum non posse.
Fac ut imemor tui sim prius:q̄ tuas obliuiscar iniurias:& te nō plectam.

Titulus.xxi.

Laudatoria familiaris

c Vrius noster oī laude cumulatus illud famæ genus cōseq potest:de quo Terētius inqt.Hō ppaucorū hoīum:imo nullorū. Dignissim⁹ est Curii noie.Is.n.de quo tātā oīs historia mentionē facit. Plutar chi testimōnio uir fuit:ut frugalissimus(& ea qdē frugalitate: q̄ cicero uult oēm cōplecti uirtutē)sic æqssimus fuit.si eius rūsa & Sanitib⁹ & aliis facta diligētius cōsiderēt.Q uid si ad diligēti p oīum regū sibi agēdae curā Curi us cœpit appellari:Tu uero tali tantoq; patre natus:ne degeneres: cura: nō in hoc minus sis:q̄ in oī pbitate innocētia prudētia fuerit ille Curius. Vi deo ingenii tui acrimoniā.Memoriæ pstantiā:doctrinā iā pœne paternā: aliaq; tū naturæ:tū industriæ munera:qbus genitorē si nō superas : æquas certe.Q uibus si nō rūdes augēda laude:q nup in tuo noīe iecit fundamen ta:certe delaberis:nec quo pacto resurgas inuenies. Grauis ē in te cōmota hostiū oīum expectatio:qbus sis uiribus ut de curiōe dicit Tullius q uia sis patri futurus nō dissimilis.S ed qd ego ea ī re dubito qcq̄:Generosa fæmi na ī hortis crescunt suis.Pater tibi fuit unicus in Italia sciētiæ splēdor.Tu q dē ineūtibus ānis bonis litteris dedītissimus.Censēdū est tibi deesse nihil posse:quo sis apud posteros imortalis.Q uod ut cōmodius consequaris : me nō habes inferiorē cæteris:q tuis laudibus æternitatē scribēdo patrē:quod assidue facturus sum.Bene uale.Ex Mediolano.xviii.kalēdas Februarias.

Laudatoria familiarissima.

n On ero indicēdo longior.Vidi quæ scripsisti singula.sum tuū acu- men admiratus.Eloquētiam uero tuarum epistolarum tanti feci ut nullius possim efficere pluris:uel ueteris:uel noui. Admisces tot in scribendo snias:tot cū sentētiis testimonia:tot cū testibus argumēta:ut legē do alliciar ad existimandū ex te flumē profluere uerborū.Q uid aūt minus scabrum:minus perplexū:minus uile.Omnia in tuo stilo uidentur antiqui tatem redolere.Addē quod es humanissimus:nō superbis tua laude nō tu mescis.Q uo tibi maior est gloria:eo tu minus(ut multi solent)in solens: minus elatus:minus iactabundus.Dii tibi fortunent nomen quo dignissi mus es.Me habes eni quod tantus sis & habearis:es stupori fere incredibili Bene uale:Ex Mediolano.xvii.kalendas Februarias.

Laudatoria Grauis.

Triplicibus fortunæ corporis atq; animi bonis uoluere Peripate-
a tici laudandos esse uiros quos hac in parte Cicero secutus est cũ cæ
teris sit oĩbus: Platonem imitatus: qui duplicibus dũtaxat cõtentus
erat internis ac externis: at fortunæ: nec ĩ aĩo nec extra aĩum diceret. sed ab
utriq; aliena. Quã hæc oĩa sint in hoc nostro patre. attendite p deũ ĩmor-
talẽ o fratres uiri eruditissimi ac religiosissimi: ut cognoscatis manifesto q̃
nobis in huius diligẽdi cura cõsilioq; gaudendũ. Est primũ (ut a leuiorib⁹
ad grauiora queramus ꝓgressum) ea generis nobilitate: quæ in Italia pos-
sit inter primas nũcupari. Nã si florẽ huius hodiernæ Italiæ debemus exi-
stimare insubriã: & agroꝝ ubertate & urbiũ amplitudine. & soli dexteritate
& uiroꝝ præstantia. In insubria uero Mediolanũ ciuitas ea est: cui similis ĩ
toto nõ inuenitur orbe terraꝝ uel populi multitudine: quã. Suidas scripsit
populosissimã: uel reꝝ ad uitã hoĩs dignitatẽq; necessariaꝝ: certe hic eo no
bilior est: quod Mõdella familia cretus: & generosa est: & antiqua ĩ ea urbe
domo: parentibus cretus optimis clarissimis. Insubriũq; principibus sp iu-
cundissimis: de qbus (ne in illud incidã Senecæ) Aliena iactãt: q genus suũ
laudãt: hoc ꝓsequar: quod apud Iuuenalẽ est. Cũcta licet ueteres exornent:
undiq; ceræ atria: nobilitas sola est: atq; unica uirtus. Nã & si est generosis
sima stirpe satus: si natura ĩ huius uniuersum corpus fuit liberalissima: si nu
trimentũ & educatio huic plurimũ ꝓ fuit: multo plus tamen laudandus est
ab animi bonis: modestia in adolescentia: diligentia bonarum artium ĩ iu
uentute: prudẽtia in senectute hac uiridi: ut illud est Virgilii. Sed cruda deo
uiridisq; senectus: cæterisq; in oĩ ætate uirtutibus: quibus aut superauit ma
iores. suos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari continẽtiæ: q̃ sci-
re posset: quid foret continẽtia: ut de Epãminunda: & de Agesilao a Græ-
cis scriptum perhibetur: assidue religioni tam uacans & castitati: ut insensa-
tior (ut dicit Aristoteles) nusq̃ uacantes uoluptati: q̃ mundior aut abstinen
tior soleret apud socios appellari. Mox in mundi contemptũ sese induebat
eo: quo nunc: panno tum: quia constituisset Franciscaster esse: tum qa iã ele
gantiæ hostis esset. Pluribus hanc argumentis omnes propinqui ab ea di-
strahere uitæ uia nitebantur. Hic assidue ut summe solent cautes: annosissi-
meq; arbores: inconcussus ac inlabesactus loco moueri non poterat se sibi
natum in primis inquiẽs: sibi uelle satisfacere. Si quis illud adducebat Aca-
demicum: nõ solis nobis nos natos esse at patriæ parẽtibus: & eiusmodi re
liquis: hanc eorum esse uitam dicebat: qui in agendo uersantur: nõ amicic-
do: non in poliendo. Intrinseca hæc suo posse quẽlibet ingenio debereque
curare diligẽter quæ ad animũ fœlicitatemq; comparandam pertinent: ut
Theophrastus inquit. Extrinseca uero nullis a sapiẽtibus pendi: nostro ne-
an alieno fiant admonitu. Quid quod neminẽ audiuerit: nulli auscultaue

nemini obtēperauerit in religionē nō sit ingressus. Ouidianum illud ad dehortantes usurpabat. Nitimur in uetitum. Quāobrem iam admodū adolescens præfectus est Thaurisco monasterio: ut de Scipione: cui iuniori lōge ante senatorios annos demādata est respublica: & de Alexādro Macedone: qui tam natu minor tot res gessisse phibetur. Eam aūt administrationē Plerisq; aliis quibus deinceps assidue prælatus est tā exercuit perhumanem ac pbenigne: ut admirati sint oēs. Non multo post apud pontifices multos egit maxima: nec in patriæ suæ: nec in amicoꝝ negotiis unq̄ defatigatus: est nunq̄ laboribus cessit: ut iam alter Clearchus uocari posset: qui causas & amicoꝝ & patriæ præferebat suis. Ea tamen fuit semp demissione suæ laudis ut cum uel fiducia sui quireret: uel ut se notum redderet apud incognitos: nunq̄ se uoluerit uel laudare: uel in faciem laudari: ne quis posset in hunc assentator existimari. Quin imo secum ipse si quod laudabat in eo memoria illud in. Apollinis templo scriptum: quod ab Homero usurpatū est & Pythaco Mitileneo repetebat. Nosce te ipsum: seq; non tanti iudicans: arbitrabatur a Socrate discere posse. qui se diceret unum scire solū: qđ nihil sciret illudq; Ciceronis nō obliuiscebatur: nec natura nouū nec scientia uetus repit Tandem in hāc est ꝓuectus sedē ut nō solū sua singulari uirtute pepererit amplitudinē: sed suis omnibus hoc est nobis: nostræq; religiōi: suæ patriæ suis agnatis cognatis necessariisq; ac ꝓpinquis reliquis laudē atq; gloria immortalē. Nō. n. in hanc ꝓfectura sorte cōiectus est: sed una oīum eoꝝ sententia: qbus huius delectionis bonus iminebat. Nō hoc loci corruptelis tēptata res est (ut sæpe) nō amicoꝝ studiis (ut assidue) nō principū litteris cōmēdatiis (ut semp) at sola uirtute: pbitate: doctrina: sapientia huius Lodouici: huius Theologi clarissimi: huius uiri aīo maximi. huius suo cognomento dignissimi qui ē iccirco de Mōdello dictus qm̄ mundū uincens: paruus sit mūdus uirtutū quasi thesaurus effectus quem Microcosmon Bernardus siluester appellauit. Huius nūc regimur & gubernamur claritudie: præceptis ac institutis. Habemus quem imitamur uirū ꝓstantissimū. Philosophū & doctrina & moribus. Theologū optimū partē innocētissimū. pientissimū religiosissimū. cuius quoties per uestigia ꝓcedemus: totiens nō errabimus. Quod ego p me decreui uos hortor: nō recuseris: cunctis unice conducturum. Ex Mediolano. xvi. Lalendas Februarias.

Sinonima Laudatoria.

Hic uir est dignus uiri nomine.
Summa est huius uirtus.
Nullam uirtutem hic minus tenet:
Omni laudi æque hic operam adhibet.
Vt domestica iuuenis āteccellebat cūctos: sic nūc prudentia præstat oībus.
Hic nullius ē ꝓbitatis: præter cæteras particeps: sed oēs tenet mediocriter.

In omnia uirtutum genera Curius eodem habet pacto.
Tantus est curius:ut diuinus possit potius:q̃ humanus appellari.
Virtus curii ut est admirabilis:sic incredibilis.
Ad hũc diuino sunt munere:omnium delatæ uirtutes.
Qui uelit huius prosequi laudes:laboret infinitum.
Nemo uel diutius scribẽs calcẽ attigerit laudum huius enumerandaꝝ:
Maxima est de huius uirtutibus apud omne humanũ genus admiratio.
Facit curii sãctimonia:ut ĩ eo laudãdo uiris uel eloquẽtissimis uerba desint
Qui sunt in cæteris copiosissimi oratores:in laudanda huius uirtute obmutescunt.
Aplissimus est prosequendæ tuæ uirtutis campus:
Non possum non te fœlicem hãc uirtute iudicare.

Titulus.xxii.

Vituperatoria familiaris

t Vrpe uideri põt:huius mali atq̃ ꝑniciosi hoĩs uitia inseq. Sed hoc habet prudẽtia:Ciceronis definitione:ut rerũ bonaꝝ malarũq̃ sit sciẽtia. Veritas aũt Caldæoꝝ definit̃ astronomoꝝ uerbis:ꝑ quã q̃ fuerũt:sunt aut futura sunt:ĩmutata dicunt̃. Quãobrẽ & prudentẽ oportet tã mala scire:q̃ bona:ut ab iis caueat:hæc sequat̃:& queꝝ seq̄t̃:rẽq̃ ut est sic explicat:minime peccat. Nõ inuehor:uera sequor. Est ille nebulo tã mentis inops:ut nihil aĩaduertat:oĩa intẽperate simul & insolenter efficiat. Vacat libidini:plusq̃ possit:uiolatq̃ in hoc naturã:ut crapulã admittit huius ampliandæ grã. Tessaræ ac oĩ tali generi adhibet oẽm operã. A uirtute uero tã ẽ alienus:q̃ a cælo refert tellus. Hõ est(ut paucis agã)ꝑ uerissimꝰ:ebriosissimꝰ:emẽdacissimꝰ sceleratissimꝰ. Adeo delectat̃ decipiẽs aliquẽ fraudãs decoquẽs ut ĩde sũmũ se bonũ eẽ cõsecutuꝝ existimet. Fur ãt ẽ diligẽtissimꝰ aut ante rẽ tibi subtraxerit:q̃ tu tibi quicq̃ in hunc potueris suspicari. Quare si qd es acturus cũ hoc monstro:ne tibi censeas caueri quire:sed deũ:optimũ deprecere:ne hũc sinat ad te ire. Non recedet abs te sine tuã uel ignominia:uel re perdita. Qui.n.alicuius uident cũ hoc familiaritatẽ:q̄bus q̄dem sit cognitus mirant̃:nec pñt nõ existimare q̄cq̃ inter eos esse flagitii. Quare si me amas:hũc abs te abiicere:ne aut incõmodo te afficiat:aut famã tuã maculet. Bene uale Ex Mediolano.xv.kalendas Februarias.

Vituperatoria familiarissima.

m Alus est Sulpicius:sed peior longe huius filius:homo cunctis sceleribus deditissimus. Nihil enim hunc flagitii latet:omnia nouit:ac sequitur quæ nefaria uiderit. Nec gulã excipit:nec uenerẽ:nec furta In homicidiis nõ est iccirco uersatus:quia uiribus nullis est:otio dũtaxat ascriptus & inertiæ Puer huic interminatus:metũ faceret. Sed ut malus est sic & maledicus. Nemini uel murmuribus cedit:uel delationibus. Hinc factũ

est:ut a nobis electus monasterio ac penitus fugatus delitear:nec certam habens loci sedem uagetur assidue:possitq; illud Virgilianũ licet dissimili causa de se dicere. Ipse ignotus egens Lybiæ deserta peragro. Europa atq; asia pulsus. Rem habes. Vale Ex Mediolano .xiiii. kalendas. Februarias.

Vituperatoria Grauis.

Ereor ne plus mihi laboris assumã in uituperando Augustino nebulone famosissimo:q̃ sequi possim. Nã ut sum laudãdi alicuius boni cupidissimus. sic ab insequentibus malis alienissimus esse soleo. Nihil enim magis detestor:q̃ malos (ut Diui Thome testimonio) eorũ cõtactu:q̃si pestifera cõtagione:me pestilentẽ morbosũq; fieri posse rear. Verum qa nihil est tã humanũ ut Terẽtianus inqt Chremes:q̃ existimare humana quæq; ad hois curã attinere. Nolim hic pnitiosius Helluo te fraudet in aliquãq; calamitatẽ pducat. Est:n. delator assiduus:& cũ delatiõe quidem uanissimus:nõ solũ mẽdosissimus. nõ delectat̃:nisi ut tygris cruore: cupit:q; semp alicui mortẽ pcurare:aut hoiem cũ quo agit uorare. penitusq; cõsumere:ut de Lycaone fabulant̃. Quid Cacum uel Procustẽ: uel Listrigones poetæ describũt:hic est illis longe latro maior:& imanior. Verrẽ Cicero nitupat. Quis hoc uno Verres inuentus ad furta pnior ac ingeniosior. Habet nescio qd primo ingressu:inter incognitos humanitatis ac eloquentiæ Sed omnis ea facies uirtutis est ad fallendũ simulata. Formidolosus est:ut si non dicitur extitisse: Aliquid admittit in uerbis aliquãdo ueritatis:ut figmtum maiorem faciat fidem. Accipe semper ex iis quæ dixerit quicquid finistri potes accipere. Nam dextra fraudem affert atq; dolos. In nulla re. honesta hunc firmum aut constantem esse ducito. Vt est oculis assidue infirmis: nec cuiusq̃ os respicit:sed quasi modestissimus in pedes dirigit aciem:sic huius mentem fallacissimam ducito alio:q̃ quo debet tendere:nihil præseferre ingenui nihil modesti:nihil innocentiæ: Possem in hoc uno plura significare. sed iis ero contentus:quibus tibi notum hominem esse quire ducam Est abiectissimo quidem genere:a quo non degenerat. Quali fæmine procreatus:tales fructus affert: persica inq̃ illa præcoqua: quibus existimauit Asia Romanos contaminari ac interire. sed mutatus illis profuit ager. Huic nulla uarietas temporum:nulla ingenium diuersitas:nulla castigatio profuit. Nam semel admodum adolescens uirgis est cæsus. Paulominus est nuper:q̃ suspensus. nisi enim intercedebamus:actum erat de fure peruersissimo:qd' ei condonasse non alia de causa pœnitet:nisi quod emendari neqt. Assidue peior est. semper immanior. Patrem autem habuit:licet abiecto loco natum:satis honestum:& ingenuis moribus:matrem optimam: a quinus tam est alienus:quã nihil ab sua origine alicuius soleat inueniri. Quid Thersitem apud ueteres ignobilem querunt. Hic ille Thersites Achille cretus est: de quo Iuuenalis. Malo pater tibi sit Thersites dũmodo tu sis

æacidæ similis uulcaniq; armã capescas q̃te Thersitæ similẽ pducat Achiles. Hic est parẽtũ ille dolor: quo desperatione ducti pericrũt. Assidue hui⁹ audiabant male peruersæ: pernitiosæq; uel dicta uel facta. manifestoq; cognoscebant hunc euasurũ nõ esse: quin non plecteretur digna pœna cupiebantq; potius mori q̃ eo usq; uiuere. Hoc primũ est generis munus: a quo non abhorruit: ut uilissimus delectetur & parentũ: a quibus plurimũ refert ut nihil unq̃ libentius audiuerit q̃ eorũ obitũ a quibus huius accusabantur facinora: Hinc autẽ accipe secũdũ: quod ab ineuntibus annis usq; nihil ad misit laudis in cũctis uersatus est sceleribus ad omne se facinus conuertit. libidinẽ Paphiã cæcũ cupidinẽ ac lyæũ sibi prefecit numina quæ coleret ac uenerarctur. Nulli⁹ rei magis est exosus uim atq; maiestatem q̃ castitatis. innocẽtiæ ac fidei. T unc obseruat quæ promisit: cũ aut res turpia ẽ & sibi piucũda. aut fallere uult uæhemẽtius: Audet aũt omnia modo sint praua: Nã in bonis (ut Plato inqt) ẽ eneruatus. Accipe nũc tertiũ hoc. & crede tibi solium sibyllæ recitarĩ. nec Apollinis tripodẽ afferre posse hac ueritate qcq̃ uerius qd ẽ inimicissimus bonorũ omniũ. in primis tuus. qm̃ bon⁹ es. a quo tibi cauẽdũ esse duco maximopere neqd tibi paret detrimenti. Bene uale. ex Mediolano. xiii. calendas Februarias.

Sinonima uituperatoria.

Hic uir pessimus est omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic est familiarius scelere.
Cum hoc nebulone uitium omne coniunctissimum iudica.
Si recte intueberis: nihil inuenies in hac bestia laudis.
Est hic ut malo ingenio: ita plurimis sceleribus cumulatus.
Habet hic petulantiam admirabilem: inauditamq; procacitatem.
Q uid est in hoc homine boni: quid non nefarii.
Paratam hic habet mentem ad ad omne facinus malum.
T am est hic pestifer: ut pestilentia etiam uerba conficit.
Nescio quid tetrius hoc homine dici queat.
In hoc certe uno cuncta sunt omnium uitia.
Vt uirtus est in Caruca nulla: sic omne genus uitiorum.
Q uo plura in Caruca uitia consyderantur. eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydra referunt: ut uno cognito detegantur plurima.
Sic est Augustinus nefariis deditus facinoribus ut inde se uitã q̃rere censeat.
Vt pisces aqua uiuunt: uiri uirtute nutriuntur sic Caruca oĩ crimine alitur.

Titulus: xxiii.

Paternalis familiaris.

G⁹ mi fili iucundissime: ut afficior tibi plurimum: ita cupio te uirum esse præstantissimum. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præstã

tione posse fieri:q̄ si noctes diesq; uirtutibus incubueris: Virtus enim est(Platonis testimonio) quod usurpauit. Cicero sola illa: quæ uiros uita mortales: diuturnitate memoriæ facit immortales. Q ue uides ĩ terris: que uulgus admiratur: pulchritudo formæ. sinceritas & proceritas corporum (ut Hieronymus dixit) aut aeris intemperie aut demũ ætatis rubigine cito corruunt. at fortunæ q̄ bona diu solent ut apud Basylium legitur. alearum instat ludicra: nunc in hunc traducuntur locum: nunc in illũ: Pompæ cadunt iuuentutis decus deflorescit. Hominum in reliquis gloria euanescit: in uirtute semper est solidior: atq; stabilior nec (ut Homerus scripsit) uiuos deserit: nec nõ comitatur luce functos: Solent uiuentibus occurrere multa: quibus ad libidines inuitantur alliciuntur prouocantur. Distrahuntur a sociis Animantur ab iis: qui maiores natu mali sunt: Ab æqualibus suadentur ad uoluptates. sed si sese audiunt naturamq; sequuntur ducem. nihil committunt sceleres. Non omnes motus impetusq; iuueniles improbo. Non progressus adolescentiæ singulos domino. Eius est ætatis aliquãdo falli: ut hominis esse docet Tullius decipi errare: nec omnia recta intelligere. Verum post culpam subeat penitentia: succedat pudor seruetur modestia. Erubescat ætatem ætas. Vereatur senem adolescens: patrem filius: Hee ego tibi seruanda reor: ut & tibi sis suauis & mihi: & tuis omnibus nõ iniucundiis & apud omnes ea ualeas auctoritate: ac gratia: qua & hic lætus uitam agas: & posteris immortalitatem consecutum te doceas. Vale. Ex Mediolano. xii. calendas Februarias.

Paternalis familiarissima.

Ihil est: quod plus apperam suauissime fili: q̄ ut bonus sis: ut inge-
n nio sic etiam usu. Naturæ fundamenta sunt inte optima: Ingeniũ accutissimum. Memoria tenacissima. Vis animi optima. Sed nisi hæc exercitatione uirtutisq; consuetudine coalescunt atq; coluntur: facillime fiunt deteriora: nihilq; afferunt fructus. Cupio ut assidue ab iis aliquid discas: & addiscas: qui te possunt non docere solum: sed diligenter erudire. Nam ut illud est Platonis (quod Boetius ad nos traduxit) Q ui non addiscit: Ad hæc autem memineris modestiæ ne quid supra: quam puerum deceans (& cum quidem educatum ingenue) loquaris: aut de te audeas profiteri. Si quid per appetitum & animi perturbationem te stimulat: rationis te cohibeas fræno: censeasq; demum: id esse in te plurimum laudandum: ut senior uideare quam iunior. Hoc pacto illud pulcherrime attinges: cuius es consequendi gratia profectus in studium nihilq; carior assidue fies. Vale ex Mediolano. xi. calendas Februarias.

Paternalis Grauis

On iniuria illud Maro complexus est. Omnis in Ascanio carissta
n cura parentis: & Cicero docuit. caritatem esse patria. Nam ex om-

ni officioꝝ generc:nõ cõsuetudine solũ & moribꝰ:sed uel sola natura duce
debet patri filiu pietatẽ:at filio pater caritatẽ. Itaq; apud Homerum. Hesio
dũ Orpheũq; filii semper erga parẽtes dicũtur esse pii:patribꝰ autẽ nati ca-
ri iucũdi suaues appellant:suis utriq; ut ĩtelligit epithetis. Vt.n. aristoteles &
oẽs declarãt philolosophi ea est naturæ uis:ut in successoribus augeatur.
Nec id qdẽ in iniuria:cũ pater ac auus & pro aui se ducãt in nepotibꝰ posse
uiuere:suiq; nominis familiæq; propagationẽ ĩ eos pẽdere. Q uãobrẽ &
quibus naturales nõ fuere filii:legitos sibi adoptarũt:ut in eoꝝ manibꝰ & si
gnis uiuerẽt:familiasq; cũseruarẽt Hinc & ab octauia familia ĩ iuliã transla
tus Octauii filius:q possessiuo ac noĩatiuo cognominatus est Octauianus
ubi. C. Iulius cæsar noĩe agnomineq; adoptantis diceret & ex æmyliis in
Cornelios adoptiõe traductus ẽ adoptiuus. P. Scipio dictꝰ:ubi priꝰ Emy-
liu esset:quod retinẽs cognomẽto uocabat Emylianus. Tantũ patres filiis
qtũ natura debeat tantũ iis læti sunt qtũ eos nõ forma potius:q̃ uirtute pre
claros intelligũt:nec iuribꝰ magis:oĩq; corporis dexteritate:q̃ modestia cõ
tinentia:oĩq; mentis ac animi tempera mẽto. Illo.n. & leuissima bona sũt
uixq; bonoꝝ nominibus digna:interdũq; plerisq; cõmunia bælluis:q̃ uel
cito corruant uel minima utilitatẽ afferãt. Hæc aũt q̃ ad animi splẽdorẽ at
tinent:eiusmodi certe sũt existimãda:ut cũ nullo ualeat cõparari ornamẽto:
ut Hieronymus ait. Q uid enĩ iste ꝓfuturus est color. quo lilia purpurãq;
uincis:& te ꝑstas polydorum. Hyacinthũ Narcissũ. Hypolitũ:Hilã & Gani
medẽ. Q uid iste decor adiumẽti daturus ẽ:Q uod phœbeus possis Cupi
dineusq; dici. Q uid cõfert ad æternitatẽ:certe nihil. Cũ nõ multo post ue-
nustas oris:læuisq; cutis sit a pilis deformiq; squalore obsidenda:exq; par-
do iã incipias ursus fieri. Nã (ut Basylius docet) plus obest longe species q̃
flosculoꝝ instar:a mane ad uesperũ concidit q̃ conducat. Accedat robur:&
mẽbroꝝ interdioꝝq; ꝑstãtia:quæ nobis te dicat Eacide similẽ:aut Hecto-
aut Furiũ referat. aut Camilliũ aut eorũ aliquẽ:cuius tanta uis fuit prælíis.
Q uid hæc uires afferunt uitæ nostræ subsidii:qđ agiles fuimus iuuenes:
Agiliore Simiæ. Celeriores corui atq; damæ:qđ robusti:robustiores ele-
phantes:qđ fortes aĩosi:fortiores aĩostoresq; leones. At quid tandẽ:uel su-
peremus hisce laudibus aĩantia cũcta. quod homines cædimus. carpimus
uincimus:in prædam eorum res uertimus. Istud est:quod uelĩ nos memi-
nisse: quod quidem est ab omni humanitate alienum. Discimus hoc pacto
Martiales fieri. Iaphytas & centauros imitari gloriam militarem nobis q̃re
re Q uousq; tandem hæ uires:hoc robur:hæc ualẽtia nos comitatur:q̃ diu
stabilia hæc sunt:nullam profecto solidam habẽt sedem. Nullibi firma di-
ci solent. Nunc intemperies hæc aeris uerbera:ut Aurelius inbiit. nunc in
ordinatus cruciat uiuẽdi modus:ut ait Seneca:Nũc nimiꝰ labor:nũc otiũ
nunc cibus inmodestus. nunc libido intemperata:ut Theofrastus dicit:eri

piunt hæc munera:Desint ea incōmoda:nō est ætatis defutura canices at-
q; rubiao:qui corrodat quasi reneatas uestes nostra curpora:ut uerbis utar
Gregorii.mēbraq; penitus consumat eneruata:& enodata.ut Ambrosiāo
utar sermone.Prudentia uero:æquitas religio.fides. sanctimonia cætera-
q; huiusmodi:neq; his:nec aliis debilitantur importunitatibus:semper du
rant:assidue sunt meliora:firmiora magis inconcussa.Quamobrē mi sua
uissime fili:ne te prosternas ulli fortunæ impetu ne te subiicias ullis uolu-
ptatū blandimētis.ne te abiicias ulla rerum mūdanarū desperationē.Cur
finxit Homerus poeta clarissimus:Ulissem in Siculo pelago in Sirenū can
tus incidisse:ac sese malo nauis alligasse apertis auribus:cæteros autem nau
tas & uinctos esse uoluisse & obturatis articulis:nisi quod illaꝝ audentes cā
tus sese in pontum proiicere nequiret:Erant autem sirenes mulieres libidi
nibus deditæ:quæ solebant illinc transeuntes ad oblectationes incestas tra
ctos perdere malum autem ratio erat:cui se uir bonus deuinci:ne se proii-
cias in uoluptatum pelagus:sed audiat iucunditatem inanē illam sciatq; nō
solum a se propulsare ac execrari:sed in aliis:qui suæ sunt commissi uigilie
castigare tam acriter & oportune:ut summergi non possint.Omnes ut Te
rentianum illud declarat procline a labore ad libidinem corruūt:cum Ari-
stotelis arbitrio passus:passio deterreat omnia natura quidem animantia
doloremq; fugentur at uoluptas alliciat:& in suam facillime redigat pote-
statem.Succurunt in ordine mensæ bacchanales illæ.Sardanapeleaq; con
dimenta conuiuiaq; Neronta:quæ iuuenum mentes cogunt furere suiq; ñ
esse compotes.Tu uero abstine mero.Abstine ab iis odoribusq; quos ex a
rabum deuehunt siluis ex Damasco Cipro:Creta:quibus operosa con sul-
uit saties.& ut Socrates admonui paucis minimisq; naturam esse contentā
ede.ut uiuas:nec uiuendum esse tibi ut comedas arbitrare.sed ut discas:ut
sapias:ut assidue te uirtutibus exerceas Nec tibi Pithagoricum illud exci-
dat:iuuentibus tam diu tacendum esse:ꝗ diu didicerint loqui bene silendo
ac audiendo.Tuæ uero modeste quidem exercendo:quæ audiuntur:at de
mum docendo:quæ audita fuere simul & exercitata.Quid insolentius:ut
Plato uoluit:ꝗ loqui uelle:ubi sermonis non est ratio:Succurrat autem il-
lud.Agesilai non esse tam indecoram in adolescente uultus turpitudinem:
ꝗ alicuius motus:aut gestus: incontinentia.Mendaciorum consuetudinē
ex qua uanitas oritur:quā uoluit.Tullius oblectationē esse mentiendi:pro
hibet omnis philosophorū scola.His nihil addi posse præceptis duco pa-
tnis:qbꝰ mea ĩ te admonēdo caritas exprimatꝰ:nisi ut sis religiōis amicissi
mꝰ:fidei obseruātissimꝰ:ut dei possis:& hoīm amicissimꝰ existīari.Quis
enī q deū nō coluerit:nō omni opa īdustriaq; sit ueneratꝰ qcꝗ poterit ĩ uita
cōseq:uñ uir magnꝰ appeletꝰ.ĩ quo religio ñ ē:ut Crysostomꝰ iqt:ĩ eo nihil
eē pōt laude dignū.at fides ꝗ cōtiet q̄da ꝓmissoꝝ obseruatio nisi cōstātissie ī

guli seruē more cogit hoīem euanescere:nec īter hoīes qcq̄ existimari. Fac īgit̄ mi fili:ne qcq̄ ex his ꝑtermittas:neu magis haberi uelis:q̄ cē bon⁹. Fucat⁹.n.color & simulata quæq; delabūt̄. Vera semp bona pmanēt:& uiuos exornāt:& mortuis uitā parāt. Carissimus nobis es:at multo)ut ait T ulli⁹ eris carior:si meos n̄ asp̄nabere modit⁹. Bene uale. Ex Medio.x.kal.Febru.

Sinonima paternalis.

Ego te ad uirtutem hortor.
Cupio te fieri meliorem.
Amplectare si me audias uirtutem omnem.
Nihilo: mihi magis gratificabere:q̄ si laudi oēm operā adhibebis:
T ūc mihi multo iucūdior fies:cū uidebo te nulli plus q̄ glorie uacar̄ studio
Nihil magis desiderio:q̄ tuæ uirtutis famam.
Facut ingenii tui uiuacitatem.cum omni coniungas laude.
Nil decet te magis mi fili q̄ ut tuis te maioribus reddas nō inferiorem.
Cum omnes debeant se modestissimos exhibere:tū multo tu magis in quē omnem sunt oculi conuersi.
Peto abs te in primis hoc:ut te studiosissimū litteraꝝ efficias.
Si bonis te moribus dedicaris:tam ibcredibili nos afficies uoluptate:ut ad cumulum addi quæat nihil.
Viuum me diutius optabis:ubi te uirtutibus totum dediderís:
Vt sis excellenti laude præditus omnem exerceo curam.
T uncme fœlicem existimabo:cum ea te gratia uidebo præstantem quæ te numeret inter claros.

Titulus.xxiiii.

Maternalis familiaris.

Vpio te mi fili:ad nos redire incolumē,Sed ut id cito fiat:te uæhe-
c mētius oro:ut uiuā. Nā sine te uita mihi fit iniucūda, Debes tu quoq; labores mihi meos cōpensare qbus sum diutius ī te pariēdo.educādo.nutriēdoq; defatigata. Q uæ aūt ē cōpēsatio mihi uel carior:uel optatior q̄ ut te uideā:audiā amplectar. Pater tuus uir ē.nec eo te aluit dolore ac cura qbus ego sempq; anxia tuæ ualitudīs. Propterea is te destinat studiorū laboribus. Ego te mali uiuū beneq; ualentē apud nos eē:q̄ istic litterarissimū in piculo ualitudinis. Scio qd desit apud exteros filio meo . Vbi mollia:q̄ hic tibi pare sū solita. Vbi ciboꝝ iucūditas:ubi otium:istic laboras(ut aiūt)sp. Q uid tibi q̄ris mi fili.nū Herculis Theseiue labores, Q uid tū:ut moriaris:uelut illi iuuenes obierūt.redi ad nos te rogo:nec patrē seuerū audias & crudelē. Ita fac & cito. Beue uale. Ex Mediolano.ix.kal. Februarias.

Maternalis familiarissima.

a Vdio te mi Fili:aliquam diu aduersa ualitudine laborasse nunc autem conualuisse. Me miseram in hūc usq; diē:ea de re nihil mi-

hi significatum est.cura per deum ĩmortalẽ tuã ualitudinẽ diligẽter si mea non tibi minus est seruãda uita:q̃ tua. Tuus enĩ interitus sine meo nõ ꝓcederet. Scis q̃ te amẽ anime mi. q̃ cupiã te mihi superstitẽ ac tuis oĩbus: si nocet studiũ tibi: desere qcquid obest:& te mihi serua sanum & fac ut te cito uideam. Vale. Ex mediolano. viii. calendas Februarias.

Maternalis Grauis:

f Cio te mi dulcissime fili nõ latere nihil usq̃ te matri tuæ carius esse posse. Nõ enĩ ab re fictũ a poetis phibẽt Cererẽ tam curiose Per sephonẽ filiã inqrere solitã: cũ per uniuersam Siciliã clamaret ĩ triuiis. Q d si de filia tã fuit diligẽs mater: qd est cẽsendũ de filio matrẽ cogitare. Docet enĩ Aristoteles: cur filio magis afficiatur: q̃ filiæ genitrix: qm̃ cũ ĩualida sit mulier: sese adiuuare: plus cũ diligat: a quo plus speret adiuuari. Cũ aũt natũ non nesciat: patris hæredem fore: qui domũ regat: q̃nquidẽ uir (qui iunior uxore solet esse moriturũ etiã celeriꝰ ocius) in eo se totã cõponit:& ab eo sic pendet: ut cũ eius incolumitate: suã quoq; incolumitatẽ uidet esse cõiũctã: Ad hæc aũt: ut plato uoluit: nõ minus ad ꝓcreandũ maternũ concurrit semen: q̃ patriũ: ut Deucalionẽ & Pirrham cõiuges admonuisse dicitur Themis: lapides. hoc ẽ matris ossa post se iacerẽt: ut Ouidius post diluuiũ ꝓsecutus ẽ ingens:& maribus nudas ostẽdit pirrha puellas: Quid qđ plus sibi ex matre sumũt pignora q̃ ex patre. Nã ab eo ꝓdeũt sola sæminaria: ab hac aũt non originẽ habẽt modo sed fouentur. sed sanguine: carne: spiritu: neruisq; cõglobãtur. sed educantur in laboribus & ærumnis interdũ plurimis: ut Bernardus inquit: Amat eos igĩ mater plurimũ: ut uel in minimis cognosci bestiolis potest & angiĩ eoꝝ causa uæhemẽtius: ut & illud ẽ Linis ut gallina suos pullos fouet anxia: miluus ne ꝑmat acrius:& animo absentibus filiis nũq̃ cõgescit: quare comica sñia scriptũ est ꝑstare: ut eueniunt hoĩbus q̃ cõiuges suspicantur: q̃ q̃ matres: cũ cõiuges de illaꝝ uoluptate sint zelotipæ: ne cũ aliis gaudeãt fœminis: matres uero de discriminibus meticulosæ: ne filiis ulla inciderint aduersa. Nũc me ꝑmũt de te insõnia mi fili: ut illud Virgilianũ de Didone mihi accidat: Anna soror q̃ me insõnia terrẽt: Nunc ne incideris in itinere in latrones: aut in urbe factiosa in animicicias aut inter disceptandũ in rixas & a cõtumeliis:& cõuiciis ad uulnera conueneris: dubito: uereor. timeo discrutior. Scio q̃ magno sis: animo: q̃ alta mẽte: q̃q; per ætatẽ forte ꝓuoceris. Ne quem ledas: neu ledaris ab ullo: assidue agito. Ve matri omnium infœlicissime quid esset prius optandum: aut qd potius non optando periculo: egrotationis atq; mortis. q̃ ut tibi quicq̃ sinistri. quod auertat summus iupiter. accideret. Viue sic igĩ apud exteros mi fili. ut te memineris istic solum sine parentibus sine agnatis & cognatis. sine ꝓpinquis esse ullis. ut te manchum iudices. ut tibi semper metuas: ut possis saluus ad me redire. Cura dũtaxat studia quoꝗ te cau a istuc seceris pa-

ter misit. Cura si potes sine piculo uitæ sin id nequis: uitæ in primis cõsule litteras desere. Satis erit patrimonii. Satis maternæ dotis. Non audis quottidie dei seruos improbare ĩ multis multas litteras: Viue simpliciter ac religiose: deo te quottidie cõmenda. Vtere dei seruorꝝ familiaritate. A cõuentibus & scolariũ cœtu absis. ualitudinẽ semper cura. Bene uale. ex Mediolano. vii. calendas Februarias. Sinonima Maternalia.

Caue tuæ uitæ mi fili:
Fac per deum ne tuam ualitudinem negligas.
Esto de te fili curiosus.
Succurre anxietati meæ: quam de te capio:
Sum de tua ualitudine semper suspecta.
Nihil plus appeto q̃ semper de te quicq̃ audire.
Te mihi serua mi fili diligenter.
Euitato rixas contumelias & conuitia:
Si sanus ad me redis satis te litterarꝝ hausisse ducam.
Sum assidue de te in ambiguo: ne quid tibi accidat.
Si me uiuam esse uis fac ut tibi omnia pro arbitrio sint meo.
Quod a superis die noctuq; opto. ꝓuiste sp ut omnia tibi bene succedant.
In omni re tua deum aduoca tutorem atq; defensorem.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis.
Audi me fili & cum ualitudine cito ad me regredere.
Tam te doctũ nõ expecto q̃ pater modo bene ualeas & oti⁹ huc reuertaris
Queris qd primũ abs te uelim. ut a piculis caueas quid secundum ut ualeas quid tertium ut redeas. Titulus. xxv.

Filialis Familiaris

e T si scio pr. optĩe nihil te mihi cõsuluisse. qd ñ sit oraculo Apollis ueri⁹ duxi tñ mearꝝ eẽ priũ: ad ea. q̃ scripsisti ñ nihil respõderẽ. Accepi oĩs tuas admõitiões cã ĩ sñiam ĩ q̃ ꝑlate sũt Quid eñĩ ẽẽserẽ possũ de me pr̃m ñ ĩtelligerẽ lõge meli⁹. q̃ mihi p ætatẽ liceat. Nõ ab re ĩgt Aristoteles ñ eẽ iuuenẽ moralis disciplinæ auditorẽ idoneũ cũ uiderit iuuẽtuti rationẽ ad degẽdã uitã aut nullã: aut puã eẽ. sed tua pceptio ñ solũ parissia sit mihi uia: ut a uitiis abstineã. sed ad capescẽdã uirtutẽ assidu⁹ stiul⁹ audiã ut iubes lrãꝝ doctores: nec curabo m̃us. ut agesila⁹ ĩstituit. eẽ philosoph⁹ q̃ scire phiam. Assequor enĩ cõiectura sine moribus lrãs ꝓdesse parꝝ. plurimũ ãt uel sine lrĩs bonos mores. Si qd ĩterdũ erraui tu familiaritatib⁹ a scribe pessimis. Nã ut apd̃ hieronymũ illd̃ apostoli repiẽ qd̃ ẽ a poeta usurpatũ Greco. Deprauãt bonos mores colloq̃a mala uale ex Me. vi. klen. Febas

Filialis Familiarissima.

n On nescio q̃ te cruciet mr̃ pientissia qd̃ istic absim ĩ urbeq; uersere factiosa. uereris assidue. ne qd q nolis accidat. laborarẽ ãt me mirũ doles. sed

ne te maceria mī: nullo sū ī discrīe. At neq; labor ē ull⁹: ī cōmilitōes studio rū e: ubi nulla sit: nisi de uirtute disceptatio: sed nec ea cōcertationis instar. Cōmentamur de rebus honestissimis q; doctus loquit̄: palmā refert, hoc est gloriā apud eos q nos audiunt: spero aūt uos me q̄ primū reditur ū: at ea laude cōfirmatū: q̄ pater optet. Interea tu non negliges: ad me sæpe de tuo patrisq; statu deq; nostro⁊ ualitudine quicq̄ ad me scribere. Vale ex medio lano. y. calendas Februarias. Filialis Grauis.

Vita paucis es cōplexus pater optime: nec pauciora mater est pien m . tissima psecuta quibus si nū obtēperarē: ferre⁹ sim: & ut apud Virgilium illud est: aut duris de cautibus ortus: aut inter harcanas tygres enutrit⁹. Ad matris cōsilia (q̄ omnia in mea curāda ualitudīe: sita sūt) non multa respondi: ne magis corporis ualitudine q̄ in mentis sanitate q̄renda uidear attentus esse: tñ hanc nllo cōficiam dolore: post īgenii studia: doctrinæq; pcepta uis mea oīs ī ualitudine sinceritateq; mēbro⁊ cōstituet̄ Ad ea uero q̄ cumulatissime sūt abs te scripta: qd respōdeā ald: nisi q ea sū uolūtate ut nihil negligā: qd tu mihi suādū decreuisti: erraui qñq; fateor: pateq; : qd apd Terēnū legit̄ p peccato maxio paululū supplicii satis fuit sed neq; nimia īdulgētia: ut hieronymus īqt me tibi pditū esse ducas: nec ppterea qd aliqñ pepceris uitge filiū odisti: nā iis sū parētibus ort⁹ ut ab iis nequeā eē degener. Habui te genitorē: cui⁹ seīaria sint ī me cōiecta natura. habeo te pceplorē: cuius assistue īstitutiōe ñ possim usq; ertate. Te ducē seqr. Te uexillifero⁊ audiā tui herebo uestigiis ut uoluptates. pēmitā cupis āu eas admisi ut deserā libidīes iubes an ex mecū htāt. mirāt̄ certe hic multi ut ī tā tēeris ānisī a lasciuie īpudicicicia oīq; alien⁹ imūditia: sed nihil mihi eius mōi mirabile fit. nā ut illd crisp⁹ recte īqt. ubi ītēderis īgeniū ualet nec ge- q̄ tā difficile factū ē (ut Terēti⁹ ait) qd uolñ facile ñ fiat. Decer̄ dicis (cū erare sit hi⁹ ætatis) erubescer̄ uiros grauis. pēterq; peccati: qd Cato laudabat Verū multo pclari⁹ duco nullā subeē cām erubescēdi. si ñ peccat̄: nihil faci. li⁹ ait plato q̄ scdm uirtutē uiuere. teneo mēoria qd apd Plutarchū legi. Peryādrū dixisse corīthiū: īuci. q scdm naturā uiuat: nitiū fieri difficilimū. Id ego sū aliqñ ī multis uel meo⁊ studio⁊ familiarissimis expt⁹ q cū ī plutco solerēt bōis artib⁹ uacar̄ qetissīe. Puellar⁊ a morib⁹ iter mille discrimīa diei noctisq; iactabāt: nec tā erāt pri sedati dolores q̄ cōcurrebāt cōtiuo plures. hor⁊ cō bñ rursus iteq; rimabar uita ac more cōperiebā: plus eē difficultatis ī uoluptate: q̄ curar⁊ laborisq; fuerit unq̄ ī litteris cōsecuti Ab his didici. uel ī maxīs negotiis otiosissīe uiuer̄ uel ī meis (q̄s diligo) curis liberīe nimirū (ut scipio dicer̄ solebat) nūq̄ min⁹ uel sol⁹ sū. uel otios⁹. q̄ cū sol⁹ aut otiosus. Alloquor eos a qb⁹ tu pater ceteriq; didicerūt omnes bōi. Cum his de uita mihi tenenda commentor. Hi mihi ante oculos & illos ponunt: quos ut pestiferam cuitem lucem qui claris maioribus degenerarunt Cicerone

ac Hortensio.& illos: qui clariores atauis uirtute facti sunt. quos imitor. inter hos pceptores philosophos & pientissimos tu quoq multa disseris elegantissime pater: quibus pro uita uirili studiosius parebo. Vale ex mediolano. iiii. calendas Februarias

Sinonima Filialia.

Parebo tibi pater q̄tum in me erit.
Nihil ex iis negligam quæ iussisti mater.
Quod uos mihi parentes præcepistis: omne exequar nixu.
Præcepta tua tam mihi sunt o pater iucunda: caraque: q̄ quodmaxime.
Iubere uos modo parentes cro erga uos obsequiosissimus.
Ea parebo tibi pater mente: ut cognoscas q̄ te amem.
Quid poteris edicere mihi pater: quod non teneam.
Pluris tuam admonitionem facio pater: q̄ quicquid muneris in me quisq̄ uel maximus princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.
In mente semper habeo fidissima quæ mihi præcipis.
Tam unq̄ a tuis de me diuertam institutis: q̄ a deo diuertere potest pietas.
Non philosophum te solum in hisce monitionibns uideor audire mi pater: sed numen quasi quoddam cælitus ad me missum.
Cumulatissime dixisti multa mi pater: ex media quidē ablata philosophia
Tantum me satisfacere mihi posse rear: q̄tum præceptis institutisq de me tui: o pater satis fecero:

Titulus. xxvi.

Seruilis familiaris.

m Eum officium omne in obtēperando seruiendoq situm esse dbere satis iam dudū intellexi. Nec iccirco tuas imperatorias expectaui litteras. ut nō fuerim ultro litteris occursurus: si peruenire fas fuisset. At cū tuum sit iubere: scireq quid iubeas. ut demosthenes dixit: meum autem arcana principis non inquirere. at cū iuberet: nusq̄ refragari: tacui: expectauiq diem designanda: interq tenendū: Nunc pcepisti: ad diē cōstitutā essemus in castris: dieq cōstituisti: pdam es pollicitus: animādoq ad arma (ut ita dixerim(alliexisti mētes nostras. Pro me duxi respondēdū me tā esse tuum: ut si uitā centies in rebus āmiserim tuis. nihil me censeam meū amisisse. Nā si me seruū habes: si me ales si me tueris. statuq auges: quid est meū illud quod abs te nō habeā: tibi non debeam: Satis est mihi pdæ: satis muneris: satis gloriæ: si rem egero tibi non ingratam: q te semper nos omnes tā gratū bñficiūq præstitisti. Bene uale. ex mediolāo. iii. calen: Fabruarias.

Seruilis familiarissima.

q Vod meā laudes fidē ac taciturnitatē mi here: tuā hūanitatē decet: nō q̄rit mea fuitus: q̄ (ut Terentianū illud est) mihi apud te semp fuit: & iusta & clemens. Accepi semper abs te plura q̄ sim meritus.

quod tuae munificentiae fuit officiũ:nõ officii mei donũ. At quod praecipias aciubeas:ut sim tuis in rebus(quae hic agunt̃)q̃ cautissimus:atq; unice diligens.fiet:nihil ab me obmittet̃ quod meaꝝ sit uiriũ. Tu modo uide ut istinc oĩa huc concurrãt ad rem efficiendã:ut pro filio non desinit libri nec amictus. Praediis adhibe curã:reditusq; fructuum ad te referam. Vale. Ex Mediolano pridie kalendas Februarias.

Seruilis Grauis.

N oĩ mea uiuendi cupiditate praecipuũ a superis mihi munus hoc
i semp supplicaui:ut scirẽ possemq; sine fraude ac dolis hero sic obedire.ut fidelẽ me posset seruũ illum appellare:cui gratulat̃ uerbis christianis dominus:quod sup pauca fuerit fidelis:pmittitq; sup multa se illum cõstituturũ:nec eius unq̃ similẽ dicere:ad quẽ seruo neq̃ inqt Saluator. Quoniã eũ conseruoꝝ misertũ nõ esset:& quẽ iussit in tenebras uinctum cõiici. Quid.n.sunt ĩ hoc hoĩes orbe nisi qsq; suã norit teneatq; mensuram:& ut apud Horatiũ legit̃:sorte sua cõtentus qsq; uiuat:nec Epithiabos:nec iugũ caballus optet: Terẽtius ipse fuisse legit̃ Lucani Terẽtii seruus:a quo qa & fidelis foret:& ingenio nõ tardiore:pceptoribus litterariis cõmẽdat⁹ heri diligẽtia liberalitateq; magnũ euasit in uirũ:atq; clarũ. At Esopus pariter seruus fuit. Quid de Ciceronis Scipionũq; seruis:q qdẽ oẽs liberaliter educati nõ uernarũ nõ Atriẽsium locis educati sunt:sed p filiis. Hãc ego munificentiã abs te cõsecutus sum here mi optime:ut iam aeque ac libertus possim agere.negociari:pprias habere.fortunas:nec iuris seueritati subiectus sibi quaerã:quae laboribus nãciscor meis:qd possim iussu efficere:quod nõ debeã. Sũt q putãt indignũ:sibi adominis officia cõmemorari:ut Sosias inqt ille. Istec cõmemoratio q̃si exprobratio est ĩmemoris erga me beneficii:malũ certe hoĩum genus:cũ sine has ego memoria nolim uiuus esse. Quid.n.me minus ingratũ iis:q de me sunt optĩe meriti:ut Ambrosius admonet:esse faciet:q̃ si habeã in memoria semp illius in me beneficia. Tunc & meã ante oculos cõditionẽ habeo:nec me fugit.qs essem prius quẽ herus me tot affecisset muneribus. Tolero si qd durius uidet̃ ĩ uita. Dño maiores ago(& si possum)refero gratias:si qd cõtingit melius:idipsum ab Homero didici eũ tu me ab ineuntibus ãnis:here mi opĩe ĩbui bonis artibus latine Graeceq; curasti:ut is optimus merear dici seruus:q seruit officiose ac spõte. Nõ ego igit̃ coactus ad ea puocor q̃ tu iubes sed ultro & cũ aliquẽ adiicis stimulũ:aequo spõte currẽti chalcar adiũgis. Nihil est tã asperũ:durũ & cũ piculo:quod mihi leuissimũ esse nõ uideat̃:mõ pte faciã. Haec.n.ossa:hi nerui:hic sanguis:hic spiritus:haec demũ oĩa:qbus uegetor.alor.uiuo sentio.sapioq; fortasse(aut nõ oĩno insipio)tua sunt oĩa tibi dedita:tibi dedicata:seruitque obligatione deuincta & obnoxia. Tuũ est ĩperando munus. Ab me attinet audire tm̃:q̃ iusseris:at cõtinuo quod in me fuerit:exequi:& ut illo utar Vir

gilia no:tuus ẽ nii dñe ꝙ optas.explorare labor:mihi iussa capescere fas est. Tu me pascis. Tu me uiuũ tueris. A te mea pẽdet salus tuæ uoluptatis tuæ uitæ. Tuæ laudis par est mea. Si tu bene:ualeo qdẽ bñ. Vbi angeris & maceratis:& affligeris oĩs tuus uel luctus uel mœror:uel gemit⁹ ad me attinet. In q̃ tu fatoꝝ sede uersaris:ea ẽ cõmunissima mihi: Quid ſuo cũ dño.quid hoĩ cũ deo. Nã tu quoq; meus es in terris deus. Te ĩstar adoro nũinis. Neq; te magis iratũ metuo:q̃ Iouis fulmen:nec magis placatũ lætor:q̃ cũ oẽs superos fautores mihi duco. Accepi aũt cõditionẽ p litteras abs te missam ea frõte:q̃ Domitianus legit͂ spectasse Thymelẽ derisorẽq; latinũ: apud Martialẽ:apud Iuppiter a Marone fert͂ subrisisse ueneri:quo uultu serenat tẽpestates:q̃q̃ satis est ĩpar similitudo. Ad ea q̃ mãdasti:sic me accingã:ut ĩtelligas:nihil me facere pluris:quã si pareo tuis de me ĩstitutis. Nũq̃ ĩuenies me min⁹ uel ꝑnũ uel ꝓmptũ ĩ rẽ tuã:q̃ cũ ago meã ꝓpriã. Quod me ãt admones:a tuo cauẽã filio:ne qd deterat tibi de re tua:domi sũ. Nõ me fallet:nec allicẽt in sñiam suã:ubi tecũ nõ senserit. Frustra laborabit:uel pollicitando uel terrẽdo quod dicis. Nec.n.factus sũ puer q nucibus inducar:nec auis:q̃ terreat. Bene uale. Ex Mediolano kalendis Februariis.

Sinonima seruilia.

Parcbo tibi per libenter.
Vt iussisti faciam here.
Nihil cx iis præcepisti prætermittam.
Ero in obediendo & nunc & semper paratissimus.
Habes seruũ in te me domine fidelissimum.
Quæ tua causa cõmittitur mihi:eam abs te geri censeto.
Tam tibi debeo here mi:ut assidue in soluendo uersatus tuis de me meritis nequeam satisfacere.
Nulla res iucundior mihi esse põt:q̃ si tibi obsequor ut cupis.
Modo tibi seruiam lætus sum.
Nõ mutẽ meã cũ ullo primate conditionẽ dũ tibi rem gratã efficiã.
qd ẽẽ mihi ualet ĩ uita iucũdi⁹:q̃ si mea cũ ĩdustria gratificor dño tibi meo.
Fac quod malis de me periculum:inuenies seruum nullũ unq̃ fuisse sui heri obseruantiorem:q̃ eo sum tuus.
Abhorreo ab oĩ seruoꝝ ignauia:cũ re tua studeo fidei ac uigilantiæ.
Nihil esse duco magis meum q̃ si tibi obedio.
In hoc est mea oĩs deposita uiuendi ratio:ut q tuus sum abs te pendeam & fide sim erga te diligẽtissima. Titulus.xxvii.

Clientalis familiaris.

f I uelim(ut in tuã clientelã traducus sum)meis in te officiis satisfacere:nec ingenio satis nihil sit hoc exilli:nec oratione hac ieiuna nec uiribus huius corpusculi mãchis. Nã(ut Cicero perpulchre docet)seruorũ

loco successerūt apud priscos cliētes in patronos:nec iniuria. Quod.n. est
officiū dominorꝫ in seruos:idē & multo qdē maius patronorꝫ in .cliētes ex
tat.Debēt cliētibus.Patroni tutelā.defensionē:auctoritatē.gratiā(ut Plato
cōstituit)quod prius apud lacædemonos instituerat Licurgus. debēt deni
qꝫ cibū si clientes nō habeāt.Quāobrem iure optimo Iuuenalis sue tempe
statis patronos improbat dicens.Vestibulis abeunt ueteres fessiqꝫ clientes:
uotaqꝫ deponūt:q̄q̄ longissima cenæ.Quare cū tuus iamdudū sim cliens:
te nūc patronū oro primū:ut mihi crebro iubeas:nō secus:ac seruo:mox ut
rem meā(de qua sæpius ad te scripsi tuearis:adiuues.dirigas:nihil omittas
quod ad defensionē attineat causæ:Quod & scio te penitus:uel mereticen
te euraturū magnitudini tamen tuorꝫ occurri negociorꝫ:ne quando mino-
ra maioribus cedāt.Scis:q̄ me coquat res ipsa.q̄qꝫ me curiosum oporteat cē
Aene Vale.Ex Mediolano.iiii.Nonas Februarii.

Clientalis familiarissima.

Go tuus sū cliens:tu patronns es meus.Nihil meū est qd ad te nō p
e tineat.Agit ut n̄ nescis istic mea cā de iis pdiis:q̄ iure posco heredi-
tario.Exerce p ingenii tui doctrinæqꝫ pstātia quod uoluere iuriscō
sulti patronatus ius esse.Vt.n.creatus abs te censeo qn̄ me in clientelā apmi
sisti:sic mihi nō cōsiliū debes solū:sed fauorē ac auxiliū.Fac ut ocā itelligāt
ꝙ eū te mihi pstitisti:quē solitus es hactenus reliquis pstare cliētibus.Nulli
enī cedo beniuolētia in re singulari:ac incōcussa fide. Sunt alii fortasse tibi
cliētes ditiores meliores corpore:nobiliores genere.at nullus amātior. Ex
Mediolano tertio nonas Februarias. Clientalis Grauis.

Vm cliētes haberet Siculos Cicero:dicebat se n̄ minore.Si canos se
e q fauore debere q̄ romāos:cū cliētelæ iter pria potissimaqꝫ fortūæ
bona solerēt nūcrari.Alchbiades āt ille tātus uir:& ipator:n̄ existia
uit cōtra legē fieri:si cū ipio cliētes Focaces tuerēt.At Mylciades i Lemnū:
lesbūqꝫ idē factitasse phibet.Quis.n.uir bon⁹ n̄ amet cliētes: quos uideri
se paratos n̄ minus q̄ filios.Quid si filii nōnūq̄ deserūt ea tēpestate pīes:q̄
deberēt i eos eē nictiores & caritatis pleniores.at cliētes iucti sūt nūq̄ patro
nos dereliqsse:Quare iā trito dicūt:illd Aschlepiadeū:filiū da mihi bonū:
seruūqꝫ fidelē:cliētē semp ego reddā optimū.Itaqꝫ cū Rome iucti fuerīt sui
mali sediciosi factiosi:a cliētib⁹ ē adiuta respu.Societati sūma debet fides:
multo cliētelæ maior.Nā ad tps iterdū socii:ppetui sunt cliētes. Socios nō
nūq̄ eos iūgim⁹:q hostes aliqn̄ fuerint.ut & apud Græcos:& apud latinos
legimus plurimos.At cliētes nūq̄ asciuim⁹ nobis:nisi quorꝫ & cognita fuis
set ergo nos bniuolētia.fides ac deuotio:& quos itellexerimus nostrū assi-
due studiosos.Itaqꝫ cū mea iamdudū familia sit omnis in cliētelam tradu-
cta tuæ domus:ut a uestra & salute & fortuna . pendeat & salus & fortuna
nostra quod primum est : cupimus ut exerceas in nobis ius patronatus

iubeasq; uel maxĩa cuncta qbus nostras intelligas ptes exerceri posse.ut intelligas:q̄ & tui simus.& cupiamus in rebus tuis operã nostrã exhibere. Deinde uero cũ mea isstic agat nõ mediocris causa:sed qua nõ parũ angor atq; affligor cupio ut patronus es ita me sic adiuues & tueatis nõ me latet q̃ ualeas apud principẽ istũ:& auctoritate & gratia qualisq; soleas in amicorum esse causis. Praeterea quod debes cliente patronus adiuuare. Fac supra q̃ debes.quod potes.nec primittas me fraudari cuiusq̃ nequicia. Malus est:cum quo agit mea cã.sed longe peior est praetor urbanus.qui pecunia corruptꝰ nõ aduocati minus officio fungitur q̃ arbitri. Rem habes.eã adiuua. Vale. Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Sinonima Clientalia.

Adiuua me clientelem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium.qui tuus sum cliens.
Omnis clientela in tui est patroni manu:
Quis meã suscipiat causam:nisi tu patronus:
Abs te pendet mei clientis spes omnis.
Patronatus officium abs te postulo.
Faciens rem patrono dignissimã.si me clientẽ nõ deseres:
Quid potest ab ullo certius & officiosius sperari:q̃ ab eo qui patronus est ut tu meus officium clientelae debitum.
Ois mea spes in te sita manet.q clienti mihi patrocinium debes:
Nequeo mihi hac in cã desperare:cum sis mihi patronus.
Tu solum metum hac in re totum adimis.cuius sum cliens.
Quid potest a tanto patrono quantus es contingere mihi nõ optato.
Facies tu certo scio in me quod patronum decet in clientem.
Hoc abs te postulo:ne te patronũ esse meum sis oblitus.
Quaeso ut solita in caeteros:sis etiam in me clientem diligẽtia.
Cũ exercueris curã in hac re tuam ocnreris in cliẽtem officio functus.
Cõmendo me clientẽ fidelissimũ tibi patrono diligẽtissimo.

Titulus.xxviii.

Disciplinalis Familiaris.

Amdudũ p̃ceptor mi doctissime cupiebã te corã affari: & ut illud
1 est Maronis Veras audire & reddere uoces. At postq̃ id nõdũ per locorũ interualla potui conseq;p litteras p̃sequar:nec longiorẽ tpis inter capedinẽ:in hãc sitim extinguendã admittã. Sunt q dicant:nõ esse latine dictũ perpetuitatẽ cum Cicero utatur hoc in officiis uocabulo neq; probent a causidicis nullitatem dici processus:cum tamen nullã esse rem. iuriscõsulti uetustissimi dixerint. Quid hic sentias expecto. Genitorem. genitricem:natũ gnatãq; tnõ dicendũ affirmãt alii:sed patrem matrẽ:filium:ac filiam. Alii uero nõ esse minimorũ titulos ut dicant egregii:aut singulares.

Alii uæhementius improbãt:si qs famosus aut gloriosus appellet. Quæ aũt coniunctionẽ:nõ nisi breuitate punctoꝝ scribi posse latine asserũt atq; relationẽ expressẽ. Idẽ tidem q̃ & quod differenter a relationibus: & cũ coniunctionem a præpositiõe & pleraq; talia. Ego tuæ imitationis cupidissimus:a cuius scola(tanq̃ a platonica pendeo)tuã in his singulis sñiam expecto. Malo enim erare tecum)ut Actici dicebãt cum Platone q̃ cum reliquis bene sentire. Vale Ex Mediolano Nonis Februariis.

Disciplinalis familiarissima.

q Væero abs te præceptor humanissime:ut Gazophilatium ex prias quo differat a Thesauro:an idẽ sit: Quis proprie Architriclinus cẽseatur:quis Choraules. Habemus.n.quosdã hodiernos interpræ- tes rerum & linguarũ pariter ignaros. Quod ei sit urbi nomen:in qua corpus & reliquæ Diui francisci seruant. A qbus fuerint Mediolanũ.& Bergomũ:urbes cõditæ. Quæ sit differentia:inter intra & in. Quæ sint proprie uoces latinæ dictæ rhanarũ:equoꝝ.asinoꝝ bouũ cæterorũq; hmõi. Hæc si declaraueris afficies me uoluptate ĩcredibili. Tu iube ac me ama. Ex Mediolano. viii. Idus Februarii.

Disciplinalis Grauis.

u T illo utar Iuuenalis qui præceptorẽ loco uoluere parentis esse: uiri fuerũt nõ pietate minus gratitudineq; singulari:q̃ innata quadã de litteris bene sentiendi cupiditate.ac assidue quæ didicissent:memoria repetendi. Vt.n.a patribus sumus:sic a præceptoribus bene sumus. Ab iis uiuimus:ab his aũt bene uiuimus. Quid si bñ simul & beate. Quid enim(ut Aurelio placet)aliud est bene:ac beate uiuere:q̃ illa & discere: & tenere:qbus æternitas gloriæ cõparatur At a qbus aliis has emunt mercimonias uiri:q̃ a præceptoribus. Ab his discimus nõ loqui solum:quo a mutis differimus animãtibus ac brutis:sed eloqui:quo nos Cicero cæteris hominibus nos docet antecellere. A prisciano grãmaticem. Beda. Phoca Capro Marcello. Varroneq;:ab Hermagora. Hermogene: Eschine lysia: Demostene. Aristotele. Isocrate. Cicerone. Cathoneq; rhetoricen accipimus:ab Orpheo Musæo. Hesiodo. Homero Pindaro. Aristophane. Euripide. Sophocle. Marone. Ouidio. Horatioq; poeticam:ab Herodoto. Thucidide. Polybio. Plutarcho. Liuio Salustioq; historicã a Seneca. Quintilianoq; declamandi modũ:& ab aliis singulis singula nostris moribus uitæq; necessaria cũ qbus ne dũ cogitemus oĩa modestissime dicamusq; politissime ac plurimũ elimate:ueꝝ etiã faciamus cõsulto. æque. sancte. pie religiose qbus uirtutũ gradibus hinc nobis ab inferioribus ad supiora paramus ascensum: & cũ in terra corpora uiuant:in cælo mẽtes pascant. Nũc igit:cũ te absentem aĩo speculor:atq; nũ secus:ac præsentẽ in tucor:nõ aliũ uidere uideor:q̃ eũ a quo ex nihilo factus sim aliqs. Tu me nõ minus bonos docuisti mores:q̃

bonas artes. nec minus(ut admonuit Lactantius Curasti: ut saperem: q̄ ut scire: Ad te redeo: cū quicq̄ ambigo: a quo utpote peritissimo quærā & uerborum rationes & rerum. Quædam de uerbis dubitamus: melius nec ac latini quarto calendas: an quartū calendas dictum sit. Quid proprie sit eiulatus: quid gemitus: quid singultus qd plāctus. Quæ inter recreare. consolari. leuare. ac reficere sit differentia. Quædā de rebus ipsis. Nū epicuri sententia sit nullo pacto de uoluptate tolerabilis: cū & a Cicerone tātopere dānetur: & ab iis omnibus qui Ciceronem secuti sūt. Quædam de nominibus. Nū recte scriptum sit in officiis Aristotelem & Isocratē: quorum uterq; suo studio delectatus cōtempsit alterum. Quædā de historia. Nū Dido potuerit Eneam amare. Sin id minus: qd hoc exponat figmenti. Quædā de poetica: fuerint ne qui ante Homerum & Hesiodū scripserit cum Philon id iudeus negare uideatur. Hæc discipulus a doctore postulo Tu responde: ac Vale. Ex Mediolano. vii. Idus Februarii.

Sinonima disciplina.

Doce me mi præceptor.
Ne sis in me docendo difficilis.
Adhibe in me instruendo diligentiam.
Fac ut non graue sit: discipulum admonere.
Præceptis elegantiæ tuæ discipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris uoluptate: q̄ si sis in me docendo assiduus.
Ero incredibili abs te munere donatus si me doces.
Quid potes in me conferre præstantius: q̄ eruditionem.
Tu plane me beabis: cum docueris egregii quippiam.
Quotiens in me desatigabere: totiens tibi plus debeo: q̄ si me omni thesauro feceris q̄ ditissimum.
Est ne quicq̄ abs te mihi dono dandum: quo te munificentiorem exhibeas q̄ si præceptis me bonarum artium institueris.
Adhibe in præceptis erga me curā: si uis me tibi ppetuo deuinctissimū eē.
Cum te rogo, plurima: ne sis in me docendo durus.
Ego te quando me doces assidue: numinis instar colo.
Te supplico per īmortalem deū: respondeas ad hæc quæ sæpe quero.
Facit doctrina tua ut nō sim negligēs ī q̄rendo semp quicq̄ ambigui.

Titulus. xxix.

Doctrinalis familiaris.

q Vod me ames: æquum est. Amaris enim ab me supra modum. Sed ne prolixitate uerborum tempus terram: cum sententiarum potius opificem: q̄ uerborum sapientem esse decere. doceat Augustinus ad ea summatim respondebo: quæ postulasti. Perpetuitate utuntur: uel obseruatores latinæ linguæ in iis: quæ ad philosophiā attinent: si quidē cōmodio

re uocabulo ea sententia nequit exprimi. Vt enim ab æterno formaẽ æter-
nitas: sic a perpetuo perpetuitas. At cũ licet oratorem amplius loqui: uten-
dum est consuetis immortalitate æternitate. Sempiternitas & perpetuitsa
philosophica sunt: necnon & hinc procedentia uerba perpeturare sem-
piternare. At si apud poetas repcriantur: quibus carminis: est difficultas: to
feratur: ut & apud eos genitor: & natus: & apud comicos gnatus. Refert enĩ
& inter ipsos poetas: heroice ne quisq; scripserit: an elegiace: an satyrice: an
bucolice: cum hæc carminum diuersitates uaria soleant admittere uocabula
Satyrus caballum dicit: non heroicus: at sonipedẽ. Vt apud Maronem. Stat
sonipes & fræna ferox spumantia mandit: at carnipedem quem satyrus mo
nychus: ut Iuucalis: aut q̃tas iaculetur monychus hornos. Nullitatis dictio
bona est. Egregium uocat Tullius cæsarem nec potest præstantior quisquã
dici: q̃ egregius: modo titulus adiiciatur artis: ut egregius uocetur philoso-
phus. aut orator. aut princeps: Singularis eandem habet rationem: dũ ne
uulgi more addatur superlatio: quæ stare non potest cum plusq̃ singularem
dicere ualeamus nullum: cum ex pluribus singillatim uisis delectus hic un⁹
sit: ut Tullius uix singulis ætatibus singulos inquit tollerabiles oratores ex
titisse. Breuiationes autem ac punctuationes nouiores inuenere: non pri-
sci. Omnia possunt latinissime plana scribi. nec errabitur modo quæ rela-
tio diphtongetur coniunctio uero minime. Cum autem a eum nihilo dif-
fert nisi quadam nouorum quorũdam superstitione: qui (ut Tullius ĩ græ
cos ait) ne parum multa scisse uiderentur ea interdum conquæsierunt quæ
nihil ad artem attinebãt. uel inanis arrogantiæ causa uel spe lucri: uel ut ars
difficilior cognitu uideretur. Hæc habes. Ego tuus sum audenter eiusmo-
di pcte. Ex Mediolano. vi. Idus Februarii.

Doctrinalis familiarissima.

Azophilatium mi fili (nõ secus. n. ac filium te diligo) agaza uoca-
bulo Persico quod censum significat: & pgylago unde phylace: hoc
g est serno & custodio cõpositũ: custodiã declarat hodie ecclesiastici q
dẽ census. At apud ueteres gaza p oĩ capiẽ censu: ut apud Maronẽ Arma ui
rum tabulæ: & troia gaza per undas. Architriclinus ab archon: idest dñs &
triclĩos hoc est aula: dominus diciẽ aulæ: quæ nos perfectũ uocamus hospi
tio. Choraules aũt chori diciẽ ductor. De diui francisci urbe: axem rũdco:
cuias. & propertius fuit Mediolanũ & Bergomũ Suidas docet a Gallis ædi
ficata. Intra ueteres dicebant ultra uls. citra: cis. Tra uero ad Euphoniam
est additum ut Gellius docet. Rhanæ cohaxant: equi hinniunt: Asini ru-
diunt Boues mugiunt. Ex Mediolano. v. Idus Februarii.

Doctrinalis Grauis.

m Vlta breui complexus es mi fili: quando me patrem appellas: nec
immerito quibus & ingenii tui fecunditatẽ expressisti: & studiorũ

assiduitatem & tuã in me pietatẽ. Lætatus sum mirifice qui tantũ peperim
fructum tam suauẽ: tam nectarẽ. Quod ad rem attinet quartũ calendas si
ne præpositione nõ inuenit̃ latine dictũ: ut Cicero ad Tertiũ calendas hoc
studebã & de eo intelligit̃: quod futuꝝ & paratũ describit tempus. At quar-
to calendas de præsenti iam tpe scribitur: ut idẽ Tullius: hæc scripsi Idibus
mane. Eiulatus est sic a muliebri uoce tractũ: uel a molli uiro cũ in funere fit
clamosa lamentatio: ut in bestiis plerisq; pariter a uoce originem capit uer-
bum: ut ululatus in lupis latratus in canibus cuculatus in cuculis. Gemitus
est qui uel uiros decet quodã admixtus in funeribus moderamine. singult⁹
mutatione litteratũ ab ingultiendo eiulatu dictus est: ubi præ pudore non
emittitur clamor. Planctus muliebris ille clamor est cum lachrymis in mœ
rore. Nam mœror est egritudo flebilis de eius morte: qui nobis carus fue-
rit: ut Ciceroni placet. Leuare est dolorẽ suadendo leuiorẽ efficere. At recrea
re: ac reficere non solũ est facere leuiorem sed persuadendo in primã redu-
cere mentem. Consolari autem est: spe proposita maioris uoluptatis ægri
tudinem de mente delere: ut apud Virgilium Venus se dicit solari se solitã
casus troianos spe promissorum iouis. Epicurus (mea quidem sententia)
uir fuit doctissimus: & haud qualem improbant multi cum Cicerone. Po-
suit summum bonum in uoluptate. Quid aliud est beatitudo: q̃ indelebilis
uoluptas. Quid apud nos paradisus: q̃ uoluptatis locus: si Cyrechaici con
stituerunt summũ hoc bonum in indolentia: nõne melius Epicurus in uo-
luptate: cum uirtus in operatione perfecta (teste Aristotele) sit cum delecta
tione. Quid uera Christiana fides nobis pollicetur inquiens: Gaudete &
exultate: quoniam merces uestra copiosa est in celis. Vir qui post obitum
nihil censeret permansurum non triuisset in scribendo tempus: ut ille: qui
quadrigenta septuaginta quattuor librorum ædidit uolumina futuræ glo-
riæ ĩmortalitatisq; studiosissimus. De Aristotele intelligitur & Xenocrate:
quorum uterq; suo studio delectatus est. Dido statuit Carthaginem annos
circiter triginta prius q̃ fuerit urbs Romana condita ab æneæ successorib⁹
annos quadringentos aut paulominus; post interitũ æneæ. Figmentũ illd
omne apud Virgiliũ ꝓ ænea Romã significat pro Didone Carthaginẽ q̃
nouitate ac similitudine delectata. qđ profugi Troes cõdiderint urbẽ ut &
Dido profuga: primũ & dona misit: & cũ Romanis maximã cõtraxit beni
uolentiam. Mox qa Romani amplificare cupiebãt imperiũ: a pœnis reces-
serũt: quare Carthaginenses sibi mortẽ asciuerũt: tripliciq; uulnere sunt cõ-
fossi. hoc est triplici bello punico eneruati. Ante Homeꝝ & Hesiodum scri
psit Orpheus qui audierat Linum Thebanum: qui quidem Linus Cadmũ
Agenoris habuerat præceptorem. At multo antea perhibentur scripsisse
poetica: & apud Egyptios uulcanus & plerisq; profetæ: & belli Troiani tem
poribus sibylla. Nunc ad ea respondi singula: quæ petieras. Cæterum est

ut perseueres:nec te unquam querere pudeat:que nescis:cum multo nescire sit turpius. Ex Mediolano.v.Idus Fabruarii.

Sinonima doctrinalia.

Ita fac mi fili semper roga.
Vt multa discas:quærenda sunt plurima.
Nihil est tibi temporis terendum:ut discas assidue.
Si percunctaris præceptorem semper:nunq̄ te pœnitebit.
Fies summopere doctus:si semper quæris.
Efficere peritissimus si studebis:& quæ non intelligis:postulabis.
Si nescis fœdum est:si quæris pulchrum.
Quid magis discipulum decet:q̄ aliquid assidue quærere:
Nihil magis est discipulo proprium:quam ut quærat a doctore aliquid assidue.
Si fabri simus fabricando:multo magis docti rogando ac exercendo.
Magnus eris in litteris si semper aliquid audis.
Non ut te scire putes(fies doctior)sed ut assidue aliquid discas.
Ne te pudeat scire uelle:quæ nescis.
Illos non audias quos pudet magistros audire:cum maioris natu sunt.
Ab illis qui uel senes audiebant bonarum artium præceptores:exemplum tibi uendica.
Nihil in homine ignorantia turpius est:sed turpissimum pertinacia.
Debes semper uidere multa:& quæ non tenes sciscitari.
Haud difficilis in quærendo sis:ubi doctorem facilem habes.

Titulus.xxx.

Munificalis Familiaris.

m Vnificentia illam esse uirtutem Aristoteles docet: quæ maiores ac plures sibi uendicat amicicias.Conciliantur enim munificis populorum animi:fiuntq; in eos omnia hominum genera deditissima. Id ego consideras sæpe in eos me præsertim esse debere me munificum duco qui uiri sunt & docti & boni:qui merentur omnem munificentiam. Ex eorum enim memoria:nuuq̄ excidunt munera:& a nobis factū est opus quod semper laudaturi sunt:q̄ recti quippiam sentiunt:Scio quantus sis:q̄q; doctus q̄q; multo merearis plura:q̄ tibi dono de.Cuperem posse tanta ministrare tibi:q̄ta me cogeret in credibilis tua uirtus.Sed ubi uoluntati non satis fi et:facultatem admittes & æqua mente feres:paruam hanc esse largitionē meam:q̄ fortunæ debilitas tenuiorem fecit. Vale Ex Mediolano.iiii. Idus Februarii.

Munificalis Familiarissima.

c O contentus sic munusculo:quod ad te dedi:nec eius paruitatē exiguitati uoluntatis:at facultatis ascribe:Sum enim ea in te beniuo-

lentia:ut nihil ad te dare tm̃ me posse uideã:cui nõ sint assidue defutura q̃
plurima.Mereri autem maxima te quæq; nõ nescio.in quo tam diuina po
tius q̃ humana sit uirtus.Accipe q̃ familiarissime quod in me fuit:& cuius
rem minimã animi magnitudo maximã faciat:Nõ quæ data sint animad
uerte: sed qui dederit.Bene uale.Ex Mediolano.iii.Idus Februarii.

Munificalis Grauis.

t Hophrastus largitionẽ inquit.fundũ nõ habere.Qui dat enim(ut
Aristoteles docet)si liberalis & haberi uult:& esse:sciat liberalitatẽ
a dando dictã esse.Nã philotimia uocat apud Græcos qppe quæ
amicos honoret:uel amet honorare.Quod si Platone teste honoram⁹ ali-
quẽ in uirtutis testimoniũ manifestoeõstat huiusmodi honores muneribꝰ
ab iis esse implẽdos:a qbus in primis solent:ut ab habentibus facultates:ex
pectari.Principes eni:ur ditiores sunt reliqs:sic & fortunas habent:q̃s do-
nẽt ppensiores.Quate ne sua largitio fundũ habeat recte admonet Theo
phrastus ut nihil in principe turpius:q̃ aurũ uel cumulare uel cupere:ita p̃-
clarissimũ in iis est:ut multa donet.Arati.Sitionii laudatũ est illud in suos
cines munificentiæ genus & Cæsaris in ærario per populum partiendo:
& Ciry:qui liberalissimus fuit in largiendo magnificentia:qd de nobis di-
cturos cẽ multos opinemur:si cũ admodũ pauca paruaq; possim⁹ut multa
donemus & magna.Nolim ab aliis rapere:ut aliis donem:ut illud impro-
bat Tullius.Sed malim debere semper plurima:ut habeã unde multo elar
giar plura Quam me delectat rẽspõsum illud Curii.Nolle romanos aurũ
habentibus imperare uelle.Quã co fabricii lætor:cũ a Sannitibꝰ aurũ uo
luit dicens indigne sibi uisum fieri:si ab illis ea caperet:quibus eis usus esset
eũ ipse nesciret uti.Qua sumus uirtute simillimi supis alia magis:q̃ libera-
litate:Quid autẽ in principe fœdius:q̃ si tesaurum augeat instar Crœsi Ly
die regis.aut Madæ:aut Phimei:qei thesaurũ magnitudo plurimũ obfuit:
Ego dono & libenter & sæpe & illis iu primis:qui mererentur cum uirtute
meq; ad donandũ inuitat.Accipe quod minimũ ad te dedi nec rei tenuitatẽ
potius:q̃ uoluntatem specta.Si enim ad ea:quæ te decent:& quæ tuæ de-
bentur laudi:hæe conferas:nihil acceperis:munus corruat Si meã metiris
facultatẽ:supplebit uoluntas:quod defuit largitati.Ad hæc autẽ neq̃ mea
negligas:te hortor aliqñ ad me scribas nõ nihil:ut intelligas:q̃to ab me plu
ra sis habiturus:q̃ ab illis q me multo sunt ditiores:maioresq; principes.
Cognosces Platonicũ illud.non in iperio:sed in mẽte eõsistere principatũ.
Audio & tibi filios esse.Filiæ si nubent eis institui dotẽ.Filios quot ad me
dederis curabo apd me q̃ liberalissime:nõ æducari solũ:sed erudiri ut meã
erga te:tuosq; omnis cognoscas beniuolẽtiã.Si qd est aũt:aut nũc:aut dein
ceps quod aliud ab me postules.fac ut sciam.Nihil es a me frustra petitur⁹
Vale.Ex Mediolano pridie Idus Februarii.

Sinonima Munificalia.

Accipe munusculum ea mente: qua dedi.
Paruitatem muneris magnitudo nostræ compenset uoluntatis.
Indulge dono: si meam non exprimit mentem.
Pro mea facultate donum capis: non pro animi magnitudine.
Si tanta res esset mea: q̃tus est animus: maiora longe caperes.
Habes a me signum animi non ingrati:
Non quæ te deceant: dedi sed quæ possim:
Scio quæ sis meritus: at tu non nescis q̃ta sit facultas mea.
Si tuam metiris uirtutem: facut & quid ego possim non prætereas.
Debeo tibi maxima: sed cogit impotens tenuitas reddere parua.
Nihil est: quod plus cupiam: q ut habeas ab me quæ meritus es.
Tanta est tua uirtus: ut uel cum sanguis meus ac spiritus dono tibi datus sit debere ahuc me tibi sciam alia.
Nullum seruarem in largiendo tibi modũ: si possem rem aĩo suppeditarẽ:
Fieres a me q̃ ditissim⁹: ubi fortuna uolũtati meæ (qđ uellem) ministraret.
Fer æqua mente: si non nisi: quod uellem munus ad te: sed quod potui.

Titulus.xxxi.

Iuridicialis familiaris.

c Vm illud sit iudicis ꝓpriũ: quod apud. Demosthenẽ legitur ut nec amore. nec odio. aut alliciatur: aut ꝓuocetur: nõ tam ego hac in cau sa mutuæ fauebo tuæ in me beniuolentiæ: q̃ meam seruabo fidẽ Hoc enĩ a me poscit iurisdicio mea: ut ñ alios cotriga. alios ꝑtereã: alios ꝑdã: alios seruẽ. Vocauit ĩ ius te me corã. ad ea q̃ petitur⁹ erat: respõsurꝫ Curi⁹: ad diẽ cõstitutã ñ accessisti: ut tuã dãnem⁹ cõtumatiã ĩstat. Aut negem⁹ ei ius exequi op⁹ ẽ aut te dãnem⁹. Vtrũqꝫ difficile: sed deteri⁹ illud. q̃obrem. aut huc accedas ẽ necesse: restituim⁹ enĩ adhuc tibi ueniẽdi respõdediqꝫ locum aut post designatã diẽ: ñ eris ĩdãnat⁹. Dies aũt a nobis tibi sit deiceps ad. xiiii. designata calẽdas decẽbris. Cupio te adiuuare ĩ iis oĩb⁹: q̃ mea sint ære: do mo. subsidiis: amicis dictelis: at ĩ iis: q̃ mea nõ sũt: sed legis: haud q̃cq̃: Alid ẽ enĩ priuatũ amicũ cã alid publicã gerere ꝑsonã. Marcellũ ꝑ hẽs ꝑtorẽ nõ nisi cũ ius decreuit: Ergo facut uenias ne legẽ iratã expias Bene uale. ex Mediolano. Idibus Februariis.

Iurisditialis familiarissima.

a Ccedẽtẽ istuc parmenonẽ: q te nr̃o ĩ ius nõie uocat audies & deinceps nr̃is õdedies ĩdilate mãdatis. Nã audiuit nos aduersari⁹ tuus: ut nũci⁹ iste tibi significauit. Ad te igit̃ petitionẽ hoĩs dedimus: ut respõsur⁹ accedat. Nõ erit id nobis ĩiucũdũ: ut negligas: q̃ iubem⁹. At si negligas feres cõtẽptiõis pœnã. Multabim⁹. n. te ĩ decimũ argẽti põdo: nec admittem⁹ cãm. cũ ĩ cõtũacẽ oĩa iura clamãt. uale ex mediolão. xvii. caln. Martias.

Iuridicialis Grauis.

L Ycurgus lacedomoniis leges tulit: Vt si quis in ius uocatur (instante aduersario) non Venisset: æquæ damnaretur: ac confessus quæ præterentur. quem ipso iure Cecrops dixerat esse damnatum At solum mitius apud Athenienses agens: atq; iterum inquit uel contumace ipsum: reuocandum esset: ut si causam more dixisset idoneam: admitteretur. Sin id minus & damnaretur aduersario debitor: & multaretur neglientia. Labeo uero uir doctissimus hoc addidit ut ut rederetur moræ causa: ne forse mendaces fieri plures cogerentur ad damnationis seueritatẽ. Sed cũ tertium in huius uocaretur nõ ueniens decernetur ea confessus quæ interminatus arbiter esset. At Scæuola doctissimus ille maluit procliue in absoluendum agere: q̃ difficulter in damnandum. Itaq; detreuit ius suum urbibꝰ esse: quod singulæ sibi dicerent Quod si iuberet urbs ulla damnandum esse: qui aut primum aut quartum non uenisset id obseruaretur. Nunc autẽ in hac urbe scis esse principis edictum: ut qui primum uocatus: ẽ cõtinuo non accedens damnetur ob id ad quod uocatur. Fabius quid abs te petat: istis accipies litteris. Est homo permolestius (nec id inficior) sed cui nõ sint iusticiæ partes denegande: quam nec ipsi malo dæmoni deus denegaret. Nam & alexander ille: rex tantus: cum quærebatur de alio quisq̃: unam occludebant aurem. quam se dicebat alteri seruare partim. ut utraq; audita rectius iudicaret. Amo te plurimum: sed ita quidem: ut agis ille respondit ad ea: quæ dixerat pater: qui iudex est personam exhibet in terris dei. Nullũ ĩ lege amicum hosti præfero: æqua procedo lance. Astræa illa me uirgo uidetq;: neq; Tytanas suos seruauit. Huc igitur accede q̃ primum in ius uocatus: ad ea responde quæ petantur. honestaq; sit causa tua: uel turpis considera prius q̃ in eius disceptationem descenda. Meliꝰ est enim (pro Ciceronis sententia) non incipere q̃ ab inceptis turpiter desistere Possunt facillime ĩ arbitros compromitticausæ: Transigiturq; non difficulter inter omne: cũ euentus litium. Quintilianus dubios. esse doceat. Ni pactus id fueris: q̃d honesta tibi sit tibi sit causa: nec tamen legum tenes ac ordinem iudiciorũ causidicum tibi quære non Mathonis similem: qui te inuoluat perplexum q; in foro discruciet: nec eorum aliquem: de quorum inquit Seneca genera: Hic clamosi rabiosa fori iurgia uendens improbus iras & uerba locat: lege tibi uirum bonum: qui possit (ubi opus sit) & arbiter interesse. Ordo autẽ causarum idem est: qui & rethorum complectitur orationes. Nam ut exordiuntur hi; sic illi factum proponunt esse dicendum. ut & iudices attentos: & beniuolos faciant. Vt narrant hi: narrant etiam illi casus proposione materiam litis explicantes. ut hi diuidunt: illi partiuntur quæ sint probanda. negata positiõibus: uel q̃ affirmata sint ĩ suã cõmoditatẽ traducẽda. ut hi cõfirmatiõibꝰ totuplicibꝰ utũtur: quotuples sũt pritiões illi articulos ad ꝓbãda referũt: argumẽtatiõibꝰ nitũtur ratiõibꝰ legibꝰq; tẽ trãsigũt: Hoc differunt

quod propositione:ratione:rationis confirmatione:ex ornatiõe:complexioneq; sequitur rhetores probationes insiciationesq; suas:at iurisconsulti non nisi iuris inductionibus. Illis sunt probabiles:ac ueri simile argumentationes:his autem demonstratiuæ ac necessariæ. His tibi & ordinibus & modis est in foro disceptandum:quos docuerat in republica Plato sed multo magis hodierna docuit consuetudo. Ne igitur ab his distrahas nec inuersurum hunc ordinem pro te iudica:ne aut famam damnem meã:aut mihi sim criminis conscius:qui alias habeam pro amicis. alias pro reliquis leges Non habeo personarum exceptione. Bene uale. ex Mediolano .xyi. calendas Martias.

Sinonima iuridicialis.

Ne sit in iudicio contumax.
Haud amori meo in causis confides:quarum sum arbiter.
Nihilo tibi plus deessem q̃ filio:excepio foro.
Facut quando publicus iudex sum:de iustitia nihil diminuas.
In iudicando neq; te noscam:nec alium queq̃.
Non erit fides mea pro te uel alio in foro uiolata:
Omnia mea tibi debeo:præter legum maiestatem.
Commendate mihi sunt iuris partes:quas a me nemo petat:ut restituere cummendanti possem deo.
Quid ẽ in amico isolẽtius:q̃ de iuris uia ratiõeq; uelle qcq̃ amico detraherẽ
Quę mea sũt ab me posse cõia tibi:iuris leges tractas depositori suo prin.
Cura ut non sis contumax. ne in te clament leges omnes.
Facut obedias præceptis legum ne plectare si te difficile præstitis.
Aut causam in foro non habeas:aut iuisditionis obtẽpera institutis.
Amicus sum tuus. sed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fratris loco:modo tu meam in iudicando dignitaten nõ lædas.
Ne tibi de me quicq̃ indicante pollicearis:

Titulus .xxxii.

Regratiatoria familiaris.

Vi referre nequit gratias(inquit Cicero)habere certe potest. Itaq;
q cum maximo nos affeceris munere:cumq; referendi:non se nobis facultas offeras:habendi certe bono sumus animo agendiq; lingua nõ pro. plexa. Verꝫ cui deessent hac in causa uerba:Ei certe soli qui mutus sit:aut penitus elinguis:nihil potuimus nos quidem optare quod abs te uel non orato:non requisito:non simus assecuti. Tu nos hospitio perhumane tam excepisti:q̃ uirum aliquis nostrorum ausus esset cupere. nullam omisisti genus officii:quo nos non insignieris. At neq; nostra te docuit id efficere familiaritas nec antiqua uirtus:nec ulla profecto causa qua quicq̃ deberes nobis. Ad ea te coegit sola beneficentiæ tua consuetudo(quæ talis est)ut ne-

nem prætermittas cui non te prebeas hospitalem. Est igitur nostrorum deinceps munus ut cum tibi plurima debeamus: multo uelimus debere plura Quo sumus pacto: patrem gratiam relaturi. Vita hæc tua est non fortunã solum. Vtere nobis post hac non secus. ac tui: Bene uale. Ex Mediolano. xy calendas Martias.

Regratiatoria familiarissima.

r Edidit ad me puer meus q̃q; diligens in eius te præstiteris expediendam causam tettulit. Fecisti quod sperabam te facturũ esse. Sciebã enim q̃ solcres esse meus. quid meum te dixi. Imo bonorum omnium. Habeo & ago tibi gratias immortales. & si quando fuerit tibi nostra opus opera. non recusabo referre Quamq̃ scio nihil esse mihi tantum. uel fortunarum uel ingenii. ut par tibi præberi possit gratia. Verum ubi cætera in hac referenda gratia deficient. uoluntas certe nũq̃ deerit. Bene uale. Ex Mediolano. xiiii. calendas Martias.

Regratiatoria Grauis.

q Vi genus inuenerunt officii: quo munifico beneficosq; sese uiri p̃starent in uiros: ut mutua uiuerer beniuolentiæ: iidem edixere leges: quibus & haberi gratiæ: & agi & referri pariter possent Ex quibus Eschinem: apud Athenienses imitandum esse duco: qui dixit nullum esse tã abiecta conditione. qui ulla utræ parte non posset exibere se non in gratũ: benedicendo saltem referret offiium non parum est enim a plerisq; muneris: ut laude reponatur officio. Nam (ut Plinius docet) qui poete uel urbiũ ac principum: uel priuatorum laudant uitas: maximis eos muneribus donant quos extollant: merenturq; ab illis maxima. Quid si acceptis muneribus: abs te lauces pro gratia referuntur. Ego perpetuum existimo bonũ illis præferendum: quæ e pauca sunt: ac interdum uix diurna. Quod si de dignitate contendi muneris: quod donum cum laudis immortalitate contendere audet: si quidem hac largitione dii: friuolis autem reliquis delectari solent homines. Fuisti tu quidem in me meosq; omnis o clementissime princeps liberalissimus: primum omni hospitalitatis officio: ut Iouem te possimus hospitalem illum existimare: de quo extat poeticus uersus. Iupiter hospitibus nam te dare iura fatentur: Ad hæc largiendo nobis assidue multa: nemini christianorum cessisti. nullum prætertisti genus officii: quo non fueris erga nos beneficentissimus. Audiuisti nostros omnes facilime. Amisisti humanissime. Vidisti iucundissime. Dimisisti omnibus in rebus liberalissime Valuimus apud te tuosq; singulos tanta & auctoritate & gratia ut nihil addi ad officiorum cumulũ possit. Quo pacto respõdebo huic benignitati mansuetudini. caritati: Res mihi est minima: nec qua tu egeas Quid referam: ut tibi sim ulla in re adminiculo: At meo fauore cõsilio auxilioq; tibi non est opus. Carminibus cæterisq; latine græceq; respondeo generibus: quibus te faciam non moriturum. At & alios scriptores tuarum

habes laudum:uirtutumq; precones. Habes:non diffiteor:At & urbes habes:& diuitias. Reliceresne quamquam:a quo posses & alias cum honesta te consequi:scribunt de te multi. Quid si & me non aspernabitur posteritas: Potest igitur haec gratiae relatio non esse inferior caeteris. Habeo tibi pro tuis tot in me officiis gratias.& ea quidem perpetuas & ago non inferiores.ea tamen mēte:ut nulla temporum diuturnitas:nulli casus:nulla diuersitas locorum:aut gentium horum de me meritorum officia:de mea deleant mente.sed in referenda tamen non sum ignaus:non infecundus non tardus. Habebis enim me q̄diu uinam:tui nominis obseruatorem.tuae famae ducem:tuae gloriae.auctorem:& tunc me silere de te posse censebis: cū luce functus nusq̄ amplius respirabo. Caeterum est:ut si quid aliquādo euenerit:ubi tibi amicisuae:aut seruis tuis me cognoscas opera.igenio ulla ue diligentia posse quicq̄ opitulari:suppeditareq; tuae uoluntati officii:iube. impera manda:praecipe:nihilq; te remoueretur causae:quae te cogat credere:alium esse me q̄ sim. Debeo te sequi omni non amore solum:ac obseruā sed cultu:atq; ueneratione haud secus ac numē aliqd'. Nō solus ego tuus sū: sed tota haec nostra dom⁹:uniuersaq; familia. Nā q mihi uel amiciciae debēt officiū:uel clientelae:sese omnes tibi dedicarūt: cūq; intelligāt q̄ tu⁹ sim: assidue de te nobis fit sermo nihil ē qd' uehemēti⁹ appetant:q̄ esse tui. Vtere mi princeps & me & meis oībus:& quāuis nō sit necesse:scio tibi & maiores uiros & ditiores amicos.clientes ac seruos esse:ne tū īdigne factū existimes:si nos multo illis inferiores nō eiicis:nō aspernaris:nō cōtēnis Vt ait Homerus parui cum magnis amici saepe coeunt. Non ero in dicendo prolixior ne hac epistola censeas uoluisse me tuae in me magnitudini meritorum gratiam referre. Nulla enim uel amplissima carmina.uel p̄ssissima pforum genera satis factura sunt huic debitioni meae:quae quidē est sempiterna.sed tu prudentissimus a nobis accipe(quod dari ualet)mentē tibi deditissimā.Animū tuis institutis dicatissimū ingeniū tuae laudis testimoniū dispositionem in te conuersam:cōmentationem cum claris de te assiduam Vale ex Mediolano.xiii calendas Martias.

Sinonima regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.
Affecisti me maximis officiis:p quibus habeo incredibiles tibi gratias.
Regratior summopere tuae in me liberalita i.
Referre nequeo tibi gratias.at habeo & ago.
Dicere nescirem pauuis:q̄tas debeam tibi gratias.
Fuisti tā ī nos offūsus:ut q̄n pares referr grās ualeam⁹ haud satis ītelligāus
Quis tibi nostrū aeque(ac tu fuisti beneficus erga nos)regratictur.
Nulla eloquii praestantia gratias agat tibi debitas:
Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.

Sanguinem etiam ac spiritum pro te statuentes:non erimus in refeda gratia tuis beneficiis similis.
Laborantes die noctuq; non satis faciemus acceptis officiis.
Iube si qd i nos uides ad morte usq;:p habeda no referenda tn tibi gratia.
Velle tam esse disertus ut agere tam diues ut referre quire tibi gratias
Nulla est res tanta:quam in referendis tibi gratiis non debeam.
Fac de nobis qua malis i re periculum:si uis certo cognoscere:quas tibi habeamus gratias:etiam si referre nesciamus.

Titulus.xxxiii.

Commissionalis familiaris.

Onstituera istuc ire:ne qd in re mea: me absente: fieret Na uetere puerbio dici solitum docet Plato uiru coram suam meliorem. Sed ubi mecu animo uolutaui.q sis prudens:& q me ames:decreui:mea tuæ fidei comittere causam:Scio q sis futurus & diligens & curiosus: qq multo meli⁹cohitabis q sit op⁹ facto: q sim ipse cogitaturus. Solent eni qui suas res agitant:esse maioribus interdum occupationibus circusepti:neq; uidere possunt omnia:nec psequi quæ ad rem attinent. Fallutur aliqn apparetis specie boni:aliqn cupiditatis ui nung ira:odio amore: ceterisq; mentis passionibus. Tu no liberiore multo consilio:firmioreq; iuditio pedetenti insinuabis in causas(si opus fuerit)omniaq; consulto:nihil temere prosequeris nec celeritate frangeris:nec tarditate coculcaberis. Tolerantior eris q ego esse queam. Itaq; huius epistolæ ui ac officio tibi comitto:quam ago cum æmylio causam. Quicquid in ea uel egeris.uel transegeris:æque firmu immobileq; esse ducam.nec reuocaturus sum:ac si presens omnibus adfuissem. Iudices autem omnes eam adhibeant tibi eam:fidemqua oremcoplatis uerbis:& mea mente uoluntati expresse adhiberet Cura tu post hac igitur rem mei per q diligentissime. Bene uale ex Mediolano.xii. calendas Martias.

Commissionalis familiarissima.

Si mihi aduersus Golumellam istic apud pro dominum ingens ca
e Sunt aliquot adhuc menses i iis impeditissimus: quæ ad principe attinent.nequeoq; hinc sine maximo incommodo digredi. At neq; causæ isti consulere non debeo:quandoquidem est non mediocris: Memini te non causidicum esse solum peregregium:sed mihi summa beniuolentia coniunctissimum. Te unice rogo:non dedignere: hanc tibi prouinciam corrigendam assumere. Ego enim hisce litteris fidem huius meæ uoluntatis officio:teq; meorum hac in causa negotiorum curatorem & pcuratore deligo atq; costituo:cui comissam esse uolui. meam omnem facultatem Bene uale ex Mediolano.xi.calendas Martias.

Commissionalis Grauis.

Vm uiderit Solon interesse suis ĩ foro causis plerosq̃ ñ posse:quos
c maxĩe necessariæ detinerẽt causæ. At cõtra:q̃ agerẽt nollẽt frustra ĩ
iudicio agere:ñ ueniẽte aduersario:puidit ñ incõmode:q̃ a Carbo
ne primũ:mox aliis iurisconsultis ñ ĩportune usurpatũ ẽ. Nã aut prece:aut p̃
cio:aut bñiuolẽtia delegi posse uiros ĩstituit:q̃ alienis ĩtercederẽt noĩbus:q
bus pcuratorũ apud nos noĩa uidẽus adhuc ẽẽ:apud Græcos rerũ actores:
uocabula dari. Q uãobrẽ & demosthenes ac Eschines ĩ Thesiphõtis egere
cã:& Cicero ac Hortẽsius ĩ plerisq̃ aliis. Nã q̃ ab oratorib⁹ aliq̃d dicãt dif-
ferre solitos pcuratores:ut ab aduocatis hodie differũt causidici:nec id q̃dẽ
neq̃ẽ oĩno nec penitus affirmẽ. Vt.n.uel hodie ĩteruenire nõnũq̃ p iurispe
ritis hisce tabulis clamosissimis iuriscõtissimi uidenẽ:cõ est:cã magni p̃cii:
sic & oratores ĩ illis copiosissimie dicebãt causis:ĩ q̃bus parũ pfuissent causi-
dici. Cũ ergo & ipse interesse meis nõ ualeã:q̃ istic geruntẽ:& res iste magne
atq̃ amplæ mihi negligẽdæ nõ sint:delegi te uirũ & legũ iurisq̃ clarissimũ
interpretẽ:& mei mearũq̃ rerũ oĩum amantissimũ. T e.n. præter cæteros
delegi:quẽ arbitror fore mei studiosissimũ. Vt.n.es & in amicos officiosis-
simus:& gloriæ cupidissimus:sic & rei meæ consulturũ certo scio:& tuæ lau
di. Q uas es unq̃ amplexus causas:quarũ uictoriam nõ reportaris. Q uod
iccirco fieri:nõ ambigo:q̃a nihil aggrederis:q̃d nõ æq̃ssimũ & honestissi-
mũ esse uideas. Nec aliud abs te nũc etiã postulo:q̃ quod si q̃d iniquitatis in
mea esse cã uideris id oĩno reiicias. ne ut Plutarchus dicit. quicq̃ contendas
uel a iudicibus ĩpetrare:uel in aduersariũ optinere quod turpe sit. Q uis.n.
uel fœnore ditari uelit uir bonus quod Cato definiuit hoĩem occidere: uel
cum aliena iniuria:quod Sulpicius mõstrũ in hoĩum appellauit natura: Ve
rum quæ iuste nostra ẽẽ posse cognoris:nec sine legis ui ac maiestate peti:
posce iusta:increpa obsecra. ut Apostolus ait:curaq̃ demũ: ut res tuas. T ua
enĩ potes existimare mea oĩa:cũ ob uirtutem in te sũmam. tum ob ueterem
tuã mutuãq̃ mecum beniuolentiã. Hanc igiẽ oẽm causam tibi cõmisi:com
missãq̃ hac epistola uolo:iubeoq̃ te meo noĩe rem agere:ab oĩbusq̃ admit
ti:ratũq̃ promitto gratũq̃ habiturũ q̃tum egeris composueris:trãsegeris ac
pactus fueris. Habe posthac ergo ab me ipso facultatẽ nedum petendi: sed
accusandi siq̃d interciderit:uerum etiã opponendi. obiiciendi. articulandi.
testes producẽdi. cõcludendi in re ipsa:iudiciisq̃ sententiã audiendi ac si q̃d
inique pronunciatũ censueris:appellandi ac rursus:& iterũ si duxeris opus
esse prouocandi:supplicandi:a Cæsarisq̃ irato ad Cæsarem nõ iratũ acce-
dendi:intercedendi contendẽdi. Q uicq̃d.n. affirmaris:ut negaris:uel cum
iureiurando in meã & famam & animã stabilitum imbrobatũue fuisse ue-
lim. Scio.n. q̃ & nihil te lateat(quod meũ hac in re sit)& si latuerit quippiã
esse te oĩ curaturũ indastria prius:q̃ affirmes aliquid:de re ut habeat:sias ab
me certior. Nihil ergo te impediant:aut remorenẽ iudices: nec ante causæ

cōstitutitionē:litēq; cōtestatā:qſq̄ obiiciat te talē eē:cū ego ad quē hæc pertinet oīs:cā ꝓ te fidē hic faciā ꝑmittāq; ab oībus eximere te difficultatib⁹:q̄s ob hoc ferre posses. Bene uale. Ex Mediolano.x.calendas Martias.

Sinonima cōmissionalia.

Cura diligenter rem meam tuis humeris demandatam.
Hanc causam omnem tuæ cōmitto fidei.
Constituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum nolo destinatum esse.
Fac si me amas ut non neges curare meam istic causam.
Ego te meorum decerno gestorem negociorum.
Præter te unum meas res agere uolo neminem.
Ad te solum deferri iubeo:quicquid istic pro me agitur.
Cum tibi soli meaꝝ reꝝ oīum diligentiā isto in foro cōmiserim:fac ut acumen ingenii:uimq; tuæ declares sapientiæ.
Tu mihi delectus es mearum rerum tuor atq; defensor.
Te solum præesse meis præcipio causis.
Quicquid in omni re mea perfeceris:ego quoq; factum reor.
Confirmaturus sum semper quæ gesseris meo nomine.
Iube in rebus meis:quæ apud uos aguntur.ut uelis:idem affirmo.
Nulla in re tuæ restagabor uoluntati:si res meas interceperis.
Cōmisi tibi meas causas.quæ istic tractantur:nec sniam muto.
Scire quēlibet cupio delere me quæcūq; mādata(q̄q̄ aliū procuratorē meū appellant)te solum deinceps illum decreuisse.

Titulus.xxxiiii.

Testimonialis familiaris.

Agna fides adhibēda testi(ut Scæuola iussit)cum exposcit oī exce-
m ptione maiorē. Itaq; cui testimoniū dicēdū ē:ei aīaduertendū arbitror ne qd dicat temere:siue ꝑ obliuionē:siue ꝑ errorē. Nā q ꝑ amiciciā aut præciū:aut odiū:aut metū a fide deficiūt:ii mea qdē snia:uel stulti:sunt uel scelerati:uel imanes uel abiecta mēte nulli⁹ faciēdi. Nā testimonio præest deus:& peierario superos semꝑ haber ultores. Cū ad me igit sit testificādi gratia deuentū:ne me roget quisq̄:nec arbitret:me dictuꝝ:quod non memini:Videor.n.q̄si somnia meminisse quēdā istinc me præsente:nescio qua pecuniā cuidā numerasse. At neq; tp̄s memoria teneo.nec locū:nec qui tūc inter essent:nec nūmoꝝ:nec ipsos hoīes inter se cōtrahentes:nec causas aut pactiōes. Ne me igit cogatis:ꝑterea quicq̄ dicere:quod nesciā. Nec rursus hæc testimonia sint suspecta cuiq̄.qm̄ bona solā:esse reminiscentia. Cū n.tūc me non designauerint testē:nihil ex iis rebus memoriæ demādaui:qppe qui nō credidi:ne unq̄ esse ꝓpterea relatuꝝ aliqd. Si scirē:ꝓsequerer plura. Valete Ex Mediolano.ix.calendas Martias.

Testimonialis familiarissima.

Ausa sic habet. Curius fabricio mutuos dedit nūmos aureos octo: me corā: rogauitq; ut interessē testis: si qñ qcq̄ ab me q̄rerer ueritatē expssurus. Intererat nūc mecū & Lucius: & Flauius: q sūt pari mō te stes aduocati. Post ea tpa: nihil audiuim⁹. Fuerūt hæc aūt Parthenope q̄r to calēdas Ianuarias hui⁹ āni. Ex Mediolano. viii. calendas Martias.

Testimonialis Grauis.

Ato uir tātus: quē uel Solon Hieronymus īqt credēdū eē cū dictu rue testimoniū q̄rerer iniurat⁹ dicere uoluit. Tabellōe ptoreq; istā te: qđ ei fides haberet uel ñ iurato: at aliis īqt id ñ tradi̇̄t: ius aūt oīs eosdē existimare debet. Quod si nulla ē psonaꝝ ī iudiciis exceptio qd ego de me cēseā: cui(testimoniū expectatis. Tā. n. mihi desūt eæ: q̄s uulgus ad miraē diuitiæ: ut nullā uideāt adhibere mihi uerbisq; meis fide posse qui re stimoniū legēt. Nō. n. ea sūt tpa: qbus iniurato. Catōi credebat qb⁹ Solon ī tēplo testimoniū a quocūq; dictū uoluit: nefas eē: reprobare qb⁹ Mercuri⁹ Trismegestu: apud Asyrios: aut sic aut nō iubebat a teste pferre: nec de illo qcq̄ dubitari: cū uel maxīos peierare posse cēseret: uel iusiurādū nihil ī ma los cōponere metus. Nūc āt illud Iuuēalis ē ī in prōptu: q̄tū qsq; sua nūmo rū suat ī arca: tm̄ habet & fidei. Iuret licet & nroꝝ aras: & Samothracū: con tēnere paup habet numina. Deberē igiē a dicēdo desistere: cū sitis dei de pe titurī: qđ possideā: & cū nequeā illud rñdere libertini. Ego possideo pl⁹ Pal lāte & licinis: reiiciar: & aut pcio: aut pce ducar hoc dixisse: aut illud. Nā p tinus ad censū: ut idē Satyrus pulcherrime cōplexus ē: de morib⁹ ultia fiet q̄stio. Quot pascit suos. Quod possidet agri iugera: q̄ multa magnaq; pa rasīde cænat. Ego ñ qd rñdeā: q Codro sū illo pauperior: cui nihil pter aba cū erat: & eā q̄ uetus Græcos suabat cista libellos. At paupertatē noui me p petuo seruatuꝝ: qd ē diuitiis opus. Certe nō ē necesse. At iudice & causidici hæc obiicient testimonio: q̄q̄ beati appellanē a christo pauperes: ut Augu stinus declarauit paupes inq̄ suo: sed diuino diuites spiritu. Dicā tñ(qđ me rogatis)& deos primū aduoco mihi testes: sic rē habere(ut dicā) Tum eos hoīes: q præfuerūt: ñ solū interfuerūt hisce causis. Pōponius Titū adiuit: & est unice nobis intercessoribus deprecatus: sibi mutuos daret centū aureos: cōmodatos aūt libros tris: liuiū Iustinū & Tranquillū. Dicta sunt multa: ī uentæq; plures ad negādū causæ. Demū orauimus ego Camillus Brut⁹ & Sēproni⁹ adeo titū: ut & mutuos dederit: quot petebat: neq; pmiserit mō: sed nobis tradiderit coram: & cōmodatos illuc allatos: & illinc Pomponii traductos domum libros pariter. Nō multo post perit Titus: cum alio p fecturus Pōponius esset: ut publico sibi de hisce rebus fides fieret documēto nosq; quoꝝ fuerāt hæc intercessiōibus facta cogeremur renitentē ēē. Pōpo nii hoc facere. Nequiuimus hæc suadere Pōponio: quippe cui uideretur:

ante dic̄ ad restituendā pecuniā reddēdosq; libros designatā: se nihil debere Tito: quo posset iure cogi: cū ei semel eredidcrit: nec deterior fact⁹ sit. Haec certa sūt. Aduocate etiā testes illos. Ex Mediolano. vii. calēdas Martias.

Sinonima testimonialia.

Res haec sic habet: ut tabulae docent publicae.
Nihil hac in causa dici potest aliud: q̄ quod mea legi pōt epistola.
Vera sunt omnia: quae testimonio firmaui meo.
Neq; prece: nec precio dixi: nec odio: nec amore.
Censui deum interfuisse testimonio.
Sumam arbitror testificandi religionem.
Qui fidem testimoniis frangit: nequir non esse uir nequissimus.
Quid magis impium existimari debet: q̄ irriligiose testimonium dicere: cui praesunt numina.
Qui peierat testis: deos omnes habet ultores.
Quae sunt a me testimonio tibi dicta: in tamq; conueniunt causam dicta n̄ fuissent: si aliter habuissent.
Non sunt abs te mihi habendae gratiae: sed ueritati: quae sic habuit.
Vbi ueritas est: ibi Deus.
Totum me mundi aurum testimonio mentiri non cogeret.
Nulla in re delectant me mendacia. Sed multo in testificando minus.
Expectanda est a me semper in testimoniis ueritas.
Nihil arbitror esse in uita religiosius & fide obseruantius: q̄ testimoniis immutata dicitur ueritas.

Titulus. xxxv.

Lamentatoria familiaris.

p Ossum hoc existimare: supos fere: ut neq; pietati apud te locus sit: nec religiōi. Me fratrē fefellisti ac iuratus pmittēs asseuerās. Scio illud Ouidii ī usu. Fratrū quo grā rara est: nec excidit e memoria fraterno primi maduerūt sanguine muri. Sed ego me q̄si pegrinū ad te cōtulera pmisisti: te nihilo me deceptuz oī fraude ac dolo nixus es. Quid ē reliquū: ut cuiq̄ āplius fidā. Cōsilius tuae fidei fraudatus sū. Quo cōfugiā. quē aduocē arbitrū: frater es. In me dico si qd in te q̄ror. At Bellus Gainusq; iisdem parētib⁹ nati sūt: nec tñ aliū pietas coercuit: ne caederet aliū. Proh deū atq; hoīum fidē tm̄ facinus fratrē niti. Nūc ego mihi uiuēdū nō esse āplius reor: cū nō amplius inter hoīes uiuat at inter imanissimas qdē & īplacabiles feras. Cura igitur si quid tibi superest humanitatis: ut serues quod hacte nus nō seruasti: ni malis apud omnis semper me lamentari. Ex Mediolano vi. calendas Martias.

Lamentatoria familiarissima.

q Verar ne primū tuā fraudē: q decoquisti: an rē mihi dolo sublatam

quã tam tibi liberaliter cõmodaui. Vtrũq; certe me cogit acriter lamentari: ni tu prouides:ne taciturnus & famæ tuæ cõsulam:& indẽnitati. Nã si sum in quærendo asperior.habebis homines hostes atq; deos. Sanus sis. Ex Mediolano.v.calendas Martias.

Lamentatoria Grauis.

E inquit hoĩ Saluator:per quẽ eueniũt scãdala. Q uare Plutarchus u cõsiderãdos hoĩum agit gradus:& qd a maxio fiebat pessime:min⁹ tollerãdũ uiderẽt:q̃ si quid peccasset uæhemẽtius minor. A magnis enim(ut Plato uoluit)exẽpla peccãdi sumũtur:cũq; errare cupiũt:exemplo maioꝝ gaudeãt. Q uã obrẽ Lycurgus iussit.quod reges alios seruare uellent seruarẽt ipsi primi. Q uis.n.(ut simonides recte dicit)agnos edente pastore:lupus abstinebit. At ille princeps Siculoꝝ:q Tiranus ẽ deinceps Siracusanus appellatus.nõ abstinebat furtis.nõ rapinis.nõ sacrilegiis.quin ĩ æsculapiũ & eius aureã barbã in Iouẽt & ei⁹ aureũ amictũ. In aras.& earũ aurea uasa cauillatus tandẽ a superis in successiõe multatus est. Interim huius exẽplo quor di dicere uacare latrociniis. Nũc rursus in rẽ meã tã sceleratus extitit ille Turcoꝝ rex quẽ:oẽs admirant:qũ regꝫ inopia sũmaq; mendicitate coactus sit mihi sibi deditissimo suas urbes incolẽti.suis degenti ĩ monasteriis æs meũ.sarcinulasq; surripere.possum nõ lamẽtari:nõ angi.nõ macerari. At cõsidebã eius pfecto quæsturæ:fidereq; me cesebã. Nihil arbitrabar mihi uerendũ apud eũ principẽ.qui tã sit opulentus tam nũmosus.tanti custos.possessorq; thesauri. Fidifragus is:mihi cõptus est.cui plus credebã:q̃ mihi. Q ueri nũc ausim. Apud Barbaros agẽdæ fuerũt mihi gratiæ:q d ab stulissent ab me oẽ meũ æs:qñ difficile quoddã ad uehendũ & peregrinãdũ honus. Hæc sunt igit̃ nostra tpa.hæ calamitates:hæ nos angustiæ subeunt Q uo me nũc uoluã. Ad quos potissimũ querimonias deferã. Q uor ũ implorẽ auxilia. Solebat Alexãder uel in alios ultus collatas iniurias. At Romani quotiens(uel maxima cũ impensa)reges suis restituere sceptris qui p populoꝝ iniquitatẽ:essent pulsi. Q uerite ab ægiptiis a Latinis.a Græcis. At christiani uiolentias:pdasq; quottidianas audiunt atq; uident de suis fieri:nec prouident nec audiant.nec curant. Hei miseris hisce fatis : quæ patimur:quæ toleramus.quæ nõ relicimus. Q uid est reliquũ:nisi ut cũ uitam mihi ducã acerbissimã:hac dissolui cupiam:&(ut Apostolus inqt)esse cum Christo. Q uod eiusmodi quottidie in alios fiunt & assidue:ut Iuuẽalis ait: fient:fient ista palã:cupiẽt & in acta referri:Lamẽtandi superest facultas hic saltẽ:quæ fuit apud illud monstroꝝ genus prorsus ablatum in mediis doloribus. Ex Mediolano.iiii.calendas Martias.

Sinonima lamentatoria.

Nequeo hoc casu:nõ uæhementius angi.
Hæc res me plurimum macerat.

Nihil hoc tempore potuit hac una re mihi molestius esse.
Quid potuisset accidere morte patris mihi lamentabilius.
Tantus est in hoc funere dolor meus: ut accessionē nequeat ullā admittere.
Quā doleā lamenterq; fatis mihi surreptum esse fratem: tunc intelliges: cū recte percunctabis: q̄tam ex eo caperem uoluptatem.
Huius rei (qua nuper amisi cōmoditate nulla fuit in uita mihi iucundior.
Coaceruatus sum hac calamitate tot lamentandi casus: ut difficillimum dictu sit.
Fuere in me facta non aspera solū: sed oīno īmanissima.
Tam aduersa fuit hoc tempore mihi fortuna: ut in omnem conciderem lamentationem.
Si quis daretur quaestimoniae Iudex: meis questibus obtūderetur.
Dies noctesq; gemo ac crucior: quādo tā affectus a fratre sum turpiter.
Lamentatio mea neq; ficta est: nec nō ex corde prouenit.
Non minus langueo: q̄ lamentor: cum tam oppotuna mihi sustulerit casus: aerumnaq; successerit.

Titulus.xxxvi.

Hortatoria familiaris.

Hortor ego te quidem: pro mutua inter nos caritate: ne quid ea ī re lamenteris: quae tibi cōis est cum multis. Quis. n. in erbe uiuit nec eiusmodi casibus est subiectus. At constantiā indue Marii: quē nūq̄ aiunt uel in aduersis flere uisum: uel ī prosperis ridere. Admonuit nos quoq; Tragicus ille Seneca. Rotat oē fatum: & rursus extat illud: res deus nr̄as celeri citatas turbine uersat. Num irasceris aut quereris in superos. At corū aut iussu aut permissione fiunt haec omnia. Quid si tuum aliquod est pro meritū in Iouem crimen multo maiorem acerbioreq; poenam. ego te hortor ad ea uirtutum munera quae sanitatem efficere dicebat Stratonicus. Nā cum & perturbata mens nostra uel cupiditate: uel dolore: succurrit philosophia: facitq; ualitudinem bonam. Ad hanc te hortor. quae uirtutum est plenissima: quibus qui se dedit: nequit dolere: nequit nō laetus ac iucundus eē
Vale Ex Mediolano. iii. calendas Martias.

Hortatoria familiarissima.

Ad uirtutē ego te hortor: ut eum te praestes quē te parentibus debes ac patriae. Nam a cunctis expectaris uir clarissimus si tuis a maioribus non es futurus degener. Virtus te nepum beatiorē deniq; reddet: sed uel interea laetiorē. Quid est enim iucundius cuiq̄ uiro bono: q̄ secuudum uirtutem uiuere. Adimit aegritudines uirtus. Rationem pro sanitate bonaq; mentis ualitudine subministrat. Quare nō iniuria. Stoici dicebant cui uirtus sit: ei nihil deesse ad bene beateq; uiuendū. Virtus sit tibi semper comes. Vale Ex Mediolano pridie caleudas Martias.

Hortatoria Grauis.

Visit Hieronymus adhortari uos alterũ ad caritatis opa ut illud se queremur. Apostoli pauli: alter alterius honera portate. At Epimenides poeta dixit. Hortatur qcũqꝫ aĩos ad honesta pudicos chalcar equo stimulũqꝫ bono cõnisitat illis: quos fouet ingeniũ puersa mente malignũ: pceptoris opem: uimqꝫ imptiẽ amici. Quod & si scio: q̃ sit tua spõte uel sine hortatione ulla deditus pietati: nõ est tñ absurdũ: ut te horter: ne desetas patrẽ seniorẽ: matrẽ anum sorores innuptas. Fauendũ est semp genero. Quod si ut uult Chrysostomus: nudo uestimentũ debes iussu dei: ac egenis reliqs ea quæ cogunt mẽdicare q̃to plus ea debes parentibus ac tuis in quos primũ: ut propinquitatis: ita caritatis est genus. At lex naturæ (quã & diuino uerbo nõ nescis fuisse Moysi traditã ut referret populo & Thobiæ præceptis Thobiolo filio datam (te hortatur: quæ fieri tibi uis: aliis facias & proximũ tuum: sicut te diligas: ne quidqꝫ in alium cõferas quod in te nolis cõferri. Qua cupis igit̃ in te filios aliquãdo pietate fore: hac tu primus ĩ parentes utere. quodqꝫ impietatis hos effugere uis genus: idẽ effuge. Nã ut illud docet Iuuenalis inquiens: Condere ficedulas didicit nebulone parẽte a patribus pueri discunt: a matre puellæ. Te igit̃ hortor: sis in uirtutis disciplina tam solicitus: q̃ decet: eum esse qui gloriæ sit cupidissimus. Quid potes in hoc orbe consequi sine uirtute: quod nõ continuo delabatur: cõcidat: atqꝫ corruat. At disciplina te docebit mores. uiuendi rationẽ quæstus ac laudis uiam. Hortor autem super omnia te ad nominis tutãdam amplitudinem. Nam qui secũdum Græcorum prouerbium. An homines sunt: obiere iamdudum: & ut Grægorius ait: uersantur in tenebris. Ad eam te hortor quærendam suppellectilem. quæ ditissimos exprimit: & nũq̃ deficit. Hæc si sequcris: & me hortantẽ audies: nõ pœnitebit te unq̃. Bene uale. Ex Mediolano calendis Martiis.

Sinonima Hortatoria:

Nihil est quod te magis: q̃ hoc deceat. ad quod te sum hortatus:
Ad ea te hortor quæ tuæ consulant dignitati.
Adhibe tuis (me hortante) parentibus omnem diligentiam.
Omnis erga te adhortatio mea in uirtute sita est.
Si me audis: esto in patrem pientissimus.
Si uis q̃ diutissime ac fœlicissime uiuere: fac ut matri apud te nihil deficiat.
Ego te ad doctrinam consequendam hortor.
Cura si me amas ut mea hec omnis ad disciplinam adhortatio tibi sit non iniucunda:
Nulla re plus debes (me hortãte) delectari: q̃ iis studiis: ad q̃ te sum hortat⁹
Vbi nullum frustra triueris tempus quod te hortor) assiduc maiorem cõcipis uoluptatem.

Tanto eris aſſidue letior q̃to meis diligentius pebis hortatibus.
Quo te uæhemẽtius amas:te magis ad uirtutẽ hortor & gloriã ĩmortalẽ:
Nihil eſt unq̃ tibi deſuturum:ſi meam nõ negligis adhortationem.
Cũ ſolertius ĩcubueris adhortationibus meis eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuam omnem:niſi meis deſueris hortatibus.
Ad ea te hortor:quæ uideor te paratũ:unde laudẽ incredibilẽ cõſequaris.
Cũ cætera quæq; ĩ orbe uana ſint:uirtꝰ(ad q̃ te hortor)ẽ & ꝑpetua & diuĩa

Titulus.xxxvii.

Conſultatiua familiaris.

Veris a me:quid ſentiã:ſit ne tibi ducenda cõiunx. Conſultatiuum
q hoc qui attingit dicendi genus:ut ſit oĩno prudentiſſimus:oportet:
ut inquit Plato. Sed ego familiariter hæc paucis. Vxorem qui non
ducit:aut uitã celibẽ profitetur:aut ĩceſtam.ſi turpem in moechia inceſtuq;
uerſatur:quid attemptet:ipſe uiderit:nihil certe ſancti:nihil boni. Si uirgi-
nitati ſeruit:a mundo abeſt:ſibi ne uiuendũ ſit ſoli:an & patriæ ſimul & ſuis
doceant. Stoici dicentes:hoĩes hominum cauſa procreatos. Doceat Ariſto-
teles inquiẽs. Naturã ſibi tactũ procuraſſe:ut ſpecies cõſeruaret:doceat Pla
to:nõ nobis nos ſolis natos oſtẽdens:ſed patriæ parẽtibus: liberis: doceat
Aurelius cũ ait. Nulla alia de cauſa nubit mulier:niſi ut mater fiat. Doceat
demũ Saluator chriſtus:qui nõ ſolũ nõ ꝓhibuit nuptias:ſed ad eas inuitatꝰ
acceſſit:illaſq; miraculis illuſtrauit. Cõſulo igit̃:ut nubas:ſed ei:cũ qua illud
inuenias Naſonis. Si qua uoles æque nubere:nube pari:Duc uxorẽ:nõ ui-
rum. Bene uale Ex Nediolano.vi.nonas Martias:

Conſultatiua familiariſſima:

I bonus ducã auſpiciis tibi mercandũ:me cõſulis. Ego ſic ſentio:qđ
s ab Ariſtotele dictum in noſtrũ incidit Ciceronem:ut quam quiſq;
norit artem:in ea ſe exerceat. Ex tuis maioribus mercaturæ uacauit
nemo. Te primũ hoc officiũ & uitæ genus aggredi:nõ probo. Vult enim
mercatura uirũ & aliis negociis nudum:& uariarũ gentium:atq; rerũ peritiſ
ſimum. Tu uero & urbẽ patriam alio profectus nunq̃ deſeruiſti:& habes fa
miliæ tantũ honus:ut uix quottidianis uaces cybis. Me tenes. Vale Ex Me-
diolano.v.nonas Martias.

Conſultatiua Grauis.

Is cum Turcis militiam paciſci tuã potius(ut dicis)q̃ inter chriſtia
u nos expers uiuere dignitatis. Conſulis me:quid ſentiã:qui te amo:
Amo inq̃ te plurimum ſed hæc cõſultatiua ratio longe ab me abeſt
fugiuntq;:me uæhementius conſultatiui generis argumenta. Sed cogit me
ſtudium erga te meũ:ſententiam aperire. cretenſium leges:quas Iupiter ille
tulit omnium regum apud Græcos antiquiſſimus: uetuſtiora dicebant &
priora nos patriæ debei:q̃ parentibus officia:poſt ſuperos ſcilicet prima.

Nam & plato.& Stoici.& Cicero affirmãt pãtriam esse:quæ nos aluit:nos educauit:non in sede ac statu locauit:Hostes autem natura,insectamur duce ut neq; igni cum undis nec terre cum cælo pax esse possit ulla:Quis igitur tam iniquus est:& ab omni alienus humanitate:ut prætermissa patria:,desertit:parentibus relictis filiis:reiectis propinquis:cum hostibus cõueniat:eis sit præsidio:illos adiuuet.Maluit regulus ad omnem cruciatum & interdum redire demum q̃ ut prima captiuis aliquod: Africanis Potentioribus priuaretur Pro patria sese Mutius Chodes Decii duo:Fabii tricenti morti dedicaret.Pro patria .Clearchus nihil metuit.Alcybiades nihil formidauit Tu contra patriam arma capies:pro impio profanoq; Mahometto dimicabis contendensq; cum tuis.Vide ne id ut nefarium factu esse:sic etiam dictu sit fœdissimum.cogitatu,perniciosissimum.Ille Barbarus est Tirann⁹ Ex partis oriundus:matre scythica:ex utrasq; parentibus dirus atq; crudelissimus:& cui:præter humanum sanguinem fuit:nihil unq̃ uolupruosũ: quasi Lycaoni edantur hospites:aut Busyridi immolentur Tu uero latinus optimus:humanissimisq; parentibus cretus quid potes cum ea fera conuenire:a qua tantum abest mansuetudo:q̃tum a nostris immanitas: Non es dilectus in patriam.Cui uiro & ueteri & bono non idem accidit.Quod exularunt philosophi:quot uiri fortissimum & aliquando inter tuos consequaris quæ non speras.Hæc ego.Tu me audi;& tibi impera.Ex Mediolauo.iiii.Nonas Martias.

Sinonima consultatiua.

A patrid ne dissentias.
Patriæ dignitati serui.
Nihil cum patria tibi sit dissidii.
Cum urbe tua sit tibi uel mens ipsa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Consulo patriæ dignitati:si sapis.
Nisi insipias:nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria sentics:terris cæloq; gratissimus fies.
Nulli prius debes:q̃ patriæ.
Patriam tueri:te docent humana & diuina iura.
Nihil potes:sine tuo summo dedecore:nocere patriæ.
Fac ut patriam in primis serues.
Prima deo proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta est:qua maiorem non debeas patriæ.
Patriam si fugis:parentes omnes fugis & propinquos.
In reliquos studiosus esse potes:in patriam colendam non nisi pius.
Qui dederit patriam:reus est sibi suæ necis.

Perinde peccas relicta patria:ac interempto tuo genere.
Nullum est scelus cum desertione patriæ comparandum.
Cum pietate in patriam nullum est uirtus comparandum genus.
Si uir bonus & esse cupis & haberi:fac ut in primis diligenter studeas patriæ caritati.

Titulus.xxxviii.

Accusatoria publici criminis familiaris.

n On quia uelim uir malus accusando censeri clarissime prætor Antonium accuso criminis publici:sed ut meo satis faciam officio: qui causis præfectus sum publicis aduocatus Tunc enim Lycurgus inquit regi iure ciuitates.cum neglecturus nemo foret:quæ ad se attineret.Læsit is igitur uirginem uestalem: in cuius uiolenter ingressus cellulam:a Tribuno(qui ea de re admonitus ab me fuit)captus est.Sed Clodium illum superauit qui ausus est uelle Bonæ deæ templum uiolare.Is enim in iudicium accersitus sui criminis.Hic ita pecunia tribunum suosque occupauit milites ut cõtinuo dimissus libertati restitutus est.Huius ego hunc. duplicati criminis accuso tibi:& quod sactum uiolauerit uestæ:& quod corruperit Tribunum: hortorque:ac rogo:& instantissime puniatur postulo Ad hæc atem ne Tribunus insolentior post hac fiat mulceretur oro. Nam nisi eiusmodi coercerentur appetitus:nihil ad curiam deferretur:Rem habes:& æquissimus es:& ego intercedo.ex Nediolano:iii.nonas Martias.

Accusatiua publici criminis familiarissima.

d Eprehensus est cum Glore in lecto Antonius.finxit se præualitudinarium.Alter erat sibi apud eandem lectulus domum:ubi coniuge consueuerat esse.At absentem uxore:sororem illius adiit.Quid inde nedũ suspitionis uerum etiam expressi criminis intelligatur:satis cognoscis ut es omnium prudentissimus iudex.Ego tribunatum(ut scis)gero.Mea interest:quos in publico deprehendi crimine:accusare.Fac igitur:ne in suo tam graui scelere glorietur neu putent alii pariter peccare:licitum esse.Bene uale ex Mediolano pridie nonas Martias.

Accusatiua publici criminis grauis.

n On iniuria decreti sunt a Solone Athenensi:qui publicis preesse criminibus accusandis:ne quos amici aut sui ciues accusaturi non essent(ne simili casu uel ipsis accusaretur)abirent impuniti. Scæuola uero huius & urbis indemnitati:& plublicorum scelerum multe præfecit delatores publicos:quibus publicos erroret accusantibus partem noxæ censores traderent:At hodierni cæsaris fiscales decreuerunt aduocatos:qui eidem instarent officio: nec recusare quidem possent: adquos id muneris deferretur. Cum me igitur delegeritis patrem patres cõscripti:quis inuitum: qui fisco præsim:non possum non ea sequi:sine quorum insectatione uenirem non

infamis modo uocandus: sed negligentiæ: quin & doli mali plectēdus: Na ut illud est Senecæ: qui non prohibet iniuriam (cum potest) facit: & Cicero ab Aristotile usurpans: alterum inquit iniustitiæ genus esse: cum qui potest iniuriam non prohibet. ne igitur & Antonius insua se malicia iactet: & alii proposita huius impunitate pari culpa coinquinentur: & ego prætermissi officii culpa arguar Antonium ipsum accuso læsæ maiestatis Seditionem enim in populo procurauit. nam cum eius domum duodecim conuenissent adolescentes: ex iis quidem qui primatum urbis erant filii: proposuit cænā oponere cultam. post ebrietatem munera quibus esset donaturus: qui se sequeretur. Cum illis urbem discurrit: suum facit cognomen in principis locum clamari Reus est mortis: Vale ex Mediolano Nonis Martias.

Sinonima accusatiua publici criminis.

Antonius publicum commisit adulterium.
In incestu publico Antonius deprehensus est:
In aperto flagitio captus.
Flagrantis omicidii accusatur.
Tam palam peccauit: ut negare nequeat.
In re apertissima suæ culpæ nullam potest causam adhibere.
Crimen eius est omnibus coram.
Tantum hoc & tam publicum scelus: quis non accusat.
Tam est id erroris omnibus notum: ut cælari nequeat.
Crimen hoc est ante omnium lumina.
Qui non tenet hoc sceleris ab hoc commissum: is eius noster non est.
Non priuatam rem afferro: sed uniuersis cognitam.
Id sceleris est apertissimum uel iis etiam qui aliunde huc conuenerunt:
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil est in hoc facinore priuati omnia sunt publica.
Qui uelit hoc defendere monstrum: is in rempublicam temptat.
Publicum ego crimen ad uos affero.
Reus est Antonius publici sceleris.
Ab hoc scelere absit omnis plectendorum priuatorum mansuetudo quia publicum est.
Tam est hoc crimen publicum: ut priuati nihil habeat.

Titulus.xxxix.

Obiectiua generis uel uitæ familiaris:

c Vm hoc meo cōpetitore ñ arbitror esse parē cōtentionē o ecsores. Nam si genus utriusq; ad hanc dignitatē cōsequendā exquirit quis dubitat: nihil iter nos eē simile. Inqt. n. Seneca generosa fæmina in hortis crescūt suis. At generosum eum definit Cicero q nobili genere natus sit. At nobilitas (ut ait Iuualis) sola ē atq; unica uirt⁹. Quod si ob iuris disciplinā

hichomo nouus nobilitatus est: at parentibus est cretus ignobilissimis. In me utrunq; concurrit:& quod generosum est & qđ nobilissimum:ut nō modo antiquissima sim familia.clarissimisq; progenitoribus natus: sed & iuris insignis magisterio:& æqtatus dignitate sim. De moribus aūt nostris fama iudicat:uosq; censores:q hūc sæpe inter scorta pusionesq; dep̄rehēdistis:sæpe in meritoriis tabernis me semper in pluteo uacantē in in bonis artibus:aut inter doctores disceptantē·Itaq; q̄ coueniant huius concursatio: qdq; nr̄a cēsura iodicatū sitis:habetis.ex Mediolano.xyiii.calen.Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ familiarissima.

g Enus meū nobile:huius est ignobile. Is bubulcis nescio qbus satis abiectis:ac mercenariis natus. Ego parētib⁹ ex primis urbis hui⁹ familiis. Cōiunx mihi ex nobilitate ligurū:huic ex īfima Gallorū plebe. Gitæ ratio quæ sit utriq; iam qs ignorat. Hic sorbilandis cyathis:delucicēdisq; obsoniis terit tempus. Ego si qd ocii ab actione superest uersor in studiis. Quam igitur concurrat me cum ad hoc beneficium impetrandum commode:ut uideris. ex Mediolano:xyii.calendas Aprilis:

Obiectiua generis uel uitæ Grauis.

r Ecte quidem & peritissime uoluit Supliciis; censoribus diligentius cōsiderandum:ubi magistratus legendus foret:qui nam essent nobiliore genere:melioribusq; moribus ac uita·& reliqui ad bene uiuendum inuitaretur:& ignobiles generis rusticitate uirtute nitercētur superare. Quā obrem cum ad appium censorem deferreretur cuiusdam ignobilis nomen qui fœnore ditatus esset:ex qua inquit familia cretus hinc est. Respondentibus fautoribus:ex proximo agro Arpinī honesto genere natus:at qua uitæ consuetudine periit:subdentibus pecuniæ cumulādæ operam adhibuit pecuniæ igitur præsit:ait non in ciuitati:Labeo non pauperem se malle dixit præficere magistratui bonum:q̄ malum diuitem:Quid cum in alium utrunq; cor uenit.in alium nentrum. Duo nunc sunt in prætura competitores o princeps æquissime:ac sapientissime:quorum alter. Antonnius abiectissimo genere: uita pessima:moribus.perdissimis:alius nobilissima famila.ratione uiuendi nulla:sceleribus deditissimus. Is ut iuuenalis īquit::quota portio fecis Acheæ::nescio quo natus Alexi pedite olim tuó: quem quia fuisset crassatur nefandus:tuo iussu furcis prætor suspendit. At uita qui sit patris hic moribusq; minime dissimilis:hinc liqueat quod ex omnibus fere Italiæ urbibus exultat ob flagitia. Alibi furta commisit. Alibi cæde patrauit. Alibi uiolauit hospitem. Alibi falsus inuentus est. Nullibi esse potest nisi propter patrem hic:ubi memoria patris eum deberet assidue perterrere At Laelius·qui hunc poscat magistratum est.generosa domo satus:patre. qui tuus senator æquissimus diem obiit ubi it faustissime.ī sūma rerꝫ ōium felicitate:quem sic imitatus est:ut ipse ꝓmeritus sit apud te senatum. Quo

beateq́ uiuendo cũ philosophis Theologisq́ cõmentatur. Hic tibi deligẽdus est: quẽ praetorem designes urbanum optime princeps. Antonii similes belluae in suam perniciem reiiciendae abs te pelle. Vale ex Mediolano. xyii. calendas Aprilis.

Sino nima obiectiua generis uel uitae.

Hic est abiecto genere natus.
Moribus hic est perditissimis.
Nulla in hoc cognosci potest familiae nobilitas.
Nihil est in huius uita laudabile.
Omnia sunt in hoc morum malorum signa:
Squallet hic omni generis ignobilitate.
Nihil est tam obscoenum quad in huius non foedat uita:
Cum sit hic genere obscurissimo: Tum uita longe inferiore.
Vt in hoc monstro domus antiqnitas est nulla: ita uitae iniqtas oĩs supest.
Huic uetustius nihil est sceleribus: nouius autem nihil parentibus.
Habet hic pubulcus mercenarius tm̃ in uita laudis: q̃tũ ĩ genere nobilitatis
Quam abest hic a generosis: tam ab omni uirtutis laude.
Sunt huic ignobilia cuncta dedecorosaq́ communissima.
Tam hic est bonus. q̃ nobilis.
Abiecto genere natus abiectissimam degit uitam.
Vt est ignobilis familia. ita uita quidem perniciosissima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

i Rritatus es in me: qm̃ delatũ est ad te quidem falso me tibi nescio quid successere. Vide Senecam non minus improbantẽ. quod credatur facillime: q̃ si princeps nihil crediderit. Quid si non audebit me corã delator ille quicq̃ proloqui: Quid si pessimo in te animo dubitans accusari: ꝑuenit hoc delationis genus. At sequere illud Martialis & delator habet: qđ dedit exiliũ. Ego tamẽ tuus sum seruulus: tibiq́ ubicunq́ uixero: deditissimus: nec tam me coges ab urbe longũ exulare: q̃ ego te semper hẽbo ante occulos: nec cuiq̃ cedã te amãdo. te colẽdo. te numinis instar uenerãdo. Iube ut libet: parebo ut iusseris: quoq́ longius abero: facilius intelliges q̃ essẽ tibi utilis domi q̃ fidus. Nulla in re poteris alius esse mihi semper pnceps meus. semper deus in terris: semper habendus ante oculos. uale ex Mediolano. xy. calendas Aprilis.

Pacatiua familiarissima.

c Vra ut uelis amabo te semper: nec tua de me merita e mente mea delebit ulla temporis diuturnitas. nõ sũ ingratus. Pluris lõge facio quod me amaris. qđ mihi faueris: qđ in calamitate me nõ deserueris: q̃ nõ doleo qđ illis in me credas: qui & me oderunt: & te nõ amãt. Sũt enĩ pditis

ssimi delatores Si quid autem erraui:quod castris ad designatā non interfui diem:pacandus es mi dux facillime:tum quod culpa mea nō est peccatū:tū quod si etiam peccatum est:ut es omnium humanissimus:debeas ignosce. re:ut in multo maioribus grauioribusq; peccatis soles. Erraui fateor:sed ut illud est Senecæ:caret hic error culpa Imbribus sū prohibitus istuc ire. Flumina intercluserunt iter meū Parce mihi princeps. Si in me pacatus. ss qui soles in tuos. Bene uale ex Mediolano.xiiii.calendas Aprilis.

Pacatiua Grauis.

n Ihil est:quod facilius fieri posse uideatur uiro docto:q̄ ut pacetur boni principis aīus in aliquē odio concitatus sic:enī clementiā Cicero definiuit:ut sit uirtus:q̄ aīus ī alicuius odiū concitatus cōitate refouet. Quod si turbati principes nō pacarētur:quibus esset uiuēdū apud illos:nō illi tūc reges(ut dixit Homerus)uocarentur:sed tyranni. At Tyrānos Plutarchi pittachus ille similes uult esse ferarū in placabiliū.nam si natura uel ī ter īmanissimas uoluit esse feras nō nullas ēt:q̄ mitiores effici possēt(ut plinius docet)quid est ī homine dicēdū:qui mansuetissimus est:quid in principe:quem(ut Cleobolus inquit)sperant subditorū omnium mentes:& a cuius solus salute populorum omniū suæ fidei mandatorꝫ pendet salus:Ira tū esse te mihi:factus sum hodie certior: quia Fabium interemi. Quid si non interemissem. Certe nunc ego non uiuerem. Scio tibi rem intellectam ut fuit:nec in ea enarranda tero tempus. Ar quia me accusas maliciæ qui cū potuerim eo crimine abstinere uoluerim:dicis enim:cur non uertisti ad ei⁹ insolendam terga cur non fugisti:poteras id efficere commodissime. pacādus es mihi animo magno:sed non æquissima iratus mente. si paec tua di ci potest. Quem ego sum apud te locum assecutus mi princeps:Militis. At pualem se præstare miles debet fortem:infractum non meticulosum:periculorum tolerantem. Hæc quotiens non seruasse: poteram abs te uilitatis accusari:atq; pelli:ut Cyrus dicebat. Inobseruantissimus autē hoꝝ semper extitissem:cum inuadentem me quicq̄:duellumq; poscentē ꝓfugissem: aut non iucundissime admisissem. Adhæc uero quot me contumeliarum con uitiorumq; confecit is generibus priusq̄ arma exercuerim. Quo me min⁹ uidebat ad tæla pronum:eo inflammabatur in me magis:fiebatq; petulantior. Hæc improbas:& ego non solum improbo quæ tibi non placeāt:sed detestor acerbissime:cupioq; assidue:non exegisse. Verum ut illud est Agathonis:Vno solo priuatur deus:infecta facere quæ facta sunt. Vis ne princeps humanissime in me unum inhumanus inexorabilisq; cognosci:cum ī omnis alios:uel illos q lōge maiore fuere in delicto placabilissimus fueris. Vide ne:ut hoc mihi mortē afferat:ita tibi cedat ad famā. Cū me deles:op⁹ deles tuarū manuū:que(ut psalmista inquit)psalmauerat me. Quicqd ego sum:ex te sum Aut,non malus dices:Id quoq; nō diffiteor:Sed alium ego:

q̃ te:patrē nō noui:At patri in filiū(ut Terētius uoluit)p maximo delicto paululū supplicii satis est:Parce seruo mi princeps fidelissime:pacatū te mihi redde.Ne sis dirior:fac ut exorem.Ex Mediolano.xiii.calēdas Aprilis.

Sinonima pacatiua.

Ne sis iratus mihi.
Redi in uiam pacis.
Presta te mihi qualem solebas antea.
Noli in me durior esse:q̃ in reliquos soleas.
Esto mihi mitis.
Exhibe te benignum:
Tuam humanitatem ne deleat mea culpa:
Te quæro in me pacatum:
Fac ut pacatus me serues.
Ira tua mortem:mens pacata uitam mihi quærit:
Vt iracundus me terres:sic pacatus me solus animas.
Paueam tuam iram:pacationem cupio.
Nihil est quo tibi plus appetam:q̃ pacatus sis mihi.
Tē gaudeo te pacato:q̃ qua uoluptate nulla possit mihi maior superesse:
Vt tu⁹ furor sol⁹ ē(q me cædit)sic ubi pacat⁹ ad me redis:rediuiu⁹ uideor:
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor orando:sed tu ne pecces:te non placando:
Quā longe habes ab oī scelere:tam absis a te non pacando tuis seruis.
Redde te mihi mi princeps pacatissimum:

Titulus.xli.

Confirmatiua familiaris.

q Via nihil potuisse dicitis o iudices istic causidicos ager̄ meo noīe: nisi cōfirmē q̃ sūt ab iis acta ita enī docetis Marcū Carbonē Iuriscō fultū statuissem.Cōfirmo q̃ gessere singula:q̃doq̃dē illos scio mihi effecisse:qd' mihi nō cōducat.Quod accepturi sūt aūt ab iis(q mihi debent)pecuniā meā:idq; ab me uultis cōfirmari pri⁹:q̃ accepta sit:nō uidet̄ faciēdū: ne possit postea nō tradi.Sed quia uos cautos eē ostenditis:sec⁹ negri fieri: confirmo id etiam(ita quidem)ut q̃cunq; pecuniam is acceperit ea tradatur Sempronio fratri meo:ipsi uero debitores ex nunc:pro ut ex tunc:dicātur absoluti:quam si fraudauerint:nec dederint:spe futuræ numerationis dicatur hæc confirmatio facta.competatq; exceptio non numeratæ pecuniæ.Ex Mediolano.xli.calendas Aprilis.

Confirmatiua familiarissima.

q Vi hanc epistolam tibi reddidit.istuc iuit meo nomine futurus causidicus & procurator in re mea.Et quoniam sine mea confirmatione:ad nihil gerendum admittetur confirmo quæ geret:omnia:sic

quidem:ut uel utiliter gerat:uel cum detrimento mearum partium meo cō sensu omnia fecisse intelligatur:neciu eum excipi quæat: quod a me non sit actio sua confirmata. Tuum est officiū æquissime prætor:ut nullius pso næ facta exceptione haud minus ac per benigne procuratorem hunc meū audias:q̄ si quis conciuis tuus longe doctior ageret istic apud te causam ex Mediolano.xi.calendas Aprilis.

Confirmatiua Grauis.

n E quid obiciatur in legitime factum:inuenit hoe iuris modestissimus:quod in cofirmandis exerecetur:quæ non interueniēte confirmatione nostra:possent non iure facta excepi. Nam adeo quisq; utilitatis propriæ fallitur iudicio: ut ab honestate nōnunq̄ distrahi facillime quæt & mentiri non in enim sint nactæ demum exitum:quē uoluisset. Quod & si Pannetio ac Cicerone testibus:utilitas ab honestate sæparari nequit:sepa rata uero non est utilitas. At eo uentum est:ut dauci admodum idē sentiant plurimi uero nihil admittanr honesti:modo conueniat:quod cōducat sine cupiditati. Quare Euripedes cæcam esse dixit humanam mentē in iis q̄rē dis cupiendisq; in quibus in esse utilitatem ac lucrū conspieatur. Recte igit̄ Sempronius iurisconsultissimus & publius crassus uoluere sui in magistra tibus neminem alieno admitti nomine:nisi & cuius interueniebat noīe in teruenirct & uerbis:hoc est eiusdem confirmaretur ore. aut testimonio:qd̄ de oris mentisq; consensu fidem faceret. Cōfirmo igit̄:cumulatissimeq; cō firmo q̄ geret istic meo nomine Scæuola. & quæ gessit omna:q̄q̄ procurator ab me non est institutus æque tamē omnis eius opera mea sentētia cōfirmatur:ac si ego intercssem. Ad hæc autem poscitis rogatisq;:confirmem uobis prætorem:atq; designem.quē delegistis. Vt uobis ego uos non arbitror:esse quicq̄ delecturos:quod non intelligatis profuturum:ita uirum cē seo prætorē ex multis æquitatē:prudentiaq; singularem delegisse:quem & fama & rerum experientia cognoueritis:ea seruaturum:quæ ad prætorem & bonū ptinent:& diligentem:& gloriæ immortalis cupidum. Hæc enim Pericles debere in magistratu esse docebat:& Tales Milesius suos admonebat. Nā ut Plato iussit corpus se tuerim præto:existimet:eum in urbe iudicat suis humeris demādata. Verū quia nostrorū edictis maiorū(q̄uis per: optime cuncta delegissetis)nisi delecta confirmemus:stare nequeunt: que ritisq; hunc cōsensum in re nostra.hisce litteris uobis prætorem hunc delectum confirmamus:ap probamus electionem:confirmatum:admitti uolumus:hac autem confirmatione nostra deinceps eo fungatur magistratus eiusce modi munere:quo reliqui prætores urbis istius nostræ consueuere fungi. Valere ex Mediolano.x.calendas Aprilis.

Sinōnima confirmatoria.

Quæ gessit is confirmo.

Nihil ex iis infirmo:sed potius approbo:q̃ meo istic noĩe dixit Scæuola:
Eque habete rata firmaq; Scæuola gesta:ac si ego interfuissem.
Confirmo delectum istum magistratum.
Comprobo quæ uillicus meus in prædio gessit:
Firma sit mei uenditio a Scæuola facta.
Non mutuo quicq̃:quod is effecerit.
Habeo ꝑ facto ꝑpulchre:qcquid meo noĩe istic factũ est a Scæuola.
Gesisse uolo Scæuolam omnia meo cum instituto:
Nihil excipio ex gestis ab isto.
Fecerit iste non secus singula:ac me præsente.
Sciant omnes me probatissima dicere:quæ fecit mea in causa.
Confirmatum semper quisq; putet:quod egerit pro me Scæuola:
Nusq̃ obiiciam benefactum non esse:quod pro me fecerit iste.
Ab isto quicquid effectum:est omne confirmo.
Nunq̃ negarim bene facta:quæ iste mea gesserit in re ulla.
Faciat ut uidebitur Scæuolæ:recte factum affirmo.
Quæ uobis sine meo consensu non prosunt:approbo cuncta.

Titulus.xlii.

Inuectiua familiaris.

e T si nõ est mei neq; aĩ:nec moris:in quẽq̃ inuehi:nõ possim tamẽ eandẽ in re seruare modestiã:cuius iure dixerim:ut Hieronymus ĩ Vigilãtiũ inqt:linguã ꝑcidendã & in frustra lacerandã:ut qui loqui nescis: discas aliqñ conticescere. Assidue tuo isto scurriliore ac prudentissimo in ali quem debaccharis:& ridiculũ caput,cẽs bonos irrides. Assidue uersatus ĩ lu to ad aures usq; marcentes alios uocas & putridos. Assidue sis in deridẽdos & doctos & eruditos insolentior:atq; insanior. Vnde ista mordacitas in te tam innata. Vnde iste tuus furor tã barbarus & ĩmanis. Nã nisi penitus ab oĩ humanitate sis alienus:nũq̃ adeo insanire cogaris ut neq; modũ in dicẽ do serues:neq; m̃odestiã:sed te reuide bone uir Terentiane:ac resipice. non ne iã annũ supra trigesimũ nactus nihilo plus sapis:q̃ si puer uersareris ĩ cu nis. Persuades te tibi uirꝝ esse sapiẽtissimũ cũq; nihil unq̃ didiceris litterarꝝ(qd inter litteras cõuenire possit) litteratissimũ cẽ te duci:audesq; de lr̃is cum illis contendere q sunt in Italia præstãtissimi. Proh hoĩum furiose:imo bel larꝝ pessima:cui nihil sit tolerabilius maledicẽtia:cui sunt oĩa nullius: præ ter uæcordiã:atq; uersaniã. Quã aũt sit leue cerebellũ tuũ istud qui nescit: uideat tuã istã quottidianã in oĩ re uaricratẽ ut nũq̃ tibi sis constantior:q̃ cũ stertis. aut crapula & ebrietate obrueris:aut libidinib9 uaces:a qbus & si nõ nũq̃ debilitas neruorꝝ at nunq̃ uolũtas & ĩmensa cupiditas surripit. Quic quid.n. patrimonio relictũ est qcqd aduenticiũ:aut profecticiũ fuit omne ĩ hisce flagiciis cõsumpsisti:obliguriuisti. delapidasti. Nũc assidue tete ener-

uas inter Gnatones Helluones: Prædicones uir imundissime. scelestissime perditissime. Te igit castiga primũ: mox reliquos tui dissimillimos castigabis: & noli fabula eẽ uulgariũ. Ex Mediolano. ix. calendas Aprilis.

Inuectiua familiarissima.

n Equeo me amplius continere uir impurissime: ut ad ea respondeã deniq quibus me semel: iterũ atq rursus ineptissimæ tuæ litteræ ĩsetunt. Dicis esse me malũ: q te accusarim ignorãtiæ: sceleratũ q nõ uiuã hominum iudicio. Tu ne quoq̃ audes castigare bællua maxima. Malus sum: qa te ignorantẽ appello. At malus sim profecto ac pessimus: si hæc sileam: quæ tui cõmilitones palã exhibẽt æque: ac peculiaria doctrinæ bonæ pcepta. Nã cũ uel ipsam ignores. Grãmaticẽ ad minimos usq caratheres componẽdos: disiungis. n. in scribẽdo syllabas: haspiras quæ nullã adhibẽt haspirãdi rõnem: reliqua sũt apud te barbara: qui possim hæc cõticescere. Me uero dicis nõ hoĩum more uiuere. Nõ eorũ inq̃ hoĩum more me fateor uiuere: qua tua sequunt uestigia nebulones: cũ istud nõ uiuere sit sed mori. At eorũ quidẽ sententia uiuo: q longe abs te: tibiq paribꝰ absunt: qui bonis uacat artibus. nõ sepeliunt inter epulas: nõ stertũt in lectulis cũ scortis. nõ sunt in Tessera ĩpediti: ut tu soles. Quid. n. aut cogitas aliud die noctuq aut dicis: aut facis: q̃ eiusmodi qcq̃. Qui sunt tibi socii. Gnatones parasyti. scurre Tabernarii. coqui fartores. Quibus oĩa credis tua: pueris: meretricibꝰ ubi semper uersaris. In fornicibus. meritoriis. Thermis. I maledicte: ac late. nec omnibus de te eachinnum moueas: & quæ nescis: saltem disce. Ex Mediolano. viii. calendas. Aprilis.

Inuectiua Grauis

c Vum ex oĩ hoĩum genere deceat illos in primis detestari qui mali sunt. tũ ut docuit Demosthenes: inter malos ipsos existimandi sunt illi pessimi: qui cũ oĩ sint polluti scelere: quasi uiri graues atq cẽsores: audẽt alios (a quorũ moribus bonis inq̃ atq innocẽtissimis. plurimũ absunt) castigare: accusare dicere pditissimos: & in eos insolentius inuehi. Ad quos illud Lauronia Iuuenalis inquit Tertius e cælo cecidit Cato. Nã si recte cõsyderent illius Satyri uersus: Clodius accusat mœchos: Catilina Cethegum: & rursus. Quis tulerit Gracchos de seditione querentes qs cælũ terris nõ misceat & mare cælo: si fur displiceat. Verri: homicida Misoni: ad te ipm conuertet hancsñiam: & Antoniũ dicet illũ esse q coegit satyrũ loqui. Proinde si maluisses audire Ciceronẽ dicentẽ: neminẽ ad accusandũ debere paratũ esse nisi & ad innocentiã suã exprimẽdam promptus sit: q̃ tuam istã tam insolentẽ in dicendo licentiã: frenasses aliquãtulum tete cohibuisses q tuam tã insulsam mordacitatẽ potius: q̃ in me tam imprudẽter. imo tam furiose irruisses. Tunc tibi diuus Hieronymus occurrisset cõsuluissetq inquiens. Nihil est fœdius risu in risione dignissimo. Quasi uir religiosissimus uideris

nostro succurrere ordini nō probas uiuentes liberius religiosos leges refor
mas bñ uiuēdi. Ministros & praefectos monasteriorū admones: quid agēdū
instas doces praecaris: cōsulis: & quod deterius est pecunia corrūpere cona-
ris. Nihil praetermittis quod dicas nobis profuturū: quasi & tu solus uideas
quid cōducat: & caeci sint caeteri & tu sapias unus: insipiāt alii. Nūc ego: qd̄
in fabulis legit̄: uideo lupū esse monachū effectū: imo nūc est locus Euan-
gelio: ut uenias in uestimētis ouiū: qui es intrinsecus lupus rapax. Audes tu
quēq̄ accusare inobseruātiae: aut ordinis nostri obseruantiā docere q oīum
es inobseruātissimus religionis: pietatis paupertatis caritatis. & ipsius deni
q; cristiane fidei. Vide ne hoc tā ridiculū deniq; sit: q̄ quod maxīe. Nam ad
mirabilius esset: uidere te religiōi uacantē: a qua semp tanq̄ a pniciosissima
peste abhoruisti: q̄ si ut ille ingt (mulier uitulū: uel si bos aederet agnum. Tu
nūc e cauponula clanculū redisti ad monasteriū. nūc e fornicibus nūc a pu-
stonū cōmertio. nūc a uitata sacerdote: ad haec secta administrāda. Vbi est
tuo patrimonio tibi relicta pecunia: in foenore. Vbi mr̄is dos. In foenore.
quae clāculū assidue surripuisti monasterio. In foenore. In qbus uitae gradi-
bus cōsumis hoc foenore q̄sita. In gula in otio in scortis in cōuiuationibus
inq̄: cōpotationibus. ebrietatibus scel eribusq; demū oībus: qbus abiectissi-
ma pecudū exprimat̄ cōditio: Sardanapalli instar. aut Smindiridae Sybari
tae. Qui haec ignorat diligentius ingrat: aut ad me ueniat: Testibus argu-
mētisq; pbabo dignissimis. ac oī exceptione maiorib⁹. Sūt Mediolani Ro
maeq; pcessus qbus de ecclesiasticis rapis cōuincere. Sūt & alii Placētiae pa
piaeq; qbus cōpertus in scelerib⁹ atrocissimis aes dedit nō mediocre: ne ple
cteretur publiceq; dānaretur. sunt de nostris nō pauci. qui si quaerant̄. cogā
turq; dicāt. quo eū comitati sint de quo loquor: ubi saepius pernoctauerit:
quid egerit: quibus in discriminibus uitae induxerit illos sed esto sis malus
q̄tum uis. O baellua: sis perniciosus: sis inq̄ nefarius. Sed nō obsis: nisi tibi
sis ridiculum monachorum: minus religiosorū. sis inq̄ inter nos Simia (&
ut illud est Iuuenalis) fraterculus ille Gigantum. At nō audeas o bestia uel
le uir bonus & uideri: & existimari nec te iis ingeras negociis: quae longe
absunt ab ingenio tuo isto inq̄ tam haberi ae panicario: sed malicioso: sed
uersuto u[illegible]o uersi pelli doloso. Quid enim ut fiat instans: ut insubres ac
praecipue Mediolans pellatur hinc: exteri succedebant: bonae (ut dicis)
legi paratiores ea dumtaxat hoc fingens ratione: ut nobis absentibus: tu
ministres: tu gubernes: tu omnia tuo nutu imperioq; modereris. O san-
ctum hoc monasterium te duce. O faustum foelix: ac fortunatum aeuum
hoc: quo tu monasterii huius instaurator declareris. Non sunt igitur no-
stri tam ad bene beateq; uiuendum accincti. parati: atque apti: quam tu. Po
tes tu quicquā o ignare. o impudens: o pessime: quod nos nequeamus. Ab
sit. absit. absit. inq̄ error iste patres optimi: ut hic presit nostris ut hic nr̄os:

propellat ut hic hipocryta nobis imperet. Præficite quẽ malitis: nõ istius maliciæ nõ sit locus. Præposite nobis seuerissimũ quẽq; rectorẽ: modo & iste cogatur ab illo: uiderique aliquãdo possit: qs sit homo: quareq; ĩstitit usq; adeo. Ex Mediolano. vii. Calendas Aprilis:

Sinonima inuectiua.

Omnium es sceleratissimus.
Nihil est in te non flagitiosum:
Nullius es sceleris expers.
Tam abes ab omni laude: q̃ uir optimus a flagiciis.
Nihil est tibi cum bonis commune.
Antiquius in te nihil est incõtinentia.
Vt es omnium imprudentissimus: sic impudentissimus.
Viuis tu quidem pessime ac perniciosissime: si beluarum dici uita at nõ potius mors debet.
Amas omnia male uel facta. uel dicta. uel cogitata.
Quid est obscœni: qd nõ dicas: qd perditi quod non audeas.
es una eadẽq; omnium uoce sentia scelerum cloaca fœtidissima:
Tunc tu plurimum oblectare: cum plurimum peccas.
Nullum est tam uastum & abhominandum crimen: quod tibi leuissimũ facillimum. ac minimum non uideatur.
Adhibes sceleribus omnem operam.
Quo maius est ac rarius uitium: eo te illud delectat magis.
Ab omni uirtute alienus cunctis criminibus uacas.

Titulus. xliii.

Amatoria honesta familiaris.

q Vanta sim erga te beniuolentia nõ est facile dictu. Nam si uero illẽ a Cicerone dictũ est inuitari nos ad amãdos: quos nũq̃ uidimus in quibus sit uirtutis simulacrũ quo debeo esse in te studio. quẽ uidi noui; uirum oĩ laude cumulatũ. Habes tu quidẽ quæ in homine sunt rarissima ingenuam indolem. fœcunditatem ingenii nõ mediocrem. doctrinã qui longe lateq; superat ætatẽ. Es q; (qd maxĩe ꝓbandũ est in hodiernæ tẽpestatis hominibus) oĩum humanissimus: atq; q̃ gratissimus: nec te officiis uinci sinis nec cuiq̃ es difficilis. Amo te igitur uæhementius & abs te amari cupio: ñ qui rear posse te mihi amore parem fieri (superabo te semp (sed q nõ amẽ: a quo nõ amer. Quod tunc fieri posset: cũ tu maioribus occupatus negociis posses mei nõ meminisse. Id ut ingrati esset hoĩs: ita contra omnẽ humanitatis tuæ naturã atq; uim. Nã si uero dictũ est a Seneca: si uis amari: ama: necessariũ est: ut amet: q amat: eũq; in naturã & beneuiuendi rõnem niti: qui cũ ametur: nõ amet. Si qd ego postularẽ turpius aut attemptarẽ indecori: ñ essem amandus: teq; mihi nõ rñdentem in amore nõ accusarẽ ingratitudĩs:

ac meeū ipse potius magnificarem honestatemq; ac pudiciciā tuam nequi rē nō laudare. At ubi tua me ad amādū inuitauit ꝓbitas. egregia laus: summa eruditio: qs pōt nō ꝓbare aī mei sniam qs te nō ĩprobare si nō respōdeas: Ama me igitur mutuo & aliqñ qcq̄ ad me dato lr̄arū qbus optimū consequar amoris erga te mei fructū: legēdis sæpenūero doctissime abs te exaratis. Quid n. iucūdius ad me deferri possit: q̄ q̄ tu tā disertus elegātissime ꝑ feceris. At cōtra tu me meisq; oībus: æque utere ac te: tuisq;. Tūc. n. me nihi rē gratissimā effecisse cognoscā: cū tibi gratificari me posse duxero. Incredibile dictu ē q̄ tibi cupiā morē gerere. Ex mediolano. yi. calendas Aprilis.

Amatoria honesta familiarissima.

a Mo te plurimū: ob incredibilē doctrinā tuā. cupioq; abs te mihi in more respōderi. Quod cū feceris: & offō simul tuo satis feceris: & de sydero meo: cū neglexeris & a uirtute defeceris: & spē fefelleris meā. Horū utrū & ipse uelim: ac expectē: & te deceat: tute iudica: qui res prudētissimus Si me ad te amādū tua ꝓmouit eruditio ac probitas: fac ne uel rudis uel improbus uideri malis: q̄ qualis es. Ad hæc autem scribe nōnihil aliquādo ac iube: ut & lr̄is tuis elegātissimis iucundus mihi sis: & mea utari. opera. Vale ex Mediolano. y. calendas Aprilis.

Amatoria honosta Grauis.

c Vm nihil ab me q̄ri soleat diligētius: q̄ ut iactura nulla sit temporis. Nā ut Lactātius docet: ne qd frustra fiat ꝓuidendū est tum hoc etiā diligenter ĩnquirit: ut ingratum nō sim officiosus. Nā & si officiū in nemi nem ē negligēdum ut uolunt Sophocles: tamen duo sunt pro Euripide officii genera: quorum aliud exprimit liberalem in benemerentem aliud ꝓdigum ingratum. Vtroque nos amant reges ac dii immortales. Vno sunt homines laudandi. Nam uel ipsi reges: atq; dii: quod Theophrastus inqt cum uiderint nos non respicere: officium reuocant. Nos homūculi: quibus non licet nec est semper facultas reuocādi: quod, dederimus: desinimus potius dare: si sapimus: q̄ si dederimus: speremus reuocare: cum etiā nos Sulpicius iurisconsultus admonuerit melius esse nō soluere q̄ male solutum repetere. Cum igitur ad amandum aliquem nos ducit. inuitat: atq; trahit quodammodo ulla illius egregia & rara uirtus: nisi nos ab eodem amari sentiamus. frustra nostrum nos officium impendere: ac tempus terere intelligimus: in quos illud Ouidianū iure dicendum sit. Quid harenæ semina mādas: Non profuturis litora bobus aras. Merito possimus uel Belidum ĩ undas haurire uel Sysiphæo saxo laborare: uel Isioneæ inuolui rota. Quam obrem cum ad te amandum: non una: sed plurimæ tuæ summæq; uirtutes allexerint: ut si te non amem tota mente: sim penitus amens. Amo ꝑfecto tam sincere. tam uere. tam perfecte ut eorum censerim nulli: qui scribuntur apud ueteres tam arctis deuinctu amicitiæ uinculis. Sed ut amer abs te pa-

riter cupio ne frustra sim ĩ amãdo pplexus. Haud. n. uereor ñ amari: sed eo qdẽ amãdi officio mihi ñ reponi: ꝓ expecto nã ut ad te amans crebras lr̃as dabo: sic referri uelĩ rñsa: ut mutuos dẽt accipiãq; amoris fruct⁹. Ait. n. ꝓ ñ nescis Aristophanes: ꝑsentes cõsuetudinẽ q̃ familiarissimã amãtes hẽre: absentes uero lr̃aꝝ usũ. Itaq; q̃ diu his erim⁹ locoꝝ ĩterualis disiũcti: lr̃aꝝ cõtẽdam⁹ officiis: alter alteꝝ supare: q̃q̃ elegãtia dicẽdi abs te uict⁹ te sp̃ amãdo supabo. Scio qd dicã. nũq̃ amãdo me uincas. Prior ĩcæpi tuis allect⁹ laudibus. Tu me seq̃ris. Vocat⁹ rñdebis. Auctor hui⁹: ego sũ bñiuolentiæ. Cũ facile sit ĩuẽtis addere. Pr̃ia laus ĩ intẽtiõe cõsistit. Amat ait Seneca q te pri⁹ is te ducit. Dux ducto maior ẽ. At Homer⁹ uidẽ: ẽ ꝑfert cæco: q ĩ alio ĩtelligat: ꝓ ĩ se neq̃t ĩtelligi: Ego te amo: qm̃ es doctissim⁹: eruditissimus: disertissimus. Tu qd ĩ me uides: cur ames. Nihil ꝑfecto. nisi ꝓ amaris: ñ es ĩ amãdo officiosus: Sed si ñ ames: ĩgrat⁹ appellare. Tu ĩ me cæcus. Ego ĩ te uidẽs At amãdo simul ĩpera ñ nihil: ut usus opa mea uel ĩgenio: uel facultatib⁹ uideare mutuo me amare. Nã ego ubi uideor neq̃ ĩ te: quo mihi sit opus: nõ desinã q̃rere. Si dabis: muneri tuo satisfacies si negabis: nõ ego: sed tu peccaueris. Quod si qd ĩ me uideris ꝓ tibi gratificari possim: nec eo sis usus: pinde malefeceris: ac si auaroꝝ more a tuis abstinueris rẽb⁹. Mea. n. oĩa sic sũt ĩ te cõuersa: ut ego quoq; cõuersus sũ. a quo nũq̃ aberis: & cũ quo: q̃to erim⁹ locis disiũctiores: tãto eris caritate cõiũctor: tãto tibi sũ sp̃ futurus deditior atq; dedicatior. Modo tu me pariter ames: nec ĩdignũ putes existĩare: deberẽ te hoc mihi ꝓ te amẽ tã mirifice ut nihil supra. Ex Medio. iiii. kal. Aprilis.

Sinonima amatoria honesta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili sum in te beniuolentia.
Cupio ut mutuo me ames:
Expecto abs te in amore mihi responderi.
Si uis non esse ingratus: ama me: ut amaris.
Si me mutuo non ames: sis omnium ingratissimus.
Quod te primus amare cœpi: debes tu plurimum mihi.
Fac ut meũ in te studiũ non negligas: sed in amando respondeas.
Ama me ut te amo.
Cum amem te honestissime: tu pariter ama.
Quando inuitat ad te amandum me uirtus: ne te ingratũ exhibeas.
Ne te ĩferiorẽ rñdẽdo ꝑbeas: q̃ ĩ tua amãda uirtute prior ego sim inuentus.
Cũ ĩtelligas q̃ te sincera mẽta amẽ: nõ ducas ĩdignũ: si me mutuo ames.
Imitare in amando si potes fœcũdissimos agros.
Nunq̃ amando me superabis: sed ut annitaris cupio.
Ego quoq̃ abs te quod postulo: in amando: nemini cessero.

Titulus. xliiii.

Rei nouae nunciatoria familiaris.

q Vid hic agaẽ noui nũciaturiis quod potissimũ scribã: aliud non habeo: q̄ quod ad nos attinet. Vir ille bonus (hoc est oĩum fraudulentissimus) oppugnat hic bonos oĩs: inuenitq̧ pastore quoddã lupus tegmen ut quia non uiuitur in hoc monasterio (ut ait) obseruanter: exteri huc traducantur: pulsis nostris insubribus: quasi uelit obseruãtior esse reliquis: aut nõ, potius occupare monasterium: & solus imperet: & suis sceleribꝰ omnia possuat: Nos obsistemus quantum opera. ope. consilio. amicorũq̧ fauoribus poterimus. Sed praecipue dei optimi maximiq̧ auxilio: qui non feret has sordes hisce fraudibus tegi. Caetera hic omnia quiescunt. Nam dux insubrium & mater & filius bene ualent Paccata sunt quaeq̧. Bene ualemus singuli Tuum ad nos aduentum expectamus. Vale. Ex Mediolano. iii. calendas Aprilis.

Rei nouae nunciatiua familiarissima.

h Ic frumenti maxima est caritudo. Viuimus oẽs difficulter. Nam & de peste nõ est suspicio mediocris. Pullulãt. n. signa quaedã: quibus manifesto cognoscitur: quid impendat. Fit coniectura de pace potius: q̄ de bello: tametsi uideantur quaedã significare bellũ q̄bus discordiae populorũ flagrant. Sed futuroꝝ solus est arbiter iupiter. Tua coniunx aliquantulum aegrotauit: nunc cõualuit. Filius tuus natu maior est in litteris diligẽtissimꝰ At plus longe delectaẽ poeticis: q̄ legibꝰ. Quicquid conatur dicere: carmẽ est Inuito ne quid sydere: annitatur: operã adhibe ne plus sapere uelle uidearis q̄ sapias Inuitis nihil est contendere fatis. Frater tuus ex Trhacia ditissimus rediit: nec q̄cq̄ plus cupit: q̄ te corã intueri. Cito (si sapis) redi. Vale Ex Mediolano pridie calendas Aprilis.

Rei nouae nunciatiua Grauis.

n On paruum in scribendo munus Libanius constitutum esse dicit: cum amicis per litteras res nouas nũciamus. Sic enim illi reꝝ audiẽdarum nouitate delectanẽ: & nos officio functi ea in re sumus. Nam si homo (ut a Platone didicit Tullius) sciẽdi cupidissimus ẽ: uel eas res scire plurimum desiderat: quae gerũtur ubiq̧ nouae praesertim in patria: a cuius salute sua pendet semp salus: & cuius cum incolumitate sua incolumitas est cõiũctissima. Quod ego mecum animo uolutans (quippe qui tibi sum ditissimus) constitui te de iis rebus reddere certiorẽ: quae hic assidue fiunt naues: triremes. biremes. myoponesq̧ paranẽ q̄ diligentissime: ut ingenti uirorũ lectissimoꝝ numero: classeq̧ potẽtissima in Turcoꝝ expugnãdum ꝑdeaẽ Txrãnum: lecti sunt aũt ex oĩbus ordinibus uiri fortissimi quoꝝ senatores Triremibus biremibusq̧ presint. Equestri ãt ordinis nautae nauibus insiẽt ex plebe honestissimi myoparones regnant atq̧ scaphas aes grãde datũ est Mercesq̧ proposita multo maior. ab ĩsubribus huc & pecuniae multae mis-

sæ sũt: & hoĩum cateruatĩ stipatorũ nõ paucæ massæ. Regẽ Nũnorũ ingunt sese huic expeditiõi tã acriter deuouisse: ut mortẽ potius sit subiturus: q̃ sine uictoria ĩ Pãnoniã rediturus. Frãcorũ ãt & Britãnorũ reges ĩ hãc expeditionẽ paratissimos scimus ut iã iter aggessi sint. Deũ ãt optimũ qs dubitat eẽ miseris calamitosisq́ʒ christiãis fauturũ. Oĩa sũt igiẽ ita nobis apparata: ut ĩ portu nauigare duci possimus De ualitudĩe Venetorũ nihil attigero. Tãtus ẽ. n. ĩ hãc urbẽ ex uariis cõcursus urbibus ut undiq́ʒ in dies pestilẽs morbus afferãt: nec satis ualere possimus. Atq́ʒ ꝓ ea ualitudĩe q̃ ĩ urbe qdem esse in iis põt: q suæ uitæ custodiã adhibẽt: nos curamus: q̃tũ possimus ne ægrotationem incurramus. Semprõius diem obiit. cæteri oẽs tui bñ ualent. Vale Ex Mediolano calendis Aprilis.

Sinonima rei nouæ nunciatiua.

Hic omnes bene ualemus.
Hic annona cara est.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus est.
Armatur hic clasis in Turcos.
Aes grande militibus datum est.
Maximus fit in Turcos apparatus.
Tutus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus es Dannubio rediit.
Teutonici pugnant cũ Pannonibus.
Expeditio in Bos nos celeretur.
Rome summus põtifex designatus est.
Nihil est tuo filio iam conualescenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotasse sed continuo conualuisse.
Tanta hic sunt frigora: ut oẽs unde hic riguerint.
Supplicationes hic pro uictoria christianorũ triduo factæ sunt.
Nihil amittiẽ in hac urbe: quod ad uoluptatem attineat.
Hic ciues assiduis uenationibus uacant.
Qui sun in hac urbe meliores: plus student libidinibus.
Rogat te Iulius adte scribas nonnunq̃.
Miratur tua coniunx: qui se adeo negligas: ut de tua ualitudine nihil usquã sibi significes.
Omnes hic tuũ ingenium summamq́ʒ doctrinam admirantur.

Titulus. xlv.

Publicæ fidei præcatiua familiaris.

Vm istuc ire plurimũ cupio princeps optime. tamen non abs te in quẽ nihil unq̃ peccaui: sed ab iis uæhemẽtius in me quicq̃ patrari metuo: quibus aliquid debeo nũmulorum: nec hactenus expedire

potui quod debebam. nam rugientes quasi aduersus me leones nolũt meæ cosuli saluti: nisi prius fuerint: quod crididerunt cõsecuti. Ast nemo dat: qđ non habet. Quod Agathon ait. non si quid possim: animaduertunt sed qđ uelint. Difficile imp ossibileq́ fit: ut ex aridissimo quidem saxo hauriatᷣ unda uel sanguis At illi sic uolumus. nunq̃ redebis in patriam nisi soluis. Vnde soluam. Tua interest. Ad te igitur humanissime consugi princeps: qui soles omnium esse misericordissimus: non qui petam hanc pecuniam omnino remitti mihi specieq́ creditoribus eius unq̃ ad mi recuperãdæ: sed ut illi non exerceant in me iracundiam: mihi liceat libere istuc ire indeq́ ad annum usq́ sæpius: pro arbitrio redire. Interea promitto me omni opera curaturum pro uirili mea: ut illis satisfaciam. Vale princeps optime. Ex Mediolano. iiii. nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua familiarissima.

a Cederem istuc non nunq̃ uir clarissime: ut cum principe te uiserẽ: & negocia mea procurarem: si liceret. Sed sunt: quibus non nihil debeam æris: qui assidue interminentur curaturos se meam captiuitatẽ si istuc iuero: nisi prius secum pactus fuero: Conditionem autem nullam uolunt: nisi ut soluam. At non nescis: qui me iam menses aliquot oppresserint casꝰ terra mariq́: Nam & mercatura mari mihi fuit plurimum detrimentosa: & agricultura terra me fefellit. Quare te unice rogo: me comẽdes principi nostro humanissimo: eumq́ roges publicam mihi fidem sua benignitate: largiatur: ut istuc ire: indeq́ pro libito redire possim. Vale ex Mediolano. iii. Nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua Grauis.

f. Idem publicam a populis & principibus postulari docuit Solon oportere: cum timeretur quicq̃ uel in uita uel in re ipsa. Nam uel erratum sit quippiam: uel id minus: sibi cauendum esse diligẽter. Modestinꝰ admonit: Aliqñ sũt delatores: quoꝝ murmura timẽtᷣ ut apđ Neronẽ multi sũt īterẽpti: plures cruciati multi fortũis ac uitæ ꝑspoliati. Nõ nũq̃ interueniũt inimiciciæ: q̃ a malis exorẽtur cũ dñis. Aliqñ uero solẽt occurere alia & alia casuũ genera: qbus q nõ ꝓuidet: facillime in miseriaꝝ īcidit laqueos. Publicã ãt fidẽ Agesilaus tãti uoluit esse: ut q eã uiolaret: cõi totiꝰ Græciæ ꝑsecutione deberet ẽt in tẽpli ãt deoꝝ dilaniari simulacra. Quid enĩ in ulta superesset fidei: aut pietatis: aut asyli: si principes suã fidẽ nõ ſuarẽt: q̃ uel o stibus ſuari uoluit. Actilius: & docuit Cicero. Aut enĩ cũ postulatur a calamitosis & quouis hoĩm genere negetur: aut ꝓmissa seuetur nec in fide publica (ut iussit Xenophon ille socraticus) iusta ne an iniusta ꝓmissa sint: q̃ratur: postea q̃ ꝓmissa sũt: sed obseruẽtur nulla interpraetatione adhibita: pura: nuda: simplici & intacta. Ego tãdem quid sim postulaturus: ut clemẽtia tua functus primum remittas mihi quod peccaui: Fateor enim me com-

misisse in tuā maiestatē:sed p errorē.ita me adiuuēt superi. Non fuit culpa peccatū. Sed qa tanti ē in maiestatē peccare:sed īprobas:& indulgendū nō ēē ducis pducēdū saltē non stabiliēdū cōsiliū istud:uelis. Da mihi fidē publicā:ut istuc & in oēm regionē tuā:singulasq; terras mihi liceat īpune ire.p noctari morari semelq; ad plures id exeq:ac inde libere discedere:nulla interueniente qrimoniā:cuiusque ingetatione. Id si tua benignitate cōsequar in hāc rē publicas mihi decerne tuas litteras tuæ uolūtatie ac fidei mihi testes:superaq; tua māsnctudine malignitatē erroris mei:qd cū te orē unice prīceps clarissime:tū spero mihi ñ negatum iri. ex Mediolāo pridie no. aprilis.

Sinonima publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Posco abs te publicæ fidei litteras.
Insta cum principe pro fide publica.
Saluum coductum (quem uulgo dicunt) abs te posco.
Da mihi:impune istuceam:ac redeam.
Fac ut ad uos mihi pateat liber & accessus:& reditus.
Ne neges mihi fidem tuam o princeps.
Concede ut tutus ad uos ueniam:rediturus pro arbitrio meo.
Nihilo mihi magis es gratificaturus:q̄ si p me publicam ab isto senatu fidē exoraueris.
Ego te unice obsecro:quæras ab isto populo litteras publicæ fidei.
Vt asylo tuo tutus istuceam:& regrediar:quæso mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar:si istuc iuero te oro mi consul.
Præsta mi humanissime regule mihi ueniendi tuas in urbes redeūdiq; quotiens uoluero:liberam facultatem.
Concede per deum īmortalem mi prætor ut nulla ingruente uexatiōe istuc ire:indeq; quotiens mihi libuerit redire liceat.
Da mihi:te rogo maximopere:impūe ad te ire facultatem.

Titulus xlvi.

Historiæ narratoria familiaris.

Vm Belgæ cōuenissent cū Germāis iis:Rhenum incolunt:postea q̄ illorum Dux Carolus bello Germanico peremptus ē Lodouicus rex Gallorum adorsus est eos:ea spe ductus ut omnem illum occuparet potentatum. Causas autem inuenerat belli quod ad se dicere pertinere uniuersam Galliam:cuius partem in Belgis dicebat ab allobrogum ducibus Philippo patre:ac Carolo filio iampridem potentissimis occupatam. Existimabat āt facile Germāos aut sibi fauturos:aut aduersarios nō futuros qui paulo ante societatem aduersus allobrogem Carolū tuebantur. Itaq; & ob initam amicitiā:& ob odiū uetus in Belgas principes ducebat eos sibi futuros auxilio potius q̄ detrimento. Fracti sunt tñ iā ter ac fugati cum suo iamq; Duce Bel-

gæ(ut ito dixerim) tam disparti: ut eneruati dici possint. Hæc historiæ narratiua est epistola: q̃uis familiariter: ac succincte omnia expresserim: & per tabellarii celeritatem uoluerim ad te aliqnid ex historia scribere. Bene uale Ex mediolano Nonis Aprilis.

Historiæ narratioa familiarissima.

c Vm essent cōfecta repagula mænia ī liburnis a Venetis ad q̃dragin ta fere possuū milia ī cursione Turcorꝝ improuisa: & repētino quasi torrēte influente diruta sūt ca pre: q̃ magis uidebātur esse tuta & incōcussa. Turcorū āt ductu cōuenere ex finitimis plurimi Pannones Seraphi. Epyrotæ: aliq₃: uel q fidem obnegassēt christianā pfidi uel qui adhuc in fide uersati: nomineq₃ christiano nihil habēt cū nostris cōmune. His mænibus captis: īuadūt scenas militū nrōꝝ: occupāt oīa: cædūt: capiūt ī prædā oīa uertūt. populātur mox & uastāt agros Teruisiū penes. Quid deinceps dubitādū sit: qs ignorat. Nā futura æstate metuit hisce ptibus uæhemētius: Historiā habes: & eā q̃dē uerissimam: ut res acta est. Bene. Vale Ex Mediolano: viii. Idus Aprilis.

Historiæ narratiua Grauis.

h Istoriæ describēde genꝰ utilissimū oībus: & (ut Cicero inqt) speculū nr̄e uitæ: primꝰ oīum Pherecides Syrius adinuenit: id qđ plærīq₃ Hermodamāti ascribūt. Creophilo: qđ ascribūt dixi. Lino dono dant. fui eni inuētū ut oībus iucūdissimū: ita qdē uæhemētius necessariū. Nā ut ex historiā multa sp discimꝰ: q̃ pdesse plurimū possint: sic sine huiꝰ lectione quos imitemur ī actiōe uitæ (ut Plato dicit) nō habemꝰ (Egyptii uero sacerdotes idcirco dicūtur despexisse Græcie illo sapiētes q̃m p diluuia plurima carerent historia: nec q̄q̃ hac sine possent sapere. Homerū aūt scripsit Straboeo pstatione: qđ primꝰ historiæ modū ēt poematis dederit Vidētur ī historia quotidiani & priuati & publici uari. ꝗꝝ rerꝝ multorꝝq₃ uirorꝝ appatꝰ. Intelligūt cōsiliorꝝ diuersitates. q̄litæ locorꝝ. & rerꝝ & tēporꝝ opportunitates: ut in Xenophōte. Herodoto. Thucidide. nr̄isq₃ oībus hæc singula possumus conspicari diligenterq₃ consyderare. at ut epistola non nihil ex historia narraretur primus est apud nostros Tullius: apud Græcos prosecutus. Demosthenes ille. Non parum hoc scribendi genus nostris hominibus attulit: dicit Eschines: quo superiorum temporum: nostrorumq₃ res gestæ memoriæ mandarentur: atq₃ tenerentur. Hinc ego factus sum aliquando ad p̄scribendas etiam epistolis historias. quibus & ingenii non exercerem: & nō nihil utilitatis afferrem illis: qui meas lecturi forent epistolas. Quod quidē animi mei institutum: ut tecum non negligam: ecce historiam nostri temporis non uulgarem: Archimbaldus Gascon satis & ingenio acutus. & corpore fortis: & audacia pditꝰ: cū īter ligustios multa patrasset fraudū genera:

& arces dolo cœpisset:& more crassatorum latrocinia commisisset: tandem dimisso Saliceto castello. quod sociis surripuerat:alteriq; uendiderat uili ꝓ cio:uenit ad Tauriscos ibiq; nō pauca scelera(nec minima qdē)sed & multa & atrocissima secutus est. Nō multo post capit̃ Pinaroli & in carcerē ītruditur:publicoq; dānad⁹ iudicio laqueo expectat̃ suspēdi. Videt nescio quē rogatq; ad Ludouicū Sabbatiæ Ducē illū:hæc deferat:haud sibi molestam esse necē:q multis maximisq; sceleribus sibi ꝓcurasset:at ꝑiniqua se mētem ferre: qđ prius suspendatur q̃ ea Duci significet:q̃ ad eius attinēt statū idēnitatē:(cui si consulebat(accerseret ad se Archimbaldū:a quo auditurus esēt mirabilia. Misit dux ille bon⁹ atq; credulus argenentes(quos Galli dicūt) satellites suos aliquot:a qbus ille nefarius uinctus tutoq; custoditus in Sabbatiā ueheret̃. Ita fit:cathenis alligatus equo uehitur satis debili nequo curreret fugā rapturus. In sabbatiā uenit. Ad ducē ductus nō prius se induit ꝓ palatuq; arcana:q̃ & Ducalis senatus totus interueniret. Sciebat enī esse ī eo senatu ex iis aliquot:q Galloꝝ regis ꝑ id temporis. Caroli partibus fauerēt quē metuebat ille dux maximopere. Cōuenere senatores. Queritur quid dicere ꝓmiserit Tunc sic ille Sinon:aut Sinone peior. Cū essem īpedemontio liber. non nulliq; pedites mecū agerent. Aloisius Bellares princeps Relianæ atq; Centalli:cui causa esset tutandi beneficii quod ad eius filiū deuolue batur seruandæq; possessionis ecclesiasticæ:me uocat cum mitis:qui ei uigiliæ custodiæq; pessemus. Hinc est mihi cum eo principe familiaritas maxima cōparata & iam tā assidua consuetudo ut aperuerit nobis sui pectoris secretissima. Is inquit Carolum regem iniustissimū esse:in Ludouicū filiū: & ea ꝓpter non multo post habiturum pessime:in quem fierent in uniuersa francia maximi apparatus:q̃uis occolti somnioquæ cum silētio. Adhæc autē sentire principem Relianæ Ludoui. i Delphinis intercessione cū Renato rege:Francisoque Sphortia Mediolani Duce:in diuidendo pedemōtio:ut pars Renato. Pars Insubrium duci traderetur:quorum mox auxiliis Ludouicus in patrem regem niteretur. Earum autem pactionū litteras horum singulorum principum esse penes. Aloisum ipsum bellarē in eius pluteolo. quod se latere non dixit reseraturumque reliqua ad hanc rem pertinētia ipsi Carolo regi si opus foret. Non audet Dux Sabbatiæ(q̃uis huic nō adhibeat fidem)ulterius in hunc ꝓgredi:nisi prius huius omnia significet regi. Rex autem his acceptis per litteras iubet:ad se continuo delatorem libertate donatum honorifice mitti. Absoluitur latro sœrico. auroq; ac equis donatur. Ad regem procedit. Idem replicat addit q; si sibi ex Sabbatia fiat commissio:ea esse mente:ut principem Centalli capere audeat: captiuūq; in franciam cum litteris illis pactionibusq; apertissimis mittere. Impetrat quæ postulat. fingit. simulat. dissimulat. Centallum uenit quasi fugitiu⁹ ex Sabbatia:ubi hæc oīa clāculū trāsacta sūt:ī arcē admittit̃ Imo q̃si nolēs illo

proficisci: cogitur centalli. sed iam uidebantur hinc illi illinc hi uenire Archimbaldum uisuri cum quibus ei amicicia foret contracta. Cum in arcem uentum est: hi socii qui ex improuiso uariis ex locis uenisse simulabant: custodes opprimunt arcis: is profectus latronum filium ante patris. Aloisii occulos intercimit: qui uellet rem tueri: patrem capit cum omni familia. Arcem occupat munitissimam atque ditissimum spoliat principem. Res ciuitati in predam uertit. Nam assidue concurrebant illo multi ex finitimis urbibus: quos ille fur admonuerat. Mittit Aloisius in franciam: sed sine ullis accusati sceleris testibus. Occupat ipse Centallum munitissimo loco situm. Quaeritur in Gallia utrum ille optimus Aloisius quid in regem attemptasset cum filio. nihil inuenitur. Franciscus Sphortia (qui haec resciuit omnia) Ducem Sabbatiae commonefacit: ni continuo. Aloisium qui foedere sibi iunctus erat: in suum restituat principatum bellum ab insubria sibi putet indictum. Quid faciat bonus Dux: Iam a Carolo Aloisius liberatus est. Expeditio nullum sortitur effectum. Irridet Archimbaldus & regem pariter & ducem: dicitque sibi esse quedam cum duce signa: quae nisi uideat: non esse Centallum se rediturum. Tandem fit expeditio Ducalis in Archimbaldum. Ille rei militaris peritissimus & ad eam natus (ut deinde bello Centalico uisum est) se tuetur. Pedemontium expugnat: ex finitimisque quotidianam praedam refert multo quam ditatur assidue magis. Militibus suis Gasconibus inque plurimis: qui conuenerant illo huius promissionibus pellecti: nunc se cum Sabbatiae persua debat sentire duce. nunc cum insubribus. Tandem illo uctum est: ut fraus fraude sit intercepta. Nam Ambrosinus longignana: qui tunc praeerat propinquae arcis eiusdem principis custodia: simulata societate: dissimulataque causa: coepit Archimbaldum et confidentem. Arx se continuo dedidit: capto praeside: Inuentum est eum nebulonem tam sagacitet callideque esse: ut paulopost futurus esset Pedemontis princeps: cum eorum fere omnium consensu qui Taurisearum urbium arcibus praeerant: quoque omnis in sententiam diuersis traxerat promissionibus. Caesus & sectus est archimbaldus laqueo suspensi: centum ac triginta Gascones: corpora fere Gigantea Reliqua non prosequor: & quam astute gesserit. & quam uideretur religiosus: quam munificus: quos habebat fautores quos ministros. hic ut intelligas: quam soleat fortuna multos illudere: ac ut Boetius inquit summa infimis: infima summis ad miscere: utque a sceleratis semper cauendum sit qui nil nisi scelera machinantur: nil aliud curant. Vale ex Mediolano. vii. Idus Aprilis.

Sinonima historiae narratiua.

Hic bellum apparatur in turcos.
Fiunt in hac urbe noui pacis apparatus.
Nihil est quod dubitemus huc summum pontificem esse uenturum.
Consilium imperatorem instituitur.

Historiam tibi dico ueram esse.
Q uod uilificatus athos sit:non admiror:cum apud Bæna cum sint etiam montes uelificari.
Gigantes & nanos uidimus diebus hisce.
Nuper ego apud Veneros piscem uidi hominis habentem imaginem:
Cum essem ferrariæ:hominem uidi bicipitẽ ut geryone non obstupeam.
Inter historias & hoc habe:quod asinus bipes hic creber est.
Fabulam extimas uaccas inuenire bipedes:historia est.
In hac urbe sunt Galli pondo decem singuli referentes.
Volant hic equi:si uelis historiam ab me Græcam accipere.
Nihil est uerius hac historia:quod nihil hac hyeme rigoris uisum est.
Hic ferunt turcorum regem esse interemptum.
Non uno ex loco uera hoc historia dicitur:constituisse mahomettum regẽ turcorum chistianorum sequi fidem.

Titulus.xlvii.

Fabulæ expositiua familiaris:

u T rideas fabulam accipe:cum superiore nocte apud cauponem peregrinus agerem:nam redibam ex Galliæ Diui. Antonii templo: inter sõniandũ sum uisus cũ Cauponis agere coniuge:cauponẽq; nõ multo post insidias mihi parantem uæhementius expauescere. Hoc metu perterritus expergiscor:& adhuc somnii attonitus inuolucro:exagitatusq; formidine:uel uigilans in cauponẽ ense feror ac furore. Is uire bon⁹:satisq; ad preliandũ debilis fugiens delituit in stabulo:nec diem illũ uniuersũ: noctẽq; sequentẽ apparuit. Ego ratus uerũ esse:qđ sõniarã uxorẽ eius subegi consentientẽ inq̃:necusq̃ renitentẽ. In diluculo mox discessurus ab ea donatus sum tanto numero:hucusq; peruenerim. Vide qd casus inuenerit: qđ ars uix sibi comparasset. Nunc & Iouẽ in cygnũ cũ Danae uersũ esse credo: cũ hoc longe sit admirabilius: Nũc cũ Europa in Taurũ. Interea redeũti mihi domũ occurri in ppinqua silua serpẽs. Existimaui fatũ esse(qđ uulgus mulierũ appellat)ibiq; pnoctaui assidue cogitans:qd hoc esset:qđ cõtinue me spectãs a me nõ discederet. Sed ubi iã tenebræ texisset oĩa:nec uidere quidẽ ãplius posse:nec uideri:cæc⁹ uiã prepto in serpẽtẽ certe cõuersus. Q uo me uerterẽ nesciebã. Tãdẽ luna mihi lumẽ obscũdauit.& domum regressus ri si sæpius hoc monstrum. Vale. ex Mediolano .vi: Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua familiarissima.

n Ihil hic maiore uendit̃ pcio:q̃ fabula. Iccirco ut rem tibi hac ætete dignã mittã:sic habe Antonius absuit hinc mẽses duos de uiginti. Cũ rediit:cõtinuo cõiux peperit puerũ scitũ.illiusq; simillimum sacerdotis: quẽ nõ ignoras. Persuasit uiro Martia:filiũ esse suũ:seq; cõpressisse dolore: donec is rediret:exẽploq; firmauit Alchemenes:cui⁹ cõpressus est Iunonis

cura plus:donec Stenello nasceretur Eurystheus q̄ posset herculi ĩpare. Credulus uir cõditionẽ admisit:similēq̄ illorũ se fieri posse ratus fabulã non accepit aliter:quã diceretur. Vide.q̄ pulchre deceant mulieres litteræ q̄q̄ plura illæ uiderint:q̄ Plinius reliquiq̄ scriptores:q̄d ad duos de uiginti menses nasci posse doceãt partũ Nũc filius educatur Antonio quẽ sibi simillimũ asseuerat:ego eã similitudinem uideo:qua gallus asini simillimus est. Vale ex Mediolano.v.Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua Grauis.

n Ihil est tam iucundũ inquit Pindarus:q̄ fabulã scribere Sed fabularũ duo esse genera:docent ueteres tam Græci q̄ latini:aliud de iis rebus q̄ neq̄ uere forent:nec uerisimiles(ut est illud Plauti in facie uersus Amphitrionis Iupiter aut quod homo in bælluam uerteretur:cũ Aristotele teste.impossibile sit:unam speciẽ in aliã cõmutari(aliud de iis.quæ si non uere:tamen uerisimiles quæ fieri potuerunt.ut Terentius amare Pamphilũ ostendit:& Glycerium ei tandem connubio iungi.Horum utrunq̄ probat Simonides:quorum alterum delectet:alterum iuuet.At Horatius ĩquit aut prodesse uolunt:aut delectare poetæ.Aut simul & iucunda:& idonea dicerẽ uitæ.At poetas id admonet.Quid in epistolis obseruandũ.Idcirco puto: Nũc ergo scribẽdæ fabulæ ratio uenit in mẽtẽ:ut ñ desinas ridere:q̄ quidẽ rẽ posteaquã fabulã dixeris(q̄d potuerit fieri)factũ existimato:& fabulosã historiã appellabis.Salualalius q̄dem Picæus(uel ut alii dicunt ex flamminia)cũ pertransierit nemus quoddam:ad quasdam nuptias profecturus uir uel mediocris:uel infimo loco natus:serpentem uidi:nõ miræ lõgitudinis sed albũ miri cãdoris:corpulẽtũ:& se ita respiciẽtẽ:ut dicere uideretur:ad te ibã.hic callẽ occupabat nemoris:p quẽ itur⁹ erat salualalius.Secedit ĩ se x callle:rectaq̄:quo cõstituerat:p̄cedit uia:sed respiciẽs aliq̄ñ post humeros relictũ serpẽtẽ:q̄si secũ uerba facere uolẽtẽ:intuetur stare loco seq̄ firma spectare acie:Horruit primũ Salualali⁹ mõstri magnitudinẽ:mox rẽ oblit⁹:ĩ locũ q̄ pueniens destinatũ choris saltibusq̄ uacauit.Noctu rediẽs domũ cũ sociis:nihil uidit.Postridie in easdem uenturus nuptias eadem iter fecit uia:cũ dem serpentem intuetur:sed tanq̄ blandientem:ac adulantem:toto se corpore contorquere ad Salualaliumq̄ alludere:ac eundem occupare callem: tandemq̄ cum iam securior ille monstrum spectaret:cœpissetq̄ quærere: uellet ne quicq̄ dicere.Si me sequeris.respondit serpens ditissimus fies: ac maximus uir:nec dubita:me sequere.factus ille audatior monstrum sequitur:in quãdam deuenit foueam ubi se se abdebat serpens.qui humana ĩ uoce descende ait.nec quicq̄(dicebat)timeas.Inuẽta est ut affirmauit scala ærea: per quam qubi descendit:spatium comperit lati⁹:ubi regia q̄dã eẽ uideret egregiæ formæ:multisq̄ lapillis ac unioĩb⁹ ornatissĩa:cũ uirgĩb⁹ pluris eodẽ ornatu speq̄ clarissimis.Admirat⁹ hic hõĩcio q̄d hoc eẽt:ad eũ sic regia.

Ego tibi ſum uniuerſæ Italiæ datura Imperium:uade modo:& milites tibi
compara infinitos quibus(quod ab me ſorcieris)æs maximum daturus ſis
qui ſi tibi non crediderint:ad nos eant te duce:uolui ut inquit reginam ob
ſculari.Subriſit illa:ſubdiditq;.Nondum hoc tibi conſequi licet.Sed com
modior occaſio dabitur.Inde hic abiens rem amicis aliquod aperuit dixit-
q;:quæ uidiſſet:ſingula.Sequuntur hunc ex iis multi:qui ad omne facinus
aptiſſimi uocabitur milites.Incipiunt pecuniam in hāc nouitatem impar
tiri diuiteſq; pleriq; mercatores.ac ex finitimis locis honeſtiſſimi ciues:Iā
coaleſcunt hi milites fiuntq; plurimi.Iam equitum peditumq; ductores nō
pauci huic herent monſtro:fiuntq; manipli centuriones decuriones.ex om
niq; militum præfectorum genere atq; nominibus ad numerū uſq; ſex mi-
lium ut omnes terræ Salualalii nomen uiderentur reſonare:in lociſq; cauer
noſis echo reboare.Interdum ex his primates ab eo in foueam illam duce-
bantur ac æquæ reginam illam(quam Fatam uocabant)cum ſuis ninphis
omniq; ornatu uidebant:ac ipſe Salualalius:hoc etiam plus:quod uideban
tur ab ea regina illis oſtendi Theſauri apertiſſimi ac maximi:quod dicebat
ſe paraſſe:ut ſuo traderet Salualalio.Sed non ante octauū calendas Quin-
tilis tradere poſſe:ſic eſſe ab iis ordinatum:qui haberent in his rebus arbi-
trium.Hoc eos decepit multomagis qui & ſequebantur hunc imperatorem
& ei pecunias dabant mutuas:quod uiderent theſauros:a tantaq; regina au
dirent ei belluæ paratos.Sed uide:ꝗ ſoleat in iis eſſe diligens demon quæ
ad homines fallendos attineant.Cum iam per uniuerſam Italiam audiret
hæc fabula.in uulgoq; increbuiſſet hæc uox:apud ſapientes minime crede
retur:res tamen ſic haberet:ecce diui iohannis diem feſtum:quo pecunia ex
Theſauris ampliſſimis illis debebat in militiam diuidi:ex qua omnes erant
futuri ꝗ ditiſſimi.Conueniunt illi cum Salualalio cuncti lætiſſimi:ad expu
gnandoſq; ſuperos.imperatoris iuſſu paratiſſimi:modo illi uiſum foret:ut
Gigantes feciſſe fabulantur.Credulus quoq; Salualalius non latet:exultat:
ac geſtit eo die ſe ratus fundamenta iacere ad imperium orbis occupandū
Neq; regina inuenitur.nec fouea quidem illa:hyatuſq;:quo ad eā iter erat.
Inquiritur diligentius:Eo minus inuenitur:nec inueſtigari quidem ſignū
poteſt:ubi nam eſſet ille aditus.Cum re perdita:ſpeq; ſublata:ſimul eis loci
aufertur memoria:Illuſos ſe uident illi.Sunt qui uelint in eum impetu fa-
cto cædere in fruſtra præuaricatorē:quē putant ac præſtigiis uſum.Sunt
qui eos frenant:nec deſperandum eſſe ducant:quibus minime fieret ueriſi
mile:hunc nō interim latuiſſe:ſi quid errasſet:aut non in præſtigiis pſeue-
raſſe:ſi hoc ſciret Sunt qui ſimplicitatem illius minus eſſe caſtigandum cen
ſeant:ꝗ cæterorū:proe cupiditate:uæſaniam:qui adhibeat illuſionibus īfer
nis fidem.Ex iis fuit:qui demonis quandam retulerit hoc modo fabulam.
Malus demon o ſocii plurimū ſolet fauere uiris:illoſq; ſæpenumero ꝑ ſua

uirili obseq. Quod cū sæpe alias:tū semel:ubi miles qdā in tantā esset uitæ
asperitatē redactus:ut neq; persenectutē militaret:nec ei qcq̄ ad uiuendum
necessariū subministraret. Is.n.cū sese in tēpla sæpe colligeret:superosq; ro
garet suæ mēdicitatis misererent:tandē cuiusdā uetulæ admonitus persua
susq; cōsilio candelas aliquot reliqua sibi emit pecuniola & accensas īter san
ctorū simulacra in ecclesia depicta diuidit:cuiq; suā affigens:atq; orans:suæ
calamitati subueniret. Cū una supasset candela:diuisis cæteris:uideretq; de
monē cathæna deuinctū:alligatūq; Diui leonardi ad pedes:En inqt & tibi
cæreū uotū ut nō boni me solū adiuuent cælites sed & tu Stygie demon: Is
noctu uisus est ei militi sit loq:q̄ te plus ego adiuuē:q̄ ii cūcti:qbus tot cāde
las accēdisti:accipe hic est maxius thesaurus:eū tibi dedico:hisq; dictis eua-
nuit. Miles qd faciat nescit aliud. Erat.n.ut uidebat̄ in prato mūdissimo.la-
pidē nō habebat:nec qcq̄ quo signaret locū:mane ut statuerat rediturus: de
ponit illic supflua onus credēs id mane se in prato inuēturū: inuenit quidē:
sed in lecto. Hæc solet demon. Hæc debemus pvidere Cœperūt omnes ri
dere:locūq; dederūt fabulæ. Vale Ex Mediolano.iii.Idus Aprilis.

Sinonima fabulæ expositiua.

Hic mulier est uir effecta.
Nihil est in hac urbe cōmunius auro.
Asina peperit agnum.
In unam canem tres simiæ sunt conuersæ.
Iupiter in formam est fanni uersus.
Lupi solēt hic diligenter de iis rebus prædicare:quæ reddere solent.omnis
q̄ religiosissimos.
Vinum scio ubi ex aqua conficiatur:
In apulia fuit boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere solitas:
Mulier formosissima in fœminam eaasit pudicissimā.
Seneca cui nihil odiosius in uita q̄ mulier:uxorem duxit.
Pueri duo facti sunt in Insubria continuo senes.
Si senem tyrannum audis:admirare.
Mimi ac scurræ deligunt̄ Athenis in presides:
A Romana dignitate illa quidem censoria plurimum abest grauitas:
Ab insulsis abest omnis leuitas.
Nihil est in uiro doctissimo præstabilius ignorantia.
Quid disertissimus dicitur Cicero:non audet se cum eloquētia cuiusdam
conferre noui.
Agnus apud nos candidissimus:qui per urbem uagabatur in tygrē macula
tissimam uersus est.
Amicus ille qui dormitat:oua solet in lecto sæpe conficere:

Exemplificatiua familiaris.

p Cesim iqt Simonides picturã loquẽtẽ eẽ:at picturã tacẽtẽ esse poe
sim. Vt.n.debet Poeta describere ꝓprietates reꝝ atq; ꝑsonaꝝ:nihil
q; ptermittere:ꝙ ad ullius artis expssionẽ ptineat:sic pictor nihil negligere
ꝙ ad rẽ ꝑsonã ue ꝑfecte cognoscẽdã ꝑquirat. Nisi Cæsarẽ tibi declararit hi
storia:nisi post historiã ex huius re gesta:physionomia expsserit:qlẽ opor-
teat eẽ q hac:aut illa ẽ natura:qq; hoc aut illo uersat ĩ actu:nisi affect⁹ natu-
rales multa reꝝ experiẽtia cognoscis:nisi ea ꝑseq possis uel carmĩe uel pictu
ra singulari:qb⁹ ñ recitari.aut pingi uideat.sed hõ uideri uiuus ĩ agẽda re p
sistere:certe neq; poeticã bñ tenes:q scribis:nec picturã q colorib⁹ ĩuolucris
ac tabellis. Vt.n.Homerus æque recitat. Vlyssis naufragiũ:pcedẽtib⁹ tẽpe
statis signis:succedẽtibusq; ꝓcellis. Idẽtidẽq; factitauit apud nr̃os Virgilius
at armatos ferociores ĩducit:cẽsores grauiores:cõsules æquiores:turbã loqua
ciorẽ:sic & reliq debẽt imitari:q poetaꝝ noĩe uelint appellari:illud æ sequã
tur:ꝙ apud Horatiũ ẽ. Vos exẽplaria Græca nocturna uersate manu uersa
te diurna. Id nisi facturi sint aĩaduertãt Horatianũ rursus illd. Cur ego si ne
queo:ignoroq; poeta salutor. Vt.n.recte dilũ ẽ:ac sapienter:quã qsq; norit
artẽ:ĩ ea se exerceat:sic Alexãdri macedonis exẽplo nõ loquamur potius p
fice:q̃ si loq nesciamus linguã illã ꝑstrẽtes:auditoribus ridiculo simus. Alio
rum exẽplis uiuendũ est. Vale Ex Mediolano.iii.Idus Aprilis.

Exemplificatiua Familiarissima.

u T ignoscã Antonio:rogas. Exẽplo Cæsaris:oĩa memoria teneo p
ter iniurias.& ut Agesilaũ imitet dicẽtẽ:cũ trãsactũ ẽ crimẽ iniuriã
e mẽte deleui.sic ego uix postridie illi⁹ diei:quo decoctor Antoni⁹ me frau
dauit.sũ illius doli memor effect⁹. Itaq; ne parcã opus ẽ iãdudũ pepci:ac ex
aĩo aboleui fraudẽ illã. Sed ut ĩ gratiã redeat ñ postulas:ꝙ ego admittur⁹ sũ
nũq̃ negligẽtiæ gen⁹:aut aliis fallẽdi similẽ pbeã occasionẽ. Eũ igit ñ sum
odiis ĩsectatur⁹:neq; ab aliis pricipib⁹ q̃siturus:ut plectat sed neq; mea grã
ei peccãdi:aliisq; daturus exẽplũ. Vale Ex Mediolano pridie Idus Aprilis.

Exemplificatiua Grauis.

n On Iniuria placẽt Oronti Artaxerxis genero(qcqd ꝑsuadere quisq̃
uellet)exẽplis firmãdũ eẽ:ut q̃s ꝑ uestigia ꝑsicilẽtib⁹ pcedẽtiũ pa-
ratior eẽt ac tutior gradiẽdi cõmoditas. Nã & Agesila⁹ ille rex sapiẽtissim⁹
dicere solitus phibẽt:nõ eẽ qcq̃ ulli dubitãdũ:q bonoꝝ hæreret exẽplis. Xe
nophon aũt ait. Et si solẽt:q errare cupiũt:exẽplis maioꝝ:q mali fuerĩt:gau
dere:q̃si cæci a cæcis ducti. At bonoꝝ exẽplo uiuẽtes securissimã hñt uiuẽ-
di rõem. Ambrosius igit ille nõ doctus min⁹.q̃ sapiẽs:magnã parari sapiẽ
tiæ putauit uiã:cũ exẽplis bonoꝝ alliceremur ad bñ beateq; uiuẽdũ. Nã &
Aristoteles illos refert Hesiodi uersus. Optius ille qdẽ q p sese oĩa noscens:

ꝓceptor suus ipse sibi meliora pegit. Ille bonus rursū: monit⁹ q recta pegit. Sūt.n.ut Demosthenes dicebat: doctoꝝ hoīum admonitiōes: excpla pariter q̄ possimus imitari: cū nihil ī mediū afferūt docti: ꝙ aut nō sit ī recta fūdatū rōne: aut inde sūmptū atq; trāslatū: quod latā habeant auctoritatē: atq; plenā. Cū igit̄ ad te frater optīe scripturus nō nihil essem de iis q̄ te censerē oportere seq: sū arbitrat⁹ excplificatiuo tēdū scribēdi genere: ñ q te aūt doceā. aut horter. aut admoneā suadēdo sed q añ occulos excpla ponā: p q̄ possis & ī luce ābulare & ī tenebris. Alexāder admodū adolescēs nihil uel dicere solēdat uel facere ꝙ a pr̄e Philippo illo sapiētissimo uel dictū accepisset uel factū: dicēs: turpe uideri sibi: q ñ depīcisset lr̄as: eū doctrinā ꝓfiteri: publice ue docere. At alcybiades uir deniq; mederissim⁹ ꝓponebat ī.er senes q̄stione: de q̄ illos audiret cōmētari: bñ ne: an male hoc aut illud ab dolescēte nescio quo dictū eē: uel factā: nec nomē cuiusq̄ aperiebat: nec suā dubitationē dicebat eā illā: sed ut ītelligeret illoꝝ sentētiis: qd sibi deligēdū foret. Cirus aūt iunior p̄mia cōsilioꝝ grauissimis ꝓponebat senatorib⁹: resq; arduas q̄si ad se nō ptinētes ī mediū afferebat: ut prius eoꝝ audiret sn̄ias q̄ opus aliqd aggrederet̄ incōsulto. Cupio te igit̄: q mihi tū ob egrediā indolē carissim⁹ es: tū p ea q̄ mihi cū patre tuo principe optīo fuit bñiuolētia: ut Alexādrū: Alcibyadē ac Cyrū imitatus uel nihil dicas: uel facias: ī quo nō adhibueris quo quo uel exq̄sitissimo cōmē atiōis cōsultatiōis ue modo reꝝ oīum expertissimos: aut eaꝝ saltē de qbus dubitas uiros & doctos: & graues: a qbus uel idē factū aut dictū accipias ut p eoꝝ ꝓficiscare uestigia aut faciēdū dicendū ue tibi psuadeat̄: qbus uti quæas ducibus. Nā cū multa sint adolescētibus p uitæ nouitatē difficilia: cū id qdē difficillimū: ea ī ætate: q̄ ꝑfecte rōnis ē incapax: nō errare: nō labi: nō decipi. Quāobrē aristoteles: moralis disciplinæ idoneos auditores noluit eē iuuenes: quis subdar nō differre. iuuenē eē ætate: aut morib⁹ & Simonides dicat multos ætate cōsenuisse: q sunt moribus admodū adolescētes. Es tu qdē ea īgenii p̄stātia ut siqs ex se qcq̄ egregii discere pōt & adiscere. ī te hoc debuerit iā radices ꝓpagasse. At ea est iuuendi recte parata difficultas ut uix ēt adhibitis aliꝝ & excplis & īstitutis & eō filiis q plurimū sapiāt satis nobis sit adiumēti ad eā laudē capessēdā cōparatum qua debemus ornari & uideri simul. & esse. ut īmortalē gloriā consequamur. Quor cum habuerint parentes eximios præceptores clarissimos. auxilia naturæ ac artificii plurima: ī pessimos nebulones euaserūt. Præter Ciceronis ac hortēsi degeneres. illos filios. circūspice hodie multos ex oī hominū præstantiū genere. qbus nihil facilius: cōmunis. atq; paratius est q̄ a suis degenerare maioribus: sese q; inimicissimos uere laudis exhibere. Tu igitur non ad eo uel acumini tuo confidas. ullo ingenuæ tuæ naturæ munerī nisi omnino senū assistas lateribus. ab illis. q plurima solsticia cū uirtute uiderint aliqd discas. ab eorum fontibus. qui uiuacissima sunt sapientia

nõ nihil nutrimẽti haurias. Habebis ante oculos semp exẽpla: qbus nixus cadere nequeas: quoꝝ ductu p rectã uiã gradiaris quorũq; memoria semp tibi iucundior sit. Eo pacto & tibi tua uita suauior fiet. & me sũma quadã afficies ppetuaq; uoluptate. Vale Ex Mediolano Idibus Aprilis.

Sinonima exemplificatiua.

Cæsarem tibi exemplum adhibe imperando.
Ciceronis in eloquentia exemplo nitere.
Fac ut in republica gubernãda Periclem adhibeas exemplum tibi.
Neminem in poematis utiliorem tibi Nasone ducito. ac Marone.
Velim in oĩ tuæ ꝑturæ administratione solius Catonis hereas exemplos
Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modestissimi.
Nunq̃ faller tua te sñia. si cõstãtia tibi Fabriciũ propones exemplum:
Eris omnium continentissimus. si exemplo tuæ modestiæ.
Scipionem præficies.
Vbi non deserueris ulyssis exemplũ. fies assiduæ prudentior.
Si uis fortissimus fieri æacidæ aut Hæctoris exemplis stas.
Scæuolã quærere ducẽ tuarũ cogitationũ: si uis iuriscõsultissim⁹ appellari.
Vestigiis hære Curii: si cupis ĩnocentissimus incorruptissimusq; dici.
Nihil erit cũ uulgo cõe: si sapiẽtũ exẽplis. ad pfectã cõtẽdes uirtutem.

Titulus. xlix.

Contentiosa familiaris.

q Vid te mihi ꝑfers o bellua. Quæ tibi mecũ eẽ põt æq̃ cõtẽtio. Generis ne. At tu hõ nouus (ut illo ĩ Ciceronẽ utar Salustii) q rupto robore nat⁹: ut Naso ĩqt nullos habuisse parẽtes cẽsend⁹ es Virtutis: At q̃ uirtus ẽ tua. Quod cyathos ãplissimos: calicis illius nasoꝝ qtuor bñuẽtani sutoris nomẽ habẽtis: de quo loqt̃ Iuuenalis: simillimos uno haustu sorbilare delectaris ĩ tuaq; nefandissima libidĩe tua ẽ militaris cõposita gloria: At mihi & generis ẽ nobilitas tãta: ut erubescere me iure possis ubi hæc tibi sit cõtẽtio: & tm̃ ĩ uirtute laudis: ut me uenerari nõ nequeas. Cõtẽdis mecũ de diuitiis. Tibi nõ cædo. Nã q̃q̃ habes plures nũmos: plura ꝑdia plures fũdos nõ es me tñ ditior: cuius cupiditas nulla ẽ: nisi cũ uirtute. At tu cupis: & ĩsãmaris tuis ꝑturbatiõibus nec tm̃ habere potes reꝝ: ut ñ multo auidi⁹ optes plurima. Ego pauptate mea cõtẽtissim⁹ nihil appeto: & ut illo utar Terẽtii cũ nihil habeã: nil mihi deest. Ex Mediolano. xviiii. calendas Maias.

Contentiosa familiarissima.

e T si me sũmope pudere decet tecũ cõtẽtionẽ ullã agere: ẽe tua te tñ ĩ phreoesi iactẽs: ad ea cõtentiose rñdebo: q̃ unis ad me scripsisti lr̃is. Nõ audere me boas affirmare bñ dictũ te corã Monimẽta: cũ monumenta dicẽda putes potius. Peto abs te uir ignare lr̃aꝝ: moneo qđ ꝑteritũ habeat: monui dices: qđ supinũ: monitũ. Vñ hoc monimẽ: & monimẽtũ format a.

supinō. Cur igiṫ. i. mutabiṫ in. u. Cur ī nocumēto. Veteri q̄dā cōsuetudine uel alia formatiōe q̄ ea: q̄ ad monimētū attinet q̄ pōt & debet monitio dici mētis. ita ut ñ monimē. sed monitio. q̄si a p̄teriti adiectiuo dicaṫ. & mēte deriuetṫ & cū ipsis cōponaṫ. Inde apd̄ Virgiliū. monimētū & pignus amoris. & rursus ab andromache: menuū tibi sint monimēta meaꝝ hoc est memoriæ. Sic ego reor. Vale Ex Mediolano. xviii. calēdas Maias.

Contentiosa Grauis.

Contēdere mecū audeas: quāobrē nō ē mihi negligēdū de quo cōtēdas. Nō. n. sumus pduelles nec pduellionatꝰ crimē nobis ē p̄positū cōtentiōis genꝰ. De bonis lr̄is nō de uulneribus: nō de pbris ē cōtentio: q̄ adeo pbauere Atheniēsiū scolæ. ut uel p̄mia cōtēdētibus cumulatissima p posuerint: Romani uero declamatores habebāt assiduos: q & muneribꝰ simul: & honoribus: donabāt nō paruis si recte tū. Quintilianitū Senecæ declamatiōes īuenimꝰ: tū paulo prius q̄ a Cicerone de multis equalibus suis: & de seipso scripta sūt cōmētatiōes āt & a Platōe: & a Cicerone ī suis dyalogis īroducte qd significāt aliud: q̄ cōtētiōis genera honestissima. qbꝰ uerū fiebat dilucidiꝰ. Quid hodie diui Thomæ Scotiq: disceptatiōes: qbꝰ cum hæc aut illa q̄siuerint: & sibi rñdēt: & ī suas arguūt sn̄ias: ut ea cōtētiōe qcqd ītrincatū erat: magis enodeṫ. Hoc dicēdi scribēdiq: genꝰ cū utilissimū eē p̄bat Thomas: tū doctis hoībus iucūdissimū: quo excitanṫ: ut Lactātius ait: si q̄ sūt īgenia semisopita mētes resouētur: doctrīe īter se cōciliātur. Quāto nos eminus claroꝝ familiaritates uiroꝝ p̄cio. At cōtētionibus hisce. cum eruditissimis ac clarissimis assidue uersemur: opus est quoꝝ auctoritate ac gratia fræti possimus eoꝝ supare uersutias callidissimasq: rōes q nobiscum certamē ineūt. Faciūt. n. eiusmodi uexatiōes p̄spicatiores ītellectꝰ: ut docet Seneca. Itaq: tibi cōtēdere parato uicē apparo: ut cōtētione cōi: aliq̄d ad posteros a nobis pfectius deferaṫ. Quod dixi de polypodis ac telluris coloribus: īprobas. At Aristoteles p̄bat: ut ignis terrā ī suū & naturalē reformans colorē: albā efficiat: ut calcē ex lapidibus factā At Basilius te docet: cū nullꝰ sit natiuus polypodi color cū sibi ex adiacēte q̄ri solo: ut alius albus sit: alius croceus: alius mixtus. Quod uero inertiā nō debeṫ haspirari: affirmaui: tu haspirari uis: cōtēdis rursus īsipide: cū si ars ñ aspiraṫ: ut uel tu nō negas. Iners ab & ī arte dictus: q̄si cui nulla sit ars: haspirari ñ possit. Ars. n. philosophoꝝ testimonio ē collectio p̄ceptoꝝ ad unū finē tendētiū. Adducis nescio quoꝝ noīa īperitoꝝ: quos obscurissimo loco ereptos ī mediū affers testes tibi tuæ ruditatis. Tūc tibi credo minus. Dicis & uiros hodie doctissimos iisdē scribere caratheribus. Si id faciūt: ī hoc sūt ignarissimi lr̄aꝝ: q̄q̄ ego p te dictū hoc puto: q te doctissimū eē uelis. Sumo uerbū gemino uis. m. scribendū eē: ut sūmū q̄ īde dictū autumas: qa nemo sumere dicat: nisi q̄ summū est. Vnde somnies hæc ñ ītelligo: cū aliud sūmū sit: aliud. Sumo illudq̄

duplici.m.ſcribat̃ q̃ſi a ſūmo & manu:hoc eſt:qđ tota ſumit̃.& uix ſtringit̃ manu.Sumo uero unico.m.ſcribi debeat:qque ſecus cenſent:ii fallant̃ uæhemētius Cōtēdis rurſus nō decere principē Magnificū appellari.At Cicero ab ariſtotele uſurpauit ĩ ædificādi ſplendore:domeſticoq̨ apparatu magnificētiā eē ſitā.Quid ergo ædificiis dignisſimis.oĩ laude delectat̃ uiuitq̨ ꝑelegāter:is Magnificus dicēdus ē.At elegātiā uis ĩ uocabuloꝝ ꝓſtātia:nō in domeſtico uel apparatu:uel cultu:uel corporis eē ornatu dicēdā:afferſq̨ teſtimoniū & laurētii ualle:q elegātias edidit:& auguſtinū Seneſem:qui Elegātiolas effecit.Ego neq̨ illū nec illū Duces ſequor:ſed ueteres quos aulus Gellius ꝓbat Elegātiā inuictu ueſtituq̨ ſitā uoluiſſe.Vis tabellas ꝓ paruis accipi tabulis:qbus ædificat̃ adducis Tibullū teſtē:q tabellā uoluit tabulā eſſe:ĩ qua depictū aliqđ ĩ tēplo foret.Ego tabulas alias ædificiis debitas puto:ex qbus tabellæ nō ꝓdeāt alias qbus ſcribat̃ pingaturue qcq̃:ex qbus tabellæ ꝓdire poſſint:ut ēt ius ciuile ad cōtra tabulas titulū habet:& tabulæ teſtamētariæ dicunt̃:& ĩde tabellæ ac ĩde tabellarii:qm̃ in tabulis ſcribebatur cæratis:ut te dicis nō latere.Quod ñ arbitreris recte dici Marcialē ſexto caſu:ut Iuuenale:nō cōtēdas:in ſñia uolo ꝑmaneas:ut aptiſſimus uideare fatuus:q neq̨ quod ipſe:nec q̨ alii ſant̃:ĩtelligas.Cætera tua eiuſmodi ſūt obiecta ĩ meas lr̃as:ut ꝑ ſe ſileāt:erubeſcātq̨ meā faciē.Sile uir ĩeptiſſime.Cōtētio ſit tibi poſt hac cū tui ſimillimis mihi uero nō:niſi cū doctiſſimis atq̨ diſertiſſimis:ut & Alexāder ĩuitatus ad ſtudiū ſibi rñdit:ñ niſi cū regib⁹ currendū uoluiſti hac cōtentione(ut opinor)nō nihil tibi gloriæ comparare. Eſto:ſis quod optabas aſſecutus.Nihil ex tua pareat opinione Reſpice.Ex Meſtiolano.xvii.calendas Maias.

Sinonimā contentioſa.

Non habet hæc res:ut tu ſentis.

Hector nequit(ut ſentis)in haſpiratum ſcribi.

Male opinaris de bubalo:quod ſit genus Elephantis:

Recte dixi Elephanti probloſidem:eminentiā eſſe naſi.

Rynoceros ſecundum caſum male tua ſententia format rynocerontis:ſed habet rynocerotis:

Nō bene doces:rynocerota in fronte cornu habere:cū habeat in nare.

Nō eſt ſapide dictū(melius dici)honor:q̃ honos & lepor:q̃ lepos.

Glorioſum uetuſte admonui nō inueniri niſi in malā partem.

Fac ut elegantius ſtudeas loqui:ſi uis doctus haberi.

Nihil dicis:cū ſi cōtentione utendū ſit:nō poſſim aliquid addere:

Nolim tecū cōtendere:quod ſi facerē:multa in te falſo dicta conicerem.

Habes tu quidē in ſenſu nihil de litteris ſani.

Quod credis de litteris breuiandis:omne falſum eſt.

Multa ĩ ſyllabis diſiūgēdis fingis.q̃ neſcis tā abdere:ut eē uera uideantur:

Titulus .I:

Cōmotiua familiaris.

a Ffecisti tu me qdē iniuria:q conuiciis famā meā maculare nixus es. At
eē me puta:ñ assuetū cōtūeliæ tolerādæ. Reddā tibi sed maiore mēsu-
ra multo & ñ solū par pari(ut apd̄ Terētiū legit̄:ꝙ te mordeat)sed tāto ma
gis:q̄to sū te lōge maior qdē aio. Tu tñ a tuis ñ degeneras:q ea fuere ip con
ditiōe ut in cōtumeliis & cōuiciis sūmope detestādis assidue sūt uersati. Sed
cū quo credis agēdū eē tibi:qñ meū. Certe cū illo:q multos tui similes casti
gaui:multos castigaturus sū. Interminatū eē me tibi ñ multi facies. Ad id ex
equar cōminatiōis:qd̄ deinceps magis metuas. Afficiā te tāto(ñ metu solū
sed dolore:ut possis nō iniuria optasse me tibi fuisse nunq̄ antea cognitum.
Faciā ut faunus Herculis ictu cadas:aut nanus Gigātis ꝑcussione delabare.
Sanus sis. Ex Mediolano .xvi. calendas Maias.

Cōminatiua familiarissima.

n On sū ego ex eo passerū genere qbus fiūt laruæ formidabiles. Sed
hoc tu tibi nō eē ꝓdictū:neges me oi opa curaturæ:ut ꝓ tuo tā acer-
bo furore plectaris. Sūt:ut ñ nescis:& amicidæ tot mihi:& clictelæ:ut pos-
sim te i egyptū usq; inseq. Nec falli qdē potero. Scio q̄ sis intrepidus:q̄ elata
mente ac supbo spū q neminē metuas:sed erūt sine īsidiis:cæ parate uindi-
ctæ:quas metuisse:ꝓstiterit. Hoc aūt facilius ostēdere:quod lædi a nullo du-
bitas:tantum esse tibi uirium:tantum facultatū existimas Respice. Ex Me-
diolano .xv. calendas Maias. Cōminatiua Grauis.

n Ihil ē duri⁹ ut Eschines īqt:q̄ publicas iniurias ppeti. Quod āt(ut
Thucipides uoluit)tā publicū existimari pōt:q̄ ꝙ i oium ē ore cō-
stitutū. Iā uel ipsi tōsores:uel ipsi pistores clamitāt fuisse te i nos iniuriū uio
lēterq; nobis ꝓdiū ablatū possidere:nec uereri iudiciū aliqd̄:nec nos metue
re. Sic solebat Diomedes Thrax q Tyrānus acerbissimus oēs afficiebat in-
iuriis. Sic Antæus q suo ducebat potētatu cōtūdere cūctos gre. Quod te cō
filiū i hoc pduxit patrādū sceleris. Quæ tibi cōfidētia i nos fuit. Habes tu
qdē nōnihil pecuniolæ:sed nō tñ uel īperii:uel potētiæ:ut nulla i te referri
uis ualeat. Nō ē op⁹ Alidē renasci:q te puniat. Aio es pdirissimo: sed neq; i
genio nec facultate:q̄ uires suppeditet mēti. Potes & a me lōge iferiorib⁹ læ
di nec cū magna ui māu certe pua. Facigit̄ ut qñ me īimicū maluisti:q̄ ami
cū:posthac tibi diligentius nocte dieq; caueas:custodiasq; tuā uitā si uis mea
nō interrire opera. Nolim ego abs te unq̄:si uulneribus cōfossus euaderes:
dici proditorē aut perfidum. Leonis ego plus natura delector:q̄ uulpis. Nā
haud e memoria excidit:quod apud Plutarchū legi:dicere solitū Agesilaū i
sidiatorē uel in ara īterfici oportere. Nūq̄ insidiabor. A partis usum tue cō-
minationibus in te ꝓbabo. At quo pacto possim ego:nō esse honoris ultor
Præter ꝓdiū meū tā fertile:tam pulchrū:tam nobile:quod mihi surripuisti

debaccatus es ĩ me:sine ulla tuæ linguæ mitigatiõe:ullo freno:eaq̧ de meis & parẽtibus & moribus dixisti:oĩ uerboꝝ obscænitate adhibita.q̃ uix ausim de tuis cogitare. At linguã dicebat Priencẽsis ille bias:optimũ eẽ mẽbꝝ & pessimũ. Quid.n.excellẽtius.q̃ eloquẽtẽ ãudire uiꝝ:de bono benedicẽtẽ. At qd fœdius qd inq̃(ut inqt Tullius)ĩmanius.q̃ eloquẽtiã ad usum naturæ atq̧ ad amicicias cælitus datã:ad pniciẽ hoĩum cõuertere. Tu uero q̃ si suauissimo quodã nectare plurimũ oblectaris:maledicentia me fœdare: nec usq̃ de me in sermonẽ incidiẽ:ne me(nõ modo pugnas)sed acerbissimis infectere uerbis. Fingis aũt ea de me scelera:quoꝝ ego antea neq̧ noĩa quidẽ audiuerã. Id unde audeas nescio:nisi qa nimis me bonũ:nimis inuenisti mitẽ.nimis iniuriaꝝ ĩmemorẽ. Nõ nego:me solitũ iniuriarũ penitus obliuisci:si eũ errati pœnituit:q fuit ĩ me malus. At si ꝓtinacior es nolim(Apostoli sñia)crudẽlis appellati:q negligam famã meã. Id.n.ut obesset famæ.sic tibi licentiã pararet:cæteris exẽplum ad oẽ malignitatis genus. Ut apud Aristotelem uocantur insensati:q nullã accipiunt ex iucũdis rebus uoluptatem ita qdem nõ habẽt hoĩs qppiã:ꝗ cum eis subtrahitur bona fama: non excãdescũt. Nã ubi ẽt tibi nocere nõ uelẽ in propulsanda iniuria:qcqd agerem iniustus dici nõ possẽ Docuit.n.Plato nõ esse quẽq̃ iniuria ꝯficiendum:nisi cum propulsatur iniuria. Inferre non licet iniuriam dicit Pherecides:propulsando autem inferentem cedere semp licet. Quãobrẽ ego ꝑdico tibi curaturum eẽ me omni diligentia ut tibi nõ oris fœditate:sed re ipsa reponam ut uerberibus ad mortẽ:usq̧ cæsus resipiscas:siasq̧ aliquãdo tuæ linguæ cõpos. Id si times(ui timere te certe scio q̃uis nõ similes uereri fac ut ꝑdium restituas meo uillico:fructusq̧:quos iã circiter ãnos tris q̃ diu in Britãnia absui ꝑcipisti cõtinuoq̧ apud omnis:apud quos meæ detraxisti laudi:restituas mihi famã:& Euãgelico instituto:mentitum te dicas cũ detraxisti:& me nõ solum mitigabis:sed ad uerã ĩconcussãq̧ amiciciã pacatissimum reddes:ita qdem ut nihilo sim tibi defuturus:quod in me sit magis:q̃ fratri. Quod si mea hãc neglexeris cõminatiõe:uel qa nolis inferior me uideri:uel qa ut es petulãs.sis etiam temerarius teq̧ plurimi faciens cæteros aspnere:nec tuas uires nec alterius metiare cuiusq̃:nõ multo post caꝑ curabo qbus manifesto cognouisse fatearis.q̃tum inter asinum ĩtersit & leonẽ. Scis quæ mihi sint diuitiarum fundamenta,& famulorum clientumque turbæ. Te tibi uẽdica nec ĩ id ĩcidas discriminis:unde facile nequeas regredi. Ex Mediolano.xiiii.calendas Maias.

Sinonima cõminatiua.

Ego tibi ob tuas ĩ me colatas ĩiurias: ĩterim tum ꝓcurabo.
Caue tuæ uitæ cuius ego finem omne diligentia queram.
Nihil plus adpeto:q̃ tuam necem.

Sum in te interimendo continue occupatus

Amici mei nihilo se nunc sciunt: mihi potius gratificaturos: q si te cædent:

Proditorem me nemo dicet: tibi mortem interminor.

Hæc epistola sit tuæ mortis tibi comminatiua.

Tanta me non contumelia solum: sed iniuria confecisti ut mortē tuam sim omni studio procuraturus.

Habes me tuum assiduum hostem.

Nunq hoc tibi remittam in me crimen.

Tā me turpiter affecisti: ut sim nullis tēporꝫ discursib⁹ idultur⁹ tuæ culpæ.

Tua in me malignitas quottidianam ultionem expectat.

Nulla mea simulatione aut dissimulatione: indultum ab me tibi iudica.

Semper ero curiosus tuæ ignominiæ.

Assidue in tuis ero damnis occupatus.

Cū tutiore te loco censebis: maiora mea solertia tibi nūc īminebunt picula

Nusq esse te securiorem a me iudicato: q ubi luce sūctus erit.

Titulus.li.

Belli edictiua familiaris.

u T naturæ bonorū oīum pax est iucundissima: sic ab īgenio meo se per alienū fuit bellū. At cū pace uiuere nō licet. nō laudatur minus apud doctos Mars æquus uel armatus cruētatusq: q. Phœbus crinitus: cū citharaq decorus. Ego nihil omisi: quo me paci pseuerarē: nec miseros colonos tuos cogerē plangere: ciues cōlachrimare: te uero tandē & regno cædere: & fortasse uitæ. Sed nihilo profeci magis: q si litus ararem: qd Didoni obiicit apud Maronem Hyarbas. Assidue peior. & imanior factus es: nec q q pteristi: quod ad me prouocandū intellexeris posse facere Nam & seruos meos occidisti: & agrū inuasisti: & affecisti nos oī iniuria. Cogimur & nos (ut hoīes sumus: sentimusq dolores: ac nequimus non interdū ptturbari) cum urget causa uæhementior aliqū ulcisci nos: atq nostros: declarareq: q iniqua tulerimus mentē tuā in nos diuturniorē insolentiā: atq imodestissimā uastitatē: atq depopulationē. Ne igitur aut inobseruantes nos aliquis unq dixerit Martialis legis: aut tu te oppressum improuide dicas: indicim⁹ tibi bellum ad tertium calendas Nartias: ut deinceps intelligas: nec ad nos tuto uenturum ex tuis quēq esse: nec non tibi agro tuo. tuisq cauendum eē die noctuq terris. Tunc enim edicto belli: nemo nos accusabit iniuriarum nec tu tibi non prædictum eē dices. Rem habes. Exercitus apparabimus q to poterimus plures: quotq nobis uidebuntur equitum: peditumq millia: i te debellandum traducemus: omniq annitemur opera tibi declarare: q male senseris: cum amiciciam nostram non tantifeceris: qti facienda fuit: sicq alii q doq deterrebūtur ab iis scelerib⁹ cōmittendis: pro quibus se pœnas aliquādo daturos eē sciant. Ex Mediolano. xiii. calendas Maias.

Belli edictiua familiarissima:

q Vanti nostros affeceris incōmodis:& ministros cōtumeliis: agros depopulationibus:& filios ipsos interdum uulneribus:non ignoras. Nos oīa uoluimus prius experiri:q̄ armis contendere:pacis potius studiosi:ut regulos esse decet:q̄ belli cui uix sufficiūt Tyranni Te nōnunq̄ admonimus:ut desisteres ab iniuriis:non nos aliud:q̄ homines: aliq̄ñq; fortasse nō toleraturos:qđ sæpius uidimus inuiti qdem:sed tua demolitionē expectantes. Eo fuisti tu semper īmanior:minusq; nostris cōminatiōibus credidisti. Quare cum uerbis proficere nos nihil posse intelleximus:ad arma confugere auxiliaria costituimus:& q̄q̄ regulus nō multū apparare possumus armorꝝ:non multo:amen posse te plura scimus:q̄ non ualeamus. Quod si qui tecū sociale bellū ex nostris finitimis contrahent)ut solent aliq̄ñ inquieri uelle uiuere multi)nos quoq; socios ex iis nobis asciscemus:qbus in te uæhementior ac æquior sit pugnandi causa:q̄ illis in nos. Ego nemini sum iniurius. Tu multis. De me nemo:de te ure q̄runtur multi. Sed tu curabis. ut uoles:ego rem sequar:ut uidebitur. Tu tibi hac epistola bellum indictū cēseto:ut post tertium calendas Martias. hostem me paratum esse tibi ducas. Ex Mediolano. xii calendas Maias.

Belli edictiua Grauis.

b Ellum edicere dixit Plato:nō decere quēq̄ nisi reges. At modestius. Aristoteles artem esse militarē inquit:in qua non nisi iuste se quicq̄ exercet. Nō enī iniustis uictoria est expectanda:ut Homerus ait:sed interitus. Sequitur enī a tergo iniustos deus. Seneca teste. Oīs igitur in bellādo ratio fundata esse debet in æquitatis lege:ut nihil iniquū attēptetur: ut uoluit Tullius:nihil fiat:quod a bonis & æquis uiris ꝓbari nequeat. Nā ut negligātur iura: nō regibus locus est:sed Tyrānis Hi enim(comodo sic libeat) illi sunt:in quos illud iuuenalis dici potest:Sic uolo:sic iubeo:sit pro ratiōe uolūtas. At ubi iura seruantur:nihil esse potest uiolabile:nihil corruptū:nihil immundū:ut Gregorius inquit. Qui Martem sequūtur:eū seq Martem debent:cui sacra fieri queant:qui non iniuria fit in concilio cōmunerandus superum. A quo nihil inuenitur factum uiolenter omnia innocenter:& illo(ut Virgilius docuit)præcepti fine. Parcere subiectis:& debellare superbos. Imo interdum eo:de quo inquit Psalmista. Quis ascendet in montē sanctum tuum:aut quis stabit in taberbacula tua:Innocens manibus & mūdo corde:qui non accepit in uano animam suam:nec iurauit in dolo proximo suo Homūculi quid in hoc orbe facimus:qui socios iugulamus: finitimos uiolam⁹:nec ꝓpeiis(quasi Pelopes)filiis parcimus: Vnde tantū creuit in nobis facinus:non aliunde certe:q̄ ex auaritiæ labe. Ambitionis rota Inuidiæq; liuore ut inte manifestocognoscimus:qui iam Phineus effectus s:aut Tantalus:cuius & deturparint Harpiæ mensas:& neq; undæ potēt:

nec poma saturēt. ꝑnimia: qua detineris: cupiditate: quiq; nō fabulose: at ue
ro: dici possis in Ixionis torqueri rota. Sisiphyq; assidue uehendo saxo cru-
ciere. Quid enī tu nō concupiscis æstuante ista tuæ mētis furiosissime for
nace: Quos amicos (q̄uis simulatos omnis: nullos stabiles) non ambis: ut
maior fias: ac potentior: Quibus satellitibus (q̄q̄ fidelibus nullis: sed ad tē-
pus tibi obsecundantibus) nō polliceris plurima: ut tibi morigeri sint in oē
scelus. Quotiens tu nocte intēpesta furtis eos & latrociniis exercuisti: quos
uidisti tibi deditos. Quotiens multa uicinis eripuisti: sacros prædiorum
ac finium lapides subtraxisti. In ipsis lectulis eos cecidisti: a quibus rē tuam
detegi posse credidisti: Proinde q tecū in aliquo fuit nefario crimine. curat
nihil aliud q̄ ut abs te ꝓpere diffugiat. hinc alios q̄ris tibi fures. alios trans-
fugos: alios ꝑfidos: nec consyderes in eum esse fidem posse neminem: qui
fidē nulli seruat: cuiq; credere ualeat nemo. Resciūtur īde nū multo post oīa
q̄ clāculū te ducis cōmisisse: nulliq; nota. Q d' cū alias sæpe. tū hoc anno bis
ad nos delatū est ab iis: q neq; mentiri sunt soliti: nec alia id mihi referarunt
de causa: nisi quia uoluerint tātā me ꝑ īcōmoditatē seq: nec me quicq̄ ex
ea re icire. Na tibi q̄rerer: & armentamini noctu surripi & in ꝑdiis noctur-
nas factas esse depopulatiōes ac uastagiōes īnumerabiles & ī multa deesse:
q̄ qs subtraxisset: nescirem⁹: detexerūt ii latrōes: ꝓbarūtq; n̄ uulgarib⁹ argu-
mētis: qd ī nos cgeris: qd agere nix⁹ sis: Scripsim⁹ ad te sæpe: rogauimusq;
ne nos malos hostes: q̄ amicos: cōtra īgenuā meā uiuēdi rationē esse: ut mo
lesti cuiq̄ fierem⁹: sed coactos id demū n̄ eē nos neglecturos. Respōdisti im
eē lacædemone Athenas: q̄tū athenis lacædemonia: neq; curarī te uerba: cū
uiri Ducis fili⁹: nō mulieris famulæ fueris. Tādē huc uentū ē ut Marte no-
bis hæc tua iniuria ꝓpulsāda sit: quā Phœbo tueri me nequeo: Tua tamen
eā in bellū nos existimes cadere: memīerisq; qd̄ Virgili⁹ ait scissime. At spe
rate deos memores fādi atq; nefādi. Ad tertiū calēdas Martias īdico tibi exi
tiale bellū: qd̄ ferro flāmisq; definiañ. Vt enī & crudelissimi⁹ es: & sæuissīos
habes cliētes atq; tuoꝝ ministros scelerū: sic nos fore ī te tuosq; īmāissimos:
expectato. Si q̄ ī re mitiores nos exhibebim⁹: id benignitatī naturæ nr̄æ cō
cedet: q̄ īterdū plus sibi seruiet q̄ tibi seuiet: Præterea cōiugi tuæ pudicissi-
mæ: filiisq; tui dissimilimis cōparicmur: ut hoīes sum⁹. & Terētiano insti-
tuto: nihil humani a nobis putamus alienum. Transactu igitur eo die: quo
edicimus tibi bellum ac epistola belli edictiua: nihil esse tibi tuisq; mecum
atq; cum meis commune ducas: præter præliandi cupiditatem. Nunc ha-
bes & quid tibi cauendum sit & quid mihi cogitandum. Ex Mediolano. xi.
calendas Maias.

Sinonima belli edictiua.

Tali die bellum indictum esse tibi: scito.
Post cum diem pax mecum tibi nulla futura est.

Fac ut existimes post eum diem. perpetuas tibi mecum inimicicias
Implacabile transacto eo die exercebitur inter nos odium.
Nihil post eum diem inter nostros tuosq; exercebitur beniuolentiae.
Tuam ob causam talis dies initium nobis constituet belli.
Praelia quae tali die summus tecum inituri: cessabunt deinde nunq̃:
Ea dies principium nobis erit praeliandi: nullum habitura finem.
Fecere iniuriae tuae: ut nunq̃ post eum diem bello constituam abstinere.
Nemo me iam distrahet: ut peracto die illo: sim assidue tibi bellũ illaturus.
Frustra laborabis si lapso die illo censebis posse nos a praeliãdo diuertere.
Cupimus diem talem aduentare ut deinceps geramus sp bella tecum.
Ad me coegisti tuis iniuriis saeuire ut eo die superato immortales simus futuri hostes:

Titulus. lii.

Pacis proclamatiua familiaris.

p Osteaq̃ non mediocres nos ad bellũ prouocauerunt causae subest iã ultima praeliandi ratio: ut in pace ocioq; uiuatur: ut apud Thucididem legitur: & Cicero perpulchre complexus est Nos iamdudum iuste mouerunt ad communes inimicicias rationes: quibus alteri alteris nõ cessimꝰ Crediderc tui iam sibi fines nostros communes esse pascuisq; suis debitos. Nos secu sensimus. Res dirimenda bello fuit. Post cruoris tantum effusum Mars uiam inuenit ueri: Sublatae sunt discordiarum uiae. In pacatissimam & tranquilissimam uenimus mentem. Ager noster nobis relictus est. Vos iure cessistis. Iam est pax perpetua proclamanda. Sciant igitur & nostris oẽs & exteri: licere publice priuatimq; inter nos nostrosq; quicquid rerum agi: & commertionem omnibus transigi: sublatasq; nobis bellorum leges praeconisq; uoce nostras hasce proclamatiuas pacis litteras declarari. Ex Mediolano. x. calendas Maias.

Pacis proclamatiua familiarissima.

c Vrate o nostrarum urbium praesides: passuumq; custodes ubiq; publice proclamare precones nostros: post diutina bella: ĩter nos Tauriscosq; transacta: iam pacem indebilem esse firmatam ut oĩbus liceat quoquo modo res suas in utriusq; imperiis agere: tum pedemontanis apud Insubres: tum insubribus in pedemontio: tum exteris in utrisq; principatibus omnes enim cessarunt discordiarum causae. cum de iniuriis: quas querebamus nobis illatas esse: pacti simus: nec cuiusquam uel minime rixae superfit cã Laetãdũ aũt & publicã laetitiã ãbabus agẽdã pribus remur: qd' tã cito bñq; sedatis piculis: q̃ utrisq; ĩminebãt: pacata sint oĩa. Proclamãt igit haec epistola: & publicae seruiat letitiae. ex Mediolano. viiii. calendas Maias.

Pacis proclamatiua Grauis.

i Nn oĩ humanae uitae actiõe: id pcipue q̃rẽdũ docet Theophrastꝰ: ut medicos bonos imitemur: q̃ si possunt: pseruãt ualitudinẽ bonã:

curãq; puidẽtes:ne quid accidat ægrotationis: Vbi uero uel naturæ mali-
gnitate:uel uiuendi corruptela ĩ morbũ incidit:& diligẽter:& cito ãnitũtur
mẽib⁹pedib⁹q;:aut oĩno:aut magna ex pte ægrotationẽ tollere.ac radicit⁹
extirpare: Id cũ in aliis plerisq; causis uideã ualere similitudinis:tum in pri
mis in ꝑliando:pace armisq; uiuẽdo:ut docet Hesiodus inquiẽs. Si pace ui-
uere licet:bella nõ q̃rantur. Si bella temptanda imminent. q̃ro otyus sedan
da sint:Pœlia sunt quibus ager sudat hominum cruore: Pax ẽ quã in terris:
ad cõseruãdũ genus humanũ:instituit dñus Vt enim bello ceduntur hoĩes
squallẽt urbes:sordescũt agri:sic pace nascuntur uiri:splendent ciuitates. læ
ti sunt suis satis uberrimis coloni Iamdudũ inter nos & Tauriscos. interce-
dentibus quorũdam discordiis iniuĩ:bella sunt gesta:in quibus nec eis con-
duxit præliari:nec nobis quidem Tãdem huc uentũ est:ut sedatis discordia
rum uiis:ĩperpetuam conuenerimus pacem:atq; cõcordiã: Vt enim æqui-
tas iubet:& admonuit olim Cato:nec nos oĩa consecuti sumus:quæ posce-
bamus:nec ipsi.maluimus utriq; regredi finibus. q̃ progredi:nequid ad pu
blicum delendum odium deesset rationis:nec ut Marcum Carbonem Cice
ro factitasse refert periniquæ:rem non nostram quæsiuimus usurpare: sed
quisq; de iis potius quæ ducebat ad se pertinere partẽ dimisit: q̃ si futurus
in ea seruanda pertinax semp in bello uiueret. Hæc sumus a Platone admo
niti:esse rerum diuturnarum fundamẽta quibus in quiete ac otio ut Oron-
tes ita:uiuendum est. Vbi autẽ in sñia stare constituunt hostes nũq̃ uiuitur.
Dissipantur urbes. Corruunt principatus. Eneruantur oĩa:quibus est op⁹
uitæ nostræ. At ubi mentes pic sibi suisq; indulgent:in id deuenitur ĩgenii:
ut omnia silcant:quæ torpebant reficiantur quæ calamitosã modo fuerãt:
ueluti splendeant: reddanturq; felicissima. Pax igitur est nobis constituta:
& ea quidẽ mente: ut stabilis inuiolabilisq; permaneat:nec ullo mutari q̃at
casu nec ullis rerũ euentibus. Delegimus enĩ futuros arbitros:si qua unq̃ in-
teruenerit controuersia.uel contẽtio. At hæc aũt & affinitate propinquores
facti sumus:ut quos fortasse diuisos sanguine:mentes:acrius disiungebant
cõiunctio ꝓximitatis nunq̃ in diuersas traducat sñias: Vos autem o nostra
rum urbium iudices:prætores.ꝑsides.tribuniq; publica ꝑconis uoce ubiq;
facite ꝓclamari pacẽ hãc ut licere omnes sibi sciant:in locis pacatissimis oĩa
sequi: quæ ante bellum indictum aut agi ꝓcurabãt Amate autem ac hono-
ratæ quos fuistis odiis olim hostes ĩsectati:sic.n. nobis plurimum gratifi-
cabimini. Ex mediolano octauo calendas Maias.

Sinonima pacis proclamatiua.

Seruite publicæ inter nos initæ paci.
Proclament præcones nostri pacem publicam.
Vt a nobis ẽ pax ꝑpetuo duratura firmata sic curate ut oĩbus innotescat.
Facite cunctis notam esse:quam Thauriscis firmauimus pacem.

Plurimū cupim⁹ pacē hanc a nobis tā diligenter institutā oībus palā esse.
Adhibete curam omnem:ut pax nobis Taurisciſq; communis ad exteras usq; nationes fama perferatur.
Nihil hoc tempore magis optamus:q̄ attentissime hanc pacem ꝓclamari.
Si hæc epistola pacis proclamatiua:quasi ore nostro sententia.
Mittite præcones nostros:qui ubiq; proclamant hanc pacis firmitatem:
Post diutinas discordiarū causas pacē nobis firmatā ēē diuturnā:oīb⁹apite
Cū sublate sint offensiones:paxq; inter nos stabili a:uos quoq; hoc omnibus declarate.
Quod pacata sint iter nos oīa:desideram⁹ oī studio cūctis populis referari
Sciat oēs ex uæhemētissimis odiis iter sūmā beniuolentiā stabilitatem.

Titulus.liiii.

Fœderis icti significatiua familiaris:

u Nde id sceleris sit ortum admiramur.ut inter finitimas non nunq̄ urbes odia sint natiua quædam ut nihilo se plus amare possunt:q̄ si assiduæ insurgerent læsiones:assiduæ cædis:Habemus enim ante oculos Romanos cum pœnis:cum latinorum multis:cū quibus & fines cōmunes forent:& interdum consanguinitates:in quos inferebant iniurias & semp bellis instabant crudelissimis.Hoc autem cum natura non patiatur:consuetudo non ferat:propinquitates non tolerent:ut Aurelius inquit:sola procedunt animorum uæhementia:qui superbissimi atq; pacis impacientissimi aut alienæ fœlicitatis inuidissimi:atq; multarū rerum auidissimi semper aliqnid cupiunt.Nos tamen solutis hisce tenebrarum uinclis:significamus oī hominum generi:cum Tauriscis ictum nobis ic̄ dus idelebile.Ex Mediolano.vii.calendas Maias.

Fœderis significatiua icti familiarissima.

c Vm Thauriscis nobis ictum fœdus omnibus significatum esse uolumus:hac epistola icti fœderis significatiua.Quid eni derius erat q̄ cum finitimis nostris.cum quibus cōmunibus assidue deuinciebamur affinitatum uinculis:semper gerere bellum.At id aliq̄diu:uel nostra negligētia:uel ipsorum incuria factum est:ut neq; homines:nec deos uerti nostris inseruiuerimus odiis:agros alternos depopulati:omneq; discordiarum genus insecuti.Tandem in mentes rediuimus bonas:& publicum nobis est fœdus ictum:diuinis auspicibus.ex Mediolano.vi.calendas Maias.

Icti fœderis significatiua Grauis.

n On fuit eius Themistoclis parua diligententia:qui ad frenandos iracundos & perturbatos animos iacerem fœdus istituerit.Quod uel induciarum uel perpetue pacis genus tam uoluit apud nostros Mamerco ille prudentissimus & bellandi peritissimus obseruari:q̄ quod diligenti se sine posset mentes instituere ad amicitiæ sempiternam uiam comparan-

dam. Quid enim homines ut ſoli ſumus aut diſcordes: ſi pace non uiuim⁹
aut ſi cum bellandi cauſæ intercidunt: non eſſe: ullum ſidei munus: quo no-
bis credere poſſimus At fœdus a fœda porca dictum: quæ in medio decer
tantium poſita: lapidibus ſolebat fœdari ac cædi: uerba hæc malis in obſer
uantes omnibus proclamabat: ſic in eum obruatur qui fœdus hoc infrin-
ger. Fœdiſragi deinde cum fidiſragis comparari publicis odiis uindictiſq;
digni omni in cõmodorum afficiebantur genere: in quos poſſent libere im
puneq;. I ꝫ o & propoſitis publicis præmiis tendere laqueo: atq; ultioni
uiam omnem Quamobrem in pœnos Romani fuere difficiliores: qui fœ
deribus quidem inter Africam & Sardiniam ictis non ſeruatis: niſi fuerit
omni perſecutione digniſſimi: & quorum deniq; urbs ſolo æquararetur. In
Pyrrhum fuere mitiores: ac in omnis eos: quibus fœdera inuiolara promã-
ſiſſet. Hoc tam præſtanti munere concordiæ ſeruandæ nunc conuenimus
nos & Thauriſci. cum quibus fuerant aliquot annos publica bella. Ne plu-
ribus tandem moleſtiis & noſtros & eorum clientes cruciaremur. pridie ca
lendas Decembris iecimus apud. Verellum fœdus his uerbis una eademq;
omnium uoce confirmatum. Si quis in hoc inter inſubres atq; Pedemonta
nos audebit unq̃ uel recto uel indirecto quidem argumento quicq̃ anhela-
re: in eum & aſtra coniurent: & omnes Italie populi & licite illius rem acui
tam poſſit uel externus quilibet ſibi quærere: iureq; uĩdicare. Significamus
igitur ſingulis hæc chriſtianorũ populis: ut ſi quando quicq̃ huic fœderis
obſeruantiæ minuetur: in minuentem omnes inſurgant: arma capiant: eũ
deleant. Quid enim iniquius aut perniriosius: q̃ ſimulatione diſſimulatio
neq; propoſita: id non obſeruare: quod ictum eſt fædere. Vt enim qui fidũt
illis auſpiciis: puri ſunt atq; dei manibus educati: ſic & deum ipſum ultorẽ
habent: ſi falluntur. Quamobrem Ageſilaus conſultus de fœdifrago. quid
eſſet demeritus cum captus foret: reſpondiſſe fertur omne crucis genus: cũ
id exiſtimaret omnium ſcelerum impientiſſimum & ei amplius adhiberi
fides nequiret qui fœdus uiolaſſet. Fœderis igitur ſit ſignificati obſeruãtia
ſincera & immutabilis: quæ apud omnes ſemper fuit ſanctiſſima; ut ſi qua
fides inter eos reperitur: qui fuerint hoſtes: hæc ſit maxima & certiſſima q̃
& homines & deos aduocat teſtes: & hominum pariter & deorũ cuſtodiam
uocat: quam ſumus nos quidem perpetuam immutabilemq; ſeruaturi. Ex
Mediolano. yi. calendas Maias.

Sinonima icti fœderis ſignificatiua.

Iecimus cum Thauriſcis fœdus.
Poſita eſt nobis in medium & cæſa: fœdere porca.
Inuiolabile nobis firmatum eſt fœdus.
Nihil minus ſumus unq̃ hoc fœdere uiolaturi.
Sit hæc epiſtola icti inter nos fœderis ſignificatiua.

Cupimus inter nos fœdus cunctis aperiri:
Vt omnes sciant istum hoc inter nos fœdus: facite.
Firmauimus perpetuam pacem publico inter nos icto fœdere.
Erimus (ut odino) in fœdere: quod iecimus tenendo immortales.
In obseruando fœdere (quod iecimus) æternos fore nos spero.
Qui cēsent nos ocius a fœdere: qd' iecim⁹: defuturos: fallĉtur uæhemĉtius
Nihil est: quod magis apepetam: q̄ omnibus significari nobis hoc initium fuisse fœdus.
In omnes hoc ictum inter nos fœdu facide gentes significari:
Estote in significādo hoc inter nos icto fœdere cūctis populis diligētissimi.

Titulus.liiii.

Triumphi & expositiua familiaris.

t N nulla lætitia gestiendum inquit Fabius. Itaq̃ nolim gestire forte uideri cuiq̄ in hoc nouo mei triumphi festo: ne aut a ueterū institutis censear discordare. aut eorum lætari calamitate qui sunt in prædā uersi. At ut humanissimum illud est. ita quidem in humanum: gloriæ non esse participem illum: qui longa difficultate: summisq̃ laboribus triumphauit. Vt enim quisquæ fer patienter plurima. ita patientiam non nescit eam esse rerum durissimarum tollerantiam: cui sperat uoluptatem optatorum successuram. Itaq̃ cum expugnauerimus. Tauriscos: nec sine nostrorum hominum cæde non uulgari: tandem uictores: urbe Taurino capta principibus urbis uinctis: populo seruato triumphante. huc rediuimus. Ex Mediolano y. calendas Maias.

Triumphi expositiua familiarissima:

c Vm triumpho demum ex tauriscis rediuimus quos non paruis laboribus. sine summaq̃ difficultate superauius: Sūt uiri bellaces multum: at partinaces nimium: qui uel imbelles ac imperitissimi militandi: cū capiebatur: cædi mallent: q̄ cedere. Superauius eos in prælio sæpe. Vrbes aliquot cepimus nec a militum furore potuimus uiolentiam cohibere: ne ī præda uerterentur Hortati sæpe sumus: ut cederent Superstites fiebant assidue ferociores: Deniq̃ uniuersis urbibus domitis: ex singulis nobiscum ducimus primates aliquot secutos triumphū. Ex Mediolāo. iiii. calen. Maias.

Triumphi expositiua Grauis.

Quam bene & sancte instituit Ninus Asyriorum ille rex fortissimus Semiramidis uir: ut post uictoriam triumpharetur. Is enim quæ uera uictoria foret es primimus expertus omnium qui finitimos expugnauit: regnandi cupiditate ductus: superauit. duxitq̃ captiuos. Sed eam certæ dixit Herodoctus uictoriam esse debere: ex qua triumphari possit: in qua & milites uicti sint & imperator: aut rex bello captus & urbes: superatæ: ut captiui possint triumphantem sequi & ex domitis signa referantur & prædæ: Sic Sci-

Munus est aũt
piones legimus triũphasse. sic Marcellũ: sic Fabiũ: sic Mariũ.
hoc gloriæ nõ mediocris: ut q tot discriminibus in præliãdo uirã subdidit:
tot laboribus: ac angustiis die noctuq; cõsulẽdo. regendo ducendo subactus
est. multifariãq; conquassatus: is tantos post labores hãc laudẽ. hæc clarissi-
ma laudis signa cõsecutus: & ipse fiat in tales euentus promptior & ceteros
alliciat patissimos. Spes. n. uictoriæ militẽ bonũ facit. ut inqt Homerus. at
spes triũphi pstare cogit imperatorẽ: q̃ in se sunt oĩa sũma. Recte apd Græ
cos Apollinis Pythii iussu statuæ triũphãtibus aureæ cõstituebant q̃ in ei⁹
sitæ teplo declarabãt: eos quoq; exprimebat noĩa: debere plurimũ ap d oẽs
Græcos honorari. Inde aũt apud Romanos antiquissima fuit statuarũ ad
arcus triũphales (qui sic a triũphantium statuis dictæ sunt) collocandarum
gloria unde cognosci posset: qui clarius militiæ suæ munus edicto publico
retulisset. Quãobrẽ Iuuenalis Satyrus cũ doleret in id clamitatis peruentũ
esse: ut in illas statuas eorum conuenirẽt effigies quibus nulla fuerat gloria
militaris: in Crispinũ inquit. Inter quas ausus habere nescio qs titulos ægy
ptius aut arabarces: cuius ad effigiem non tantũ meiere fas est. Quid enim
fœdius: q̃ quibus debenẽ (ut dicit Vegetius) diuina munera: in eorum cœtũ
conferre malos: aut ĩmeritos. At ut ad me tandẽ ueniam: & uobis o proce-
res mei exprimam rem haud iniucundã: & si nequiui esse in patria cum glo
ria: sum tamen apud exteros cum dignitate: quod uobis uniuersæq; nostræ
patriæ non debet. non lætum esse. Nunc ubi gessissem in Tauriscos bellũ:
& annos circiter duos aliquot eoꝝ urbibus obsidendis uersatus forem: tan
dem oĩa superaui: & quod pauci admodum siue solent: siue possunt frænari
me in uictoria supra modũ ac meorum coercui mentes militũ. Qui enim
qm̃ iamdudũ nõ hi seruassent defatigatiq; miꝝ cũ suis famulis armigerisq;
fuissent amissa iam maxima & equoꝝ & sarcinarum parte uæhemẽtius ira
ti ac infensi seruabant insectabanturq; Tauriscos erat difficile phibere illis
in uictoria prædam. sed prohibui uetuiq; ne quid uiolentiæ uel in fœmi-
nas sit illatũ uel in domos. Præter eos. qui primo impetu dimicantes cæsi
sunt nulli deinceps uel cæsi sunt uel minima quidẽ iniuria lacessiti. Qui p
ex illis ad me sunt adducti non nulli: q multis in me conuiciis abusi fuerant
prius q̃ uincerem. Arbitrabantur & cæteri omnes & illi se nihil nisi frustra
me pro uita sua precaturos. Cœperunt apud me flere ueniamq; precari ca-
lamitatẽ suã exprimere. minimã implorare. Non modo peperci singulis:
sed nequiui nõ conlachrymare humanã cõsiderans conditionẽ. ut qui pau
lo ante tam acres & in loquendo erant. & in agendo. nunc tam demissa &
uoce & mente supplicarent. nequiuiq; non laudare maximopere Cæsarẽ cũ
in oĩ uita tum ubi fleuit. Pompeii uiso capite obtruncato. nec illis assentior
qui rem simulasse dicãt sed humanã uiuendi gerendarumq; rerum legem
ac fortem animaduertisse duco quos in maximis triumphis mauime inter

l

dum ærumnæ sequerent & opprimerent. Sic cogitans plurimos libertate: oēs donaui uita. multis etiā rem oēm quæ in militum deuenerat manū. red di iussi tantūdem aliūde illis decernēs. ne me uiolentē esse dicerent. Demū paccatis omnibus prouinciæq; custodibus deputatis. constitutaq; ueterano rum diuersis in urbibus deuictis turba dies triumpho dictus est quo me re ciperet rex ille. cuius sum in id belli decretus imperator. Renui triumpho. quātum potui. ne aut gloriæ uiderer cupidus aut si eū malibat rex ipse. du cerer eius opinioni uelle refragari. Nisi rex clarissimus suos oratores. a qui bus non secus honorarer ac ipse foret. si adesset. Designatus est locus unde ī urbem uæherer quadrigis equis albis. candida reda cādido inductus uestī mento serico & corona laurea insignitus cuius quidem præcederent illi re dam quos magno loco natos uel donassem uel donare libertate constituis sem. sequerētur aut illi uincti quos essem captiuos habiturus. In urbis īgres su carmen rerum a me gestarum cecinit Pandiocles poeta principis: qui iu re ac merito posset cū ueteribus conuenire nec cuiq̄ post Maronem atq; Na sonem cedere. Tam fuit enim & cultum & elaboratum industria illius poe ma in meas psusus laudes: ut nequierim: nō admirari: diebus nostris tantū poeta uideri posse. Nō multo post orator regius in platea orationem mihi procedenti recitauit qua & nomine regio & totius prouinciæ illius dicebā tur institutæ: qui tantam uictoriam illis comparassem. Mox in sacrum de ueni publicæq; sunt tibi festiuæq; supplicatiōes pro me factæ: inde domū meam reuectus cum oīum plausu dimissus sum. Nolui hæc uos ciues meos ignorare: quorum opus sum: cum mea gloria uestra sit. Ex Mediolano . iii. calendas Maias:

Sinonima triumphi expositiua.

Marcus est triumphum assecutus.
Post egregiām uictoriæ laudem triumphauit.
Hoc sibi deerat laudis: ut triumpho potiretur quo nunc est insignitus.
Magna fuit eius in triumphando gloria.
Cū oīa inuictissime hic gesserit: triumpho demū dignus est effectus.
Nec uictoria huic defuit singularis. nec triumphus uictoria dignus.
Triumpho iam illustratus quid maius atq; nobilius in uita quærat.
Quod præmium summis laboribus uix sunt pauci consecuti: triumphū hic tandem assecutus est.
Potest hic demū inter triumphales describi cum iam triumpharit.
Eam est triūphi gloriam sua uirtute nactus: ut cupere debeat nihil maius?
Triūphauit hic: quod ei nō fortuna. sed īnumerabiles sui labores pstiterūt.
Tanto hic semp & ingenii fuit acumine: & militaris peritiæ studio: ut nūc deniq; triumpharit.
Gaudendum est suæ patriæ: quod tam digne Marcus triumphauit.

Titulus.lv.

Inhibitiua familiaris.

o Fficium nostrorum hoc a tuo differt: ut ego prouinciæ præses. tu pretor urbanus sis ego tibi possim inhibere: si quid inique uideam uel agere: uel attemptare. Tu cogaris obedire. Id enim iuris Labeonē instituisse describunt: ne minoribus ad inique iudicandū magistratibus pateret aditus. Nōnunquā corruptelis id fieret. Aliquādo amicorum præcibus. Nūc autem eorum imperitia: qui iudicant. Nolunt enim semper iniqui esse: sed errore inducunt: ut peccent: Tulisti tu quidē in Lælium sententiā interlocutus: te iudicem eius esse: compereretque tibi aduersus eū iudicare. Is autem: qui sibi scit īmunitatem a principe factam: ut eius omnis causa immeditate ad prouinciæ præsidem deueniret: isque solus iudex huius comperens diceretur: appellauit scripto: nosque addiit: cum abs te impetrare non posset: postulans ut inhiberemus: quod & inhibemus: ut post appositam appellationē sub gratia nostra nil innoues. Ex Mediolano pridie calēdas Maias.

Inhibitiua familiarissima.

c Vm tete ingeras in iis rebus: quæ ad te minime pertinent: inhibemus omnino tibi: ne posthac rem nostram ullam istic geras: quam si geres: tuo periculo nostro uero cōmodo ac lucro gestam ītelliges. Quid tam es audax ac temerarius: ut cum intelligas nolle nos tuam administrationem in caussis nostris ac rebus interuenire: non desistat. Vniuersis autem prædiorum nostrorum uillicis inhibemus: ne quid tibi obtemperent. si nolint id omne in eos conuerti malignitatis: quod tibi obtemperauerin. Scimus enim quam uersutus sis: quamque multa sūmo nostro gesseris detrimēto. Rem habes. Abstine. Ex Mediolano calendis Maiis.

Inhibitiua Grauis.

n Isi uirgillianū illud ī multos suarum rerum dn̄os cōueniret. Qui premere & laxas sciret dare iussus habenas pessime fierent a plurimis pluria nec possent deinceps repari. Mittunt a regibus legati qui præuaricatōe corrupte lisque pellecti cōmittūt in dn̄os scelera: decernunt a ciuibus procuratores qui sentiūt īterdū cū aduersariis. Proficiunt multis causis multi qui errant peccantque uæhemētius. a quibus oīs abē inocētia. oīs grauitas oīs fides. Eos castigari iussit. Solon de re male tractata: sed interim ne deterius gererent. inhiberi. ne quid ulterius conficerent. Hic apud Athenienses & romanos nōnulli sunt malæ administratæ reipublicæ dānati: ut alciabyades: cyrsillus diocles Cicero. Scipio furius: & nihilominus inhibita iis imperia. inhibiti magistratus. Id ut alias ita nūc apud nostros obseruatur. edicto publico nequid audeat quisque exercere officii: in quo cōtaminatus esse: suspectus sit. Quāobrem & Paulus iurīscōsultus inhibitorias instituit litteras: quibus ulterius progredi nōnullis inhiberetur: qui male aliorum & inique causas agerent. Nec id quidem

iniuria. Nā si locus eiusmodi reparationi nō foret: facillime longiores magistrat⁹ multa peccarēt. Nā ut ait Lactātius: ꝓposita nō unquā impunitate qui & magni essent: & neminē uererent: multa cōmitterent. Quāobrē illd recitat̄ Nasicæ Scipionis: q deleta Carthagine: superataq; Græcia: nūc igr nobis uæhementer esse metuendū arbitror: ne fiamus insolētes: cū neq; quos timeamus habem⁹: nec quos erubescam⁹. Quid aūt & malos: ut Teophrasto placuit: magis arcerta peccādo: & bonos: ut attētius bene uiuant. cogit: q̄ cū intelligant: paratos esse censores: a qbus plecti queāt. Cū igit̄ hisce diebus tu prætor urbane sñiam interlocutus sis: q̄ qdē Læliū esse torquēdū cēsueris. qm accusatus esset parricidii: nec eū reclamantē audiueris appellantē q̄ nō admiseris dicēs: apostolos illi te Grægorianos datur: nec modo grægorianos dederis in soleas eū coniiciens atq; cōpedes sed etiā Neronianos q eū acerbissimo cruciatu quæstionaris: summus admirati tuam hanc temeritatē: ut neq; nos sis ueritus: nec ius ipsum Sciebas aūt eē nobis tui castigandi facultatē. Quod si posse te id efficere cogitabas: cū id obseruare interdū liceat: ne appellatiōis officio iuris tollat̄ executio. succedebat quod animaduerteres: illud Terentii: summū ius summa iniuria est. Tandem ne deinceps hūc dilaceres: si dilacerandus nō est aut ubi plectēdus sit ne nos puifacias: q bus minime deferas inhibitiuis hisce litteris tibi ꝑcip im⁹: ne quid posthac appellatione pendente innoues in Lælium: ni malis indignationē experiri nostrā qnimo ad nos cōtinuo cum Lælio mittas omnis ea in causa. ꝓcessus cū iis: quæ ab illis pendent & emergūt & iis connexa sunt ut qd rite iudicaturi simus: q̄q; tu recte iudicaris: intelligamus. Rursus in eos soles imperium exercere q maiestatem lædunt: cum iampridē cōmiserimus tibi: ne qd eiusmodi iudices: quod crimen ad maius auditoriū atq; tribunal pertinet. Verum & remanerent impunita delicta: lędentē maiestatē in seditione publica uel cruento facinore: aut qui læsisse accusaretur. abs te captus ad nos remitteretur uigiliū diligentissime custoditus manū. Tu uero captiuos eiuscemodi criminosos aut cōtinuo cædis aut absoluis aut clāculum ea tractas ut a nobis cognosci nō possint: nulla (ut cēsendū est) alia de causa. nisi ut: cōcutias & corruptelis delinitus demolitus q; potius tuo lucro: q̄ publice cōsulas dignitati. Quāobrē hoc tibi quoq; īhibemus: ne quolibet læsam cognoscas maiestatē: aut publicā seditionē aut cruentā factionem: aut conuenticulas: aut raxā & manipoliū: ne & magristratu priueris: & omni re tua. Ex Mediolano. vi. Nonas Maias.

Sinonima inhibitiua:

Fac in hanc te in causam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio posthac omnino cessa.
Inhibeo tibi omnem hanc causam.
Nihil ausis deinde Lælium attemptare.

Nolumus licere tibi posthac quicq̃ in eum:
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.
Inhibita sit tuo magistratui deinde omnis opera in eam rem:
Abs te surrepta sit omnis hac in causa uis maiestatis.
Nullum deinceps sit tibi in Lælium robur.
Vires officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus uacare te penitus huius causæ cura.
Substulimus tuo tribunali causam hanc omnem.
Est tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam: hanc inhibemus tibi.
Nolumus sis posthac in Lælium curiosus.
Causa omnis lælii nostro iussu tibi est abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Non molestius sis amplius Lælio cuius causam nobis reuersamus.
Inhibemus hac epistola oĩno tibi: ne qd audeas in Læliũ aĩaduertere:

Titulus.lvi.

Legis enunciatiua familiaris:

f Rustra leges a pricipib⁹ dicerẽt (ut Mercurius ĩstituit Trismegest⁹ nisi suis enũciarẽt & populis & iudicib⁹: ut qd obseruãdũ esse: aut a qbus abstinẽdũ ĩtelligi posset. Nã Atheniẽses nõnũq̃ Ephoros lacedemoniorũ irridebãt: q leges dicerẽt suis: easq̃ ĩ archiuũ cõferẽdus dicerẽt: qsi cunctis ĩnotescerẽt: q ĩ Archiuũ cõferrẽt. Ego uero secus cẽteo faciẽdũ: seruãdũ q; potius Romanorũ edictũ ut nulla lege posset hõ plecti: q̃ nõ esset enũciata: Statuim⁹ igit̃ hoc tpe legẽ: ut nullus frumẽtũ ex nr̃o regno ĩ aliud trãsferat: ni malit nos ĩdignatos sua experiri pœna. Id.n. iccirco ĩdiximus pœne: ut abstinerẽt: q solebãt ĩ sũma regiõis nr̃æ caritudine maiorẽ inopiã facere Sũt.n. aliquot: q abũdãt ãnona: cũq; ꝑriũ eius ĩtelligãt hac tẽpestate sũmũ: nõ aĩaduertũt: qd ĩ patriã detrimẽti cõferãt: ubi alio misso grão. necessitas suos urgeat. At nos eos uel tenere sua iubem⁹: uel nr̃is uenũdare: a qbus si nõ idẽ tradit̃ ꝑtii: ñ iniq̃ ferãt mẽte auarissimi oĩum: & suorũ cõciuiũ ac ꝓximorũ inimici: ac ĩsupos ĩgratissimi: a qbus tũ acceperint bñficiũ ĩ legẽdis pluribus: q̃ cæteri solcãr: abutũtur munere: ĩdigni qdẽ qbus munera dimittũtur: Lex igit̃ hac epistola enũciat̃ uobis singulis sebditis nostris ac terrarũ nr̃arũ ĩcolis. acolis atq; aduenis ne qd posthac temere ꝑsumatis frumẽti uel exportare: uel exportãdũ alio uenũdare sub nostræ ĩdiguatiõis pœna. Fertemus enĩ tã grruiter: ut grauius nihil cẽ qret. Ex Mediolano. v. nonas Maias.

legis enũciatiua familiarissima.

e Nũciam⁹ hac epistola publica uobis legẽ: q̃ edidim⁹: ĩdictãq; uolumus nostris oĩbus: ut nemo sese ĩ Galliã: aut mercãdi cã cõferat: aut q̃uis occasiõe inuicta: uel cã: ne ĩcurat & rei q̃ secũ deferat ꝑditionẽ: & qdru-

pli solutionē. Nec q̄ n̄ obediuerit: qcq̄ expectet a nobis gr̄æ. Quid.n. īepti us ē ī pricipe: q̄ si eoꝝ misereat̄ a qb⁹ cōtēnit̄. Causas aūt hujus legis: & multas & æq̄ssimas fuisse: oēs existimēt. Nihil solemus ppera̅ meditari: p̄sertim in Gallos: cū qbus sumus nedū antiq̄ familiaritate cōiūctissimi. eoꝝ ēt affinitate deuīcti. Sed ita nūc op⁹ ē facto: ut aliqn̄ nos oīo n̄ negligāt & arbitrētur posse nr̄os sine illoꝝ uiuere nūdinis: ex qb⁹ oēm totius orbis thesauꝝ ꝑdire iactāt. Occurrūt & alia: q̄ nesciūt: qb⁹ satis ē obedire. Ex Mediolāo. iiii. nonas Maias.

Legis enunciatiua Grauis.

n On iniuria Cecrops Athenaꝝ īstaurator īstituit: qđ a Solone n̄ mōmutatū n̄ ē: at poti⁹ cōfirmatū: ut singulis urbibus atq̄ pricipib⁹ fas eēt: sibi suisq̄ legē dicere: Itaq̄ id ī cūctos licere populos lege publica sancitū a Iustiniano legim⁹: & a Theodosio cōprobatū & prius īuentū. Nā ut urbes q̄q̄ ac pricipes alias hn̄t natiōes: atq̄ causas: sic eis leges subministrāt. Itaq̄ ī ægypto siluas cædi nefas ē: in Liburnis ac Epyro: ubi robora Ioui sacrata eē dicunt̄: sed publicā: nō cædi siluas: ē nefas. Græcas mulieres ad Circū saltare: n̄ dedecuit. At latinas saltare: dedecet. Regibus ob raritatē quōdā dabat̄ purpura: nec multo ante imꝑatoribus Thraciæ: nūc oēs ea indui possunt: Alicubi uinea sunt rarissima: ubi pœna multant̄ q in uineas ꝑdeunt. At in Creta. naxo. Chio. Cāpania. Lyguria sunt fertilissima & plurima. hæc neq̄ exigit̄ nec indicit̄ pœna. Recte igit̄ uoluit legis ferendæ ministrū Sceuola: diligētius cōsiderare: abrogaret ne lex: aut derogaret: rursusq̄ inhiberet: an licentiā daret: atq̄ iteꝝ permitteret ne: aut uetaret: & id oē aut aliud ad tp̄s: an semꝑ: cū hisce uiis pararent̄ legū ferendaꝝ rōnes: aludq̄ ex alio iustū ac honestū nasceret̄. nā Mutius legē statuit: ut uinum mulier si qua biberet: uestalis esse sacerdos nō posset turpiterq̄ nobili nuberet. Id in hūc usq̄ diē legis uim habet: ut romanæ mulieri uino uti turpe sit. Semper igit̄ obseruādū institutū est: q̄m cōducebat pudiciciæ: atq̄ modestiæ. Virgineus decreuit: ne mulier in tēplū iret nuda caput: nisi regeret̄ undiq̄: ne cui uisa placeret. Id hodie nō obseruat̄: uel peioribus fortasse tp̄ibus: uel moribus hæc nō admittētibus. Leges ergo seruiūt & causis: & tp̄ibus: & sunt ferēdæ nō sine causa: sed nōnūq̄ ignota pluribus causa: Vanum.n. esset uocare uel minimos quosq̄: ubi lex ferēda foret: q aut causas audirēt: aut assentirēt: Vt.n. uulgus est ineptū in contrarias sæpenumero sn̄ias traheret̄. Vbi uero multitudo foret dominantiū: in illud incideret̄ Lycurgi: cū declarauit quare plures Dominos lacedemoniis nō decreuisset. nūc aūt & nos tulimus duas leges: quas exposuimus populis: ut obseruent: aliam decimariā (ut uectigal Decimaꝝ quod nostris maiorib⁹ iādudū tradi cōsueuerat: nescimus q̄ incuria uel ægestare tpoꝝ desuetū (in usum redeat: aliā Salis: ut idē in Sal uectigal expēdat̄: quod iā annū centesimū circiter solebat. Si qs.n. admitet̄: reuoare nos hasce tā obsoletas leges: & populo odiosas: aut tacitus conquiescat:

etiã rõne nõ audita:aut humanitate nr̃a funct⁹ hãc hẽat rõnẽ:p id tp̃is hãs fuisse uectigaliũ abrogatas leges quo necessitas urgebat & metus.nã i ueħæ mẽtissima primũ pestilẽtiæ ui:annũ centesimũ circiter exactũ tãta fuit turbæ paucitas:ut Salis tradẽdi cõditioue opus fuerit iciderẽ:ac expectare: ut populi cresceret qb⁹.Sal traderet:ñ qa ñ eẽnt supstinb⁹ illis opes qb⁹ uectigal ad se ptinẽs traderẽt.Sed qa nos i cõducẽda tãta paruitate.Salis amitteremus poti⁹ ex pcio:q̃ lucraremur.Nũc ãt i pristinã redeũtes cõptionẽ.Salis a nobis nostrisq; uectigalib⁹ emẽdi ⁊ pciũ & pœnã illã iducim⁹:& legẽ eã dẽ:q̃ i Archiuo ẽ iucta nr̃o:reuocatã i usũ:anũciem⁹.Decimaꝝ ãt legẽ p id tp̃is obsuari desiisse scim⁹:quo finitimi nob bellũ cõminati multos ex nr̃is habuere cõsentãeos.Q uã obrẽ & nos iualidi ac minores natu:& metuẽtes ne qd seditiõis obesset:toleraium⁹ q̃ populi uoluerũt:q̃ q̃ liniq; i nr̃os redit⁹ pristinãq; fuiturẽ:uiolẽterq; cõstituta.Nũc ãt reuocam⁹ ea legẽ i usum uetẽrẽ.enũciamusq; oĩbus reuocatã:hortamurq; ne qs obseruator nos irritet cogatq; reuidere q̃tũ simus hactenus passi detrimẽti:uobis qd debebatis:ñ solũeribus.leges ergo:q̃s reuocatas inouatasq; uobis enũciamus:obseruare ne pœnã grauissimã incurratis.Ex Mediolan o:iii.Nonas Maias.

Sinonima legis enũciatiua.

Legem hanc a nobis latam esse:uobis enunciamus.
Abrogasse nos hanc legem significamus.
Scitote nos ei legi derogasse.
Non est amplius ea lege(nostro iussu)abutendum.
Reddimus uos ea de lege certiores:
Ne uos lateat:hanc nos legem.
Cupimus a uobis intelligi:eam nos legem decreuisse.
Q uæ lex fuit hactenus obsoleta de decimis:in usum reuocata nũc est.
Legem Salis olim iacentẽ nũc e somno surrexisse uobis enunciamus.
Ne abutimini posthac ea lege.
Redit ea lex in uim pristinam.
Facio uos cõmonitos.meo iussu locum esse legi agrariæ.
Reddidimus legi Iuliæ suas uires.
In suum antiquissimum robur illud reuocauimus legem Corneliam.
Non est dubitandum de sicariis:quia lex est a nobis in eos facta:
Q uid noua nr̃a lege decreuerimus:uobis enũciamus:

Titulus.lvii.

Leticiæ nouæ nuncia familiaris.

q Vam mihi uita hoc tpe iucunda sit:hæc epistola nouæ leticiæ nũcia tibi significabit.Sum.n.illo Plutarchi ductus ad scribendũ hoc quoq; cum ait uoluptatẽ amicis significatam amicoꝝ perinde:ac ppriã eẽ. Q uo.n.a me differs alio:q̃ corpe.Aio sum⁹ ambo quũ uno. Itaq; qd mihi

lætũ est:letũ esse tibi pariter:nõ dubito. Nõ uidet̃ igit̃ alienũ a rõne:si te pti cipẽ facio rei tuæ. Sumãt in hac urbe plurimũ honoratus:a principe maximopere:q nõ solũ ꝑsum monasterio:qd̃ ingenii acrimonia:& icõcussa mẽ te:& sũma prudẽtia:opus ẽ gubernare:sed ĩ multis exerceor maxĩsq; rebus in cõnubiis trãsigẽdis:discordiis plurimoꝝ sedãdis:amicoꝝ aĩs recõciliandis:cõponẽdisq; causis interdũ difficillimis qbus & si uiro longe præstãtiore foret necesse:suppediro tamẽ tm̃ industriæ:ut nequã nõ gloriã reportare plusq̃ optatã. Id ego tñ diuine tribuo benignitati:quæ multo largit̃ feri⁹ plura:q̃ sint ꝓmeriti:eo magis eos ad uirtutes:pietatẽ. æqtatẽ. caritatẽq; inuitãs. Ad hæc ãt sum ad finitimas pplures inuitatus ꝑdicatiões:nõ q mereãr eẽ tã attẽte uocatus:q̃si aut sanctus sim morib⁹ ac uita aut ingenio doctrinaq; maxius a disertissimus. sed eadẽ ut opinor diuina largitiõe q̃ ut plura in me cõfert:eo me uocat ĩ grãdiorẽ sui numinis curam. Hæc sũmatim habes:intelligisq; q̃ lætus sim:& q̃ te qui me amas oporteat lætũ esse. Ex Mediolano pridie nonas Maias. Læticiæ nouæ nuncia familiarissima.

t Am sum hoc tpe lætus mi frater:ut plane gestiã. Rediit. n. ex Syria pater meus ditissimus. Possũq; posthac ñ angi:ut solebã futurã uite cõditionẽ meditatus. Nã ut nõ te latet:qb⁹ nõ ẽ ĩ hoc orbe sũmũ æs:ii mussitãt:diuites læti sũt. Dices ĩ uirtute diuitias sitas eẽ. Nec id qdẽ ĩficior. sed ut Iuuenalis ĩqt:haud facile emergũt quoꝝ uirtutib⁹ obstat res angusta domi. Crede mihi (quod apd̃ Nasonẽ legit̃) miseros prudẽtia pria relingt:& sensus cũ re:cõsiliũq; uenit. Læticiæ nouæ sit igit̃ hæc epistola sed familiarissima nũcia:cuius & te participẽ esse uelim:quẽ amare adeo me scio ut oĩa mea sint tibi cõmunissima. Ex Mediolano nonis Maiis.

Læticiæ nouæ nuncia Grauis.

q Vi primi oĩum læticias hoĩum mẽtibus instituerũt:eos (ut Hesiodus docet) supos fuisse cẽseo. Nã mœrorẽ certe. lachrymas. labores langorẽ:& reliq̃s aĩ ꝑturbatões recte poete noctis & Erebi filias declararũt Eumenidasq; ultrices ab inferis ꝓdire:q ñ sinãt iniucũdos cõgescere:at delectatiões a cælitibus traditas:& charites a diis ꝓcreatas ñ iniuria descripscre Nã q̃ mẽs ingeta uel ꝑturbata qcq̃ põt uel recte iudicare uel ñ potius errore ad iudicãdũ ĩduci. Vt. n. Aristotele teste temeritas obest cõsilio:sic rõni perturbatio. Quo fit:ut neq; afflictus possit ñ temere iudicare:necñ ꝑturbate. At deus optius cũ mercedẽ uoluit rite sibi obtẽpantib⁹ polliceri. Gaudete ĩqt:& exultate:qm̃ merces uр̃a copiosa ẽ ĩ celo. Gaudẽt & letẽt̃ angeli assistẽtes supis affligunt̃ & torquẽt̃ Demões mali dãnati apd̃ ĩferos. Læticia q̃ nos accepit noua:ẽ tibi nũciãda:ut cognoscas:q̃ me de⁹ foueat. Vbi legebã ĩter nr̃os quottidiana illa philosophica:& theologica:q nr̃a eẽ nõ nescis:uenit qdã furiosior poti⁹:q̃ sapiẽtior:sed neq; rudis:neq; ñ disert⁹ q uoluit me tẽptare:rogauitq; qd existimarẽ eẽ Angelũ:bonũ respõdi nũciũ. At ipe: ma

le inqt accipis. Nã si ãgelus bonũ p se nũciũ significaret. frustra dicti sũt. eu. ã gelistæ boni nũciatores: aut euãgeliũ bona nũciatio: cũ Eu. apd Græcos idẽ sit: qd apud nos bene: uñ & Eucaristia bõa grã. Huic ego: dic mihi bone uir quis id ẽt ,ppriẽtas uocabuli nõ sonet posset sonare uocabulũ re ipsa. Negã te illo. Sic ego. Inuẽtus dũ saluator ĩ medio doctorꝫ in tẽplo rñdẽs & ĩterro gãs illos. Ad doctores oẽs ĩtelligimus q docẽt: quo qdẽ uocabulo & ii dici põt q Præsũt lrariis laudis. Vñ id poti⁹ cõcẽdũ ẽ eẽ de Theologis doctori bꝰ: q̃ de reliquis dictũ. Proptereã inqt: q̃ dei filius nõ nisi de diuinis cõcẽd⁹ ẽ solit⁹ cõmẽtari: At & homo xp̃s erat: & inter hoĩes uersabat: & tũc admo dũ erat puer: cur nõ sic de hũanis: ut de diuinis. Q̃m qd erat in tẽplo: cũ do ctoribus: id significat. cũ alio loco dixerit. Domus mea domus oratiõis est Huc ego te domũ pduxi. quo uolebã: ut faterere uocabulũ illud uniuersale ad oẽs doctores: ad eos hic restringi solos: q de diuinis rogabãt: atq; respon debãt: pcipue cũ Iesus ad matrẽ dixerit. Nescitis in iis eẽ me oportere: quæ patris mei sunt. Angelus igit̃ & si nõ bonũ potius nũciũ. q̃ nũciũ absolute si gnificet: cũ tñ diuinus sciatur nũcius esse: bonus intelligi debet nũcius: Q̃ d' ãt Euãgeliũ dictũ ẽ: ad excellẽtiã diuini uerbi dictũ est. Obstupuit ille tã dis tus (ut dicitur) Græcus uocabulorũ interpræs: nec ausus est obiicere quicq̃ aliud me sibi satisfecisse perpulcre dicens. Id & si non ẽ læticiæ maxime mu n⁹ p se: nũc tñ sũma me affecit uolputate. cũ uidi nõnulli existiarent: negre me q̃q̃ aduers⁹ illi⁹ dicta reñdere: Lætitia igit̃ hæc fuit hoc maior. quo cæsi sũt liuore tincti q̃ cũ tibi amicissimo cõem esse sciã: quẽ unice amo: & a quo amari plurimum opinor: ad te scripsi: ut non minus tua sit uoluptas hæc: q̃ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Sinonima læticiæ nouæ nunciatiua.

Magnã me tui fratris uiuendi læticia cepit.
Haud facile dixero: q̃ lætus nũc sim:
Hæc uoluptas in me maxima quidem est.
Nihil hoc tempore iucundius esse mihi potuisset.
Affectus sum tuo filio uiso: tanto gaudio: ut maius ullum esse nequeat.
Lætitia est hac in re mihi maxima.
Tam lætus sũ hoc tuo munere: ut amplius esse nõ posse unq̃ opinor.
Nõ existimabã unq̃ ad me tantam ulla pro re læticiam peruenturam
Q uid est cur lætius uiuere queam: q̃ nunc uiuam.
Fuisti in me lætificando propensissimus.
Ego tã lætus sũ hisce tuis acceptis lrĩs: ut lætiorẽ eẽ me posse nõ ducam.
Hoc gaudiũ commune tibi esse uolo: quod maxime me lætificat.
Cura ut tam lætum me semper efficias: q̃ nunc effecisti.
Debebam tibi plurima: sed quod me adeo nunc lætum effeceris. debeo de dicoq; me totum:

Titulus.lyiii.

De filio principi nato lætificatiua familiaris.

T si multa sunt argumena qbus omnis fortuna nostri pricipis nos debeat plurimũ oblectare: tũ hoc in primis: cũ filius natus ẽ ei. Tũ eni intelligimus nos esse diutius sine cura in pace: qeteq; nr̃a facturos negocia: & oĩ molestia uacaturos. Nam ut Homerus ait. cui principi. nõ est filiꝰ is perinde ac priuatus populis uir. At ut Euripedes dixit: principis filius lætificat populos. At nõ iniuria Hesiodus inquit: Nil est tã populis exoptandũ. q̃ ut participi filius sit: cuius se facie: q̃ si Solis aspectu: a tenebris diuidi posse censeat. Natus igitur nostro inuictissimo principi filius tam nos reddidit omnes lætos q̃ quicquid usq̃ uoluptati cõtingere quiuisset. Q uid enĩ si sapiebamus: uæhementius optabamus. Nostris deniq; pcibus supplicationibusq; superi satis fecere: Puer natus est nobis: ut illo utar christiano: & filius datus est nobis: cuius fide: ac prudentia possimus aliqñ iustissime regi: pacatissimeq; gubernari Hanc uoluptatẽ nostris omnibus cõmunẽ esse reor uerũ etiã illi ad quos nihil hæc successio pertinet. Manifesto enim quotidie intuemur: & cometem: & alia cæli signa pro principibus apparere: qppe quorũ ortu: atq; interitu fiunt: & deficiunt plurima. Q uot enim unius obitu principis cuius nõ sint successionem hæredes ulli filii possessuri: mutationes factas esse legimus: uidimusq; nõnunq̃: At nomen hoc filii cohibet omnia: nihilq; pmittit aduersi patrari: nihil insidiarum a finitimis parari. Gaudẽte igitur & uos nobiscũ hoc tam optato bono & alios nostra læticia gaudere simul docete ut & nostra sua causa intelligatur: finitimos etiã nostros lætos esse. Ex Mediolano. yii. Idus Maii.

Pro filio principi nato:
Lætificatiua familiarissima.

q Vod plurimũ oẽs optabamus: sumus hoc tandẽ sũmis ĩnumerabilibusq; supplicationibus cõsecuti ut natꝰ sit nr̃o pricipi filius. O q̃ scitꝰ ẽ infãtulus. Facies priami (ut Aristoteles ait) digna ẽ ĩpio. Nihil hẽt cum plebeis cõmune: tam formosus ẽ: tãta ꝓceritate mẽbroꝝ: tam egregie robustis nodis ac inter nodiis. Admirãtur hũc matronæ: natũq; dicũt iam triennẽ existimãdũ. Q uã sit hæc huic uniuerso regno uæhemẽs læticia: ĩde potes cõiectari. qđ ut optabamus & sperabamꝰ: ita dubitabamus nũq̃ nõ posse a supis cõseq. Deoꝝ beneficio factũ ẽ: ut & nos uotis nostris largitionẽ inuenerimus: & de hoc principatu sit subditis uniuersis spes bona relicta. Nã ut est princeps nr̃ prudẽtissimus: & gubernat nos sapientissime: sic filiũ instituet sui similẽ: ad oẽm uirtutis gloriã. Lætemur igit̃ & exultemus oẽs: hoc tã iucũdo & fœlici munere. Ex mediolano. yi. Idus Maii.

Pro filio principi nato Grauis,

a Ntiqſſim⁹ populorũ mos extitit:ut cũ principibus.filii naſcerentur
oẽ ſũme læticie gen⁹declararẽt:Q uãobrẽ pſæ ũdiq; cũ mũerib⁹eo ca
ſu cõueniebãt:ut & regi gratularẽt & ſaltis choreiſq; publicã exultationẽ ex
primerẽt.At ægiptiis regib⁹ aliqñ plus dicit:uno filio nato:tributi acceſſiſ
ſe:q̃ cũ totius ãni redit⁹mittebãt.Q uare apd̃ illos trito id cœperat uſurpa
ri(ut plato inqt)uerbo:boni ſũt ãni fructus:ſi filius regi natus eſt. Thraci
bus uero regibus ſolebãt occurere cũ ſacrificiis ſacerdotes pæana canentes:
cui⁹auſpiciis bonis filii creti forẽt illis.Q uẽ qdẽ ritũ cũ dirimiſſet Diome
des ille crudeliſſim⁹:populis odioſiſſim⁹ fuit.At arcades habuerũt Lycao
nẽ ſp infẽſũ:poſteaq̃ Arcadẽ(quẽ poetæ iure fabulãt i urſũ eẽ uerſũ:qm̃ pa
tris metu lateret in ſiluis)pepuliſſẽt ex regia:coegiſſẽtq; pfugũ i certa latere
ſede.Nã ſi gratulãdũ ẽ pricipi cui fili⁹nat⁹ſit:multo d̃bet eo filio magis læ
tari pater;cui⁹ẽ:& cui⁹cũ ſalute ſua cõnexa ẽ ſal⁹. Q d̃ ſi uero mõ nõ lætat
ſed ei⁹interitũ q̃rit:is merito ẽ oĩb⁹odioſ⁹.& Lycaõis pmerit⁹ ẽ cognomẽtũ
coq; pei⁹:qd̃ uel ipſi lupi ſuis afficiũtur.fœtibus.At Tãtal⁹ rex tã illuſtris. q
& Europe magnas rexit urbes & grãdẽ aſiæ ptẽ ſubegit iccirco coact⁹ ẽ de
mũ i ſe ſuoſq; mores oẽs poetas plura finger̃ qd̃ cũ hẽret Pelopẽ filiũ nõ mõ
læt⁹ eo nõ erat.quẽ amabat uniuerſa Græcia.ſed eũ a ſe pepulit:& exulare
coegit quẽ Græci i primis odiũ ei⁹q; uirtutẽ ſibi regẽ aſciſcẽtes.ab eo ſuæ re
gioni nom̃ dederũt:eãq; Peloponeſſũ uocauerũt.Q d̃ agenorẽ i mediũ af
ferã.quẽ phœnices pari ſũt iſectati rõe:qd̃ Cadmũ a ſe filiũ abdicaſſet is ãt
nõ multo poſt i Boetia Thebas cõdidit aſtyagẽ i nepote Cyro eiiciẽdo dã
nãt:& amuliũ i fratris Nũitoris eiiciẽdis nepotib⁹ iprobãt.& Laiũ crudeliſ
ſimũ i œdipo filio feris mãdãdo ſui ſceleris paſſũ eẽ pœnas dicũt ppterea
qd̃ nõ læticiã publica(ut debebant)exegiſſent.ſed dolorem acerbiſſimum
quod abhomini naturæ ut alieniſſimum & uidebatur.& erat. Q uo enĩ de
bent iucundius exhilarari parentes ac aui:q̃ ſi filii:nepoteſq; naſcantur a qui
bus ppagari uideant genus ſuũ ſuæq; immortalitati ſtuderi. Tam eſt ĩmor
talitas ſola(cuius uidentur eſſe omnes.q̃to maiores & magis.ſunt illuſtres.
cupidiſſimi(bonis oĩbus exoptanda.ut cum aliquid acquiritur unde poſſit
ea quicq̃ nãciſci muneris.in eo ſit omnis mens occupata.ab eo pendeat uo
luptas omnis.Q uare ſapientiſſime dictum,eſt apud Virgilium illud.Om
nis in Aſcanio cari ſtat cura parentis.Natus igitur nunc nobis filius & nos
ſummopere lætos fecit.&(ut)epiſtolas eius (cauſæ lætificatiuas ad amicos
mitteremus atq; ſubditos fecit.Lætati certe nos ſumus ſupra modum nõ ſo
lum ea iucunditate.quæ communis eſt patribus ſingulis.ut filiorum ſucceſ
ſione uiuant.ſed ea uoluptate:q̃ nos nobiſcũ ſubit ut uideam⁹ iã pari:q no
bis obeuntibus aliqñ:ut mortales ſumus interituri nr̃o nomine ac nutu.Iu
ſte ſapienterq; uos omnis moderetur atq; regat.Q uid enĩ eſt dubitandum
populis:ne pace uiuant tranquilliſſime:cum bene natum regem habent.

At uobis amici ac fœdere mecũ iuncti cõẽm iccirco uoluptatem hanc reor: qm̃ ut patrimonioꝝ sunt filii. Demosthenis instituto: sic debent paternarũ esse amiciciaꝝ heredes. Quare ut ego uester sp̄ fui, nullaq; in re diuiius a studiis & uoluptatibus uestris sic filius hic futurus est paternę mentis æmulus ad quæ oĩa sic instituã: ut in eo altũ me ipsũ uos esse nactos. sitis nõ multo post intellecturi. Gaudete igitur mecũ: & publicæ huic læticiæ festos hisce dedicemus dies: cũ sacris etiã ut talis in uos filius futurus sit qualis pater ante hac semper extitit. Ex mediolano quinto Idus Maii.

Sinonima pro filio principi nato lætificatiua.

Letandum est nato principi filio.
Cõmunis nos pro nato nobis regulo uoluptas capio.
Eandem agamus læticiam propter natum nobis principis filium.
Choros & saltus adeamus nostro nobis nato principis filio.
Gaudeant omnes hoc nato regis filio.
Publica est hæc: non priuata læticia: quod nostro principi natũ sit pignus.
Successurus nostro regi nũc natus infans cõem in nos contulit uoluptatem
Sumos tam summa detenti læticia propter principi natum hoc die filium: ut nihil uoluptuosius: nihil iucundius dici possit.
Tanta læticia tenemur cũcti: ut nihil addi possit ad cumulum: quia filius ẽ principi nostro nunc natus:
Ob natum nunc mihi filium: cupio uos mecum pariter exultare.
Qui me amãt: hanc meam exultationem propter natũ mihi infantem: sibi communem faciant.
Qui pñceps ẽ meæ iucũditatis: quia nat⁹ sit mihi filius: nõ me minus longe exultabit.
Qui meus est uel affinis uel propinquus. natum mihi filium meum summopere lætetur. Titulus. lix.

De filia nata lætificatiua familiaris.

u Iri boni iuriscõsultoꝝ illud maximum uitium cõsiderãtes: uel Duce natura: nõ minus filias amant: q̃ filios. Eodẽ beniuolẽtiæ gradu suo seie natos p̄sequũt. Quaobrẽ Artaxerxes una dicebat sibi nata filia: duos sibi filios q̃suisse qm̃ Orontẽ sibi generũ adoptasset. Inde fit: ut neq; natura repugnat nec interdũ cõsuetudo: nec ius hominum: ut amẽtur filiæ non minus q̃ filii. Quare cũ mãe sit nobis nata filia: & nos lætati sumus maxiopere: & ut læti ẽ æq̃ amici nr̃i: plurimũ cupim⁹: q nullis a mẽte nr̃a uideant cẽ studiis abhorrẽtes. Si nos igĩ amatis: uos subditi publicã læticiã choris saltib⁹ supplicati õib⁹ triduãis efficite oẽq; uoluptatis honeste gen⁹ exercete At uos amici patres atq; fratres: declarate cæteris: mea quæq; nobis esse cõmunissima. Ita enim me dii adiuuent: ut non minorem ex hac nata filia uoluptatem suscepimus: quam si filius ortus foret. In hac nostram nos

olabimur senectutē:arbitrabimurqꝫ nascituros nobis nepotes oēs filios fo
re:uobis(ut opinor.& curabo)gratissimos:Ex Mediolāo.iiii.Idus Maii.

De filia nata lætificatiua familiarissima.

c Vm nobis sit nata filia:sumus nō mediocriter lætati:siue qđ nullū
haberemus antea pignus.seu quod eo pactu nos ad amandū inui-
tet natura hominū hac in re ductrix atqꝫ gubernatrix.Cupimus āt eadē eē
lætos iucūditate cæterosqꝫ q nobis sūt ullo uel amiciciæ:uel ꝓpīqtatis deuin
ctī generē:uel clientelæ ac seruitutis subditi debito:ut patefaciant nulla ī re uel
mœsta uel læta:sese a nr̄is mētibus eē disiūctos.Itaqꝫ quo plurib⁹ ac maio-
ribus publicæ lætitiæ signis hæc cōis mihi rē gratiorē & cariorē effeceritis:
ex Mediolano pridie Idus Maii.

De filia nata lætificatiua Grauis.

q Vāq̄ natura docet:tñ ē & illud nobis argumētū:qđ ueteres omniū
doctissimi nō sine cā:una uoluerūt appellatione mares fœminasqꝫ
dici filios.ut Ciceronē legim⁹ cū ad filiū filiāqꝫ scribebat:dicerē solitū filios
delectissimos.At principibus Asyriis q primi oīum regna gubernarēt:nō
min⁹ filiæ succedebāt q̄ filii:nec Medius rursus:nec græcis si & in argnis ui
deātur:& ī thebanis pluria.nec me deterret.qđ Plato uoluit muliebre semē
esse fœminā:uirile uero marē:qđ & naso declarauit illo Deucalionis acce-
pto pyrræqꝫ oraculo.ut quotquot lapides post se iaceret frater:mares.quot
quot soror futuræ feia qdem essent cū Aristotelē:quem sequūtur hodie oēs
sapientes:sciamus oēs filios patris dicere:nec coniugem aliud quicq̄ opera
ri q̄ tellurem quæ acceptum foueret propagaretqꝫ semē.Sed esto sit uerus
Plato:qui pote hoc fit:ut mater tam amet sincere igitur filium marem illū
quidem quem ipsa non genuit.Vt ea communis & studiis & mēte uiro idē
pignus amat:quod sine uiro nunq̄ edidisset:sic amet & pater filiam quam
nisi coniugi fuisset adiumento:nūq̄ illa peperisset.Quid quod Aristoteles
testimonio pater plus filiæ efficitur necessario:mater uero filio.Nam cum
mater non auxiliaris sit:sed quæ auxilium postulet:illum filiorum amat ue
hementius:a quo plus intelligat aliquando se posse adiuuari:cuiusmodi ma
rem sibi futurum adiumento certo scit:qui naturæ ductu patris superstes:
matrem possit adiuari.At pater qui auxiliator esse solet & ea de causa filios
amat:ut ipsis adiumento sit:iccirco diligit natas:plusq̄ natos quoniam ma
ribus omnia sunt profutura:fœmine sine subsidio patris male sint habiture
Quid:quod hinc affinitates principibus quæruntur q̄ plurimæ.quibus so
lent contineri principatuum nerui:successionesqꝫ stabiliri.Nam quod inter
Cæsarem & pompeium.inter Danaum & ægyptum in Astyagem & filiæ
natum fuerint:dissidia.discordiæqꝫ non uulgares id ne quidem reliquos ad
minus amandas.commoueat filias.cum & illæ id quidem acerbissime tule
rit:& non omnes eædem sunt filiæ.non omnes iidem generi.Quāto cedi

po iucundior filia quæ cæcum est patrem semper comitatã.& ea quidem tutata diligentia.ut nihil ei potuerit esse hac sublata iucundum. cum hac nihil pœne molestum.quod possemus easdem in medium afferre.quibus intelligeretur.non lætos esse posse patres minus filia nata.q̃ filio.quid si interdum & milto magis.Hinc ubi nunc nata est nobis filia:nec minus lætati sumus:q̃ si filius nasceretur.nec minus alios esse lætos decere.opinor.q nobis afficiuntur.Itaq; uos qui nobis estis subditi.debetis publicam hãc læticiam exercere.ut intelligatur a nobis nostra quæ uoluptate pẽdere uestrã quos nihil alienum a mente nostra factitasse aut facturos certum est.Vobis autem O amici ac nobis fœderibus deuincti:non edico nec præcipio.sed supplico:& si æquum est pro mea in uos fide.rogo atq; obtestor ne minus sitis in hac læticia publica me minus iucundi festiuiquæ:q̃ ego & fueri.& sim & esse constituerint Nolim enim quemq̃ arbitrari:quoniã filia sit.aut nos auaricia ductos dotis adimplendæ causa:aut ullo doloris genere pellectos:confosos existimari.A mente nostra nihil est alienus uituperatione:nihil nobis cõmunius & antiquius cupiditate gloriæ:ut facile cognosci possit nihil mihi simulandũ aut dissimulandum.Quare cũ & ipse uero lætor:& uobis lætandum eẽ ducã:rogo ut hãc publicã læticiã sic exerceatis:ut exercui ego hactenus.Ex mediolano idibus Maii.

Sinouima de publica pro filia.
principi nata læticia.

Lætandum est publicæ pro filia principi nata.
Nihil uoluptatis omittendum ẽ pro ea:quæ nata ẽ principi filia.
Cum creta sit principi nata:gratulandum est ei.
Nobis summopere gaudendum:quia filia est regi nostro creta.
Post satam regi filiam:& ipse exultat:& nos exultamus.
Summa nos uoluptas consequitur:qñ filia regi nata est.
Nil põt hoc tempore nobis iucundus eẽ:q̃ q regi sit nata filia.
Pro ea læticia:q rex nr̃ exhilarat ꝓpter natã filiã:& nobis pirer lætãdũ est.
Nihil ẽ publicæ ꝑtermitẽdũ festiuitatis:ut pr̃cipẽ imitemur ĩnata sibi filia.
Tã ẽ dux noster pro filia sibi nata lætus ut nobis idẽtidẽ faciendum sit.
Faciẽm⁹ rẽ duci iucũdissimã:si ꝓpẽ filiã ei natã publicã læticiã exercebim⁹.
Quã gratissimi possum⁹ esse duci:ꝑ eius filia publicã exercẽres festiuitatẽ.
Ob filiam duci natam dẽmus & choros & saltus per urbem agere:
Afficiemus Ducem incredibili iucunditate.si pro filia sibi nata:ut ipse iubet:publicam læticiam ostendemus.

Titulus.lx.
De hoste fugato uel cæso familiaris.

i Ani deniq; cæsus est noster hostis:qui nos atq; nostros omnis tamdudum insectatus est omni persecutionis ac odii genere:iam nihil

nobis est timēdū āplius. Imitari debemus Asyrios: qbus ꝑ hoste cæso fie-
bant nō publica solū sacra, sed festa triduana: ut declararetur oībus: q̄ hosti
cauendū foret: cū eo cæso tantū exultaretur. At persæ inter eosq; magi zo-
roastris instituto cōstituerūt, ut qcūq; hostē cecidisset, nō solū publico dona
retur munere: coronaq; magni pretii: sed inter cives sūma ualeret & auctori
tate & gratia: qui cæso quidem hoste ciuitatem omni metu liberasset. Vt eni
hostilis manus calamitatem inducit nōnunq̄ maximam: ita eius interēpti
conditio maximam affert urbibus uoluptatem. At sempronius Capado-
ciæ rex iampridem in nos fuit acerbissimus. In nos usus est omnium inimi
ciciarū & publicarū & priuararū genere. Affecit nos nedū contumeliis, conui
ciis probrisq; q̄ plurimis: uerū etiam; quotiens in agrū nostrū excursionibus
nixus est: prædas reportauit: captiuos duxit: omneq; scelerum exercuit ge-
nus: Precabamur superos: ut huius nos pestis metu liberarent. Nostra cu-
ra sublat⁹ est deniq; superatus: & cæsus in frustra: ut publica læticia merito
debeamus diis immortalibus habere hac dicere gratias: qui nobis hunc su-
stulerunt morbum. Hoc ego & in templis: & in plateis agendū iubeo: quod
& uobis præcipio: quos scio mei studiosissimos. Ex Mediolano xvii. calen-
das Iunias.

De hoste fugato uel cæso familiarissima:

f Vgatus est demum noster acerbissimus hostis ille: qui nobis tanto
fuit nōnunq̄ terrori: a quo sumus aliquando tam acerba calamitat
confosi. Qui iuste dimicant: sic solent semper superos adiutores sperare. Ac
quibus iniquitas est ad decertandum proposita: (his imminent superorum e
consilia: & a tergo mundi pericula: quibus facillime perplexi ac irretiti nihil
possunt euitare demum incōmodi. Quod q̄ uerum sit uel ex uno hoc ho-
ste nobis nunc furgato turpissime: fiat in reliquos coniectura. Quot fœda
uit modis nostros omnis. Quibus est in nos iniuriarum gradibus nixus.
Quid omisit calamitatis: quo non confecerit. Pridie huius diei: cum in a-
gum nostrum plurimis & uiolentissimis quidem: ut uidebatur: satellitibus
comitatus fecisset impetum: diis fautoribus populo nosto nobis comite in
eum occurrimus oppugnauimus: ex suis multos occidimus: coegimusq; de
mū terga turpissime uertere: tamq; fugauimus fortiter: ut nunq̄ audeat am
plius: de nobis expugnandis cogitare. Vobis publicam significo læticiam
q̄ & nos excercemus. Ex Mediolano. xvi. calendas Iunias.

De hoste fugato uel cæso Grauis.

n On sine certa sanctissimaq; ratione: præter triūphum: aliud inue-
nere Græci uictoriæ gen⁹: quo q potirēt i hostē & lætari publicæ
deberēt & suos amicos subditosq; ad læticiā eādē inuitare. nō enī sp̄ capti-
nus ducit hostis: ut i triumpho ligat⁹ fidē faciat uictoriæ. Sed aliqñ est: qui

Platonis instituto:malit armatus mori q̄ inermis triumphi pompam & ca
thenatus augere. Aliquando sunt ea conditione quidem hostes:ut terga uer
tere potius uelint:q̄ uel cædi:uel capi Quamobrem tropheum a Græcis
dictum est triumphi genus:quo nō diceretur captiuus hostis:nec eius urbs
ulla subacta esset:Huiusmodi genere uictoriæ Babylon uisa est sæpi⁹ & po
tita:unde illud poeticum Babylon spoliata tropheis. At ninus Asyrius. Cy
rus Persa:Alexander Macedo. Cesar Romanus cum sæpenumero uertis
sent in fugam hostes & ex eis multos interemissent:raro tamen triumphas
se dicuntur:Sed ab asyriis ipsis ad persas. Medos. Græco Romanosq; dein
ceps hic mos institutus est:ut cum uel cæderetur:uel fugaretur hostis ipse:
publica fieret exultatio:quibusdamq; ornatissimis donaretur muneribus:q
cecidisset siue fugasset:ut & alii ad eandem inuitarentur uictoriam:& in eū
qui uicisset:populi regesq; nō uiderentur ingrati. Profecto laudatur ad huc
illud Annibalis supra modum qui cum Marcellum cuiusdā fortitudine con
stantiaq; coactum terga uertere. uel non multo interliminio accepisset eum
donauit in urbe prædiis. in castris autem corona: quæ summum precium
habuisse perhibetur. Id ubi Carthaginenses admirarentur. quærerentq;:
cur tantum in eum muneris contulisset:ut & reliqui dixit:idem. conentur &
& uos ingratos meq; non reddam accepti beneficii. Scitis fuisse nobis iam
dudum crudelissimum hostem Cleophilum:qui nobis tam fuit molestus:
ut dirior esse nemo posset. Huc deuentum est:ut aliquādo auderet:uelle no
biscum de nostris agris pacisci:nosq; in tam asperam augustamq; calamita
tem:ac fortunam redacti fuissemus ut salua uita cuperemus omnia nostra
illum possidere. Quod & transegissemus(ut non nescitis)si cunfidere illi
tuto potuissemus. Sed ut perfidissimus erat:ita nullā pollicitationibus om
nibus fidem adhibendam censebamus. Cura nostrorum militum fortissi-
morum inquam & costantissimorum fugatus est primum tri‹ uo prius:q̄ i
terimeretur. Mox iu prælium animosio. solito rediens. cum pugnaret sæ-
uissime nihil sine cruore nostro postulans cæsus est: cuius nescitur mann:
pluribus cososus uulneribus. Publicam letitiam & nos fecimus:& uobis fa
ciendam iccirco ducimus ac si æquum est rogamus. Ex Mediolano. xy. ca-
lendas Iunias.

Sinonima de hoste fugato uel cæso lætificatiua.

Exultandum est ob fugatum hostem nostrum.
Seuissimus est nobis interemptus hostis ex quo lætandū est publicæ.
Cedes nr̄i hostis crudelissimi nos ad publicam inuitat læticiam.
Cur exultare palā nō debemus:cū fugatus sit nobis noster hostis:
Multo nos magis reliquis prouocat ad lætandum hostis nostri fuga.
Quod cæsus sit nr̄ hostis:ut princeps lætus ē:sic & nos esse debemus.
ucundissima simus mente:cum hostis noster fugatus sit.

Ob cædem hostis nostri gestiamus:choros & saltus exercentes:
Nihil est publicæ nobis festiuitatis prætereũdum:ut cæsus est nr̃ hostis.
Pro cæde hostis nostri:quæ satis sit publica festiuitas.
Affecit nos hostis nostri fuga:demũq; cædes tanta uoluptate:ut in credibi-
le dictu sit:
Oĩ cura ĩ publicã debemus lætitiã attentos nos ob cæsum hostẽ exhibere:
Tanto nos metu cæsus hostis liberauit:ut possumus esse iucũdissimi.

Titulus.lxi.

De familiaribus negociis familiaris.

n Egocia mea hic publica nulla sũt.Sũ.n.uir ĩ monasterio clausis:&
ciuilia nulla quæro:q̃ ad monasteriũ attinẽt:curo priuata igit̃ & fa-
miliaria negocia sunt plurima:qbusq; trãsigẽdis nõ mediocri opus sit inge
nio atq;q̃ bene transigit(ut dixit apud Plutarchũ Bias)laudri maximoper̃
possit.Nã in sũma rez oĩum caritudine mihi tenẽda est in monachos abũ-
dantia:ĩ sũma loquacitate silentiũ ꝓcurandũ in oĩ ægritudine adhibẽda ua
litudo.Vez ego quo difficiliora sunt negocia familiaria:eo cõstãtius ꝑseue
ro:parã mihi saltẽ apud eũ mercedẽ ratus:q cõpensator est laboz æqssim⁹.
Turẽ habes:intelligisq; qd sũmatim de negociis meis familiarib⁹ ad te scri
bi possit.Cura tñ:ut cito his difficultatibus liberatus ad uos.Eã.Ex Medio
lano.xiiii.calẽdas Iunias. De familiaribus negociis familiarissima.

Ntonius hic priuatim ahit nihil.Est cũ principe tp̃s(ut aiunt)terẽs
a Nusq̃.n.exercet ingeniũ:cũq; uideat se otio ꝑdi:suã fert ruinã ꝑbel-
le.Familiaria igit̃ negocia eius.de qbus te rogas faciã certiorẽ:nul-
la sunt.Vide quo redactus sit:ut neq; uelit impẽsæ domesticæ sibi faciũde
laborẽ:sed domũ se alterius cõferat:a quo accipiat:qd comedat:dato ei ma-
iore ꝑcio:q̃ opus sit.Nescit(ut paucis agã)sibi uiuere:nec aliis qdẽ. Sæpi⁹
hũc interpollaui:accusaui:cõminatus sum.Narratur fabula surdo.Ex Me-
diolano.xiii.calendas Iunias.

De familiaribus negociis Grauis:

c T ri mihi familiare uideat̃ eẽ graue posse(ut Pitthacus ingt un⁹ ex
septẽ)est tñ inter familiaria qdẽ ipsa:quod ꝑcæteris possit appellari
graue.Vt.n.uult Aristoteles:ex duobus malis minus malũ illud eẽ:qd alte-
rius respectu possit bonũ uocari:sic & in hisce reliqs relinqtur cognoscendũ.
Nã inter familiaria si qd ad honestatẽ eximiã turpitudinẽq; muliebrẽ atti-
net:si qd ad filioz egregiã laudẽ aut uituperatione ꝑtinet:illud graue dicen
dũ reor:de quo sæt io:nõ familiariter tractandũ sit.Nũc igit̃ ut reni oẽm sc
cipias:quã ego epistolæ hoc graui genere scribendũ ad te uolui:filius me⁹
religionẽ ingressus ẽ:ea qdẽ(ut opinor)sñia fortasse:ut bon⁹ fieret. In mõ
do.n.iãdudũ sibi coeperat desperare:q̃ cũ uniuersum circuisset terraz orbẽ
nequĩq̃ sibi relictũ ullũ uideret amiciciæ genus:ad id tandẽ ordinis statuit

deuenire: in quo bene modestæq; uiuere cogeret. Sed ubi aliq̃diu ĩter sacerdotes uersatus ẽ decreuitq; sacerdos initiari: & initiatus est: & factus: & multo tñ peior euasit. q̃ antea fuerit unq̃. Nũc perreptat urbes mulieribus uacãs & gulæ: otioq; incũbens adeo pdite: ut nulli se dedicet arti: nulli studio. Si q hũc accusant: irridet eos: ut iã in iocularíũ uersus publicus monachorũ scurra censeatur. A me uero nõ semel & a matre castigatus simulat aliqñ quicq̃: sed nũq̃ resipiscit. Hæc sunt q̃ ad te graui rescribẽda nõ neges. Nam ut pondus res habet: nõ paruũ ut me interdũ affligit: sic & tibi molestũ fore: nõ dubito. Scio.n. q̃ me ames: & q̃ te mea quæq; cõmoueant in læticiam læta: in mærorẽ luctuosa. Verum ne me ducas hanc per ditionem hominis tanti facere: ut nequeam recreari. Ea mente fero: qua quod iam inueteratum ẽ malum: & qua ipse fert meũ pro se dolorem. Ad ipsum.n. hoc plus longe: q̃ ad me pertinet. Si bonus erit: & sibi conducet: & me afficiet uoluptate. Si malus sibi oberit. hæc habes. Ex Mediolano. xiii. calendas Iunias.

Sinonima de familiaribus Negotiis

Nihil hic agimus domi.
Meus filius ægrotat.
Res meæ familiares ita paruæ sunt: ut de his nihil scribendum arbitrer.
Quid scribam ad te familiare. cum nihil habeam:
Si de negotiis uis meis familiaribus fieri certior aliunde: q̃ a me postula
Pauca sunt mihi familiaria negotia: de qbus quicq̃ possim ad te scribere.
Omnis familia mea bene ualet: hoc est quod de meis familiaribus negotiis ad te scribam.
Sunt omnia mea familiaria negotia iucundissima.
De meis negociis familiaribus hẽs alios & scribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre.
Lætare (si me amas) negociis familiaribus meis: sunt.n. faustissima.
Cupio tam esse familiaria mea negocia cognita: q̃ mihi.
Familiarium negotiorum meorum magna me uoluptas capit.
Nihil est mihi familiaris negotii: quod me non delectet plurimum.
Scio te meorum familiarium negotiorum curiosissimum: sed habent omnia perpulchre: ut cupio.

Titulus. lxiii.

Publice fidei familiaris.

h Isce publicæ fidei nostræ litteris: neminẽ ignorare uolum⁹ nostro iussu Lælio (qui has secum attulerit) parere ad quamlibet urbem nostram. oppidumq;: passum: arcem ac terram aditum: ac moram: & inde reditũ semel & sæpius: ut ei uisum fuerit ire: moram ducere: atq; regredi: cum omni familia sua: req;: suppellectile: ac fortunis & bonis omnibus tam coniunctim: q̃ diuisim: ac sine ĩpedimẽto ĩgetatiõe uexatiõeq; quacũq;. Quod

si cui deberet aut subdito nostro:aut locorum nostrorum incolae:aut alienigenae
qcq̄ cui uel publico uel priuato deuinctus foret documēto nolumus cū in p
sonis:aut reb⁹ cōueniri apud nos nr̄osq; iudices & satellites quire. Si rursus
aliqd i nostrorum aliquē:aut externorum cōmisisset:quo plecti apud nos nr̄osq;
uaseret derogamus oī legi:quae hoc admitteret cōuētiōis genus & accusatio
nis officiū. Volumusq; tandē eā huic suisq; rebus ac psonis imunitatē adiu-
tricē atq; fautricē:ut si quo iure potuisset tā in petitioibus ciuilibus: q̄ accu-
sationibus criminalibus ꝑturbari atq; cogi:qsi ad Asylū cū i fugisse ducatē cū
huiusce nr̄ae publicae fidei munimine. Iubemus iccirco nr̄is oībus tā pedi-
tibus q̄ aeqtibus militibus:& tā tribunis q̄ caeteris qbusq; magistratibus: ne
quōlibet has audeant cōmentari litteras:aut in ullo eas uiolare:aut qcq̄ ulla
uia uel exqsitissima attēptare:quo minus qetus cū suis oībus in nostris sin-
gulis locis sit ipse:Laelius. Id si secus aut fieret:aut attēptaretē: indignationē
nostrā qlibet inobseruator praecepti nostri se sciat indubitāter incurrisse. ex
Mediolano. xii. calendas Iunias.

Publicae fidei familiarissima.

h Vius epistolae serie uolumus oēs tā nostrarum urbiū custodes atq; ma
gistratus singulos:q̄ milites atq; subditos nobis quomodolibet ser-
uientes:i nostrisq; locis uersatos fieri certiores:patere Laelio ad nos aditum
& ad oēs singulasq; terras nr̄as:ac loca maris sita:fluminibusq; q̄libet cū fa-
milia oī sua:suisq; ac familiae rebus oībus:si ne ingetatiōe molestiaq;: q̄uel
dici posset uel excogitari ob aliquod priuatū debitū aut publicum:crimenq;
quodlibet. Praecipimus igiē nostris sub poena indignationis nostrae:ad un
guē haec obseruari:nec qcq̄ attēptari:qbo minus haec publica nr̄a fides ser-
uetur. Ex Mediolano. xi. calendas Iunias.

Publicae fidei Grauis.

ſ Vnt certae qdē causae:qbus principū aī facillime qdē inducunē:ut il
lis faueāt & in iis ēt succurrāt:q̄ legibus uidētur aliqn̄ derogare: qui
sunt oī laude cumulati. Nā solet multos & graues & bonos uiros(ut ait Ci-
cero)uel angustia rei opprimere:uel fortunae casus ut nequeāt uideri quales
sūt:uel qa deficiāt a fide:uel qa nequeāt obseruare diē:uel qa ī reb⁹ restituē
dis aliquo sint īpedimēto ꝑturbati. Quāobrē Aractus Sycionis cum in pa
triā(a qua iāpridē exularat)rediisset. suorum ciuiū aliquos:q decoxerant. ma-
gno donauit aere aliqbus fidē ꝑstitit publicā:ut nulli ꝑturbarent. Caesar autē
quot huiusmodi fecit dona ex Galliis Romam rediēs quorum ea fide succurrit
publica. Sunt q hoc īmunitatis genus moleste ferant cur illis qbus publica
praestatur fides:aliquid etiā donetur:cum aut multū aeris debeant:aut in ip
sos etiam principes non nihil iniuriarum intulerit. At si recte considerarit:
sine publica illos fide in eas urbes nunq̄ esse uenturos:malle debebunt:uel
tutos illo ire:cum quibus possint pacisci nōnihil:& aliquando sperare quic

q̄q̄ si minime tuti nunq̄ uenerint. At nō ueniāt inquiunt:abstintq̄ potius:q̄ qui aut nobis debēt:aut nos affecerūt iniuriis:nobis inuitis ad nos eant. At princeps o boni uiri:hoc solo differunt a priuatis qd̄ imperāt:quoq̄ pluribus pcipere qdē possunt:hoc maiores sunt principes. Populorum eos multitudo atq̄ cōcursus(ut Lycurgus ait)reddit pricēps. Præstat igiť:ut illis iter dū adit⁹ pateat:q̄ pnt aliquo pacto nōnūq̄ pdesse aut nūq̄ obesse. Quid si & nobis debēt dimittimusq̄ ad tps. aut oīo ut tutius nobiscū uersari uelint. Quid si uel nobis fuerūt iniurii:tolleramusq̄ uenīēdi ad nos. morandiq̄ li centiā:ut potius pœnitentibus utamur:q̄ nullis. Læliū igiť huius epistolæ publicæq̄ nr̄æ in se suosq̄ fidei ostensor euolumus semel ac sæpius ad nos & q̄libet nostra loca tam terra q̄ aqs:urbes. oppida. arces passus:pōtes:& cetera quæq̄ uenire posse cū oī familia sua:suisq̄ ac familiæ rebus:uel sine:ut sibi libuerit:ac uisum fuerit:& in illis singulis die noctuq̄ morari:ac inde discedere rursusq̄ ac iterū idē efficere:sine molestia. ingetatiōe. uexationeq̄ quallibet:atq̄ cuiusuis generis arrestatione ac retardatiōe. Non obstantibus tā priuatis q̄ publicis debitis:qbus cū instrumētorum fide aut testibus:aut sine obligatus tā nobis foret ac nr̄is:q̄ aliis qdē oībus:nec obstantibus qbus uis criminibus:quorum reus cuius esset principi atq̄ potētatui:ēt si in nos crimē lesæ maiestatis cōmisisset:qbus quorūq̄ cōuentioni atq̄ accusatiōi pœssuiq̄ ac pœnæ uolumus hac publica fide derogatū:etiā si ea forēt:de qbus hic oporteret expressam fieri mentionē. Iubemus āt magistratibus nr̄is qbuscūq̄ ac subditis sub nr̄æ indignatiōis hæc obseruari pœna. Ex Mediolano x. calēdas Iunias.

Sinonima publicæ fidei.

Sit huic nostra fides publica.

Pateat Lælio ad nos nostrosq̄ liber aditus atq̄ reditus.

Possit Lælius ad nos & loca nostra īmunis ire:ac esse:& discedere.

Quotiēs placuerit Lælio:huic & in singulas terras nostras liceat uenire ac regredi.

Nullum obsit iudicium ei in nostris locis.

Nulla uis aut lex obsistere possit ei:

Publica hæc nostra fides eum tueatur ab omnibus immunem.

Sub nostra protectione cum suis omnibus ad nos is accedit.

Fides nostra publica data sit Lælio.

Nihil impediat eum:cui publicæ fidei litteras hasce dedimus.

Qui has ostenderit nostræ fidei publicæ tabellas:is inquietari a nullo nostrorum ullo iure queat.

Nulla sit in Lælium molestiæ causa:cui sunt nostræ fidei publicæ litteræ:

Si quis in eū quicq̄ attēptarit:quē publica fide cōmuniuimus:is a nobis plectendus acerbissime maneat.

Lælius nostrā habens fidē publicā nulla de causa possit inquietari.

Titulus.lxiii.
Familiaritatis institutiua familiaris.

c Os sibi debēt principes familiares asciscere:ut Agesilaus air:q sunt uel genere:uel morib⁹ principū familiaritate nō idigni. Q uaobrē cū Iulius & nobilissimo genere natus sit:ex romana qdē antiquitate & uitæ institutio ne tam clara.ut merito sit inter maximoꝝ familiarissimos princi pū admittēdus:uolumus:hisce publicis familiaritatis litteris oībus manife sto patere hūc nos uobis familiarem designasse:uelleq; ut illis deīceps ho- noribus īmunitatibus:libertatibusq; potiat:qbus familiares:reliq nobis iu cundissimi potiti sūt & gaudere cōsueti. Ne qd aūt uectigalis aut exactionis cuiusq ab hoc exigat eunte.stāte ue.aut redeūte p quis uel nra uel amicorū nroꝝ loca:cū suis rebus oibus:ac socijs siue famulis ad numeꝝ usq; psonaꝝ sex nris edicimus sub nræ indignationis pœna. Amicos uero non secus ac patres fratresq; rogamus. Ex Mediolano.ix.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio familiarissima.

q Vi hāc ostēderit epistolā:uir oī laude cumulat⁹ noster ē familiaris eūq; sic in cœtū ac numeꝝ familiariū nroꝝ collocauimus: ut oibus posthac illis fungat dignitatibus ac īmunitatib⁹ qbus cæteri familiares no bis piucūdi fungūt. Rogamus igiē illos quoscūq; pricipes patres ac fratres ad quoꝝ hic pueneriṫ uel solus:uel cū famulis:siue comitibus loca : usq; ad sex psonas:cūq; rebus qbuscūq;:ut sine ulla hūc ingetatiōe aut exactiōe ire. stare:redireq; pmittāt. Nostris aūt hæc iubemus.obseruari singula sub nræ indignatiōis pœna. Ex Mediolano.viii.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio Grauis.

c Ommodissime puidit primus ī Græcia Inachus:apud latinos cæ sar.ut in eos se familiariores pricipes pstarēt:q laudatissimi uiderēt & eos suis litteris īsignirēt:ut apud cæteros pateret:q̄ p suis meritis amarēt Hoc.n.pacto solēt ai bonoꝝ ad assidue meliora & cogitāda & agēda inuita ri:& reliq paratiores ad uirtutē fieri ut parib⁹ excēplis ad similes dignitates alliciant. His & nos nuper rōnibus:ut alias in alios sæpe:sumus ī Læliū al lecti:q meritus nobis ussus sit aliqua dignitate cōdonari. Est.n.uir ut sūma uirtute ingenio acutissimo:doctrina singulari.pbitate ac fide incōcussa:sic nos assidue obseruauit:ac statui nro deditissimus fuit. Cōstituimē hūc igiē nostroꝝ familiarē.aulicū.atq; comitē:in eorūq; traduximus numeꝝ atque cœtū:q eiusmodi locis apud nos gaudēt:ut illis posthac semp honōrib⁹mu neribus.stipendiis.priuilegiis īmunitatibus exēptionibus.libertatibus.frā cesiisq; fruatur atq; potiatur:qbus frui ac potiri sunt ubilibet soliti reliqui no stri familiares domestici.aulici.charissimi qdē atq; iucundissimi.sūmmaq; uirtute perditi. Q uod ut facilius assequamur rogamus obsecramusq;. Sere nissimos reges. Illustrissimos duces. Inclytos Marchiones . præclarissimos

principes. Barones. comites. Dños℞ quoſcũq₃. ac magnificas cõmunitates æq͂ſſimos puinciarꝫ pſides. iudices m̄ratuſq₃ quoſlibet. terrarꝫ paſſuũq₃ cuſtodes tribunos. uigiles: & reliquos oĩs: ad quos quoq₃ uel loco ſingula puenerit hic Lælius cũ familia comitibus ue ſuis: ad numerꝫ uſque pſonarꝫ duo decim: cũq₃ oĩbus ſuis ſuorũq₃ bonis: ſardellis. capſis ĩpedimẽtis. auro. ſacrico. pannis laneis aut lineis. Iocalibus. argẽto. ſuppellectileq₃ q̃cunq₃. aut bonis aliis quouis noĩe nũcupãdis: ut eundẽ Lælium tã coniũctim q̃ diuiſim ĩmunẽ. liberꝫ inquietatiq₃ quolibet ire. ſtare redireq₃ ſemel ac ſæpius uelint: uelleq₃ ſuos oĩs uel mediatos uel ĩmediatos faciãt ſubditos: ſine cuiuſq̃ ſolutione uectigalis. Datii uel gabellæ. pontatici. bulletarꝫ. tholonei. Trauerſæ fundinariis alteriuſq₃ cuiuſlibet exactionis mora. retentiõe. moleſtationeq₃ prorſus ceſſante. Q uinimo ei: ſi opus fuerit: aut reqrendũ ipſe duxerit: de cohortibus. ſocietatibus ſaluiſq₃ ductibus: oĩque puideãt ĩmunitate neceſſaria & oportuna: qbus nos & uices noſtras in multo maioribus compenſaturos pollicemur: atq₃ pmittimus. Q uicqd. n. in hũc officii: hac nr̃a interceſſione collatũ fuerit: ĩ nos ipſos arbitrabimur eẽ collatũ. Subditis uero nr̃is qbuſcũq₃ ac quouis noĩe uocãdis hic iubemus obſeruari ſingula ſub noſtræ indignatiõis pœna. Nihil. n. in eũ moleſtiæ inferret: quod in nos nõ cenſeremus illatũ eſſe cõtinuo. Ex Mediolano. vii. calendas Iunias.

Sinonima familiaritatis inſtitutiua.

Hic eſt a me familiaritate donatus:
Inter meos familiares iucundiſſimos inſtitutus hic eſt.
Poteſt hic atq₃ debet meorꝫ potiri familiarium legibus.
Dignus is eſt q ſit in numero familiarium meorꝫ conſtitutus:
Habet omnem ĩmunitatẽ: q̃ qui familiares ſunt aliorꝫ principum:
Pro ſuis de meritis familiaritate mea digniſſimus eſt.
Nõ ẽ hic demeritus familiaritatis meæ munus: quo nuper a me ĩſignis eſt.
Cũ fuerit hic ſp ſtudioſiſſimus mei: a me factus meus eſt familiaris.
Q uibus ſoliti ſunt reliqui princip ũ familiares potiri: familiaritatis excẽptionibus: hic in mea potitur aula.
Cupio plurimũ huic familiari meo ſuccedere optato omnia.
Nihil eſt quo mihi magis gratificentur omnes: q̃ ſi ſeſe in hunc familiarem meũ præſtiterint humaniſſimos.
Eſt hic familiaris meus tã mihi iucundus: ut quicqd in eũ a quoq̃ beneficentiæ conferetur: collatum in me putem.
Q ui me uul afficere ſũma uoluptate: ſit in hũc familiarẽ meũ gratiſſimus.

Titulus. lxiiii.

Conſularis dignitatis familiaris.

m Agna ẽ principibus diligẽtia cõſiderãdũ: ut nihil agant temere: ſingula uero cõſultiſſime: ut Plato docuit: dicẽs. At principes quo reli-

quis.& maiores sūt:& meliora curāt atq; maiora:haec ēt cōsultius priuatis:longe oīa meditent. At lycurgus dicebat uetus maiorꝫ eē uerbū:ut q̄to aliqs alteri antecelleret:aut dignitate:aut re gerenda:tāto eēt ī deliberādo prudētior. Cōsules igiť nō debem⁹ nobis alios ascīscere:q̄ & doctissimos:& sapiētissimos ut honera gubernādaꝫ urbiū rerūq; maximaꝫ nr̄is humeris d.nadata nobiscū tueat:cumulatissimeq; fuent. Læliū igiť uiꝝ optimū ac īnocētissimū ad hæc aūt cōsultissimū in nr̄ꝫ cōsiliariū admisimus:qd hisce lr̄is liquere cūctis uolumus:ut cū apud amicos nr̄os principes:tū apud subditos illis gaudeat muneribus.qb⁹ cæteri cōsulares nr̄i hactenus potiti sunt quod eos rogamus uices ī maioribus ī pensuri:nr̄is sub indignatiōis nostræ mādamus obseruari pœna. Ex Mediolano.vi.calendas Iunias.

Consularis dignitatis familiarissima.

h Isce litteris palā sit oibus Læliū nostrū esse cōsulē:in numerūq; consiliarioꝫ nostroꝫ collatū:ut illis deinceps gaudeat p̄minētiis apud oēs:qbus consulares reliq. nostri sūt ubiq; terraꝫ gaudere coīueti. Id ut cum suis & familiis & rebus ubiq; cōsequať:amicos ex intimo rogamus cordis: subditis sub īdignationis nr̄æ præcipimus pœna. Sic.n.instituimus amamusq; hūc diligēter. Ex Mediolano.v.calendas Iunias.

Consularis dignitatis Grauis.

e Os sibi consules ascīscendos regibus.inquit Polybius:q prudentia clari sint:& innocentia singulares & fide inuiolabiles. Huiusmodi consultat reipublicæ regendæ:honeraq; nobis a superis æquitatis demandata moderentur. Nam ut Agis dicebat homines sumus.consultibus usi reges facilius intuemur:qd agamus. Cū igiť hæc itelligam⁹:sciamusq; Læliū esse clarissimū.ī uniuerio terraꝫ orbe iurisconsultū. Philosophūq; nō uulgarē:qq; multaꝫ experiētia reꝫ p̄tantissimus est:nobisq; ac statui nr̄o deditissimus.decreuimus in cōsiliis nr̄is secretissimis hunc residere:numeroque ac cœtui cōsulū nr̄oꝫ addidimus.ut illis posthac honoribus simul ac honoribus uiuat.qbus nr̄o senatu insignes cæteri apud oē hoīum genus uiuere consuerunt. Id ut apud exteros assequatur:quotiens cū suis & p̄onis & rebus illo puenerit intētius rogamus illustrissimos oēs principes eorūq; maternat⁹:nr̄is uero edicimus sub indignationis nr̄æ pœna attentius obseruari. Ex Mediolano.iiii.calendas Iunias.

Sinonima consularis dignitatis.

Hic meus est senator præstantissimus.
Ex meis consularibus:isq; quos plurimū diligo hic unus est.
Non tenet hic inter meos consiliarios locum inferiorem.
Tanta hic est integritate:ut in senatu meo sit mihi iucundissimus.
Cupio uæhementi⁹:oēs scire:hunc inter meos senatores primam na ctum esse sedem.

Ex iis consiliariis:qui sunt apud me nõ mediocri uirtute clari atq; insignes hic est diligendus.
Habet hic meus senator ut uirtutis plurimum:sic fidei ac innocentiae:
Nulla senatorem hunc meum latet probitas.
Est meus hic consultam insignis doctrina & fide in me ut nullum cum hoe ausim comparare.
Virtus & modestia & eruditio Laelii senatoris mei mihi iamdudũ est perspectissima.
Tam est rata huius mei cõsularis ꝓbitas ut hunc merito praeferã caeteris.
Tanto est multis meis consulibus Laelius clarior omni laude: q̃to rariores sui similes inueniuntur.
Cupio intelligi oĩbus:q̃ hunc senatorẽ meũ diligenter amẽ.

Titulus.lxv.

Medicinalis familiaris

e St nobis medicus praestãtissimus:q cũ aesculapio Hippocrateq; de medicina possit cõtẽdere. Hic ẽ nobis carissimus atq; iucũdissimus. Nã tam est nobis saepe usui:ut uitã nobis sine hoc esse nulla diuturnionem posse ducamus. Contingit hũc saepenumero tũ nostra cã:tũ sua negocia curatur pficisci. Cupimus ei sp iter tutũ & expeditissimũ ubiq; terrar ẽẽ. Id ut assequat clarissimos quosq; pricipes rogamus istãtissime. Nã cũ bonum hũc uiz & eruditissimũ accuratiuus & imunẽ sua p loca q̃q; pmiserint ire saepius ac regredi:meaq; itercessiõe plurimũ honorarint:mihi rẽ adeo gratiã fecerint:ut gratius nihil unq̃ sint affecturi. Nostri ãt subditi hũc sciãt eũ eẽ. quẽ aeque ac me diligo. Ex Mediolano. iii. calendas Iunias.

Medicinalis familiarissima

q Vi cũ hisce lrĩs ad uos iuerit. O patres cõscripti meus ẽ medicus mihi ꝑincõparabili sua uirtute q̃ gratissimus. Is iccirco istac iuit:ut de uotionẽ suã ex solueret. Cupio apud oẽs eũ plurimũ honorari:qm̃ est mihi ob incredibilẽ suã uirtutẽ gratissimus. tũ ob incõparabilẽ erga me obseruatiã aeque carus ac ego. Si me amatis hũc honorare sũmope:admittite gratiose:ac excipite bñficẽtissime ceniereq; hoc munere uos ĩ me nihil cõferre post se iucundius. Ex Mediolano pridie calendas Iunias.

Medicinalis Grauis.

e Rasistratus eos recirat reges:q suis tpibus uixerẽt:medicis eẽtã delectatos q̃ qd maxie. Agesilaus uero medicos ingt iccirco dictos eẽ Apollinis filios qd hoĩum uitas tuerenẽ:ut Phoebi luminare qcqd in terris gignit̃. tueri solet:quod diligẽtius naso cõplexus est:cũ ait. Inuẽtũ medicina meũ. Nũ id mediocre munus est:q d pulcherrime Poete fabulanẽ Esculapii medicaminibus Hyppolitũ Dianae restitutũ Virbiũ appellatũ. Nã q q̃s iste difficultate morbi in Horcũ traducti:medicoꝝ officiis uitae restituuntur.

Quãobrē apud Egyptios Inachus & cultus est p nūmine:& Osyr9 appellatus.quasi oculus multa uidens.Sed nō erant per id temporis alii: q̄ Cyrurgiæ periti:phisici uero nulli:ad Hyppocratis usq; tēpora.Nūc aūt medicina floret:ubi & Galienus Pergameus:& Auicēa & Serapiō tā clarā reddidere medicinā:& noui sūt plurimi:quorꝫ īgenia facultatē hāc nobilitarūt. Inter quos cū habeamus nos qdē medicū Cyrurgicū:simul ac Physicū(ut decet q̄ dē eē)oī laude pstātē:uirū pbū ac innocētē:nobisq; dediūssimū:huic affici mur uæhemētius:cupimusq; hācin eū beniuolētiā nr̄am oībus eē perpetuissimā:sed uobis in primis cōciuibus propinquisq; illius.Quamobrē sic existimate:nullā rē tātā eē:quā p uobis ego facturus nō sim:modo illi me gratificaturꝫ esse cognoscā.Gaudete igit̄:& eū sp existimare uobis profuturū non apud nos solum:sed apud quos nostra poterit quicq̄ intercessio. Ex Mediolano calendas Iunias.

Sinonima Medicinalia.

Hic est clarissimus medicus:
Ab hoc uno dependet omnis bene medendi ratio:
Quæ hic in medendo non tenet:nemo tenet.
Nihil est medicinale:quod latere hunc possit
Habet hic omnia medicinæ iura.
Est hic maximus medicorum interpres.
Tantus est hic medicus:ut queat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam est hic medicaminibus clarus:q̄ qui maxime:
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secundum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic uel soli nostra tempora debent medico.
Hic non cyrurgicus modo: sed phisicus est præclarus.
Nihil habet huius medicinæ peritia cū uulgo medicorum commune:
Cum quo ueterum non potest hic meus medicus adequari.
Quo nouorum medicorum hic meus non est maior atque melior.
Cui cedere possit hac tempestate medico.
Tanta est medendi peritia insignis:ut possit quasi deus coli medicorum.

Titulus.lxvi.

Legalis familiaris.

q Vāti sint habiti semp iurisconsulti & Herodot9 describit.& possum9 nō uulgari cōiectura cōseq.Nā ut Cicero inqt:ubi ius ratioq; perit: illic habitādū nō ē.Iustitiæ aūt ministri sūt ipsi legū sapiētes:q lites ut Paulus ait:dirimūt:discordias sedāt:iras cōponūt hoīesq; hoīnū utilitati cogūt īseruire.Legis ergo clarissim9 īter præs utriusq; læli9 uir nodestissim9 acuni ce qdē æqu9:mihi p incōparabili sua sapiētia dilectissimus est:& cui cupiā

mea intercessione: ab hoībus ubiq; terraꝝ faueri. Nō quia cōmendaticia ꝓ hoc hoīe tam īsigni laude cumulato misisse dicar (sua eni sit satis uirtute cōmendatus apd̄ oīs) sed ut intelligāt oēs: q̄ti hūc faciā: q̄ti fieri a uobis optē his paucis eius nomē ꝓsecutus sū. Sed est certe multo p̄stātior: q̄ cuiusq̄ possit litteris explicari: & cui qcq̄d officii tribuiť: mihi traditū esse ducā. Ex Mediolano. iiii. nonas Iunias. Legalis familiarissima.

m Vltis ꝓseq̄rer uerbis epistolaq; plixior clarissimū Iuriscōsultissimū q; uirꝝ Lælīū q p̄turā nūc istic exercet: q ut ē innocētissimus: sic æq̄ssimus. & dignus: q maiori p̄sit digniorīq; magistratui. Eū nō ut cæteros pedaneos iudices: sed ut raꝝ ac p̄stantē a uobis cæterisq; subditis nostris cupimus honorari: cū nō tā soleat lucro ad magistratus: q̄ potius glorie cupiditate pduci. Sitis in in huius p̄ceptis obseqosi ut intelligat: uos fide in me potius p̄tare: q̄ diuitiis: alioq; urbis ornamēto. Id ubi feceritis: & p̄torē istū mihi deditissimū sp obseruaueritis: gratificabimini mihi plurimū. Ex Mediolano. iii. nonas Iunias. Legalis Grauis.

l Egū maiestatē: q̄ uenerandā Augustus declarat ingens legū ueneranda maiestas: maximā apud oē hoīum gen⁹ fuisse declarāt oīum nationū ac linguarū codices atq; monimenta. Nā cū eadē tempestate Moyses Hæbreis. Mercurius Trismegestus Asyriis: Cecrops Atheniēsibus tradiderūt leges: culti sunt ꝓ diis singuli apud suos. Nā & Iupiter apud Cretenses nō multo antea: & alius eodē noīe apud Arcades: qa leges suis populis statuisset uenerationē cōsecuti sūt. Idē de Apolline legimus factitatū. Idē de æaco. Minoe. Rhadamanthoq;. q qm̄ iudices seuerissimi fuisset apud inferos dānare sūt dicti reos. At nō multo post Lycurgus apud Lacedæmōios Solon apud Athenienses eas instituere leges quas & Xenophon recitat: & ad nostros traductas intelligimus orbē terrarū hodie moderari. Nam sine hoc iure quod expositum ait Cicero populo: ut obseruetur: quis bene uiuat aut deniq; inter homines uiuat. Quamobrem in hunc usq; diem assidue iurisperitissimi Bartholi Baldiq; similes honorāť nec puo habenť in p̄cio. Id cū ab aliis diligēter fueť: tū a me ipso cui Lælius clarissimus hic iurisconsultē iucūdissimus: q cū īgenio ē acutissimus: tū doctrīa sapiētissimus: tū ēt fide īnocētissimus. Eū ꝓ tā egregia laude plurimū amo cupioq; a uobis ceterisq; meis plurimū honorari. Ex Mediolano Pridie nonas Iunias.

Sinonima. Legalis laudatoria.

Quæ potest ars cum legali comparari.
Nulla facultas in urbe potest cum iuris æquari sanctimonia.
Superat ius ciuile pontificumq; facultates quasq; reliquas.
A legum peritia uinci solet omnis in re publica administranda disciplina.
Si recte ius tenes tuæ patriæ: potes in ciuitate præesse.
Prouinciæ præsides legalis solet ars efficere.

Tāta est legalis facultatis laus: ut nulla sit in urbibus regendis ratio: quæ cū hac adeat conferri.
Qui uolūt ei nacari scīētiæ q̄ plurimū sit ī rḡēdo foro necēaria: uacet legib⁹
Tam est egregia legum peritia: ut præstantior nulla dici possit.
Qui deprimūt legum maiestatem: non sunt homines.
Humanæ societatis fundamentum in recta legum sapientia constat.
Nihil est in aliqua disciplina tam egregium: ut a legali facultate nō superetur.
Qui legalis est facultatis peritissim⁹ is uerā nō simulatam phiam ꝓfitetur
Hic Iurisconsultus Vulpiano est: Cerbitio Belaq; præstantior.

Titulus. lxvii.

Poetalis familiaris.

c Vr uates sint a ueteribus appellati poete: si recte cōsyderet. facile in uētu sit: qdā fauisse hos quodā diuinitatis apud hocs ueneratiōe cō spicuos: ut nō iiuria illā nasōis legat. Sūt ēt q nos num hēre putēt. Itaq; poetaꝝ ego ꝓstātiā nōnūq̄ admiratus Læliū poetā illustrē assidue feci plurimi: cū eius sim uirtutē beniuolētia ꝓsecutus: tū a quo uideri posse: qcq̄ imortalitatis meo qdē acqrere nomini id ut ego sic institui: sic uobis fratribus meis dilectissimis obseruandū esse uelim. Cū mea enī salute urā ē cōiūcta salus: a meæ mentis studio: uos natu minores studia quoq; nra debere sequi spero. Ex Mediolano. nonis Iuniis.

Poetalis familiarissima.

p Oetam scitis o filii: sapientem solere interpraetari: ut certe boni poete censendi sūt oīum sapiētissimi: quos nulla facultas laleat. Accedētē igiē istuc Læliū poetā mihi ꝓ sua icōperabili doctrina carissimū nō admiremini solū: sed legētē assidue audite: a docēte sp discite: tūcq; uos mihi plurimū gratificaturos existimate: cū eius hærebitis nocte dieq; lateri ut nūq̄ nō doctōres discedatis. Parete preceptis hisce meis. Ex Mediolano. viii. Idus Iunii.

Poetalis Grauis.

a Nte poetas neminē inuentū esse ullius facultatis auctorem testatur philon iudeus: q platonis coætaueus fuit. Apud Egyptios āt primi fuerūt oīum: q sacerdotū & ꝓphetāꝝ cognomīto humanaꝝ simul diuinaꝝq; reꝝ cognitionē tradiderūt. Nā Vulcanū Nili filium: q secreta naturæ carmine referauit: cōstat poetam extitisse uetustissimum. Cadmūq; Agenoris filium: & linum eius discipulum: a quo didicere poeticam Orpheus pronorbides: atq; Hercules. At Orpheus primus est apud Græcos. q scripsisse inueniatur historiam uersibus. Ante Homerum āt & Hesiodum scripsere nulli neq; medici: nec iurisconsulti: nec phi: nec ullius facultatis auctores: poetarum tantum fuit ingenium: ut ab Homero fateatur Strabo uel historicos. uel philosophos: uel legum latores suarum artium usurpasse primodia. Tā āt ē egregia facultas hæc intellecta: ut appollinē poetaꝝ deū ēē dixerint; & eius oraculo apud Delon uota tradiderīt. Quid quot tāta dein

ceps facta carminis celebritas:ut fine carminibus uel ipsa qdē sacra in tem nō sint ptermissa. Q d' & instituit apd suos. Dauid ille rex deo gratissimus sic & i hodiernū usq; diē obseruāt oēs xpiani:qd xpianos ac scōs dixi. oēs di-uersaꝝ sectaꝝ atq; nationū cærimoniæ ut psalmis hymnisq; ducāt maiorē nasci celebritatē. Q uid Eulogia qd triūphatiū festa:qd cætera qq; laude re fertissima q̄ sine carmib' pcedere uidēt neq̄re. Accedit elegātia poeticæ fa-cultatis i referēdis iis o. bus. q̄ aut natura sūt aut usu referēda. Accedit digni-tas uersuū. q ut copiosi sint. sic ēt igeniosi. suiq; tenaces:ut nō cadāt ñ habui serpāt. Hæc & multo cognoui iādudū i Lælio poeta pstātissimo plura:cui' pœmata fuere mihi sp tā iucūda. ut iucūdi' nihil cē qat:cupio idē de hoetā excellēti uiro & tibi uideri mi rex hūanissime. quē ut cognoscas & admire-tis & non sine causa tam mihi gratum existimes. nuper ad te uisendum mi si. Vale Ex Mediolano. vii. Idus Iuni.

Sinonima poetalium laudatoria.

Poetica est facultas antiquissima.
Poesim uetustatis nobilitate cæteris antecellere sciunt omnes.
Nemo est quem lateat:q̄ sit poetica præstabilior reliquis.
Poete ut ingenio sunt acutissimo:ita q hoies magnos:redere solēt æternos
Audeat ulla scientia cum Homeri contendere facultate.
Nulla tuti est facultas facienda. quæ possit cum poetica compararī:
A poetica facultate sunt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta est laus in hoc poeta:ut in nullo maior.
Potest hic existimari par Nasoni:aut Museo.
Q uis est in ullis actibus:qui non cedat poetis.
Poetarum laus instar Aquilæ super alitibus:precedit reliquos:
Hic uates tantum habet salis:quantum grauitatis
In hoc uno & doctrinam admireris & aptitudinem:
Vt cum ducit temporibus atq; rebus:ita quæq; describit:
Cogit uisis:quæ assidue dictat:omnes obstupescere.
Diuina sunt potius:q̄ humana:quæ hic fecit poeta.
Huius poetæ similes phœnices rariores in italia inueniri solent:

Titulus. lxviii.

Philosophalis familiaris.

e T si pbandi sciētiā ñ nullis necessaria cē duco: sine q̄ nec illi aut illi mereāt appellari suaꝝ facultatū titulis:tā ppriā tñ here fedem arbit tror(ut Aristoteles ait)ut is sol' mereat pbus appellari:q moribꝰ doctrīaq; pbēt. hui' mōi uir nūc apd nos ē o filii:q ut ē doctriā plato:sic Catonē uita refert:quem:ut & audiatis docentem & imitemini uitam instituentem:non ubeo modo:sed si æquum est:rogo. Sic me faciatis uiuere iucundissime:si llius uos seruare præcepta uidero: & instituta. qui mihi pro sua incre

dibili doctrine ꝓbitateq; tam est carus. Ex Mediolano .yi. Idus Iunii.

Philosophalis familiarissima.

l Elium phum & uita:& eruditione cupio plurimũ & uidere & audire & sic totũ amplexari:ut non nihil ex eius me sequatur disciplina. Vt enim pistores nequeunt ex pistrino non redire farinacei:sic ego discẽdi cupidissimus nõ ualebo:nõ ab eo quiq̃:& ad institutionẽ uitæ:& ad eruditionis ꝓcepta reportare. Cura igitur:q̃tum:potes:ut ad nos otius eat: nihil apud nos ei cõmoditatis est defuturũ. Ex Mediolano .y. Idus Iunii.

Phylosophalis Grauis.

P Hilosophandi sciẽtiã & si solent sibi ꝓpriã poete dicere: tũ Mathematici:tũ oratores (ut Cicero docet) hæc sine phia nrãcha iudicari. Tñ uarios hẽt apud historicos:suæ laudis inuctores. Atlantẽ Afri adducũt Orphea uel zamolxi Thraces. Linũ Thebãi. Egyptii Vulcanũ. Galli suos Druides & Sõnotheos:alii ãt alios:qui phiæ primordia & dederint:& ãplificarint. Quæ siue a zoroastee Magorũ principe:siue a pſarũ Chaldeorũq; Gymnosophistis originẽ facultas sit tracta :uberes tuos illos diuisa sciendi fõtes Rationalẽ moralẽ. naturalẽq; ꝓ se fert sciẽtiã:docetq; nõ solũ hoiem cætera:sed qd sit ẽt ipse homo. Quæ sũt reg secretaq; abditissimæ latebræ quas phia nõ inueniatur. Vbi qcq̃ ẽ hoĩnũ obscurum erroribus:quod hui⁹ ductu curaq; non splendeat. Quam potest mens hominum in errores lapsa incurrere ægritudinem:in qua non sanetur philusophiæ gubernaculis neq; medicaminibus. Recte Stratonicus hanc sanitatem appellat. Hæc argutis ingenii docet contendendo uerum exquirere: ac inuenire. Hæc uiã bene beatequæ uiuendi suis parat præceptis. Hæc facit ut arcana quæque naturæ philosopho referentur. Huius ego clientes plurimum amo:imo ueros moribus ac peritia philosophos numinũ instar & colo:& ueneror. Audio istic docere philosophiam nescio quem Lelium Græcarum:simul latinarũ quæ peritissimum litterarum:quem qui audiunt:continuo incipiant doctrina:qui imitãtur uero. moribus philosophari. Cura si potes ut ad nos eat nec quicq̃ stipendii recusetur:quod ab me postulat: habebit quæ uolet oĩa. Ex Mediolano .iiii. Idus Iunii.

Sinonima phiæ Laudatoria.

Hic philosophus est omnium peritissimus.
Non minus hic est moribus q̃ doctrina philosophus.
Habet hic ex pristina philosophia & uitam & doctrinam:
In hoc philosohpo habent quem & audiant eruditi. & imitentur boni
Ab hoc pho nihil accipi põt. qd aut doctum nõ sit:aut cultũ ac innocens.
Philosophia huius est omnis uera:nusq̃ simulata.
Nulla est in hoc labes:omnis laus:
Est hic philosophus tam suæ facultatis titulo dignus. quam apud priscos ullus alter.

Quid hic habet a uirtute ueraq; philosophia disiunctum?
Vt hic docet: præstat esse philosophum: q̄ scire philosophiam?
Nihil huic est cum ullo commune uicio: ulla ue imperitia.
Habet hic quæ decent philosophum omnia.
A philosopho tantum hic ab errare potest: q̄tum a seipso cælum?
Philosophia huius non simulata: sed suo conueniens est nomini.
Qua re omnes accusantur philosophi: quod parum student innocentiæ: hic nunq̄ accusabitur.
Quod in plerisq; uidetur: qui philosophos dici uolunt in hoc est nulla inanis auiditas gloriæ. Titulus.lxix.

Mathematicalis Familiaris.

q Vi curam iis adhibuere facultatibus q̄ sunt ab actiōe alienæ: sed subtilissimæ certe. nō sūt multū ī actione uitæ (ut Cicero docet) laudati: sed admiratione dignissimi. q res secretissimas nō multū in usu uersatas sibi & procurauerint. & sūma indignatione sint assecuti. Nam astronomos reliquosq; Mathematicos & Chaldei primū īuētores: & uniuersa deinceps Græcia q̄si nūina quædā in terris coluit. Quāobrē cōstitui oīno his te mi fili uacare facultatib⁹: ut aliq̄n futurorū īterpres possis fieri ad bene: beateq; uiuendum instructior: atq; minus difficilis. Ex Mediolano. iii. Idus Iunii.

Mathematicalis familiarissima.

i Mprobēt Mathematica rerū oīum bonarū irrisores isti mordaces: ut uelin: ego te iis uacare decreui. Quid enī argutius ac uberius ca inuenit scientia: quæ paucissimis nota res aperit futuras musicā docet cōsonātiā metitur telluris uel abditissima quæq;: ac uno ictu multos accumulat numeros. Hæc ut est rarior: ita & mihi iucundior: & uisa homine nobili dignior. Huic igitur operam omnem adhibe. Ex Mediolano pridie Idus Iunii.

Mathematicalis Grauis.

u Icini otes solis ortui primi ab Herodoto. Straboneq; recitāt oīum Astronomiā īuenisse. zoroastrēq; dicūt alii (Platonē secuti) deorū īmortaliū hanc nobis dono cōperisse: alii uero inquisitione diligentius īuenisse. Ptolomeū aūt admirātur: quisq; post tot ānos tam egregie sit in illis uersatus & doctrina & rerū experientia quæ uix ii primi attigissent. Homerus aūt & astrorū cursus: & mensurationē: numeros: armonicasq; describens aliquando cōsonantias uix sibi credat in sūma rerū oīum difficultate: cū dicat sine testibus ꝓbatiōi fidē adhibēdā. Ego & ueterū & nostrorū in his facultatib⁹ cōsiderās laudes: uoluntasq; nōnunq̄ mecū aīo: q̄ti fuerint sintq; assidue ꝑii: qui possūt ex iis fūdamētū & ueritatē elicere: q sūt oīum obscurissimi. & & admiror & ueneror: si quos intueor eiusmodi Mathematicos: q̄ uera sint laude digni. Puto enim hæc aut ꝓuidere aut rimari: nō tā humanitatis officiū ēē: q̄ potiu diuinitatis. Quāobrē cū istic: quo te mi fili discēdarū misi bo

naꝝ artiũ grã: factus sim certior Mathematicũ eẽ uiꝝ nõ officiosũ minus q̃ ingeniosũ. hoc est & doctissimũ: & bonoꝝ amãtissimũ: ad eũ te cũ hac epistola cõferas cõtinuo uelim: ipsumq; meo nomine roges tibi sese nonnunq̃ disciplinas suas impartiatur: sed ea quidem sollicitudine: qua solet amicos. Nã cũ nulla tibi sint iis in artibus principia: est inchoandũ a carceribus (ut aiũt) (ut facilius ad calcem peruenias. Id si tibi cõmodaturũ se promiserit: intelliget propediem nõ cõtulisse officiũ in ingratum. Nã ut meapte sum natura in eos oĩs liberalissimus: q me aliq̃ donãt grã: ita in huius operã conabor superare meã & natura & cõsuetudinẽ: ne scũq̃ iactet me uicisse officiis decertantẽ. Esto tu modo studiosus Ex Mediolano Idibus Iunii.

Sinonima Mathematicalia.

Doctissimus hic est Arysthmeticus.
Acutissimus est Astronomus.
Diligentissimus est Geometer.
Sonorus & suauissimus est Musicus.
Huic sunt cœli secreta cognitissima.
Ab hoc possumus futuros accipere rerum euentus.
Hic maximus est & certissimus uates.
Huius facultas ab astris nihil habet disiunctum.
Tam est huius animus in stellarum consideratione compositus: ut uel somnians inter sydera uersetur.
Qui hunc hactenus ignorarunt: sciant posthac astronomorum rarissimorum excellentissimum esse.
Plurimum laudant omnes hunc Mathematicum: at ego prpsus admiror.
Neminẽ Mathematicoꝝ esse cum huius scientia comparandum arbitror.
Est hic ut in reliquis Mathematicis clarissimus: sic in Astrologia solus nostris tempestate Prolomeus.
Albumazar (cuius hic nititur studiis) ab huius scientia iudiciisq; longe ac late se uictum esse fatetur.
Nullus est Mathematicus in ulla natione hoc tempore huic similis.

Titulus. lxx.

Omnium artium familiaris.

PRim⁹ oĩum Gorgias legit Leõtin⁹ ita sensisse ut oratorẽ se nẽo auderet pfiteri. q negret de oĩbus q̃ ab eo q̃rerẽt. respõdere. Q d' eũ plerisq; in locis uideat & Tulli⁹ affirmare: mirabile certe mun⁹ i hoĩb⁹ eẽ cælit⁹ duco ut oratoria sit oĩum artiũ & disciplinaꝝ artes cõplexa unusq; orator iter oĩs q̃at reliq̃rũ artiũ pfessores: q̃si ĩ pp̃ria uersari officina. Quare cũ ego ĩ gymnasiũ istud te lr̃ariũ miserim. ut discas: fac ut oĩno te dedas oratoriæ q̃ scim⁹ oĩum artiũ esse cõplexã facultates. Ex Mediolano. xix. calendas Iulias.

Omnium artium Familiarissima.

e Vm intelligam istic oratorem esse clarissimũ: qui sit tã inter omnis sciẽtias familiarissim⁹ sigularis: ut admirari cogat oĩseaꝝ ꝓfessores cupio ad eum amandũ sequendumq; te accingas: nocte dieq; ab eo non discedas. Nullum ei negato suæ disciplinæ ꝑtium. Nihil si me amas: ꝑtermitto: quo te illo posse gratificari cognoueris. Afficies eo me pacto tanta uoluptate: ut incredibile distu sit. Ex Mediolano. xyiii. calendas Iulias.

Omnium artium Grauis.

q Vãq̃ poetas aliqñ audiui: affirmauiq; oportere omnium artium esse peritissimos: ut omnia recitãtes nihil ignoratẽt: ut Sinides & Hesiodus docent. nõ tamẽ hoc munus oratoris minus esse duco q̃ poetarum. Nam ut Tulius dixit. Si de medicina defensionẽ sit orator intercepturus: aut de astronomia: aut de re militari: quibus poterit argumẽtis eius tueri causas: nisi eas ipsas tenuerit artis. in quibus uersabitur defendendis. Certe nõ iniuria concluditur: uix singulis ætatibus singulos tolerabiles oratores extitisse: cũ reliquaꝝ facultatum plurimi semper extiterint & ꝓfessores. & peritissimi. Non parũ est in persuadendo se unum omnibus exhibere audiẽdũ qui & dicendo auditoꝝ animos in sententia trahat: & suadendo ac dissuadẽdo: in omni re uertat quo malit. Quam autẽ hoc scire quẽlibet deceat: qui sit ullius facultatis honestæ laudem habiturus bene merens: uel ab oĩ hoĩũ facultate cognoscatur Theologis. Medicis: Iuriscõsultis: q nisi hac oratoris ui atq; maiestate ãnitantur: nihil uel ꝑdicando: uel medendo: uel in agendis caussis ꝓficiant: Oratorẽ ego rite fateor ueteres imitatus oĩum artiũ quẽdã cõplexorẽ esse q ut Cicero Demosthenẽ secutus uoluit cũ oratione hoĩes bestiis antecellãt: eadẽ bona & sapiẽti reliqs ꝑster hoĩum laudibus sitq; uel homine lõge maior & ꝑstabilior. Huic adhibeas omnẽ diligentiã & industriã uolo: nec ad ullũ te ullius facultatis opificẽ cõferas potius q̃ ad urbis isti⁹ oratorem. qui ut clarissimus est: sic etiam nostrum amantissimus. Ex Mediolano. xyii. calendas Quintilis.

Sinonima omnium Artium.

In hoc uno est omnium artium excelentia.

Nihil est cunctis est bonis artibus: quod hunc lateat.

Potest hic solus ad omnia cunctarum artium abditissima respondere:

Tam est hic Orator bonarum artium singularum peritissimus: quam ullus apud ueteres extitisse perhibeatur.

Nulla ex arte quicq̃ est huic incognitum.

Habet omnium hinc facultatum singulos quidẽ locos perspectissimos.

Sola est oratoria cæterarum omnium displinarum & capax & particeps.

Qui sese oratorem uocat: is profiteatur omnes artes.

In oratore nequit eloquentia sine sapientia existimari.

Quæ sapiẽtia docet oratorẽ humanarũ est & diuinarũ sciẽntia rerum.

Ad omnis artium omnium fontes debet orator respondere.
Nihil eum fugiat: qui non īmerito sit oratoris gloriam consecutus.
Oratoꝝ laus in oībus ē artibus discutiēdis ītelligēdis tractādisq; cōstituta:
Tāta ē oratoriæ uis: ut oīum debeat artiū fundamēta ꝓgressusq; tenere.

Titulus.lxxi. Militaris cū adhibēda fide familiaris.

m Ilitādi certe laus: ꝗ ñ corpis solū uirib⁹: sed multo magis aī splēdorē cōtinet (ut ꝓbat Xenophō) a ueterib⁹ ē sp̄ sūmo existiata ī pcio: atq ita qdē: ut ñ bellū mō milites ī cāpis gerere scirēt: sed ī urbe pria cōsulere dignitati ciuiū: suorūq; īdēnitati. Propterea cū se iactaret apd̄ Philippū macedonē suus miles: qd̄ fortissim⁹ foret: tibi ꝑfero dixit. Elephātē phūs. Cū te igit militiæ dederis: fac ut ñ malis bestiaꝝ similis furore: cædib⁹. uiolētiaq; cēseri: ꝗ uiroꝝ īgenio: cōsilio īnocētia. pietate. Ex Mediolāo.xvi.calendas. Quintilis. Militaris cū adhibēda fide familiarissima.

q Vi militiæ uacas mi fili: fac ut te ueꝝ ñ simulatū exhibeas militē: q nō ī dimicādo. uiolādo. cedēdoq; cognoscit: sed ī uictoria: cōsulto prudēterq; cōsequēda. ī deliberādoq;: ꝗ sit modest⁹. ꝗ īnocēs. ꝗ pius. Quibus āt hæc singula gradibus cōseqris a Lælio accipies q hāc meo noīe tibi reddidit epistolā: cuius adhibe uerbis æꝗ fidē: ac si ꝑsens expssissē. Dicet.n. a ineipso. t ale ex Medio.xv.kal.qntilis. Militaris cū adhibēda fide grauis.

m Ilitādi facultatē ut antiqssimā cēseo (Militauit Moyses Militauit cadmus Militauit Iupiter: īter primos āt historiaꝝ fōtes Ninus. Cyrus Xerxes sic & ꝑstātē iter eas: qb⁹ ī hac uita nobis ē opus. Nō.n. ut eripiat qcꝗ uel uita uel res: ē iucta: ut uiolēter & īpudice qcꝗ efficiat. Sed ut si qs uelit tyrānus & uiolentus eē: militādi pitia ei obsistat. Pacis igit custodiā militia uera ꝗrit: pacis fundamētū ac robur. ut Demosthenes docet. Haud ei tā armis phaleris uaginaq; Eneade gaudere debet bonus miles: ꝗ potius eaꝝ peritia facultatū: qbus nō uiuit ac beate. Quod si castra mētationibus solisq; expugnatiōibus hostiū cōstaret. Militiæ laus: solis quoq; cōstaret corps bonis: ꝗ lōge sūt illis īferiora: ꝗ ad aīum attinēt. At Plato dixit artē militarem corpus hēre ut materiā: aīum uero: ut formā: corpus quod exerceret ministerio aīum quo īperaret: corpus cū beluis cōmunissimū: aīum cū īmortalibus diis. Ad hæc āt uidē: ꝗ ꝓfuerint Cyro: Alexādro. Cæsari: uel ad uictorias cōsequēdas multaꝝ sciētiæ reꝝ. Itaq; cū te tādē Militiæ dicaris cupio & alia ñ ꝑtermittere: ꝗ sūt ad istā laudē sūmope necessaria. Hæc ꝗlia uelim eē Lælius corā explicabit meis uerbis. Ex Mediolāo.xiiii.calēdas. Quintilis.

Sinonima militaria cum adhibenda fide.

Clarus miles non animo minus præstanti ꝗ forti corpore constat.
Huic adhibe fidem omnem in iis: quæ tibi meo refert nomine.
Hic miles optim⁹ nihil tibi dicet: ꝗs æque nequeas adhibere fidē: ac mihi.
Vera militiæ laus ueram sequitur mentis indaginem.

Non prudentia minus q̄ fortitudo prodest militi.
Nihil est tam ꝓpriū atq; suū militiæ q̄ cōsiliū ingeniū:atq; fides.
Non differrent a bestiis milites:si solis constarent mēbroꝝ uiribus.
Nō solum mō roboris q̄rit militaris gloria:sed prudētiæ ui atq; maiestatē.
Maxima militiæ laus ex multaꝝ opꝑarūq; artiū disciplina solet nasci.
Quid est in fortissimo turpius milite:q̄ si sit furiosus.
Vt abest ab imprudentia bonus:sic abesse debet miles.
Potes huic oēm adhibere fidem:q meo nomine docet nō nihil.
Qui miles hic ad te uit:adhibe huic fidē ꝑ me oēm. Ti.lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

f Vere maiores multoꝝ principū iter se nōnūq̄ inimicissimi: quorū hæredes amicissimi facti sūt:ut cū Lacedemoniis Atheniēsibus nō pauc quondā extiterūt discordiaꝝ causæ:q̄s tpoꝝ diuturnitas diremit atq; sedauit.Itaq; sit tuis ēt maiorib⁹ fuerūt cū meis inimiciciæ:diuertamus nos ab iis odiis:qbus nullæ sūt alternæ iniuriaꝝ causæ:sed oīa pacatissima.uni ceq; tragīla.Cōciliemus ꝑ deū imortalē:mētes nr̄as:ꝑpetuaq; deuinciamur fide:quod ut ego me seruaturꝝ polliceor:sic te recusaturꝝ nō spo.Ex Mediolano.xiii.calēdas Iulii. Ad cōciliādā gratiā familiarissima.

p Luribus abs te coēm animoꝝ nr̄oꝝ conciliationē depoſcere uerbis si cenſerē ad id te difficilē.Sed cū itelligā:n hil hūanitate facili⁹ tibi fio breuior:rogoq; nolis hāc gratiæ nr̄æ cōciliādæ nouitatē effugere: q̄ sit uetustas diuturnior secutura.Nulla.n.hoc alia de cā q̄rit:nisi ut inuidorum maliuoloꝝq; īgeniis obsistat pacēq; diuti⁹ firmissimeq; uiuat.Ex Mediolano.xii.calēdas.Quintilis. Ad conciliandā gratiā Grauis.

n Equeo ñ illos sūmis ī celū extollere laudib⁹ q nullis maioꝝ hæretes inimiciciis cōciliata sibi alterutra grā:facti sunt amicissimi:ut inter barbaros scim⁹ fecisse Medos cū asyriis:iter græcos Arguos cū Thebanis iter nr̄os Romanos cū latinis:cū tuscis.cū.Sabinis:cū qbus nō mō sibi gratiā cōciliarūt sed conubia iunxerūt:& ꝓpinqtatū plura genera cōtraxerunt: A qbus ut adhortuit oīs nolus:sic & simultas oīs semp porro fugit.Hinc nata sunt familiaritates assiduc:tāq; arctæ contractæ amiciciæ:ut nihil inde dulcius:nihil amicius dici queat.His exēplis duci debet:q boni sunt:quorū etiā maiorib⁹ qcq̄ fuerit discordiaꝝ.Hac ego pmotus rōne conciliare tecū gratiā curio nec maioribus cedo meis q maluerint hostili cū tuis more uiuere:nec tuis tibi cædēdū eē reor:q ab hoc odio nō cōtinuerint. Vbi.n.finitimis sūt cōciliata: grē qd pōt decēs iucūdi:qd felicis.Oīa pacatis princípū finitimoꝝ aī ridet:oīa florent.oīa coalescūt.Faciq; igit(amabo:& tu pariter) malis ī hac grē cōciliādæ rōne ꝑpetuo uersari:comuniq; cōgescere amiciciā:q̄ aliter sentire qcq̄ut te facturꝝ ñ diffido.Ex Mediolano.xi.calē.qntilis

Sinonima conciliandæ gratiæ.

Nihil pluris facio:q̃ ut gratia inter nos concilietur.
Conciliandam gratiam optat supra modum omnis mea mens
In nostræ conciliatione gratiæ sunt oēs mei spiritus inclinati.
Tam absum ab ulla inimiciciarum memoria ut conciliare inter nos gratiā plurimum expetam.
Conciliare inter nos gratiā:tam appeto:q̃ quod maxime.
Si uideres:quo sim in te tuosq̧ omnis animo:iamdudum tibi fuisse mecū conciliata gratia.
Quod præ cæteris oībus ī primis abs te q̄ro:ē ut iter nos cōciliem⁹ grām
Fac ut conciliata iter nos grā:non solum supioribus maioꝝ nroꝝ odiis finis:sed futuræ beniuolētiæ nostræ principum ppetuum figatur.
Cum nihil uideam tam esse nobis nostrisq̧ pfuturum:q̃ gratiæ inter nos conciliatio nem:quæro abs te:ut ei studeamus.
Si non neglexeris nostræ conciliationem gratiæ nec inutile tibi fuerit: nec incōmodum mihi. Titulus.lxxiii.

Ad reconciliandam gratiam familiaris.

t Antū esse debet(ut Plato admonuit)beniuolētiæ cōponēdæ uincu lū:ut q̃q̄ post conciliatā gratiā interuenerint odia recōciliāda ſīt ne geē.Id ut ī plerisq̧ natiōibus uidimus obseruatū:ī Romanis tñ ī primis ad uersus Carthaginē:q̄ & si fœdifraga fuit ac fidifraga rursus ac iteꝝ:impetra uit.Tertiū usq̧ grāe recōciliāde munus.Fuere post cōciliatā internos gra tiā:uel tua uel nr̄a cā suspitiōes & simultates.Recōciliemus eā te rogo cure musq̧ ne qd in posteꝝ odii possit intercurrere.Ex Mediolano.x. calendas. Quintilis.

Ad reconcilianda grām familiarissima.

d Eleamus ē nostris(si libet)mentibus inimiciciaꝝ pristinaꝝ:nouissimorūq̧ causas odioꝝ:& iter nos grām reconciliem⁹:cū minus sit turpe iudicādū:si totiēs beniuolētiæ contraxerim⁹ pacta:q̃ sit maluerimus ī iniuriis ptinacius eē diuturni.Inimiciciis.n.iterest dæmon:re conciliādæ grāe deus ipse.Hoc me ppetuo seruatuꝝ pmitto.Te autē spō non negatuꝝ.Ex Mediolano.ix.calendas.Quintilis.

Ad reconciliandam gratiam Grauis.

e T si legitur illud historiæ ueteris.Inimico reconciliato non confidas in eternum sic tamen intelligendum Augustinus interpraetatū eum qui reconciliatus est:esse rursus inimicum:qui inimicicias ut falleret: dissimulasset:& gratiæ conciliationem simulasset.At ego diligentius illud Homeri mecum animo uoluens.qđ ab inimicis potius amor est quærendus:quam ab amicis odium:nihil magis appetii.q̃ ut perpetuo iungeremur amiciciæ perfectæ uinculo:quod si quando dissolutū est magis:q̃ uel laceratum:uel decisum:uel cuius causa factum sit oēs scimus. Mea certe culpā nihil omissum est:quod ad eternæ beniuolentiæ pietatisq̧ conseruatio-

nẽ ptineret. Haud ignoscãt illis dii boni q delatiõibus falsis: susurratiõibus murmuratiõibusq; finxerũt odiorꝝ iter nos causas: ut utrolq; suo nutu regerent atq; gubernarẽt. Sed de me certe decepti sũt. Nã nũq̃ apud me ualuit tale abiectissimorꝝ seruorꝝ genus: nec tã mihi potuerũt unq̃ ĩ te dicere qcq̃ asperũ: ut aut fidẽ mihi fecerint: aut mentẽ pturbarint. Tandẽ acta sũt (ut homines solẽt: alii creduli: alii coacti) & trãsacta: plurima. Ea infecta dici non possũt. Si meo es aio: recõciliãda e nobis grã: tmq; ĩ futura fide firmamẽti collocãdũ: q̃rũ si fuisset añ hac: hæ cõtrouersiæ nõ ĩtercurrissent. Id uelis: te unice obsecro ego me uelle facturũq;: testor oĩs supos. Ex Mediolano. viii. calẽdas. Quintilis.

Sinonima recõciliãdæ gratiæ.

Reconcilietur inter nos ĩmortalis gratia.
Post supius odiũ nouissimũ hoc recõciliet nos perfecta gratia:
Fiat recõciliatio inter nos gratiæ quæ deleat e mentibus nostris odiũ oẽ.
Subeat nos tãta pietas: ut te cõciliet ĩter nos grã: nec unq̃ amplius dirimat.
Qui sapiunt: non semel at sæpius reconciliant gratiam.
Cuius fuerint superiorum inimiciciarum causæ: non quæramus. gratiam inter nos æternam reconciliemus.
Absit a nobis omnis furor: gratia sit perẽnis recõciliata.
Nihil plus appeto: q̃ inter nos reconciliari gratiam.
Vt est crebrius odiũ excrandũ: sic assiduæ grãæ reconciliatio querenda.
Nemo bonus diffugit unq̃ grãæ reconciliandæ conditionem:
Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes.
A reconcilianda gratia non abhorrent: nisi mali.
Fiat in nostra gratia reconcilianda fœdus omne atq; pactum: quo manifesto cognoscatur ipsam nunq̃ dissolui posse. Ti. lxxiiii.

Ad se laudandum familiaris.

q Vãuis seipsũ laudare: nullũ decere uideaẽ sitq; illud trito quod uerbo dicitẽ. Laus ĩ ore sordescit pprio: nihil ẽ tñ tã uniuersale: qđ ñ admittat qcq̃ (ut Aristoteli placuit exceptiõis. Nã q̃ ego fuerim diligẽs in studẽdo adolescẽs: dieq; ac noctu uacauerim bonis artibus: hinc põt ĩtelligi ꝙ nõdũ annũ qntodecimũ fugiẽs docebã publicæ. Sobriæ ãt uiuebã: inediæ nõ cedẽs nec algori. nec æstui. Sed ĩ oĩ labore solertissimus. Idẽtidẽ tibi ẽcẽseo faciẽdũ mi fili: ut mei nõ desinas ẽẽ æmulus. Ex Mediolão. vii. calẽdas. Quintilis.

Ad se laudandũ familiarissima.

p Ossem ĩ te corrigẽdo admonẽdoq; mi discipule: me plurimũ laudare docereq; q̃ esse ego laudat⁹ ab oĩbus hac ætate: q̃ tu uix lrãꝝ attigisti bonaꝝ cunacula. Quo fit: ut ñ tã mei laudãdi q̃ tui cõmonẽdi grã certo te scire uelĩ fuisse me ĩteneris ãnis tã studiosũ: ut maiori natu ñ fuerit multũ deinceps laborãdũ: qđ ut puer nõ ꝑtermittas: te unice rogo. Ex Mediolão vi. calendas. Quintilis.

Ad se laudandum Grauis.

l Audabat se Chyron apud Achilem ut ĩ Homero legiť: & Aristoteles apud Alexãdrũ: ñ alia qdẽ de cã (nec.n.se iactabãt: uera loquebãtur) nisi ut discipulos ad similes ĩflamarẽt laudes: & teneriora ingenia quasi allicerẽt ad imitãdũ. Ego ãt q ñ tibi minus afficior: q̃ illis illi possũ ẽt meis exẽplis sũpioris ætatis ad uirtutes ĩuitare atq; ducere. Nõ.n.cũ erã eiusdem ætatis fere: cuius tu nũc es ornamẽtũ libidinibꝰ uacabã: ñ in lasciuiis educabar: ñ uiuebã molliter: sed q̃uis oĩa forẽt apd̃ pentes mihi d̃licatissima. modestissime tñ degebã: nihilq; curabã uæhemẽtius: q̃ ñ eẽ cũ iis eq̃libus: ĩ qbꝰ uel ĩpudiciciæ qcq̃ uideret uel neglig̃etiæ lr̃ar̃. Aderã cũ senibꝰ ꝓceptoribꝰ qdẽ illis: a qbꝰ & lr̃as simul: & mores discere posse͂. Ita factũ ẽ ñ multo tp̃is cursu: ut ñ lr̃is solũ eruditꝰ: sed uita ñ insulsus aut ĩ,modestiꝰ apud oĩs ciues meos factꝰ sim plurimi. His uitæ hac disciplinæ mõis te uelĩ ãbulare. meaq; seq uestigia: qbꝰ uel oẽ sit ĩter tibi futur̃ iucũdissimũ: uel nusq̃ iniucũdũ. Quid.n.ẽ: qd̃ tuã magis futurã oblectet senecturẽ q̃ si scias: ac sapias. Scire aũt: at ñ sapẽ: te minꝰ uelĩ: q̃ si sapias tm̃ at nescias. Accĩge te igiť: si me amas at teipsum his ordinibꝰ: teq; mihi gratiorẽ assidue fore: cẽsero. Ex Mediolano.v.calẽdas. Quintilis.

Sinonima ad se laudandũ.

Ego semper bonis artibus uacaui diligentius.
Nusq̃ desii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac ut imitere meam adolescentiãq̃ fuit in discendo solertissima.
Nunq̃ te a bonis distrahas litteris.
Imitare me præceptorem tuum: qui fui sædulus in discendo.
Quotiẽs ea ꝑges uia: q̃ ꝓgressus ego sum: & lr̃is simul ꝓstabis & moribus.
Nihil est tibi laudis defutur̃: si mei malueris: q̃ tui adolescentis similẽ.
Omnis puricia mea bonis est artibus exercitata.
Quid est: cur meam adolescentiam non laudem: quæ semper est in litteris moribusq; exercitatissima.
Decet aliq̃ñ se laudare: ut alii ad idem laudis inflamentur.
Fui puer modestissimus: pariter & litterarum amantissimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni scelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odiosius ignauia & inertia.
Si q̃ris inuentis ætatis meæ rationẽ: uixi modestissime lr̃is deditissimis.

Titulus.lxxv. Sui expurgatiua familiaris.

u Ehemẽter a uirtute qdẽ aberrat: q me dicet uiolẽter opꝓssisse puellã atq; tã grauẽ ĩcestũ cõmisisse. Nõ.n.solũ nõ sũ Porchastes aliqs: aut Sysiphus: q eiusmodi scelere delector sed oĩ sũpotius laude ĩtegritatis & pudiciciæ ĩsignis. Nã ab ineũtibus ãnis inq̃rať: ubi uixerim: qd egerĩ: qd attẽptarim nũq̃ me qsq̃ ĩueniet minus uacasse libidinibus: maiorẽ laudibꝰ operã ꝓbuisse. Quis equaliũ meor̃ ĩ ullo unq̃ uirtutis genere mecũ ausus ẽ cõtendere. Itaq; nõ potes me apud quẽq̃ accusare: cui notus sim: q tuæ mẽtis

odium non accipiat. Ex Mediolano. iii. calendas. Quintilis.

Sui expurgatiua familiarissima.

f Vm tã alien⁹ ab hoc uitio: cui⁹ abs te sũ accusat⁹: ut ꝓpinqor longe sim deoꝝ ĩmortaliũ: q̃ hũanæ uitæ. Norũt me ñ oẽs solũ ciues mei apd̃ quos ĩ me debacchat⁹ es: sed uniuersi latini uiꝝ & modestia ĩcredibili: & ĩnocẽtia singulari: quẽ mcipsũ ubi nulla licet alia de cã laudare: tñ expurgãdi mei grã licet. Ne posthac igiẽ sis adeo ĩ maledicẽdo mihi sollicitus: ne simul & nihil ꝓficias: & tibi plurimũ obsis. Ex Medio. iii. calẽ. Quintilis.

Sui expurgatiua Grauis.

n Vllo uideẽ cuiq̃ tã liceẽ suas ĩ mediũ afferre laudes casu (qd̃ Demosthenes ĩqt) q̃ ubi accusat⁹ ẽ sceleris alicui⁹: a quo ẽ alienissim⁹. Tũc n: ut de culpare se dẽt: suãq; (qd̃ iuriscõsulti dicũt ĩnocẽtiã purgare sic suas ꝓferre laudes illas: qꝝ & fiducia sibi ẽ maxĩa: & certissime uitæ rõ accusato sceleri penit⁹ hostis. Nã si laudãt se pleriq; sui sola fiducia: nec ĩ ꝓbaẽ q̃to id magis & eo licet ac decet sui purgãdi cãu. tulli⁹. n. sola sui fiducia sic ĩqt. Nã philosophãdi sciẽtiã cõcedẽs multis: qd̃ ẽ oratoris ꝓpr ũ: ape. distĩcte. ornateq; dicere uideor meo iuẽ mihi uẽdicaẽ accusasti tu me ĩqt æschines maiestatis Atqs ĩ patriã pĩctior unq̃ qs plenior caritatis. qs ciuiũ studiosior. Sic mihi nũc ĩ te licet. Accusasti tu me inq̃ auaricie. Quis ãt me uno ñ liberalior mõ sed ꝓdigalior. qs min⁹ alieni cupid⁹ æris alicãꝝ reꝝ abstinctior. Sciũt oẽs quos habuerĩ ingratus: qs sedes diuersis ĩ locis maxĩas: ĩ qb⁹ poterã: q̃tũ uolebã: q̃tũq; uix corruptissim⁹ aliqs fuisset ausus cupe. Neminẽ lateẽ q̃ illic nũq̃ aliqd reportari: qd̃ p̃rimoniũ meũ coaceruarit (at reliq assidue multa) ut splẽdidi⁹ ac magnificẽti⁹ uiuerẽ. Venit ad me nõnũq̃ corruptor aliqs a quo æs grãde nob̃ offerreẽ: ut ĩpetrareẽ aliqd ñ solũ ñ admittebaẽ æs illd̃: sed uel ei⁹ attẽptator corruptele: si petebat rẽ turpẽ cũ maxĩo reiiciebaẽ dedecore: ĩterdũq;: qd̃ tm̃ facin⁹ anhelasset: castigabaẽ. Itaq; ne teras tp̃s ĩpic: alio ci nõ ẽ appellãd⁹ ille noĩc: q famã alienã uult pdere: ne teras igiẽ tp̃s ĩ me accusando auariciæ: ĩ quẽ talis criminis nũq suspicionẽ cõiicies: faciesq; te sp existimari minus bonũ: magisq; maledicũ. Satius eẽt teipsum corrigere: supiorẽ emẽdare uitam: me notissimũ nõ lacessere. Ex Mediolano pridie calendas. Quintilis.

Sinonima sua expurgatiua.

Sum (ut Homeri sequar illud) ulysses innocentissimus.
Nullum est eiusmodi in me uitium.
Absum ab omni crimine.
Omnis est in me uirtutis laus.
Decet me bonum ostendere: mei causa expurgandi.
Tu me accusas immundiciæ: quem omnes laudant castitatis.
A quo me abest auaricia longissime: falso tu dicis auarum.
Nihil ẽ mihi cũ nullo scelere cõe: cũ uirtute aũt omni cuncta cõmunia.

Quid ecuis adeo bonũ.quod ego nõ tencã:quẽ accusas oĩum pessimũ:
Resipisce prius:quẽ omnes insanum ducunt:mox me quem sapientem uocant:appellabis insanissimum.
Tum me cœpisti uocare malum:cum omnes optimum esse rentur.
Abs te uno uocor imperitus:cum ab aliis omnibus peritissimus.
Afficis tu ea me nota infamiæ:qua sciunt me carere omnes Itali.
Nemo ẽ plane ĩ uniuerso terrax orbe:q me sciat ineptũ.præter te solũ.
Dic assidue ĩ me qcq̃:oẽs me sciũt eẽ aliũ:q̃ ipse soleas accusar̃. T i.lxxvi.

Reddendo se notum apud incognitos familiaris.

u T illo utar uirgilião.Sũ pius Eneas raptos q ex hoste penates classe ueho mecũ:fama sup æthera not⁹.Est.n.& hoc honestissimũ laudãdi sui gen⁹:ut se reddat apd̃ icognitos notũ.Ita mihi fas ẽ hoc loci ac tpis obseruare meas laudes cũ uos o galli me miniẽ cognoscatis.Arbitramini fortasse ñ illũ eẽ:q sũ:& hic it:ut nõnihil uel ĩ me:uel de me suspicemini:q neq dẽ ausim cogitare.Sũ ex insubria Mediolanensis nobilissimo genere natus.Theologusq̃ nõ uulgaris:q de honestate uitæ ac innocẽtia possim cũ quouis cõtendere uito laudatissimo.Ex Mediolano calendis.Quintilibus.

Reddẽdo se notum apud incognitos familiarissima.

c Vm nescias:q̃lis sim optĩe priceps:nec q te reddãt de mea cõditõe certiorẽ:hic ulli sit op⁹ ẽ ipe me tibi apiã:& uero ĩ iis laudẽ:q̃ tueri posse nõ dubitẽ.Poeticã pfessus ac oratoriã ñ cædo cuiq̃ hodiernæ tẽpestatis uel oratori uel poete.Rẽ magnã de me assero.Sed testimõia sũt patissima fac d̃ me ĩ hisce picilũ facultatib⁹:uidebisq̃ facillĩe qd possis deiceps de me sẽtire Ex Medio.vi.calẽ.qntilis. Reddẽdo se notũ apud ĩcognitos Grauis.

n On ĩpite uoluit Isocrates:posse uiros q cẽnt ĩcogniti apd̃ exteros si q̃ pstabãt egregia laude:sese reddẽdi sui nõis cogniti grã laudare.q̃ ut alios factitaste pleriq̃ legĩus ĩ locis:sic homerx apd̃ ulysses ĩducit a poeta sapiẽtissimo:cũ ad Phoeaces aduect⁹ ẽ naufragio:nud⁹q̃ audit̃:dicẽs se grecorx fuisse cõsulẽ castrorx ducã uictoriæ auctorẽ:triũphi pticipẽ uirx & prudẽtia & fortitudĩe.& pseuerãtia clarx.qs ãt phõrx:ut ĩqt Cicero:uel ĩ cõtẽnẽda ut uidet̃ gloriã:ñ ẽ gloriæ cupidissim⁹:cũq̃ uidear̃ laudari nolle ñ assidue laudat.Nõne & apostolo id licet Paulo:q Corynthios:a qbus nõdũ bñ cognoscebat̃:admõeat quot pfid̃ q̃taq̃ tollerauit:si gloriari dicẽs oportet gloriabor ĩ ĩsirmitatib⁹ meis.At Pythagoras ĩ magnã nauigãs græciã sese Pythagorã noluit nosci.& si prius se cœpit sapiẽtẽ ñ uocate sed amatorẽ spiæ: ĩ hoc tñ ipo uocabulo sibi uolẽs ĩuctõis laudes tradi:se laudabat.Ego quoq̃ sũ is un⁹:q.& phõphãdo & diuina exprimẽda scia multa iã triui secula:sũq̃ apd̃ eas urbes cognitissim⁹ atq̃ laudatissim⁹:q̃s cõtra(ut uirgili⁹ ĩqt)Sol ñ steterit.Legi.n.ĩ oĩb⁹ Italie gallieq̃ studiis ãnos circit̃.l.fuiq̃ tã utilis legẽdo ac disceptãdo:ut neq̃at paucioríb⁹ d̃clarari uob.demũ ui scẽdi latioris orbis

mus(ut illud sequr ulyssem)q mores hoīum multoꝶ uidit & urbes:huc sui ñ eiectus domo:ubi nobilissima familia nat⁹ uiuo delicatissime ac opulētissime:nō qa mihi desit apud Italos qppiā:sed ut doctior illuc redeam. Cupio igit̄ ꝙ tibi optīe princeps notior eē:& tuis hisce populis:ut & tu mihi non nihil ꝑcipias:ut me aptius noscas:& hi me nō admirētur. Ex mediolano.v. Nonas.Quintilis.

Sinonima redditiua sui noti apud īcognitos

Sum ego:quem ignoratis:uir phiæ peritissimus.

Quem audiuistis platonem Mediolanensium dici:ille sum.

Me posthac me nesciatis:sum Italorum poetarum apollo.

Nihil est mihi sine doctrina.

Sunt omnia mea cum uirtute coniunctissima.

Qui me actenus hic nō nouit:posthac sciat:poetam esse ꝑclarum.

Inter hodiernos nō mediocrē obtineo laudē Theologos.

Tā ē mihi oīs doctrinæ laus familiaris & nota:q̄ ego uobis nūc īcognitus

Si facietis ullū de me in ullo laudis genere piculū:aptius me noueritis.

Si licet quē q̄ apud incognitos laudare:dico me bonaꝶ artium nō participē solum:sed tenacissimū.

Sum adeo humanitatis studiorum capax(q̄q̄ uobis ignotus)ut possim nec ueteribus plerisq;:si uelim cædere.

Vos me nescitis. At ego sum legū studiosissimus atq; peritissimus:

Quæritis forte:qs sim:q au deā:sum bonaꝶ artiū ꝑceptor accuratus.

Ne me posthac nesciatis:hoc ē pcipuū in me laudis:ut sim elegantissimus.

Titulus.lxxvii. Mercatoria familiaris.

g Enus hoīum gnauoꝶ & industrioꝶ dixit ꝯꝶ eē Theophrastus:q terra mariq; solēt īqetissimi uacare mercaturæ. Hi nūc ī oriētē ꝑfecti:nūc ī occasū(ut ait Xenophō(nūc ad Sarmatas:nūc ī Lybiē:īde uehunt hinc reuehūt:q̄ nos miramur & illi q cū neq; difficultatib⁹ parcūt nec laborib⁹ qdē ullis:ut honestatē uitæ tueant̄:se æq̄ uitā suppeditare familiæ possint. Cū mihi uos sitis mares q̄tuor.si statueritis:aut uestrū alter mercator eē ferā id quod æqssima mente Bene ualete. Ex Mediolano.iiii.Nonas Iulii.

Mercatoria familiarissima.

m Odo minutatī nō uēdat̄:mercatoris & ars & uita laudāda ē:q̄ nisi foret multa deessent ciuitatib⁹ necessaria. Itaq; si tu fili mercatorē te mauis(ut dicis)q̄ iuriscōsultū:facis tu qdē fortasse ñ īsipide:ut studeas ei facultati:q̄ neq; lr̄as excludit:nec ullū genus laudis:nec īterdū ea negligit:qb⁹ uiuat cōmodius:Probo cōsiliū tuū. Ex Mediolano.iii.nonas. Quintilis.

Mercatoria Grauis.

c Vm de Mercatoribus Theophrastus loqueretur:quæ Tullius deinceps ad uostros usurpauit Genus uirorum inquit officiosorum:sine quorum īdustria nō omnino uiueretur optime in ciui-

tate bene moratat Ab iis enĩ terra mariq̧ p uarias ptes uehũť ea:qb⁹& iucũdior hoĩs uita fieri:& diuturnior. Q d̕ & sic discria ii subeũr pluria:sunt tñ sæpenũero maximã optimãq̧ cõsecuti laborẽ mercedẽ:ut ditissimi fi:opulẽtissimosq̧ ĩstituãt hæredes. Nã uñ uel Luculi:uel publii crassi diuitiæ orrũ habuerũt:q̃ ã mercatorib⁹. Nã licet mercatorũ ordo mediã tuereť sedẽ:hoc ẽ æq̃strẽ:ex q̃ & q uictigalib⁹emdis reddẽdisq̧ rei publicæ(ut docet tullì⁹)ꝑerãt:sic tñ erãt urbis nerui:ut ĩterdũ multis ꝑfecť sẽatorib⁹ cũ patriciis ꝑpĩqtates cõtraherẽt:ĩter cõsulares cõuenirẽt. Nã Gai⁹Melius mercator nat⁹ senator urbis effect⁹ẽ:ꝑpť & diuitias:& ĩnocẽtiã. Nõ eni cõcludẽdũ ẽ cũ ab oĩ uirtute alienũ:q mercaturæ uacet:q cũ nauigat.cũ suos expectat nauigãtes:cũ multa uidet ac diuersa eũ hoc atq̧ illos uariis ĩ locis audir:dẽb assidue:põrq̧ cũ lrĩs:rũ aliis artib⁹laude dignis operã adhibeř. Cõstar.n. Tyronẽ illũ Ephesiũ mercatorẽ. Aratũq̧ Sicioniũ:qa cũ mercaturã nõ neglexerint & lrãs & oẽ uirturis mun⁹:aliqñ meritos eẽ pricipes Hoc si tu pacto mi fili uis uacare Mercature.ut nihil admitas otii frustra:me sũma qdẽ afficies uoluptate. Ex Mediolão pridie nõas qnrilis. Sinonima Mercatoria.

Hic est is mercator:qui meritus est Iason appellari.

Hui⁹ẽ plurimũ laudãda mercatura:q̃ qdẽ oĩs est cũ uirtute cõiũctissima.

Tam est hic mercator:ut ad senatorum accedat splendorem.

Mercatura ne modo cum mendaciis minutatm uendentium mixta sit:nihil habet non laude dignum.

Est ĩ mercatura negotiatio nõ improba:fidei obseruatio ĩnocentissima.

Sunt in urbe mercatores nerui corporum.

Nisi mercatorum interueniret labor:deessent urbibus non pauca.

Nec ad uiuẽdũ nec ad fruẽdũ neccãria ĩ cĩtatib⁹ullis foręt:si deeẽt mercatura.

Quæ nõ crescunt in locis:illo deferuntur a mercatoribus.

Mercaturem ur solertia:sic & prudentia:& æquitas & innocentia.

Ta ẽ sp laudata mercatura:ut Romæ sũmo haberetur in ꝑtio:ualeretq̧ auctoritate nõ pua. Titul⁹.lxxyiii: Irritatiua in aliquẽ familiaris.

d Elatores:quos Cicero docet:oĩb⁹cũctis odio sp extitisse:quo tu pacto ñ exerceris:q soles uitioꝝ eẽ hostis:admiraror uehemẽti⁹. Adhibes ãt:qd̕ magis obstupeã illis fidẽ:qd̕ pricipẽ & grauẽ & bonũ plurimũ dedecet. Scis.n.q̃tas ĩẽdũ multo r̃ges ĩ calãitates cõiecerit. Nã ne longe exẽpla petam⁹:Neronẽ coegit nihil alid̕ turpiť ĩtire:q̃ qd̕ audieba delatořs.spuriũ igiť delatorẽ faciorosũ nisi castigas:& dolebaliqñ sũmo pe cõsuetudinẽ ei⁹:& mẽineris meæ fidei.ex medio.nõis qntilis. Irritatiua ĩ aliquẽ familia.

s I recte mi frať aĩaduertẽřs:q̃ & ad famã:& ad uitã obeẽ tibi possit antonii familiaritas:ab eo ñ sec⁹:ac a pniciosa peste abhorrẽřs. Est hõ ut mal⁹& oĩ uitio macular⁹:sic tu⁹inimicissim⁹:dissiulatorq̧ sui erga te odii.q̃rit qcqd uel ĩgenio põt uel ĩdustria:ut tibi ñ obsit solũ.sed æťnã calãi

tatem pariat. Si sapis: ut sapis certo scio: execrare hoc mõstrũ: ac abs te pelle ex Mediolano. viii. qntilis.

Irritatiua in ali quẽ Grauis.

e T si oẽ maloꝝ hoĩum genus uæhemẽtius est detestãdũ: multo detestabilius tñ illorũ: q oẽm operã uitiis adhibentes: & uideri uolũt boni: & bonos q̃ diligẽtissime ꝑsecunť: afficiũtq; ꝑ sua uirili omni contumelia: cõuitio ꝓbris atq; incõmodo. Vt. n. earũdẽ sũt simulatores atq; dissimulatores rerũ: sic falsos hypocritas imitari: ac ꝑpseudo fratrũ: quos Apostolus ĩ ꝓbat: ꝑgressi uestigia: nihil die noctuq; cogitãt q̃ ut se foueãt suiq; simillĩos: ĩnocentes ãt graues. eruditos. scĩmoniæ uacãtes sui dissimillimos infecteť: ꝑdant. e medio tollãt. Inter quos affero ad uos unũ o p̃res optimi ꝑlatiq; sapiẽtissimi: quẽ fortasse uobis incognitũ ut cognoueritis: ne dũ ex uestro ꝓpellatis cœtu: ueꝝ ẽt in obscurissimas tenebras & artissima cõiiciatis uincula: ut & ipse desinat esse maleficus: & eiusmodi cetera mõstra huius exẽplo deterrita nõ uersẽť in hoĩum luce: religioniſq; corona. Vir hic igitur Lælius: aus potius bellua (nihil. n. habet uirile: ꝑter faciẽ: & eã certe indicantẽ scelestæ mẽtis iudaginẽ) q̃ si ad felicitatẽ illã Peripateticoꝝ aptus q̃ ad religionis: ueræq; sanctitatis beatitudinẽ natus: audite: ac qd deceat de hoc iudicaŕ ꝓ uestra cognoscite sapiẽtia. Cũ soleãt ueteres a nobilitate generis primas accipere nobilitatis partes: dicãť q;: generosa seĩa in hortis crescere suis ut ĩqt Seneca: uidere q̃ hic sit generosus: q & abiecta familia iñutiliq; loco natus ẽ obscurissimus: ex iis inq̃: de qbus inqt Maro. Multi ꝑterea: quos fama obscura recõdit: & ex eo ipso abiecto genere spuri⁹ natus ẽ: dãnato illo hũano diuinoq; iure coitu ex quo cũ abiectione familiæ simul & ortus dãnatione nihil nõ habeat muli plenũ. Ex asino. n. cret⁹ ad nihil ꝓducẽdũ fructus ñ educat⁹ ẽ solũ: sed sic ĩstitutus: ut q̃s fingũt poete: cũ nasceretur Eumenidas ĩterfuisse ducã: & bubonẽ in taxo malũ omen cecinisse: & paulatim hũc ĩ stigia lotũ unda factũ ad oẽ facin⁹ malũ ſp exactissimũ. Hui⁹ ut supiora discurrã tẽpora: sædulo. n. fuit flagitiosissim⁹: ut nihil de adolescẽtia ĩpudicissima qdẽ: iuuẽtutæq; turpissima tãgã. modestiæ meæ cõsulẽs: q̃ sine liguæ petulãtia ꝓferri neqrẽt: huc ꝑuecta ætatẽ ĩuenimur: ut quo magis crescũt ãni: eo ẽt augeãť uitia: quo pl⁹ fit annos⁹: eo magis ad uirtutem debilis: quo magis æuo cõsenescit: eo magis uitioꝝ oĩ genere iuuenescit: ut de seniore solebat apud Athenicẽses dici Demade. nõ eñi sese ĩ ordinẽ cõtulit nr̃m Diui ꝓfess⁹ p̃ris nr̃i leges & ĩstituta: ut uel hœc tuerẽť. uel obſuaret qnoꝝ cũ palã sit nõnũq̃ laudator: clãculũ ẽ ĩobſuãtissim⁹. sed ut cõmodi⁹ posset q̃ plurimos fallere: suaq; tãdẽ ĩmũdicia. ĩpudicicia. ĩcestitate. ac oĩ turpitudine fœdare nr̃i ordinis inumerabiles. Id ut asseqreť: adinuenit modũ ac uiã ad cætera patiorẽ. Nam & si genere ignobilis est: natura notus atq; diuitias sibi fortunæ

munera subtili procurauit ingenio. Vt enim sacrario sua illa demissa quandoq; fronte præficisci meritus est: sic subtrahens monasterio multa: in propriumq; non fur modo: sed sacrilegus solertissimus conuertens usum uentĩ dedit: in pecuniam commutauit: factus est aliquãdo improuiso insperatoq; nummosus. Continuo non ad exercendã uirtutẽ: pecuniã traduxit: ne illo Iuuenalis laboraret: Haud facile emergunt: quorum uirtutibus obstat res angusta domi Sed illud audiens Horatianæ irrisionis munus. O ciues ciues quærenda pecunia primum: memoriæ Satyricum aliud demandauit. Vnde habeas quærit nemo: sed oportet habere. Vbi non nihil aureorum cumulauit: eo modo institutionis diui patris nostri paupertatem custodiens: in illud Ciceronis incidit: ut non sint ea bona dicenda: quam bonus efficiũt malos: at malos longe peiores: in illudq; Augustini: ut non sit malum aurũ & argentum: quæ creauit deus: sed malus homo: qui dimisso creatore conuersus est ad creaturam: in illud psalmistæ Simulacra gentium aurum & argentum. Statim enim hisce opibus latrocinio surreptis: fideq; sæpius multis fracta: factus est arrogantior: superbior: capitosior: pertinatior: neq; homines ueritus: nec deũ. Q ua potuit calliditate: astutissime perquisiuit: preesse Mediolanensi (ut non nescitis) monasterio: pecuniaq; primum corrumpere præclarorum animos: attemptauit. Vbi nihil illo usq; profecit: cum tantum in iis esset sapientiæ innocentiæ: perseuerantiæ ut nequirẽt eorum integerrimæ ac sanctæ mente frangi. debilitari. moueri loco: ad aliud decurrit Aucupii genus: ut obseruantibus darẽt Mediolani manasterium: ea tamen simulans id sententia: ut cum inde conuentuales digrederentur ipse pedetentim insinuatione facta in suam redigeret conuentum manum. Id cũ non est factum: quod eius temeritati multorum obstiterit consiliũ eius calliditati uulpinæq; sagacitati uirorum prudentia: quod Dauus apud Terentium ait: hac non successit: alia progrediemur uia: nixus est: Perquisiuit enĩ ut obseruantiæ seueritate quasi proposita: qui nequirent id pati difficultatis eiicerentur: sibi uero quo iammodo semper obseruaturo quibusdamque suis cõn[illegible]onibus. compotoribus: cõmestoribus. detractoribus: surronibus uoluptatisq; ministris Mediolanense monasterium relinqueretur commendatum. O si id sceleris per ignauiam: secordiam. ineptitudinemq; cuiusquã admitteretur: ouem sicq; lupo commendatam: O templi deæ bonæ simillimum: quod cum Romæ non liceret: nisi fœminis ingredi. tandem bonorum incuria. malorumq; sollicitudine illo uentum est. ut soli mares in eo suas exercentes turpitudines. orgia bacchanalia celebrarent: aduenientibus quæ sanctissimis mulieribus dicerent proculo procul este prophane Q uã enĩ illud nihil est: quo de templo quidem illo dixit Iuuenalis. Talia sacreta coluerunt Orgia Tæda: cum ea uideri possent: recitariq;: quibus nostrũ illud fœdaretur. sorderet putreretq; monasteriũ: si eius humeris: custodiæ

curæ:uigiliisq; demandaretur. Vt enim assidue is:cum per solitudinē ae socios potest.in crapula.ebrietate.libidinibusq; uersatur:ut est uanissimus insulsissimus. ineptissimus.auarissimus.pessimus:sic omnia instituta diuerteret ī īcōtinētiā.temeritatē atq; sordes.qd.n.cogitat is assidue:nisi p̄laturas:ut multis īper:nulli fuiat.Nōne iā ē aus⁹uel q̄drīgētos aureos polliceri sollicitatorib⁹romæ:ut Ep̄opatū nāciscerēt.Nōne stolā:argētea uasa:mytrāq; & pastorale iā apparat:rat⁹pōtificat⁹cura sibi d̄futurā.Pellite h̄ mōstrū oīū turpissimū:ī uīcla cōiicite.castigate p̄res.ne feratis u̅r̅m dec⁹d turpar̄.Non odio(ita me dii adiuuēt)ī hoīem:sed pietate ī n̄r̄am moueor religionē:& ī uos obseruantia singulari.Ex Mediolano.vii.Idus Quintilis.

Sinonima in aliquem irritatiua.

Hic ut est pessimus-sic abs te reiiciendus.
Euitanda est tibi penitus huius amicicia:qui ab omni abhorret laude.
Vt nihil huic est cum uirtute coniunctum:sic abs te sit disiunctissimus.
Adhibe oēm opam:ut nullū huic immundissimo sit tecū contubernium
Facut hunc nebulonem æque.ac teterrimam effugias pestem.
Tāta hic ē sorde:ut ī quā domū cōuenerit:eā sordidissimā effici posse putē.
Hic non modo malus est sed inimicissimus tibi.
Ab huius tibi familiaritate cauendum icirco plurimum duco:quia & sceleratissimus est:& tibi futurus perniciosissimus.
Nulli cū hoc cōmertiū fuit:quē nō deceperit:Nō fefellerit:nō fraudarit:
Cui⁹hic familiaritate fūct⁹ē:quē nō cōfecerit demū īcōmodis plurimis.
Oēs q huius sūt usi cōsuetudine:tādē ī īcredibiles molestias īciderunt.
Tam est hic domi forisq; uitandus:q̄ lues quedam exitiosas
Vt ī bono uiro periculosū est nihil:ita in hoc mihi sine summo discrime.
Tam hunc detestandū esse reor:q̄ quod monstrū omnibus est terribile.

Titulus.lxxix.

Inuitatoria ad cōmunem læticiam familiaris

c Vm meditatiōes hic assidue fiāt militares:hastisq; ludāt: saltēt: canāt.cupim⁹maximope:ut & tu adsis cū amicoꝝ(ut īqt Plato)debeāt eē cūcta coīa.Inuitam⁹te igit̄ ad hāc nuptiaꝝ læticiā.Ducturi enī uxorē calēdis Aprilib⁹ea pam⁹ oīa:q̄ læticiā nuptialē exprimāt:Quodq; ātehac raro cōtigit cuiq̄:oratorē habem⁹ tā disrtū.ut nō iā laudare hūc meritis possim⁹ uerbis:q̄ admirari Est hō rar⁹:īmo qdē hodie solus.Hoc quoq; te lætiorē efficiet.atq; iucūdiorē quē scio tali uiro plurimū delectari posse.Quāobrē fac:ut q̄ prim ad nos eas:hui⁹læticiæ cōis causa.ex Mediolāo.vi.Idus qntilis.

Inuitatoria ad cōem lætitiam familiarissima.

c Vm postridie hui⁹diei natale meū cælebri sim læticiā celebraturus:existimo fore mihi diē multo iucūdiorē:si p̄sētē & te uidero.qd enī mihi sine te fuit unq̄ iucūdissimū q̄uis eēt oī exultatiōe cumulatū:Tu.n.es aiæ ps

mæ:corculũ meũ:uita mea. Itaq; te facio ad hãc cõem lætitiã ĩuitatũ:cupio q; ut ubi primũ hãc plegeris epistolã:continuo te huc trãsferas:ubi & lętabimur:& d multis cõmtabimur. ex Mediolano.y. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad cõem lætitiam Grauis.

r Egũ ꝑsaꝝ ĩstitutũ fuisse phibet xẽophõ socratic⁹ ille: ut ad cõẽ leticiã ꝑ epistolas amicos ĩuitarẽt. Hĩ mos ad græcos ĩ europã traduct⁹ ẽ ut Olympiadib⁹ ludis:& Megalesiis:& Apollĩarib⁹ q ad cõem lætiã fuerãt ĩuctĩ ĩiguli:ex oĩ Græcia uitarẽt:alii ad currẽdũ ad Stadiũ:alii ad saltãdũ:alii ad luctãdũ:alii ad uidẽdũ:læticiæq; ꝑnĩcẽdũ. Per eã ĩuitationẽ doluit Minos Androgeũ sibi filiũ ĩterẽptũ Idẽ mos ad primos urbis Rõanæ cũditores statĩ relat⁹ est:si recte cõsyderet̃:qua uia & opportunitate raptæ sint Sabĩæ:ñ qa nõ putẽ maximũ ꝑfidie gen⁹:sibi fidẽtẽ ꝑdere quẽq̃. Sed qa sic ꝑbẽt ad cõmunẽ læticiã sꝑ eos inuitatos eẽ:q sũt letãtib⁹ ĩuitãtibusq; ullo cõiũcti ꝑpĩquitatis genere. Eo fretus reꝝ exẽplo:nec turpe cẽsens illoꝝ imitari uestigia quos oĩs ẽ ætas sꝑ admirata:nũc te ad cõem ĩuito læticiã. q̃ ego celebrẽ icirco facio:qm̃ q prĩcipes nobis ualitudĩari⁹ diuti⁹ fuerat hic optĩe nũc hẽt. Ad hæc aũt:q ꝑerat Mediolanẽsi nr̃oꝝ religiosorũ mõasterio uir oĩ scelere cumulatus:is eiectus ẽ a principe:missusq; tenebras exteriores:ut illo utar Euãgelico. Nã ubi diuti⁹ suæ latuerũt fraudes tãdẽ detectæ sũt pœnasq; ꝑcribus luit:ut nõ mõ fama paciat̃. sed ære oĩq; fortũa:q̃ ĩdigne ac iniq; occupabat:priuat⁹ ĩ uicla cõiect⁹ nũq̃ sit liberãd⁹. Hæc ut cũctis dẽt eẽ nr̃is cõis læticia:tũ ꝑcipue nob̃ qb⁹ fuit is acerbissim⁹ aduersari⁹:quosq; oĩ ẽ sꝑ odio ĩsectat⁹. quã aũt obfuerit ordini:religiõiq; uniuerse:qs ẽ:q nesciat At ĩ eũ id tãdẽ cognitũ ẽ:qđ ualeri⁹ ẽ cõplex⁹:Lẽto.n.gradu ad uĩdictã sui diuina ꝑcedit ira:tarditatẽq; supplicii grauitate cõpẽsat:Veꝝ đ principis bõa ualitudine cur nõ magis magisq; lætemur q Asylũ ẽ bonoꝝ oĩum Hui⁹ tãta ẽ uirt⁹ hũanitas.ꝑbitas.sapiẽtia ut q hũc ñ amet.ñ colat:nõ ueneret̃.fære sit poti⁹ q̃ hoĩs similis Publica erãt oĩum ꝑ hui⁹ ualitudĩe uota:supplicatiõcs:sacrificia. Priuate ãt ubiq; ꝑceps:ut cõualesceret̃. Tãdẽ ñ audiuit uos solũ de⁹ optim⁹.maxim⁹:sed exaudiuit:ut ñ orauerim⁹ mõ: sed a supis hui⁹ ualitudinẽ exorauerim⁹. Læticia hic publica celebrat̃ cui cũ te ĩteresẽ plurimũ cupiam⁹ uolum⁹ te hisce lr̃is ĩuitatũ ut calẽ. hic sis Maiis. Ex Medio.iiii. Id⁹ q̃ntilis.

Sinonima inuitatoria ad communẽ læticiam.

Accede huc interfuturus læticiæ communi.
Fiunt hic publica læticiæ communis gratia uota:qbus ut intersis:cupio.
Ego te ad hanc nostram inuito communem læticiam.
Cũ nõ nesciã:esse tibi cõem:hãc nr̃am læticiã cognitã in hanc te inuito.
Velim te inuitatũ esse in hanc nostræ cõis læticie celebritatem.
Cũ scim⁹ ꝑ nr̃o natali cõem celebraturi læticiã:ĩuitam⁹ te ꝑiter:ut huc eas
Fac ut ad ꝑxĩas calẽdas ĩ hac urbe sis nobiscũ:ut cõi lætitiæ nr̃e seruiamus.

Nisi te q̃ primũ in hanc nostram communem lęticiam conferas:non arbitramur res nostræ iucundas easdem tibi fieri.
Veni continuo in hanc communem læticiam inuitatus.
Ne differas tuum:in hanc communem læticiam:ad nos aduentum.
Si communis es læticiæ nostræ particeps inuitatus accede ad nos ꝑpere.
Nihil sit moræ:quo minus huc statim proficiscare communi læticiæ nostræq̧ interfuturus iucunditati. Titulus.lxxx.

Moralis uoluptatũ dãnatiua familiaris.

Vre Sirenes poetæ fingũt solitas ĩ pelago tã amœne cãtarẽ:ut audiẽtes nihilq̧ curãtes alıd facillie mergerẽt. Nã eæ sũt illecebræ seu uoluptates:qb⁹ seducti uiri uirtutis sliquũt ꝑmia. Nã & tu uir oĩ laude cũulat⁹ ãtehac studiis bonarũ artiũ dicatissimi⁹ nũc ĩ eã cõcidisti uoluptatũ sordẽ ut merito ĩ Sirenũ ĩcidisse fabulã dicas. Quarẽ si me apis:& si te ñ odisti penit⁹ excrar luẽ istã:ac ueluti pestilẽtẽ morbũ:effuge titulãtis sc̃i⁹ cupiditatẽ atq̧ pruritũ:ne desta uirtutis maiestate deniq̧ acerbissie lugeas. Ex Mediolano.iii.Idus q̃ntilis.

Moralis uoluptatũ dãnatiua familiarissima

Am diu lugebis atq̧ macerabeẽ q̃ diu iter istas luxuriæ uersabeẽ sordes. Qui.n.fœdi⁹.aut ægri⁹:q̃ turpissimis seruirẽ dñis: uoluptatibus ĩ̃gipsis:ac aĩ ꝑturbatioib⁹. Id ut ẽ turpissimũ ad famã:sic ad uitã cõm piculosissimũ. Nã & ualitudies malæ singule nascũt ex ĩcõtinẽtia:& q ad felicitatẽ callis ducit hui(pdiẽ ꝑuaricatiõe:cui quoties te negaueris:toties tuæ uitæ consules atq̧ famæ. Ex Mediolano pridie Idus q̃ntilis.

Moralis uoluptatum damnatiua Grauis.

T ĩuitarẽ ad cõem læticiã finitimi cũcti:fuit uetustissimũ lacedæmologæ istitutũ a Lycurgo:q cũ uideret urbẽ:ꝑ dolor pestis:pluriũ mœstã ĩgt:ego diis immortalib⁹ hedas exisso grãs:q nr̃æ accepit curã ciuitatis:nr̃osq̧ rdegerit ciues ĩ cælũ:iuitãdosq̧ ad hãc læticiã finitios arbitror ut cũ supplicatiõib⁹ ĩterfint:tũ ludis.ĩ quos ex oĩ generẽ cõueniant Europæ Asyæq̧ icolæ:uel ꝑmia suarũ laudũ accepturi factũ ẽ ãt ut assidue dies sexdecim cõis celebrarẽt læticia ĩ foris.plateis.& cõpitis ubi pæana canẽtes: ĩgeminabãt Ohe cũ plausu ĩ maxĩa populi cotõa. Cõmodi⁹ certe nr̃i morem hũccẽ tũc obsuãdũ existimarẽt:cũ ñ extinguẽdi luct⁹ cã:sed exaggerandæ uoluptatis ireuenisset gr̃a.ut si qd uel rei publicæ cõtigisset:uel priuato cui q̃ qd cõem plurimis læticiã diceret. Id q ꝑñt:uel in hunc usq̧ diẽ imitanẽ:si mõ sũt aut uetustatis æmuli:aut uiri bonarũ artiũ nõ ignari. Nã rudes:& antiquitatis ĩperiti sũt ab eiusmõi ritu sanctissimo penitus alieni. Nos igitur in rebus fecilissimis uæhementissime læti:nisi ad cõem hanc læticiam ea pariter traducamus:quæ sunt uoluptatum damnatiua:nihil nos summe duci mus exultationis accepisse:ne gestiatur;ne excurratur in insolentias. ne in

turpitudines incidatur. Illi enim in iis festiuitatũ choris crãpulæ ac ebrietatibus uacabãt: Baccho ĩterdũ Venerię seruiẽtes. Nos eiusmõi detestati uoluptates omnem iucunditatem nostram carere cupimus turpitudine. Moribus ergo seruatis Apollinis atq; Dianæ: in oĩ læticia meminerimus rationis: laudis atq; uirtutis: quibus possumus beati fieri. Nam turpitudo nulla nos beatos efficit Assequi nos oĩ opera decet Solonis illud: ut uiuẽdo similimi simus deorꝫ. At Pitthacus sapienter inqt. Qui deorꝫ non sequitur uitam. corũ nõ attingit sedes. Omnis ĩmunditia & incestitas dãnat famam ac perdit hoĩem. Quid autẽ cuiq̃ superest ut Thales ait ubi neq; famæ satis ẽ nec aĩæ. Si mercatura tamq̃ aut nauigatio est hæc uita nostra tam debemus (ut Pericles admonuit) abesse a turpitudine q̃ cupimus meliore rem nostram uendere. Nihil est igitur tã mortale (qđ docuit Plato) q̃ execrari uoluptates ac detestari malos aĩorꝫ sensꝰ. Id ut oẽs decere duco multo nos magis quibus est principatuũ, regẽdorꝫ cõmissa cura. Itaq; te fili plurimũ ad bonos hortor mores ut uoluptates detesteris. Ex Mediolão Idibꝰ qntilibus

Sinonima mortalia uoluptatum damnatiua.

Præstat cum laude mori: q̃ inter illecebras uiuere.
Nihil est uirtute præstabilius. nihil uitio detestabilius
Vt sola probitate uiuunt nostræ laudes: sic solo scelere intereunt.
Nulla res est qua diutius uiuãt hoĩes: q̃ pietate ac fide: cũ oĩ uitiorum odio:
Qui malos execratur mores omnium est moralissimus:
Boni mores atq; mali (ut Augustinus inquit) bonos ac malos discernunt: ad diuersaq; perducunt: uelut paleam: ac Triticum.
Omnia babefacit improbitas omnia nutrit probitas.
Vt hominis uita: famæq; diuturnitati conducit plurimum uirtus sic omnia delet atq; inficit uitium.
Tam absunt a bonis moribus mali: q̃ ab inferis superi.
Nihil est uirtuti cuiq; commune cum uitiis.
Splendent singula uirtutum ornamenta sordent omnia scelera:
Squallor ac rubigo semper en malorum: bonorꝫ aũt nitor atq; decus.
Ornamento pietatis nihil addi potest candidius.
Impietatis sordi fœdius esse nihil ualet.
Mores complexi bonos uoluptates corporis execrantur.
Moralis disciplina continentiæ tutrix ẽst: incontinuc grauis hostis.

EINIS.

Epistole Marii Philelfi sũmopẽ emendate: ac Venetia magna diligentia atq; anxietate per me Ioannem de monteferrato de Tridino Regnante inclito duce Augustinus Barbadico Anno dñi. Mcccclxxxxii. die. vi. octobris.

Laus Deo Omnipotenti.

a b c d e f g h i k l m n omnes sunt quaderni.

